คู่มือการอ่านถ่ายถอดเอกสารโบราณ :

อักษรธรรมอีสาน

กลุ่มหนังสือตัวเขียนและจารึก
สำนักหอสมุดแห่งชาติ
กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม

คู่มือการอ่านถ่ายถอดเอกสารโบราณ :

อักษรธรรมอีสาน

กลุ่มหนังสือตัวเขียนและจารึก
สำนักหอสมุดแห่งชาติ
กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม

คู่มือการอ่านถ่ายถอดเอกสารโบราณ : อักษรธรรมอีสาน

กลุ่มหนังสือตัวเขียนและจารึก สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร

เอกสารวิชาการสำนักหอสมุดแห่งชาติ
พิมพ์ครั้งแรก พุทธศักราช ๒๕๖๐ จำนวน ๑,๐๐๐ เล่ม

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of T%hailand Cataloging in Publication Data

กรมศิลปากร. สำนักหอสมุดแห่งชาติ. กลุ่มหนังสือตัวเขียนและจารึก.

คู่มือการอ่านถ่ายถอดเอกสารโบราณ ; อักษรธรรมอีสาน. -- กรุงเทพฯ : กลุ่มหนังสือตัวเขียนและจารึก, 2560, 561 หน้า.

1. อักษรโบราณ. I. ชื่อเรื่อง.

417.7

ISBN 978-616-283-322-9

ที่ปรึกษา

นายอนันต์ ชูโชติ	อธิบดีกรมศิลปาการ
นายขจร มุกมีค่า	รองอธิบดีกรมศิลปากร
นายประทีป เพ็งตะโก	รองอธิบดีกรมศิลปากร
นางสาวสุภร รัตนพงศ์	รองอธิบดีกรมศิลปากร
นางสาวพิมพ์พรรณ ไพบูลย์หวังเจริญ	นักอักษรศาสตร์ทรงคุณวุฒิ
นางสาวกนกอร คักดาเดช	ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดแห่งชาติ
นางสาวก่องแก้ว วีระประจักษ์	ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาโบราณ
นายเทิม มีเต็ม	ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาตะวันออก
นายเกษียร มะปะโม	ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาโบราณ
นางสาวเอมอร เชาวน์สวน	นักภาษาโบราณเชี่ยวชาญ
นายธนากร กำทรัพย์	นายช่างศิลปกรรมอาวุโส
นายทีปวัจน์ ศรีวัชรวิชญ์	ผู้อำนวยการกลุ่มหนังสือตัวเขียนและจารึก
นายจุง ดิบประโคน	หัวหน้ากลุ่มงานภาษาโบราณ

คณะทำงาน

นายสมชัย ฟักสุวรรณ์	นางศิวพร เฉลิมศรี
นายวินัย เภาเสน	นางสาวยุวเรศ วุทธีรพล
นายวัฒนา พึ่งชื่น	นางสาวชญานุตม์ จินดารักษ์
นางสาววชรพร อังกูรชัชชัย	นางสาวสาวิณี ขอนแก่น
นายสันติ วงศ์จรูญลักษณ์	นางสาวรตนาภรณ์ ประจงการ
นายจามีกร ชูทรัพย์	นางสาวปุณยวีร์ ส่งเสริม
นางกัลยาณี วัดนก	

ผู้ถ่ายภาพ นางสาวน้ำทิพย์ นงค์สูงเนิน

พิมพ์ที่ บริษัท แกรนด์พ้อยท์ จำกัด
74 ซ.บรมราชชนนี 6 แขวงบางบำหรุ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร 10700
โทร. 0-2001-9991, 089-070-7744, 098-369-8641 Fax: 0-2117-1570
E-mail : grand_point@hotmail.com, belle.vanasatis@gmail.com

คำนำ

อักษรต่างๆ นับเป็นสื่ออันสำคัญยิ่งที่จะทำให้เราไขปัญหาในอดีตได้อย่างชัดเจน เช่น การได้พบอักษรพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ทำให้เราทราบถึงรายละเอียดความเป็นมาของเมืองสุโขทัยในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านการเมือง การปกครอง การศึกษา การศาสนา และวัฒนธรรม รวมถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในอดีตในเมืองสุโขทัยและเมืองอื่นๆ ที่มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน

ฉะนั้น การได้เรียนรู้อักษรต่าง ๆ จึงเป็นประโยชน์ และเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์และโบราณคดี อักษรธรรมอีสาน เป็นอักษรโบราณอีกชนิดหนึ่ง ที่พบว่ามีการใช้อย่างแพร่หลาย และยาวนานกว่า ๕ ศตวรรษ บันทึกเรื่องราวต่างๆ ไว้ทุกด้าน ทั้งด้านการเมือง การปกครอง การศึกษา การศาสนา และวัฒนธรรม ตลอดถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในอดีต เช่น ตำรายา ตำราโหราศาสตร์ ตำราสร้างบ้านแปลงเมือง ตำราผญาสุภาษิต และตำราข้อห้ามต่างๆ ในการประพฤติตัวในสังคม เป็นต้น

หนังสือคู่มือการอ่านถ่ายถอดเอกสารโบราณ : อักษรธรรมอีสานเล่มนี้ กรมศิลปากรได้จัดทำขึ้น เพื่อประโยชน์ดังกล่าวข้างต้น ได้ประมวลความรู้เกี่ยวกับอักษรธรรมอีสาน วิธีการใช้อักษรธรรมอีสาน เทคนิคพิเศษในการเขียนการอ่านอักษรธรรมอีสาน ทั้งได้รวบรวมตัวอย่างพร้อมคำถ่ายถอด คำอ่าน และคำแปลไว้ให้ผู้สนใจได้ศึกษาฝึกหัดเป็นจำนวนมาก จึงหวังว่าหนังสือเล่มนี้จักเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจใฝ่หาความรู้โดยทั่วกัน

(**นายอนันต์ ชูโชติ**)

อธิบดีกรมศิลปากร

สารบัญ

		หน้า
คำนำ		**(๓)**
สารบัญ		**(๕)**
บทที่ ๑	**บทนำ**	
	ความเป็นมาของอักษรธรรมอีสาน	๑
	ภาพจารึกอักษรธรรมอีสานที่เก่าที่สุด	๓
	ตารางเปรียบเทียบอักษรมอญ อักษรธรรมล้านนา อักษรธรรมอีสาน	๔
	พยัญชนะอักษรธรรมอีสาน	๗
	สระอักษรธรรมอีสาน	๘
	แผนผังวิวัฒนาการของอักษรธรรมอีสาน	๑๐
บทที่ ๒	**รูปแบบอักษรธรรมอีสาน**	
	รูปแบบพยัญชนะอักษรธรรมอีสาน	๑๒
	- กลุ่มที่เกิดจากฐานเสียงเดียวกัน	๑๒
	- กลุ่มที่ไม่ได้เกิดจากฐานเสียงเดียวกัน	๑๓
	- กลุ่มที่เพิ่มเข้ามาใหม่	๑๓
	การฝึกเขียนและวิธีจดจำตัวอักษรธรรมอีสาน	๑๔
	- การฝึกเขียนตัวอักษรธรรมอีสาน	๑๔
	- วิธีจดจำตัวอักษรธรรมอีสาน	๑๖
	- แบบฝึกเขียนพยัญชนะตัวเต็ม	๒๖

- แบบฝึกทบทวนความจำ ๓๗

- ตัวอย่างการใช้พยัญชนะตัวเต็ม ๔๐

- แบบฝึกทบทวนความจำ ๔๗

รูปแบบพยัญชนะตัวเฟื้องหรือตัวห้อย ๔๙

- รูปแบบพยัญชนะตัวเฟื้องกลุ่มที่ ๑ ๔๙

- แบบฝึกเขียนพยัญชนะตัวเฟื้องกลุ่มที่ ๑ ๕๒

- แบบฝึกทบทวนความจำ ๕๖

- ตัวอย่างการใช้พยัญชนะตัวเฟื้องกลุ่มที่ ๑ ๕๘

- แบบฝึกทบทวนความจำ ๖๔

- รูปแบบพยัญชนะตัวเฟื้องกลุ่มที่ ๒ ๖๖

- แบบฝึกเขียนพยัญชนะตัวเฟื้องกลุ่มที่ ๒ ๖๖

- ตัวอย่างการใช้พยัญชนะตัวเฟื้องกลุ่มที่ ๒ ๗๐

- แบบฝึกทบทวนความจำ ๗๑

ตัวอย่างการใช้ตัวสะกดในกลุ่มพยัญชนะที่ไม่มีตัวเฟื้อง ๗๓

- แบบฝึกทบทวนความจำ ๗๕

ตารางเปรียบเทียบพยัญชนะตัวเต็มและตัวเฟื้อง ๗๗

- แบบฝึกทบทวนความจำ ๘๑

บทที่ ๓ พยัญชนะประสม

พยัญชนะที่มี ห นำ ๘๓

- ตัวอย่างการใช้พยัญชนะที่มี ห นำ ๘๔

กลุ่มพยัญชนะที่มี อ นำ ๘๘

- ตัวอย่างการใช้พยัญชนะที่มี อ นำ ๘๘

พยัญชนะควบกล้ำ ๘๙

- ตัวอย่างการใช้พยัญชนะควบกล้ำ ๘๙

- แบบฝึกทบทวนความจำ ๙๓

บทที่ ๔ ตำแหน่งและหน้าที่ของตัวอักษรธรรมอีสาน

ตำแหน่งและหน้าที่ของพยัญชนะตัวเต็ม ๙๗

- ตัวอย่างตำแหน่งและหน้าที่ของพยัญชนะตัวเต็ม ๙๗

- แบบฝึกทบทวนความจำ ๑๐๓

ตำแหน่งและหน้าที่ของพยัญชนะตัวเฟื้อง ๑๐๗

- ตัวอย่างตำแหน่งและหน้าที่ของพยัญชนะตัวเฟื้อง ๑๐๗

- แบบฝึกทบทวนความจำ ๑๒๑

บทที่ ๕ รูปสระอักษรธรรมอีสาน

รูปสระลอย ๑๒๗

- ตำแหน่งและหน้าที่ของสระลอย ๑๒๗

- ตัวอย่างการใช้สระลอย ๑๒๘

- แบบฝึกเขียนสระลอย ๑๓๐

- แบบฝึกทบทวนความจำ ๑๓๔

รูปสระจม ๑๓๗

- ตำแหน่งและหน้าที่ของสระจม ๑๓๘

- ตัวอย่างการใช้สระจม ๑๔๑

- แบบฝึกทบทวนความจำ ๑๔๙

รูปสระพิเศษ ๑๕๒

- ตัวอย่างการใช้สระพิเศษ ๑๕๒

- แบบฝึกทบทวนความจำ ๑๖๒

บทที่ ๖ เครื่องหมาย วรรณยุกต์ และตัวเลข

เครื่องหมาย ๑๖๗

- วิธีการใช้เครื่องหมายต่างๆ และตัวอย่างการใช้ ๑๖๘

- เครื่องหมายบอกอังกา และวิธีใช้ ๑๗๓

วรรณยุกต์ ๑๗๕

- ตัวอย่างการหาเสียงวรรณยุกต์ ๑๗๕

- แบบฝึกทบทวนความจำ ๑๗๖

ตัวเลข ๑๘๑

- รูปแบบตัวเลข และแบบฝึกเขียนตัวเลข ๑๘๑

- วิธีการเขียนตัวเลข ๑๘๒

- แบบฝึกทบทวนความจำ ๑๘๔

บทที่ ๗ คำพิเศษ

คำพิเศษ : อักขรวิธีพิเศษ ๑๘๗

- อักขรวิธีพิเศษพร้อมประโยคตัวอย่าง ๑๙๓

- แบบฝึกทบทวนความจำ ๑๙๕

บทที่ ๘ การประสม ๒ ส่วน (สระ + พยัญชนะ)

สระที่ท่านเรียกว่า ไม้ ๑๙๗

- รูปการประสมพยัญชนะกับสระต่างๆ ๒๐๑

บทที่ ๙ การประสม ๓ ส่วน (สระ + พยัญชนะ + ตัวสะกด)

การแบ่งตัวสะกดออกเป็นแม่ หรือมาตรา ๒๖๑

- การประสม ๓ ส่วน ด้วยแม่ทั้ง ๘ ๒๖๒

บทที่ ๑๐ การเขียนคำภาษาบาลีด้วยอักษรธรรมอีสาน

อักษรในภาษาบาลี ๕๒๗

- สระลอยพร้อมตัวอย่าง ๕๒๗
- สระจมพร้อมตัวอย่าง ๕๒๘
- พยัญชนะในภาษาบาลี ๕๓๐
- กฎการสังโยคพร้อมตัวอย่าง ๕๓๓
- แบบฝึกทบทวนความจำ ๕๔๗

บรรณานุกรม ๕๔๘

ภาคผนวก

- ข้อควรทราบเกี่ยวกับเสียงสระ พร้อมตัวอย่าง ๕๕๑
- ความแตกต่างระหว่างคำพูดกับการจดบันทึก ๕๕๗
- แบบฝึกอ่านอักษรธรรมอีสาน ๕๕๘
- การปริวรรตอักษรธรรมอีสาน ๕๖๑

บทที่ ๑

ความเป็นมาของอักษรธรรมอีสาน

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือภาคอีสานของประเทศไทย เป็นดินแดนที่ยิ่งใหญ่ทั้งโดยเนื้อที่ และผู้คน เป็นดินแดนที่มีอารยธรรมเก่าแก่ เพราะมีมนุษย์อยู่อาศัยมาเป็นเวลาช้านาน ดังปรากฏหลักฐานทางโบราณคดีว่า มีมนุษย์อยู่อาศัยตั้งแต่ก่อนสมัยประวัติศาสตร์ เช่น แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี และแหล่งโบราณคดีบ้านปราสาท จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นแหล่งวัฒนธรรมยุคสัมฤทธิ์ นับถึงปัจจุบันมีอายุกว่า ๕,๖๐๐ ปีมาแล้ว

ในดินแดนที่มีผู้คนอยู่อาศัยมากมายเช่นนี้ ย่อมจะต้องมีการสื่อสารสัมพันธ์กันด้วยเรื่องราวต่างๆ ในการสื่อสารนั้น นอกจากจะสื่อสารด้วยคำพูดแล้ว ยังมีการสื่อสารด้วยตัวหนังสืออีกด้วย ดังจะเห็นได้จากศิลาจารึกหลักต่างๆ ที่พบในดินแดนแถบนี้ ซึ่งมีอายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๒ เป็นต้นมา ที่จารึกเหล่านั้นพบตัวอักษรและภาษาต่างๆ หลายชนิด รวมทั้งตัวอักษรธรรมอีสาน ก็นับเป็นหนึ่งในอักษรทั้งหลายเหล่านั้นด้วย

อักษรธรรมอีสานนั้น มีนักประวัติศาสตร์และนักอักขรวิทยาหลายท่านได้ให้ทรรศนะว่า อักษรธรรมอีสาน มีพัฒนาการมาจากอักษรธรรมล้านช้าง และอักษรธรรมล้านช้าง มีพัฒนาการมาจากอักษรธรรมล้านนา และอักษรธรรมล้านนานั้น มีพัฒนาการมาจากอักษรมอญ ชาวล้านนาได้รับอิทธิพลทางด้านอักษรมาจากชาวมอญหริภุญไชย (พระนางจามเทวี ครองเมืองหริภุญไชย พ.ศ.๑๒๐๕) น่าจะก่อนพุทธศตวรรษที่ ๒๐ เพราะได้พบหลักฐานอักษรธรรมล้านนาที่เก่าที่สุดจากจารึกลานทอง ซึ่งขุดพบที่บริเวณฐานพระประธานในพระอุโบสถวัดมหาธาตุ จังหวัดสุโขทัย ลง จ.ศ.๗๓๘ (พ.ศ.๑๙๑๙)

ความสัมพันธ์ระหว่างอาณาจักรล้านนา และอาณาจักรล้านช้างคงดำเนินมายาวนาน และมีความสัมพันธ์อย่างเหนียวแน่นในสมัยของพระเมืองเกษเกล้า (๒๐๖๘-๒๐๘๘) แห่งอาณาจักรล้านนา กับสมัยพระเจ้าโพธิสาลราช (๒๐๖๓-๒๐๙๓) แห่งอาณาจักรล้านช้าง

โดยพระเมืองเกษเกล้าได้ยกพระธิดาให้อภิเษกกับพระเจ้าโพธิสาลราช และในสมัยนี้เองที่พระเจ้าโพธิสาลราช ต้องการจะทะนุบำรุงและฟื้นฟูพระพุทธศาสนาต่อจากพระราชบิดา คือพระเจ้าวิชุลราช จึงทูลขอพระเทพมงคลเถระและบริวาร พร้อมทั้งคัมภีร์พระไตรปิฎกอีก ๖๐ คัมภีร์จากล้านนา พระเมืองเกษเกล้าก็พระราชทานให้ และต่อมาในสมัยของพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช (๒๐๙๑-๒๑๑๔) ซึ่งเป็นโอรสของพระเจ้าโพธิสาลราชกับเจ้าหญิงเชียงใหม่ ได้เสด็จขึ้นไปครองเมืองเชียงใหม่ (๒๐๘๙-๒๐๙๐) เป็นเวลา ๒ ปี และได้เสด็จกลับมาครองเมืองหลวงพระบาง (๒๐๙๑-๒๑๑๔) ในคราวเสด็จกลับจากเชียงใหม่ครั้งนั้น พระองค์ได้นำพระสงฆ์ และคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาต่างๆ ซึ่งบันทึกด้วยอักษรธรรมล้านนากลับมาด้วย

จากเหตุการณ์ครั้งสำคัญทั้ง ๒ ครั้งดังกล่าวแล้วนี้ นักประวัติศาสตร์และนักอักขรวิทยาเชื่อกันว่าเป็นอิทธิพลที่ทำให้อักษรธรรมล้านนาแพร่เข้ามายังอาณาจักรล้านช้างและมีวิวัฒนาการต่อมาตามลำดับจนแพร่ขยายไปทั่วอาณาจักรล้านช้าง อย่างไรก็ดี ได้พบจารึกอักษรธรรมล้านช้างที่เก่าที่สุกที่ฐานพระพุทธรูป วัดสีสะเกด เวียงจันทน์ ลง จ.ศ.๘๕๒ ตรงกับ พ.ศ.๒๐๓๓ ซึ่งเก่ากว่าสมัยพระเจ้าโพธิสาลราชจะครองราชย์ ฉะนั้น อาจกล่าวได้ว่าอาณาจักรทั้งสองได้ถ่ายทอดวัฒนธรรมทางด้านอักษรให้แก่กันมาก่อนหน้านี้แล้ว

เมื่อผู้คนจากฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงได้พากันอพยพมาอยู่ทางฝั่งขวาแม่น้ำโขง ก็ได้นิมนต์พระสงฆ์และนำคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาต่างๆ ติดตัวมาด้วย ทำให้ต่อมาเมื่อบ้านเมืองเจริญขึ้นและขยายตัวออกไปเรื่อยๆ อักษรธรรมล้านช้างที่นำติดตัวมาแต่ครั้งนั้น ก็พลอยมีพัฒนาการมาด้วยตามลำดับ จนกลายเป็นอักษรธรรมอีสานที่ชาวอีสานใช้เป็นสื่อในการบันทึกเรื่องราวต่างๆ มาจนถึงปัจจุบันนี้

คนโบราณใช้อักษรธรรมอีสานบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ โดยเฉพาะหลักธรรมคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนานับตั้งแต่พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา ตลอดถึงหลักไวยากรณ์ทางภาษาบาลี รวมทั้งบทสวดมนต์ต่าง ๆ นอกจากจะใช้บันทึกคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาแล้ว ยังใช้บันทึกตำรับตำราต่างๆ เช่น ตำราโหราศาสตร์ ตำราเวทมนต์คาถา ไสยศาสตร์ ตำราสร้างบ้านแปลงเมือง

ตำราดูพื้นที่ ตำราสะเดาะเคราะห์ต่อชะตา รวมถึงวรรณคดีต่าง ๆ ก็พบว่าใช้อักษรธรรมอีสานบันทึกไว้เป็นจำนวนมาก

การใช้อักษรธรรมอีสานบันทึกตำรับตำราต่าง ๆ นี้ มิใช่พบแต่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยเท่านั้น แม้ในภาคกลางนับสิบ ๆ จังหวัด ก็พบว่ามีการใช้อักษรธรรมอีสานบันทึกตำรับตำราไว้ แม้ในชุมชนมอญ ซึ่งไม่น่าเชื่อว่าจะพบการใช้อักษรธรรมอีสาน แต่ก็เคยสำรวจพบและมีหลายคัมภีร์ด้วย ฉะนั้น อักษรธรรมอีสานนับเป็นอักษรที่สำคัญและน่าศึกษาอีกอักษรหนึ่ง

ต่อจากนี้ จะลำดับอายุของอักษรซึ่งมีความเชื่อมโยงกันมาตามลำดับตั้งแต่อักษรมอญลงมาจนถึงอักษรธรรมอีสาน ดังนี้

- จารึกอักษรมอญที่เก่าที่สุดพบที่จังหวัดลำพูน พ.ศ.๑๖๒๙
- จารึกอักษรธรรมล้านนาที่เก่าที่สุดพบที่จังหวัดสุโขทัย พ.ศ.๑๙๑๙
- จารึกอักษรธรรมล้านช้างที่เก่าที่สุดพบที่เวียงจันทน์ พ.ศ.๒๐๓๓
- จารึกอักษรธรรมอีสานที่เก่าที่สุดพบที่จังหวัดนครพนม พ.ศ.๒๐๔๖

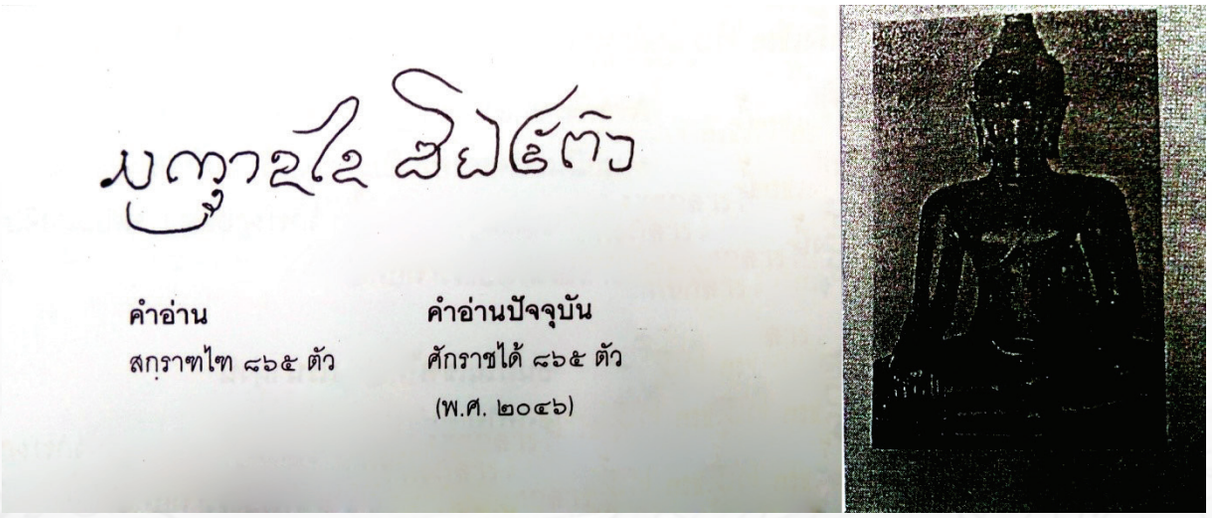

จารึกฐานพระพุทธรูป วัดพระธาตุพนม จังหวัดนครพนม

ตารางเปรียบเทียบ

อักษรไทย	อักษรมอญโบราณ	อักษรธรรมล้านนา	อักษรธรรมอีสาน
ก		ᨠ	ᨠ
ข		ᨡ	ᨡ
ฃ		ᨣ	–
ค		ᨤ	ᨤ
ฅ		ᨥ	–
ฆ		ᨦ	ᨦ
ง		ᨧ	ᨧ
จ		ᨨ	ᨨ
ฉ		ᨩ	ᨩ
ช		ᨪ	ᨪ
ซ		ᨫ	ᨪ
ฌ		ᨬ	ᨫ
ญ		ᨭ	ᨮ
ฏ		ᨯ	ᨯ

อักษรไทย	อักษรมอญโบราณ	อักษรธรรมล้านนา	อักษรธรรมอีสาน
ฐ		ᨯ	ᨯ
ฑ		ᨰ	ᨰ
ฒ		ᨱ	ᨱ
ณ		ᨲ	ᨲ
ต		ᨳ	ᨳ
ถ		ᨴ	ᨴ
ท		ᨵ	ᨵ
ธ		ᨶ	ᨶ
น		ᨷ	ᨷ
ป		ᨸ	ᨸ
ผ		ᨹ	ᨹ
ฝ		ᨺ	ᨺ
พ		ᨻ	ᨻ
ฟ		ᨼ	ᨼ
ภ		ᨽ	ᨽ

อักษรไทย	อักษรมอญโบราณ	อักษรธรรมล้านนา	อักษรธรรมอีสาน
ม		ᨾ	ᨾ
ย		ᨿ	ᨿ
ร		ᩁ	ᩁ
ล		ᩃ	ᩃ
ว		ᩅ	ᩅ
ศ		ᩈ	ᩈ
ษ		ᩉ	–
ส		ᩊ	ᩊ
ห		ᩋ	ᩋ
ฬ		ᩌ	ᩌ
อ		ᩍ	ᩍ
ฮ		ᩎ	ᩎ
อฺย		–	ᩏ

พยัญชนะอักษรธรรมอีสาน

ก กะ	ข ขะ	ค คะ	ฆ ฆะ	ง งะ
จ จะ	ฉ ฉะ	ช ชะ	ฌ ฌะ	ญ ญะ
ฏ ฏะ	ฐ ฐะ	ฑ ฑะ	ฒ ฒะ	ณ ณะ
ต ตะ	ถ ถะ	ท ทะ	ธ ธะ	น นะ
บ ปะ	ผ ผะ	พ พะ	ภ ภะ	ม มะ
ย ยะ	ร ระ	ล ละ	ว วะ	ส สะ
ห หะ	ฬ ฬะ	อ อะ	ฮ ฮะ	บ บะ
ฝ ฝะ	ฟ ฟะ	ฯ ฮะ	ฮ อฺยะ	ศ ศะ
ฤ ฤ				

สระอักษรธรรมอีสาน

ꦄ	ꦄꦴ	ꦄꦶ	ꦄꦷ	ꦄꦸ
อะ	อา	อิ	อี	อุ
ꦄꦹ	ꦄꦺ	ꦄꦻ	ꦄꦼꦴ	ꦄꦽ
อู	เอ	โอ	เอา	ฤ
– ः	– ꦴ	–ꦵ	ꦶ	ꦷ
อะ	อา	อา	อิ	อี
ꦸ	ꦹ	ꦺ	ꦻ	ꦼ – ः
อี	อื	อุ	อู	เอะ
ꦼ –́	ꦼ–	ꦼꦴ – ः	ꦼꦴ	ꦼ –́ ꦾः
เอะ	เอ	แอะ	แอ	เอียะ

ᩉ ᩴ ᩣ	ᩣ	ᩉ ᩲ ᩴ ᩮ	ᩉ ᩲ ᩴ ᩮ	ᩉ ᩴ ᩮ
เอีย	เอีย	เอือะ	เอือ	โอะ
ᩉ ᩴ	ᩉ ᩴ ᩮ	ᩴ	ᩴ ᩮ	ᩉ ᩲ ᩮ
โอ	เอาะ	ออ	ออ	เออะ
ᩉ ᩲ	ᩲ ᩴ ᩮ	ᩲ ᩴ ᩮ	ᩴ ᩮ	ᩴ ᩴ
เออ	อัวะ	อัว	อำ	ไอ,ใอ
ᩉ ᩴ ᩮ	ᩴ ᩴ			
เอา	ออย			

แผนผังวิวัฒนาการอักษรธรรมอีสาน

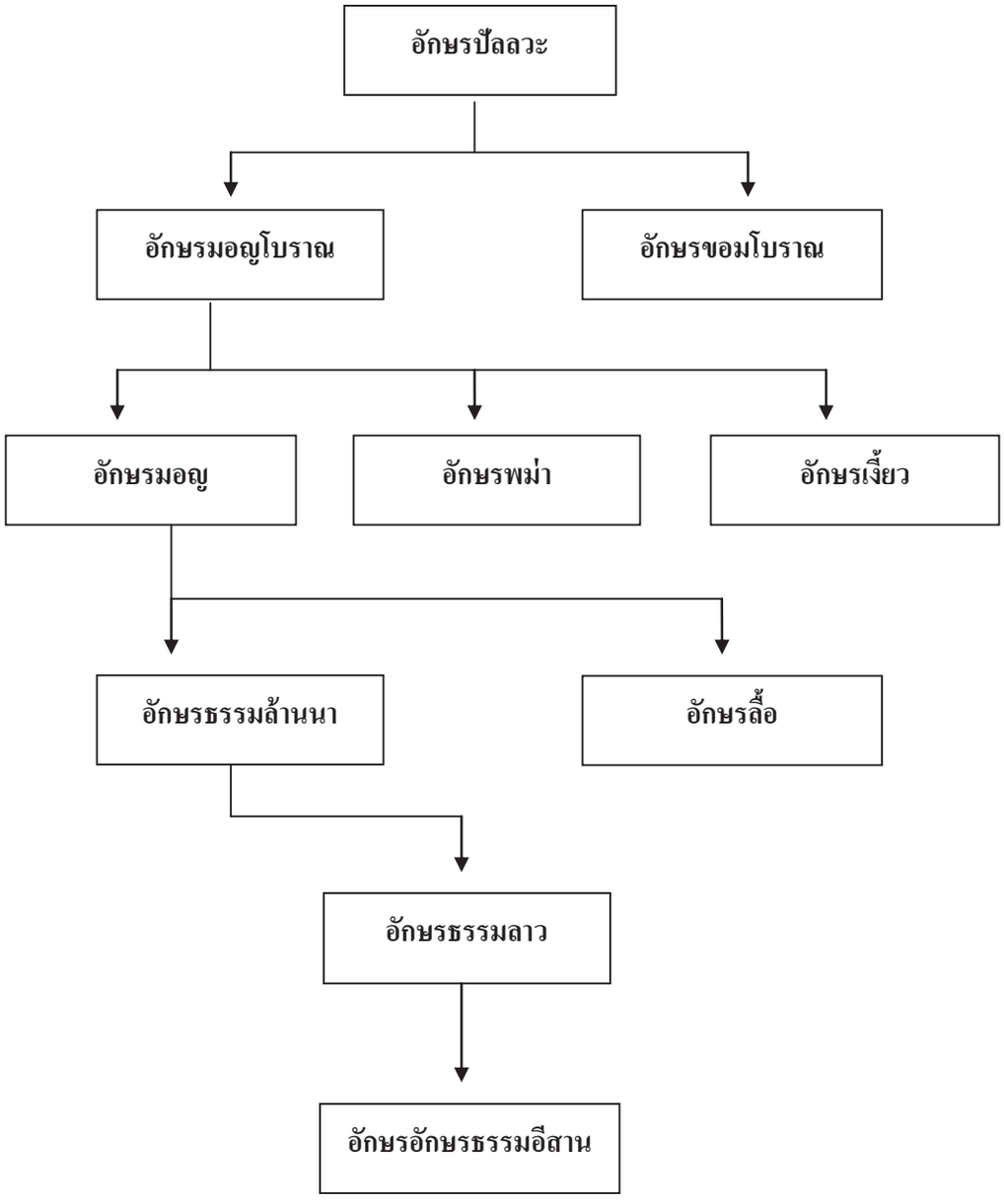

บทที่ ๒

รูปแบบอักษรธรรมอีสาน

รูปแบบอักษรธรรมอีสาน เท่าที่พบจากวัสดุที่รองรับการบันทึก ทั้งที่เป็นจารึก คัมภีร์ ใบลาน หนังสือสมุดไทย กระดาษฝรั่ง แผ่นผ้า ฐานพระพุทธรูป แผ่นอิฐ เขาสัตว์ ผิวไม้ไผ่ และแผ่นโลหะ เป็นต้น แบ่งออกเป็น ๔ รูปแบบ คือรูปแบบพยัญชนะ รูปแบบสระ รูปแบบเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ และรูปแบบตัวเลข รูปแบบทั้ง ๔ นี้ใช้บันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ในภาษาต่างๆ เช่น ภาษาบาลี เป็นต้น รวมทั้งบันทึกคำภาษาต่างประเทศ เช่น คำสันสกฤตเป็นต้นที่ยืมมาใช้ในภาษาถิ่น รูปแบบอักษรธรรมอีสานทั้ง ๔ รูปแบบนี้ มีการจำแนก ดังนี้

๑. รูปแบบพยัญชนะ แบ่งออกเป็น ๒ แบบ คือ

๑. ๑ รูปแบบพยัญชนะตัวเต็ม ๔๑ รูป

๑. ๒ รูปแบบพยัญชนะตัวเฟื้อง หรือตัวห้อย หรือตัวเชิง

๑. ๒. ๑ ที่ต่างไปจากพยัญชนะตัวเต็ม ๒๐ รูป

๑.๒. ๒ ที่ใช้รูปพยัญชนะตัวเต็มแต่ใช้ตัวเล็ก และห้อยไว้ใต้บรรทัด ๒๑ รูป

๒. รูปแบบสระ แบ่งออกเป็น ๓ แบบ คือ

๒. ๑ รูปแบบสระลอย ๑๐ รูป

๒. ๒ รูปแบบสระจม ๓๒ รูป

๒. ๓ รูปแบบสระพิเศษ ๘ รูป

๓. รูปแบบเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ แบ่งออกเป็น ๒ แบบ คือ

๓. ๑ เครื่องหมายที่ใช้ประกอบคำ ๖ รูป

๓. ๒ เครื่องหมายบอกลำดับหน้าลาน (อังกา)

๔. รูปแบบตัวเลข มี ๑๐ รูป

รูปแบบพยัญชนะอักษรธรรมอีสานตัวเต็ม

รูปพยัญชนะอักษรธรรมอีสานเดิมทีเดียวนั้น จัดเป็นวรรคตามลักษณะพยัญชนะวรรคของภาษาบาลี มีจำนวน ๓๓ ตัว โดยจัดเป็นวรรคตามฐานที่ทำให้เกิดเสียง พยัญชนะตัวใดที่เกิดจากฐานเดียวกันก็จัดไว้ในกลุ่มเดียวกัน เพื่อให้ง่ายแก่การจดจำ ดังนี้

- กลุ่มที่เกิดจากฐานเสียงเดียวกัน จัดเป็นวรรค ๕ วรรค เรียกชื่อวรรคตามพยัญชนะตัวต้น คือวรรค ก – วรรค ป มีจำนวน ๒๕ อักษร

ก กะ	ข ขะ	ค คะ	ฆ ฆะ	ง งะ
จ จะ	ฉ ฉะ	ช ชะ	ฌ ฌะ	ญ ญะ
ฏ ฏะ	ฐ ฐะ	ฑ ฑะ	ฒ ฒะ	ณ ณะ
ต ตะ	ถ ถะ	ท ทะ	ธ ธะ	น นะ
ป ปะ	ผ ผะ	พ พะ	ภ ภะ	ม มะ

- กลุ่มที่ไม่ได้เกิดจากฐานเสียงเดียวกัน และไม่สามารถจัดเข้าในวรรคทั้ง ๕ ได้ จัดเป็นเศษวรรค มีจำนวน ๘ อักษร

ꯌ ยะ	ꯎ ระ	ꯏ ละ	ꯐ วะ	ꯑ สะ
ꯒ หะ	ꯓ ฬะ	ꯔ อะ		

- รูปพยัญชนะที่เพิ่มเข้ามาใหม่ เพื่อให้พอกับสำเนียงพูดของท้องถิ่น มีจำนวน ๘ อักษร

ꯗ ดะ	ꯘ บะ	ꯙ ฝะ	ꯚ ฟะ	ꯛ ฮะ
ꯜ อฺยะ	ꯝ ศะ	ꯞ ฤ		

พยัญชนะหลักทั้ง ๓ กลุ่มดังกล่าวแล้วนี้ จัดเป็นพยัญชนะตัวเต็ม ใช้สำหรับเขียนเป็นพยัญชนะต้น และเขียนไว้บนบรรทัด

การฝึกเขียนและวิธีจดจำตัวอักษรธรรมอีสาน

ในการศึกษาอักษรและภาษาอื่น ๆ ที่มิใช่ภาษาของตนนั้น การฝึกเขียน ฝึกอ่าน ฝึกพูด นั้นเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้ผู้ศึกษามีความเชี่ยวชาญชำนาญในอักษรและภาษานั้น ๆ และสามารถจดจำอักษรนั้น ๆ ได้โดยเร็ว การศึกษาอักษรธรรมอีสานเพื่อประโยชน์แก่การถ่ายถอดเอกสารโบราณก็เช่นเดียวกัน จำเป็นที่ผู้ศึกษาจะต้องฝึกเขียนตัวอักษรให้ได้ก่อนเป็นอันดับแรก และต้องรู้วิธีจดจำตัวอักษร เมื่อจำตัวอักษรได้แล้ว การอ่านถ่ายถอดก็จะเป็นเรื่องที่ง่ายขึ้น

การฝึกเขียนตัวอักษรธรรมอีสาน

การฝึกเขียนตัวอักษรธรรมอีสานนั้น เป็นสิ่งที่ง่ายไม่ยุ่งยากเหมือนตัวอักษรชนิดอื่น ๆ เพราะตัวอักษรธรรมอีสานนั้น มีสัณฐานกลม เส้นตัวอักษรส่วนใหญ่มีเส้นเดียว คือสามารถลากเส้นคราวเดียวก็สำเร็จเป็นตัวอักษรตัวหนึ่งได้เลย โดยไม่ต้องยกปากกาขึ้นแล้วลากเส้นใหม่ อย่างไรก็ดี มีตัวอักษรบางตัวที่ผู้ฝึกจำต้องยกปากกาลากเส้นสองครั้งจึงจะสำเร็จเป็นอักษรตัวหนึ่ง อักษรที่ว่านี้ มีจำนวน ๗ ตัว คือ ฆ (ᨠᩕ), ฌ (ᨡᩕ), ญ (ᨢᩕ), ฟ (ᨣᩕ), ม (ᨤᩕ), ย (ᨥᩕ), ฬ (ᨦᩕ) แต่ในจำนวน ๖ ตัวนี้ ตัวที่ต้องยกปากกาลากเส้นสองครั้งจริง ๆ มีเพียงสามตัวเท่านั้น คือ ญ (ᨢᩕ), ฟ (ᨣᩕ), ม (ᨤᩕ) ส่วนที่เหลืออีก ๔ ตัว สามารถฝึกลากเส้นครั้งเดียวได้

ทิศทางการเขียนตัวอักษรธรรมอีสานนั้น ก็เช่นเดียวกันกับการเขียนตัวอักษรอื่น ๆ ในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่มีวิวัฒนาการมาจากอักษรของอินเดีย ซึ่งมีลักษณะการเขียนแบบซ้ายไปขวา บนลงล่าง คือจะเขียนข้อความจากต้นบรรทัดซ้ายมือไปจนสุดบรรทัดด้านขวามือ แล้วก็จะเริ่มเขียนจากบรรทัดบนลงไปบรรทัดล่างตามลำดับ ฉะนั้น การเขียนรูปตัวอักษร

ก็เช่นเดียวกับการเขียนข้อความ คือจะเขียนรูปตัวอักษรจากซ้ายมือไปขวามือ บนลงล่าง แต่เพราะผ่านกาลเวลามายาวนาน ทิศทางการเขียนตัวอักษรธรรมอีสานก็เปลี่ยนไปจากเดิมบ้างเป็นบางตัว แต่ส่วนใหญ่ก็ยังคงเขียนซ้ายไปขวา บนลงล่างอยู่ตามเดิม อย่างไรก็ดี สามารถแบ่งเส้นอักษรธรรมอีสานออกเป็นกลุ่ม ๆ ได้ดังนี้

- เส้นหน้าล่างขึ้นบนแล้วลากไปด้านหลัง เช่น ๓ ,๘ ,๙ ,๓ ,๗ ,๗

- เส้นหน้าบนลงล่างแล้วลากไปด้านหลัง เช่น ๒ ,๐ ,๖ ,๓ ,๗ ,๒ ,๐ ,๘ ,๕ ,๓ ,๔ ,๒ ,๖ ,๒ ,๙ ,๕

- เส้นบนลากจากหน้าไปหลัง เช่น ๑ ,๒

- เส้นบนลากจากหลังมาหน้า เช่น ๘ ,๘ ,๙ ,๔

- เส้นกลางลากมาหน้าแล้วตวัดไปด้านหลัง เช่น ๐ ,๑ ,๑ ,๘ ,๓ ,๓

- เส้นวงกลม เช่น ๐

- เส้นล่างหลังลากมาหน้าตวัดกลับหลังแล้วโค้งขึ้นบน เช่น ๖

- เส้นล่างลากกลับหลังแล้วโค้งมาหน้าขึ้นบน เช่น ๖ ,๖

การแบ่งกลุ่มเส้นอักษรเช่นนี้ ไม่ใช่มาตรฐานทีเดียว เพราะอักษรบางตัวสามารถเขียนจากบนลงล่าง หรือจากล่างขึ้นบนก็ได้ เช่น ตัว ๘ (ง). ตัว ๘ (ช) , ตัว ๙ (ฌ) ในที่นี้ให้ฝึกเขียนแบบบนลงล่าง เพื่อว่าเมื่อฝึกเขียนตัว ๙ (ฌ) จะได้เขียนโดยไม่ต้องยกปากกาสองครั้ง แต่

ถ้าฝึกเขียนแบบล่างขึ้นบน พอถึงตัว ᩋ จะต้องยกปากกาสองครั้งจึงจะได้ตัว ᩋ ตัวอักษรอื่น ๆ ก็เช่นเดียวกันกับที่กล่าวนี้

วิธีจดจำตัวอักษรธรรมอีสาน

เนื่องจากรูปอักษรธรรมอีสานมีเป็นจำนวนมาก ทั้งรูปพยัญชนะ รูปสระ แลรูปตัวเลข รวมทั้งรูปสัญลักษณ์พิเศษอีกหลายรูป ฉะนั้น จึงเป็นการยากที่ผู้ศึกษาจะจดจำรูปอักษรทั้งหมดให้ได้ในเวลาอันสั้น วิธีการที่จะจดจำตัวอักษรให้ได้รวดเร็วนั้น นอกจากการแบ่งกลุ่มการลากเส้นตัวอักษรดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีอีกวิธีหนึ่งนั่นคือ การนำเอาตัวอักษรที่มีรูปแบบคล้ายคลึงกันมาจัดรวมไว้เป็นกลุ่มเดียวกัน แล้วสังเกตข้อแตกต่างของเส้นตัวอักษรอันเป็นลักษณะเฉพาะตัวอักษรแต่ละกลุ่มว่ามีความเหมือนและแตกต่างกันอย่างไร การแบ่งกลุ่มและกำหนดข้อแตกต่างเช่นนี้จะช่วยให้จดจำตัวอักษรได้เร็วขึ้นเช่นกัน เพื่อความเข้าใจเกี่ยวกับข้อแตกต่างของเส้นอักษรจึงขอกำหนดชื่อเส้นต่าง ๆ ที่ประกอบกันขึ้นเป็นตัวอักษรตามรูปกรอบสี่เหลี่ยม ๒ รูป ดังนี้

จากรูปกรอบสี่เหลี่ยมที่แสดงข้างบนนี้ ทำให้เราเห็นเส้นต่าง ๆ ที่ประกอบกันเป็นรูปอักษรธรรมอีสาน ดังนี้

กรอบที่ ๑ มีเส้นในแนวตั้ง ๓ เส้น คือ เส้นหน้า เส้นกลาง และเส้นหลัง | | |

มีเส้นในแนวนอน ๒ เส้น คือ เส้นบน และเส้นล่าง ——— ———

กรอบที่ ๒ มีเส้นในแนวตั้ง ๒ เส้น คือ เส้นหน้า และเส้นหลัง | |

มีเส้นในแนวนอน ๓ เส้น คือ เส้นบน เส้นกลาง และเส้นล่าง 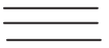

เส้นเหล่านี้ ถือว่าเป็นเส้นพื้นฐานในการเขียนตัวอักษรแต่ละตัว อักษรแต่ละตัว ส่วนใหญ่มักประกอบด้วยเส้นสามเส้น ยกเว้นอักษรบางตัว อาจประกอบด้วยเส้นถึง ๕ เส้น และต่อจากนี้จะแสดงกลุ่มตัวอักษรที่มีรูปทิศทางเส้นอักษรคล้ายคลึงกันดังนี้

๑. กลุ่มที่คล้ายตัว ๓ (ก) มีตัว ๓ (ฌ) ๓ (ต) ๓ (พ) ๓ (ฟ) สระ ๒ (อิ) และตัว ๒ (ฤ)

ก ๓ ประกอบด้วยเส้นแนวตั้ง ๒ เส้น และเส้นในแนวนอนด้านบน ๑ เส้น ตวัดหัวที่ปลายเส้นหน้าด้านล่างเล็กน้อย

ฌ ๓ ประกอบด้วยเส้นแนวตั้ง ๓ เส้น และเส้นในแนวนอนด้านบน ๑ เส้น ตวัดหัวที่ปลายเส้นหน้าด้านล่างเล็กน้อยเหมือน ก ต่างแต่เส้นกลางลากลงมาเท่าเส้นหน้าและเส้นหลัง

ต ๓ ประกอบด้วยเส้นแนวตั้ง ๓ เส้น และเส้นในแนวนอนด้านบน ๑ เส้น ต่างจากตัว ฌ ตรงที่ลากเส้นหน้าและเส้นกลางติดกันเป็นวงกลม

พ ๓ ประกอบด้วยเส้นแนวตั้ง ๓ เส้น และเส้นในแนวนอนด้านบน ๑ เส้น ต่างจากตัว ต ตรงที่เส้นกลางไม่ลากติดกับเส้นบน

ฟ ๓ ประกอบด้วยเส้นแนวตั้ง ๓ เส้น และเส้นในแนวนอนด้านบน ๑ เส้น ต่างจากตัว พ ตรงที่มีเส้นโค้งอยู่ด้านบนตัวอักษร

อิ ◌ิ เหมือนตัว ก ต่างที่มีเส้นโค้งอยู่ด้านล่างตัวอักษร

ฤ ฤ ประกอบด้วยเส้นแนวตั้ง ๒ เส้น และเส้นในแนวนอนด้านบน ๑ เส้น ต่างจากตัว ก ตรงเส้นหน้าโค้งเข้าครึ่งตัวอักษร ส่วนเส้นหลังลากต่ำลงมาล่างบรรทัด และโค้งเข้าครึ่งตัวอักษร

๒. กลุ่มที่คล้ายตัว ข (ข) มีตัว ญ (ญ) ฆ (ฑ) ฆ (ด) และสระ ◌ุ (อุ) ◌ู (อู) เ◌ิ (เอา)

ข ข ประกอบด้วยเส้นแนวตั้งด้านหลัง ๑ เส้น และเส้นในแนวนอน ๓ เส้น เส้นบนตวัดหัวเล็กน้อย ส่วนเส้นกลางและเส้นล่างลากติดกันเป็นวงรี

ญ ญ ประกอบด้วยเส้นแนวตั้ง ๓ เส้น และเส้นในแนวนอน ๒ เส้น ปลายเส้นหน้าด้านล่างกับเส้นกลางโค้งเข้าหากัน แต่เส้นกลางจะลากลงมาล่างบรรทัด

ฑ ฆ คล้ายตัว ญ เพียงแต่ประกอบด้วยเส้นน้อยกว่า มีเส้นในแนวตั้งด้านหลังเส้นเดียว

ด ฆ ใช้รูปเดียวกันกับ ฑ แต่มีวิธีใช้ต่างกัน

อุ ◌ุ เขียนเหมือนส่วนหน้าของตัว ญ

อู ᨪᩮ เขียนเหมือนสระ อุ แต่เพิ่มเส้นที่ปลายด้านล่างอีกหนึ่งเส้น

เอา ᨪᩮᨿ เขียนเหมือนสระ อุ แต่เพิ่มเส้นโค้งด้านบน และเส้นด้านหลังเป็นรูปสระอา

๓. กลุ่มที่คล้ายตัว ᨠ (ค) มีตัว ᨡ (ศ) และเลข ᨠ (๑)

ค ᨠ ประกอบด้วยเส้นแนวตั้ง ๒ เส้น และเส้นในแนวนอนด้านบน ๑ เส้น ปลายเส้นหน้าด้านล่างตวัดหัวเข้าด้านในเล็กน้อย

ศ ᨡ เขียนเหมือนตัว ค แต่มีเส้นขีดเฉียงตัดเส้นบนขึ้นไปเล็กน้อย

๑ ᨠ เขียนเหมือนตัว ค มาก เวลาอ่านถ่ายถอดจากฉบับจริง ต้องอาศัยคำบริบทเป็นเครื่องตัดสิน

๔. กลุ่มที่คล้ายตัว ᨣ (ฆ) มีตัว ᨤ (ฒ) และ ᨥ (ย)

ฆ ᨣ ประกอบด้วยเส้นในแนวตั้ง ๓ เส้น และเส้นในแนวนอน ๑ เส้น เส้นหน้าจะม้วนหัวและหยักเห็นชัด และเส้นล่างจะหยักในส่วนหน้า

ฒ ᨤ เขียนเหมือนตัว ฆ แต่เขียนเพียงครึ่งตัว ฆ

ย ꪜ เขียนเหมือนตัว ฆ ต่างแต่เส้นหน้าบนม้วนหัวแต่ไม่หยัก และเส้นล่างส่วนหน้าก็ไม่หยักเหมือนตัว ฆ

๕. กลุ่มที่คล้ายตัว ᨦ (ง) มีตัว ᨧ (ช) ᨨ (ซ) ᨩ (ฌ) ᨶ (น) และสระลอย ᩉ (เอ)

ง ᨦ ประกอบด้วยเส้นในแนวตั้ง ๑ เส้น และเส้นในแนวนอน ๒ เส้น เส้นบนจะโค้งออกและเส้นล่างจะโค้งเข้า ส่วนเส้นหน้าจะหยักเข้า

ช ᨧ เขียนเหมือนตัว ง ต่างแต่เส้นบนม้วนหัวแล้วลากปลายเส้นยื่นออกมาด้านหลังเล็กน้อย

ซ ᨨ ใช้รูปเดียวกับตัว ช แต่เมื่อใช้ในภาษาถิ่นจะออกเสียง ซ

ฌ ᨩ เขียนเหมือนตัว ช ต่างแต่เส้นล่างและเส้นหลังจะพบมีการนำเอาเชิงของรูปพยัญชนะ ๓ ตัว มาต่อ คือบางท่านใช้เชิงของตัว ป (ᩃ) มาต่อ โดยจะเห็นเส้นล่างมีหยัก บางท่านใช้เชิงตัว ย (ᩋ) โดยจะเห็นเส้นล่างไม่มีหยัก บางท่านใช้เชิงตัว อฺย (ᩌ) โดยจะเห็นเส้นหลังลากโค้งขึ้นไปอยู่บนตัวอักษรส่วนหน้า และถือว่าเป็นรูปอักษรที่ใช้เส้นมากที่สุด

น ๔ เขียนเหมือนตัว ง แต่ปลายเส้นบนด้านหลังโค้งลงมาประมาณครึ่งตัวอักษร เส้นหน้าไม่หยัก และเส้นล่างปลายเส้นลากยาวเล็กน้อย และปลายเส้นห้อยลง

เอ ๑ เขียนเหมือนตัว น แต่ปลายเส้นหลังม้วนหัวลึกกว่าตัว น และเส้นหน้าลากยาวลงมาใต้บรรทัด

๖. กลุ่มที่คล้ายตัว ๏ (จ) มีตัว ๑ (ธ) และ ๐ (ว)

จ ๏ ประกอบด้วยเส้นในแนวตั้ง ๒ เส้น และเส้นในแนวนอน ๒ เส้น ทั้ง ๔ เส้นลากบรรจบกัน แต่เส้นหน้าหยักเล็กน้อย

ธ ๑ ประกอบด้วยเส้นในแนวตั้ง ๒ เส้น และเส้นในแนวนอน ๒ เส้น ทั้ง ๔ เส้นลากบรรจบกันเหมือนตัว จ แต่เส้นหน้าไม่หยัก ไปหยักที่เส้นล่าง คล้าย ๆ หมุนตัว จ เอาเส้นหน้าลง

ว ๐ ประกอบด้วยเส้นในแนวตั้ง ๒ เส้น และเส้นในแนวนอน ๒ เส้น ทั้ง ๔ เส้นลากบรรจบกันเหมือนตัว จ และ ตัว ธ แต่ไม่หยักทั้งเส้นหน้าและเส้นหลังลากเป็นวงกลม

๗. กลุ่มที่คล้ายตัว ๓ (ฉ) มีตัว ๖ (ส) และ เลข ๖ (๓)

ฉ ฉ ประกอบด้วยเส้นในแนวตั้ง ๒ เส้น และเส้นในแนวนอน ๒ เส้น เส้นหน้าม้วนหัว ลากจากกึ่งกลางตัวอักษรลงมาบรรจบกับเส้นล่างแล้วม้วนหัวอีกครั้ง อักษรตัวนี้ ลากจากบนลงล่าง หรือลากจากล่างขึ้นบนก็ได้

ส ม ประกอบด้วยเส้นในแนวตั้ง ๒ เส้น และเส้นในแนวนอน ๑ เส้น เขียนเหมือนตัว ฉ เพียงแต่เส้นหน้าลากขึ้นเสมอเส้นหลัง และไม่มีเส้นบน

๓ ฉิ เขียนเหมือนตัว ฉ เพียงแต่เส้นบนลากมาหน้าแล้วตวัดกลับหลัง ปลายเส้นบนบางท่านก็เขียนเสมอเส้นหลัง บางท่านเขียนเลยเส้นหลัง

๘. กลุ่มที่คล้ายตัว ฏ (ฏ) มีตัว ฐ (ฐ) (รูปที่ ๑) ตัว ผ (ผ) ฝ (ฝ) อิ (อฺย) และเลข ๖ (๖)

ฏ ฏ ประกอบด้วยเส้นในแนวตั้ง ๒ เส้น และเส้นในแนวนอน ๑ เส้น ปลายเส้นหน้าม้วนหัว กลางเส้นหน้าหยัก และเส้นล่างหยักกลาง

ฐ ฐ ประกอบด้วยเส้นในแนวตั้ง ๓ เส้น และเส้นในแนวนอน ๑ เส้น เขียนเหมือนตัว ฏ แต่เพิ่มเส้นหลัง และเส้นหลังลากลงมาม้วนหัวทางด้านหน้าใต้ตัวอักษร อักษร ฐ นี้ มีใช้ ๒ รูป คือ ฐ และ ฐ รูปแรกสันนิษฐานว่าน่าจะใช้มาแต่เดิม เพราะรูปคล้ายตัว ฏ เพียงแต่เพิ่มเส้นหลัง ภายหลังจึงมาเพิ่มตัว ฐ ซึ่งรูปคล้ายตัว ฉ

ผ ᩍ เขียนเหมือนตัว ฏ แต่ปลายหางเส้นหลังตวัดหางยาวกว่าตัว ฏ อักษรตัวนี้บางท่านเขียนเส้นหน้าโดยไม่หยัก หยักแต่เส้นล่าง เพื่อให้แตกต่างจากตัว ฏ

ฝ ᩎ เขียนเหมือนตัว ผ แต่ปลายหางเส้นหลังลากสูงเลยหัวอักษรแล้วโค้งมาด้านหน้าและตวัดกลับด้านหลัง

อฺย ᩏ เขียนเหมือนตัว ฝ ต่างแต่เส้นล่างไม่หยักกลางเหมือนตัว ฝ ตัว ᩏ นี้ บางท่านใช้แทน หย บางท่านใช้แทน ย บางท่านใช้แทน อฺย ผู้แรียบเรียงเลือกใช้ อฺย เหตุผลที่เลือกแทน อฺย จะอธิบายข้างหน้าตอนว่าด้วยอักษรประสม

ฬ ᩋ เขียนเหมือนตัว ฝ ต่างแต่เส้นหน้าไม่หยักกลาง และรูปสัณฐานค่อนข้างตัวป่อมกว่าตัว ฝ

๙. กลุ่มที่คล้ายตัว ᩊ (ล) มี เลข ᩊ (๙)

ล ᩊ ประกอบด้วยเส้นในแนวตั้ง ๓ เส้น และปลายเส้นโค้งเข้าหากัน

๙ ᩊ ใช้รูปเดียวกับตัว ล แต่เวลาอ่านถ่ายถอดจากฉบับจริง ต้องอาศัยคำบริบทเป็นเครื่องตัดสินว่าเป็นตัว ล หรือเลข ๙

๑๐. กลุ่มที่คล้ายตัว ᩐ (ถ) มี ᩑ (ฐ) (รูปที่ ๒) ᩐ (ท) และ ᩖ (ฬ)

ถ ᩍ ประกอบด้วยเส้นในแนวตั้ง ๑ เส้น และเส้นในแนวนอน ๒ เส้น ปลายเส้นล่างด้านหลังม้วนหัว ส่วนเส้นหน้าหยักกลาง เส้นบนปลายเส้นโค้งลงด้านหลัง

ฐ ᩏ เขียนเหมือนตัว ถ ต่างแต่ปลายเส้นล่างลากยาวลงมาด้านล่างแล้วตวัดโค้งมาด้านหน้าม้วนเป็นวงกลม

ท ᩋ เขียนเหมือนตัว ถ ต่างแต่เส้นหน้าไม่หยักกลาง และปลายเส้นล่างตวัดม้วนหัวเข้ามากลางตัวอักษร

ฬ ᩐ เขียนเหมือนตัว ถ ต่างแต่เส้นหน้าหยักกลางลึกมาถึงด้านหลังตัวอักษร ถ้าเส้นกลางหยักน้อยจะกลายเป็นตัว ถ

๑๑. กลุ่มที่คล้ายตัว ᨻ (บ) มีตัว ᨻ (ป) และ ᨾ (ม)

บ ᨻ ประกอบด้วยเส้นในแนวตั้ง ๒ เส้น และเส้นในแนวนอน ๑ เส้น รูปอักษรตัวนี้ เดิมทีใช้แทนตัว ป ในภาษาบาลี และใช้แทนตัว บ ในภาษาถิ่น

ป ᨻ ใช้รูปเดียวกับตัว บ แต่ภายหลัง เมื่อเขียนเป็นตัว ป บางท่านจะลากหางให้ยาวเลยบรรทัดขึ้นมา จึงทำให้มีการใช้แตกต่างกันระหว่าง บ กับ ป

ม ᨾ เขียนเหมือนตัว บ แต่มีเส้นโค้งสั้น ๆ ลากตัดตรงมุมขวาด้านล่าง

๑๒. กลุ่มที่คล้ายตัว ᨠ (ก) มีสระลอย ᨡ (อ) ᨡᩣ (อา) และ ᩉᨡ (โอ)

ก ᨠ ประกอบด้วยเส้นในแนวตั้ง ๒ เส้น และเส้นในแนวนอน ๑ เส้น ปลายเส้นหน้าด้านบนม้วนหัวเล็ก ๆ

อ ᨡ เขียนเหมือนตัว ก แต่ปลายด้านล่างเส้นหลังตวัดม้วนหัวลากปลายลงมา

อา ᨡᩣ เขียนเหมือนตัว อ แต่เพิ่มเส้นหลังเป็นรูปสระ า อีกหนึ่งเส้น

โอ ᩉᨡ เขียนเหมือนตัว อ แต่เพิ่มเส้นหน้าเป็นรูปตัวเฟื้อง ร อีกหนึ่งเส้น

๑๓. กลุ่มที่คล้ายตัว ᨿ (ร) มีตัว ᨾ (ฮ)

ร ᨿ ประกอบด้วยเส้นในแนวนอน ๓ เส้น ปลายเส้นโค้งเข้าหากัน ปลายเส้นบนด้านหลังโค้งลง ปลายเส้นล่างด้านหน้าตวัดม้วนหัวเล็กน้อย

ฮ ᨾ เขียนเหมือนตัว ร แต่ปลายเส้นบนด้านหลังโค้งขึ้นเล็กน้อย

ต่อจากนี้ ให้ผู้ศึกษาลองฝึกเขียนตัวอักษรที่เป็นพยัญชนะตัวเต็ม โดยการลากเส้นตัวอักษรที่ได้จัดกลุ่มไว้ให้แล้วดังกล่าวข้างต้น และผู้ศึกษาควรลองลากเส้นตัวอักษรในมุมต่าง ๆ ดูว่ามุมไหนลากได้ง่ายและถนัดมือของตน ก็ใช้การลากเช่นนั้นเป็นหลักก็ได้

แบบฝึกเขียนพยัญชนะตัวเต็ม

ᨠ = ก

ᨠ .....
ᨠ .....
ᨠ .....
ᨠ .....
ᨠ .....

ᨡ = ข

ᨡ .....
ᨡ .....
ᨡ .....
ᨡ .....
ᨡ .....

ᨣ = ค

ᨣ .....
ᨣ .....
ᨣ .....
ᨣ .....
ᨣ .....

ᨾ = ม

ᨾ .....
ᨾ .....

ฆ .....
ฆ .....
ฆ .....

ฎ = ง

ฎ .....
ฎ .....
ฎ .....
ฎ .....
ฎ .....

ฏ = จ

ฏ .....
ฏ .....
ฏ .....
ฏ .....
ฏ .....

ฌ = ฉ

ฌ .....
ฌ .....
ฌ .....
ฌ .....
ฌ .....

ฐ = ช

ฐ .....

ᨾ .....
ᨾ .....
ᨾ .....
ᨾ .....

ᨿ = ᨬ

ᨿ .....
ᨿ .....
ᨿ .....
ᨿ .....
ᨿ .....

ᩀ = ᨪ

ᩀ .....
ᩀ .....
ᩀ .....
ᩀ .....
ᩀ .....

ᩃ = ᨨ

ᩃ .....
ᩃ .....
ᩃ .....
ᩃ .....
ᩃ .....

ᨿ = ᩅ

ᨿ .....
ᨿ .....
ᨿ .....
ᨿ .....
ᨿ .....

ᨿ = ᩅ

ᨿ .....
ᨿ .....
ᨿ .....
ᨿ .....
ᨿ .....

ᨾ = ᩉ

ᨾ .....
ᨾ .....
ᨾ .....
ᨾ .....
ᨾ .....

ᨿ = ᩅ

ᨿ .....
ᨿ .....
ᨿ .....
ᨿ .....

ฃ .....

ฌ = ณ

ฌ .....
ฌ .....
ฌ .....
ฌ .....
ฌ .....

ฏ = ต

ฏ .....
ฏ .....
ฏ .....
ฏ .....
ฏ .....

๏ = ถ

๏ .....
๏ .....
๏ .....
๏ .....
๏ .....

๑ = ท

๑ .....
๑ .....
๑ .....

ᨿ .....
ᨿ .....

ᨾ = ธ

ᨾ .....
ᨾ .....
ᨾ .....
ᨾ .....
ᨾ .....

ᨿ = น

ᨿ .....
ᨿ .....
ᨿ .....
ᨿ .....
ᨿ .....

ᨿ = บ

ᨿ .....
ᨿ .....
ᨿ .....
ᨿ .....
ᨿ .....

ᨿ = ป

ᨿ .....
ᨿ .....

ᨻ .....
ᨻ .....
ᨻ .....

ᨾ = ᨽ

ᨾ .....
ᨾ .....
ᨾ .....
ᨾ .....
ᨾ .....

ᨿ = ᨼ

ᨿ .....
ᨿ .....
ᨿ .....
ᨿ .....
ᨿ .....

ᩁ = ᨸ

ᩁ .....
ᩁ .....
ᩁ .....
ᩁ .....
ᩁ .....

ꪝ = ฟ

ꪝ .....
ꪝ .....
ꪝ .....
ꪝ .....
ꪝ .....

ꪎ = ภ

ꪎ .....
ꪎ .....
ꪎ .....
ꪎ .....
ꪎ .....

ꪖ = ม

ꪖ .....
ꪖ .....
ꪖ .....
ꪖ .....
ꪖ .....

ꪚ = ย

ꪚ .....
ꪚ .....
ꪚ .....
ꪚ .....

ꪜ .....

ꪙ = ꪫ

ꪙ .....
ꪙ .....
ꪙ .....
ꪙ .....
ꪙ .....

ꪚ = ꪪ

ꪚ .....
ꪚ .....
ꪚ .....
ꪚ .....
ꪚ .....

ꪑ = ꪗ

ꪑ .....
ꪑ .....
ꪑ .....
ꪑ .....
ꪑ .....

ꪒ = ꪮ

ꪒ .....
ꪒ .....
ꪒ .....

ม .....
ม .....

ห = ห

ห .....
ห .....
ห .....
ห .....
ห .....

ฬ = ฬ

ฬ .....
ฬ .....
ฬ .....
ฬ .....
ฬ .....

อ = อ

อ .....
อ .....
อ .....
อ .....
อ .....

ฮ = ฮ

ฮ .....
ฮ .....

ร .....
ร .....
ร .....

ย = อฺย

ย .....
ย .....
ย .....
ย .....
ย .....

ฆ = ฤ

ฆ .....
ฆ .....
ฆ .....
ฆ .....
ฆ .....

แบบฝึกทบทวนความจำ

๑. จงเติมพยัญชนะทั้งตัวอักษรไทยและอักษรธรรมอีสานในช่องว่างให้ถูกต้อง

ก		ค		ง
	ᨡ		ᨢ	
จ		ช		ญ
	ᨣ		ᨤ	
ฏ		ฑ		ณ
	ᨥ		ᨦ	
ต		ท		น
	ᨧ		ᨨ	

ป		พ		ม
	ฆ		ฑ	

๒. พยัญชนะข้างบนทั้งหมดนั้น เรียกว่าพยัญชนะอะไร และเหตุไรจึงเรียกเช่นนั้น

ตอบ .....

.....

๓. พยัญชนะที่ไม่ได้เกิดจากฐานเสียงเดียวกัน เรียกว่าพยัญชนะอะไร และจง ยกตัวอย่างมา ๕ ตัวอักษร เขียนลงในตารางให้ถูกต้อง

ตอบ .....

ย				
ฃ				

๔. รูปพยัญชนะที่เพิ่มเข้ามาใหม่เพื่อให้พอกับสำเนียงของชาวอีสานนั้นมีกี่ตัว และจงเขียนลงในตารางให้ถูกต้องครบทุกตัว

ตอบ .....

ค				
ฆ				

๕. พยัญชนะหลัก ซึ่งจัดเป็นพยัญชนะตัวเต็ม สำหรับใช้เขียนเป็นพยัญชนะต้น มีกี่กลุ่ม จงยกตัวอย่างมากลุ่มละสองตัว

ตอบ .....

.....

ตัวอย่างการใช้พยัญชนะตัวเต็ม

รูปพยัญชนะ	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᨠ	ᨠᩱᩣᩴ	กฺวาฺง	กว้าง	กว้าง
ᨡ	ᨡᩣᨶᩩ	ขานฺอฺย	ข้าน้อย	กระผม, ดิฉัน
ᨢ	ᨢᩮᩴ	คฺ๊น	คัน	ครั้น, รู้สึกคัน
ᨣ	ᨣᩱᩣᩴ	ฆฺอง	ฆ้อง	เครื่องดนตรี
ᨤ	ᨤᩱᩣ	งฺวิ	งัว	โค, ลำดับที่ ๕
ᨥ	ᨥᩮᩴᨠᩴ	จฺ๊งกฺอน	จังกร	จงกลนี, ดอกบัว
ᨦ	ᨦᩮᩴᨠᩱᩣᩴ	ฉะเลฺียฺง	เสลียง	เฉลียง
ᨧ	ᨧᩮᩴᨠᩱᩣ	ชะเล	ชะเล	ทะเล

รูปพยัญชนะ	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᨡ	ᨡᩣᩴ	ฌาฺน	ฌาน	การเพ่ง
ᨢ	ᨢᩣᩴ	ญาฺน	ณาณ	ความรู้ชั้นสูง
ᨣ	ᨣᩦᨠᩣ	ฎีกา	ฎีกา	ฎีกา
ᨤ	ᨤᩣᨶᩥᨿ	ฐานีย	ฐานียะ	เมือง
ᨥ	ᨥᩣᩴ	ฐาฺน	ฐาน	ที่ตั้ง
ᨦ	ᨦᩣᨲ	ฑาห	ดาหะ	ความเร่าร้อน
ᨧ	ᨧᩦᩣ[1]	เฒิา	เฒ่า	แก่ชรา
ᨨ	ᨨᩴ	เณฺน	เณร	สามเณร

[1] คำนี้ นิยมเขียนด้วยอักษร ถ เช่น ᨧᩦᩣ = เถ้า ตัว ฒ ไม่ปรากฏใช้เป็นพยัญชนะต้น ส่วนใหญ่จะใช้เป็นตัวสะกดในคำภาษาบาลี

รูปพยัญชนะ	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ตฺ		ตฺ̣ง	ตง	สิ้น, ถี่
ถ		ถฺว̣ย	ถวาย	มอบให้
ท		ทา̣ม	ทาม	ที่ราบโล่ง
ธ		ธฺรัง	ธะรัง	แผ่นดิน
น		นา̣ย	นาย	ยาย
ป		ปักตู	ปักตู	ประตู
ผ		เผ̣ฑ	เผต	ผี, เปรต
พ		พฺอมผฺอ	พ้อมผ่อ	เห็นลิบๆ
ภ		ภิกฺขา	ภิกขา	อาหาร
ม		มา̣ย	มาย	คลี่คลาย
ย		ยฺก	ยัก	ผูก

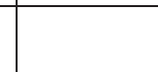

รูปพยัญชนะ	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ຣ	ເຣ້ຣ້ໂດ່ນ	เรฺ์งโญ	เร็งโญ	พระราชา
ລ	ລ້ຊ້ວ້	ลฺ์ฑชฺ์ว	ลดชั่ว	ตาย
ວ	ວ້	วฺ์อ	วอก	ลิง
ນ	ນ້ຂ້ານ	สฺ์งาฺน	สงสาร	การเวียนว่าย
ທ	ທ້ຍ້ຄ	หฺ์ยัง	หยัง	อะไร, ทำไม
ຣ	ໂຕຣານ	โอฬาฺน	โอฬาร	ใหญ่โตมาก
ຕ	ຕ້ຂ້ຕ້ຂ	อฺ์งตฺ์ง	อ่งต่ง	เปล่งปลั่ง
ຂ	ຂາງ	ฑาฺย	ดาย	เปล่า
ບ	ບ້ານ	ป์า	ปาก	พูด, เจรจา
ຝ	ຝ້ຊ	ฝฺ์น	ฝั่น	กลมเกลียว

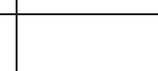

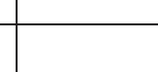

รูปพยัญชนะ	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ฝ	ฝุ	ฟุน	ฟุน	โกรธเป็นไฟ
ฮ	ฮฺม	โฮฺม	โฮม	ชุมนุม
ย	ยฺย	อฺยาฺม	อยาม	เยี่ยมเยือน
ศ	ศฺรี	ศฺรี	ศรี	สิริ, ความเจริญ
ฐ	ฐาฉา	ฐาชา	ฐาชา	เลื่องลือ

ข้อสังเกต

- พยัญชนะตัว ฆ (ฑ) ซึ่งจัดอยู่ในหมวดพยัญชนะวรรคนั้น สำหรับใช้เขียนคำภาษาบาลี หรือคำไทยที่ยืมมาจากภาษาบาลี เช่น ฆากะ (ฑากะ = ผักดอง), ฆังสะ (ฑังสะ = เหลือบ) เป็นต้น ส่วน ฆ (ฑ) ที่เพิ่มเข้ามาภายหลังนั้น เพื่อใช้เขียนคำในภาษาท้องถิ่นอีสานที่ออกเสียง ด เช่น ฆู้ (ด้ง = กระด้ง), ฆ็อง (ด่อง = ฟอก) เป็นต้น

- พยัญชนะตัว ບ (ป) ซึ่งจัดอยู่ในหมวดพยัญชนะวรรคนั้น ปกติใช้เขียนคำที่ออกเสียง ป หรือ บ ก็ได้ ตัว ป เช่น ບຽ (ป้าน = กั้น, ปิด) ตัว บ เช่น ແບ່ (แบ่น = เล็ง) เป็นต้น ภายหลังเมื่อเพิ่มตัว ບີ (ป) หางยาวมาแล้ว ก็มักใช้ตัว ป หางยาวแทนตัว ບ (ป) ในพยัญชนะวรรค เช่น ບຽ (ปบ = เร่ง) และนำเอาตัว ບ (ป) ในพยัญชนะวรรค มาเขียนคำที่ออกเสียงตัว บ เช่น ບຸ (บุ = ลุย, ฝ่าไป) เป็นต้น
- พยัญชนะ ๙ ตัว ได้แก่ ໝ (ฆ) ລ (ฉ) ຊ (ฌ) ຈ (ญ) ຍ (ฏ) ຍ (ฐ) ຍ (ฒ) ດ (ณ) ຣ (ฬ) นิยมเขียนคำภาษาบาลีเป็นส่วนใหญ่ ไม่นิยมใช้เขียนคำภาษาถิ่นอีสาน
- พยัญชนะตัว ລ (ฉ) เวลาจะเขียนคำภาษาถิ่นมักใช้พยัญชนะตัว ນ (ส) แทน
- พยัญชนะตัว ຊ (ช) ใช้แทนเสียง ช เมื่อใช้เขียนคำภาษาบาลี และใช้แทนเสียง ซ เมื่อใช้เขียนคำภาษาถิ่นอีสาน
- พยัญชนะที่ใช้แทนได้ทั้งเสียงสระและพยัญชนะ เป็นอักษรที่เรียกว่ากึ่งสระกึ่งพยัญชนะ มี ๔ ตัว ได้แก่ ຍ (ย) ວ (ว) ຄ (อ) ຫ (ฤ)

ຍ (ย) ใช้แทนสระ เอีย, ວ (ว) ใช้แทนสระ อัว, ຄ (อ) ใช้แทนสระ ออ, ຫ (ฤ) ใช้แทนสระ เออ หรือสระ อือ

- พยัญชนะตัว ᨠ (ค) ใช้เขียนแทนตัว ᨡ (ก) ได้โดยทั่ว ๆ ไป ตัว ᨠ (ค) นี้ ชาวมอญออกเสียงเป็น **เกี้ยะ** (ก + เอียะ) ชาวล้านนาออกเสียงเป็น **ก๊ะ** (ก + อะ) ส่วนชาวอีสานออกเสียงเป็น **คะ** (ค + อะ) แต่ยังคงเขียนรูป ค แทน ก เช่น ᨠᩴ (ก็) คำๆ นี้ เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่า อักษรธรรมล้านนานั้น พัฒนามาจากอักษรมอญ
- พยัญชนะ ᨴ (ท) กับ ᨪ (ช) ใช้แทนกันได้ เช่น ᨴᩬᨲ (ทะเล) เป็น ᨪᩬᨲ (ชะเล), ᨲᩮᩣ (แท้แล) เป็น ᨲᩮᩣ (แชแล), ᨴᩣᨿᨴᩬᨲᩦᨶᩣᨿᨠᩬᨶ (ทวารวดีศรีเกษตร), เป็น ᨪᩣᨿᨴᩬᨲᩦᨶᩣᨿᨠᩬᨶ (ชวารวดีศรีเกษตร) เป็นต้น และคำว่า ทวา ชวา นี้พบในจารึก แสดงว่าการใช้ ท กับ ช แทนกันนี้ ใช้มานานหลายศตวรรษ
- ตัว ᨿ (ร) นี้ ส่วนใหญ่ชาวอีสานจะออกเสียงเป็น ᨿ (ฮ) เช่น ᨿᩮᩢ (เรียน) เป็น ᨿᩮᩢ (เฮียน), ᨿᩮᩣ (รู้) เป็น ᨿᩮᩣ (ฮู้) เป็นต้น แต่ในการบันทึกนั้นจะมีทั้งเสียง ร และเสียง ฮ เช่น ᨿᩮᩢᨿᩬᩴ (เร็งโญ ซึ่งมาจากคำภาษาบาลีว่า รญฺโญ แปลว่า พระราชา), ᨿᩮᩣᨾ (ฮ่วม แปลว่า ร่วม) เป็นต้น

แบบฝึกทบทวนความจำ

๑. จงยกตัวอย่างการใช้พยัญชนะต้นมา ๖ คำ พร้อมคำถ่ายถอด คำอ่าน และคำแปลมาด้วย

รูปพยัญชนะ	**คำอักษรธรรม**	**คำถ่ายถอด**	**คำอ่าน**	**คำแปล**
ᨠ	ᨠᩱᩣᩴ	กฺวาฺง	กวาง	กว้าง

๒. จงเขียนคำต่อไปนี้ด้วยอักขรวิธีอักษรธรรมให้ถูกต้อง บอกคำถ่ายถอด และคำแปลมาด้วย

รูปพยัญชนะ	**คำอักษรธรรม**	**คำถ่ายถอด**	**คำอ่าน**	**คำแปล**
ᨠ			กวาง	
ᨣ			คัน	
ᨦ			ฆ้อง	
ᨧ			ชะเล	

๓. รูปพยัญชนะ ᨴ (ฑ) ᨴ (ด) และ ᨻ (บ) ᨻ (ป) มีวิธีใช้ต่างกันอย่างไร

<u>ตอบ</u> .....

.....

.....

รูปพยัญชนะตัวเฟื้อง หรือตัวห้อย

นอกจากพยัญชนะหลักทั้ง ๓ กลุ่มดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีพยัญชนะของอักษรธรรมอีสานอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งใช้สำหรับเป็นตัวสะกด แต่บางครั้งก็ใช้เป็นพยัญชนะต้นได้เช่นกัน พยัญชนะกลุ่มนี้ภาษาพื้นเมืองเรียกว่า “ตัวเฟื้อง” หรือ “ตัวห้อย” คล้ายตัวเชิงของอักษรขอม มีลักษณะรูปอักษรที่แตกต่างไปจากพยัญชนะตัวเต็มข้างต้นอย่างสิ้นเชิง ยกเว้นตัวเฟื้องบางตัวที่ใช้เป็นตัวสังโยคหรือตัวซ้อนคำที่มาจากภาษาบาลี จะมี ๒ รูป คือรูปเหมือนเดิม แต่ใช้ตัวเล็กและรูปที่ต่าง พยัญชนะกลุ่มนี้มีจำนวน ๒๒ รูปอักษร โดยแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ ใช้สำหรับเขียนสะกดทั่วไป โดยเฉพาะใช้เขียนภาษาพื้นเมือง ที่บันทึกสรรพตำราต่าง ๆ เช่น ตำรายา ตำราโหราศาสตร์ และวรรณคดีเป็นต้น มีจำนวน ๑๓ รูป เวลาจะใช้เขียน จะเขียนไว้ใต้บรรทัดตรงกับตัวที่สะกด

 งะ	นะ	ปะ	มะ	 ยะ
 ธะ	ละ	สะ	อะ	อุย

<u>หมายเหตุ</u>

- ตัว (ง) เฟื้องนี้ ท่านเรียกว่า ไม้หองบ้าง ไม้อังแล่นบ้าง ใช้วางไว้ข้างบนพยัญชนะต้น ส่วนตัว (ง) เฟื้องนี้ ท่านเรียกว่า ไม้รองบ้าง ไม้ตีนงอบ้าง ใช้วางไว้ข้างล่างพยัญชนะต้น ตัวเฟื้องทั้ง ๒ ตัวนี้ เวลาเขียนก็ดูความเหมาะสมกับสระ

ถ้าสระอยู่ล่างก็ใช้ตัว ิ เช่น ᨿᩩᩴ (จุง = จง) ถ้าสระอยู่บนก็ใช้ตัว ᩲ เช่น ᨿᩲᩴ (จิ่ง = จึง) เป็นต้น

- ตัว ᩢ (น) เฟื้อง โดยปกติใช้เป็นตัวสะกดเท่านั้น แต่ในบางกรณีสามารถนำมาเป็นพยัญชนะต้นได้ แต่เนื่องจากเป็นตัวเฟื้อง เพราะฉะนั้นก็คงวางไว้ตำแหน่งเดิม เช่น ᩣᩢ (ไน = หลา) จะอธิบายรายละเอียดในตอนว่าด้วยสระ (ตัว น เมื่อประสมกับสระต่างๆ)
- ตัว ᩤ (บ) เฟื้องนี้ ใช้สะกดได้ทั้งคำที่สะกดด้วย บ และ ป เช่น ᨠᩤ᩠ᨿ (กฺับ = ด้วย), ᨠᩤ᩠ᨿ (กัป = ระยะเวลาที่ยาวนาน) เป็นต้น
- ตัว ᩥ (ม) เฟื้อง ใช้เป็นตัวสะกดในคำภาษาถิ่น เช่น ᨡᩥᩴ (ขาม = เกรง, กลัว) ใช้เป็นตัวตามในคำภาษาบาลี เช่น ᨯᩥᩴ (ธมฺม = ธรรม) เป็นต้น
- ตัว ᩦ, ᩧ (ย) เฟื้อง ทั้งสองนี้ ยังไม่พบข้อแตกต่าง พบการใช้สลับกันไปมาทั้งแบบมีหยักและไม่มีหยัก เช่น ᨸᩦᩧᩣ, ᨸᩦᩦᩣ (ผญา = ปัญญา), ᨡᩧᩴ, ᨡᩦᩴ (ด้วย = กับ) เป็นต้น
- ตัว ᩬ (ร) เฟื้องนี้ บางท่านเรียก ไม้โก่มหน้าบ้าง เรียกตัวโอพระบ้าง ใช้สำหรับเป็นตัวสะกดและวางไว้หน้าพยัญชนะต้น เช่น ᨸᩬᩥᩢᩮᩢ (ประเทส = เมือง), ᨸᩬᩦᩣ (พระยา = ชั้นยศขุนนาง) เป็นต้น
- ตัว ᩮ, ᩯ (ล) เฟื้อง ทั้งสองนี้ ยังไม่พบข้อแตกต่างการใช้ พบการใช้สลับกันไปมาทั้งแบบหางสั้นและหางยาว แต่พบการใช้หางสั้นมากกว่าหางยาว

- ตัว ᨸ (ส) เฟื้องนี้ ใช้สำหรับสะกดในคำภาษาถิ่น หรือคำที่ยืมมาใช้จากภาษาอื่น
- ตัว ᩬ (อ) เฟื้องนี้ ใช้สำหรับในคำที่มีตัวสะกด เช่น ᨾᩬᨴ (มอด = แมลง) แต่ถ้าไม่ตัวสะกดจะใช้นิคหิต “ ᩴ “ แทน เช่น ᨾᩴ (มอ = หมอดู) เป็นต้น
- ตัว ᩲ (อฺย) เฟื้องนี้ ใช้แทนเสียงสระออ สะกดด้วยแม่เกย เช่น ᨸᩲ (จ้อย = เจี๊ยบ, เฉียบ) ᨸᩲ (ช้อย = งาม, เบิกบาน) เป็นต้น

แบบฝึกเขียนพยัญชนะตัวเฟื้องกลุ่มที่ ๑

ᩋ = ง

ᩋ .....

ᩋ .....

ᩋ .....

ᩋ .....

ᩋ .....

ᩈ = ง

ᩈ .....

ᩈ .....

ᩈ .....

ᩈ .....

ᩈ .....

ᩎ = น

ᩎ .....

ᩎ .....

ᩎ .....

ᩎ .....

ᩎ .....

ᩎ .....

ฝ = ป

ฝ .....
ฝ .....
ฝ .....
ฝ .....
ฝ .....

๔ = ม

๔ .....
๔ .....
๔ .....
๔ .....
๔ .....

ญ = ย

ญ .....
ญ .....
ญ .....
ญ .....
ญ .....

ๅ = ร

ᨸ .....

ᨸ .....

ᨸ .....

ᨸ .....

ᨸ .....

ᨿ = ถ

ᨿ .....

ᨿ .....

ᨿ .....

ᨿ .....

ᨿ .....

ᩃ = ถ

ᩃ .....

ᩃ .....

ᩃ .....

ᩃ .....

ᩃ .....

ᩄ = ส

ᩄ .....

ᩄ .....

ᩄ .....

ᩄ .....

ฝ .....

ฮ = อ

ฮ .....

ฮ .....

ฮ .....

ฮ .....

ฮ .....

ใ = อฺย

ใ .....

ใ .....

ใ .....

ใ .....

ใ .....

แบบฝึกทบทวนความจำ

๑. พยัญชนะที่ใช้สำหรับทำหน้าที่เป็นตัวสะกดในอักขรวิธีอักษรธรรมอีสาน เรียกตัวอะไร มีกี่รูป

ตอบ .....

.....

๒. พยัญชนะตัวเฟื้อง แบ่งออกเป็นกี่กลุ่ม

ตอบ .....

๓. พยัญชนะตัวเฟื้องกลุ่มที่ ๑ มีลักษณะการใช้อย่างไร จงยกตัวอย่างมา ๕ รูป

ตอบ .....

.....

๔. พยัญชนะเฟื้องตัวเดียว แต่มี ๒ รูป มีตัวใดบ้าง จงแสดงพร้อมยกตัวอย่างประกอบ

ตอบ .....

.....

๕. ในบรรดาพยัญชนะเฟื้องทั้ง ๑๓ รูป ของกลุ่มที่ ๑ ตัวเฟื้องตัวใดที่สามารถนำมาเป็นพยัญชนะต้นได้ จงแสดงพร้อมยกตัวอย่าง

ตอบ .....

.....

๖. จงเติมพยัญชนะตัวเฟื้องในช่องว่างให้ถูกต้อง

จ –	–	–	–	–
ง	**ง**	**น**	**ป**	**ม**
–	–	–	–	–
ย	**ร**	**ล**	**ล**	**ส**
–	–			
ออ	**ออย**			

ตัวอย่างการใช้พยัญชนะตัวเฟื้องกลุ่มที่ ๑

รูปพยัญชนะ	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᩅ	ᩅᩅ	ขฺวง	ข่วง	บริเวณ, สนาม
	ᩅᩅ᩠	ขฺอง	ของ	โขง (แม่น้ำโขง)
	ᩅᩅ᩠	นฺาง	นาง	อวบ, งาม
	ᩅᩅ᩠	ฮุง	ฮุ้ง	นกเหยี่ยว
	ᩅᩅ᩠	สฺยง	เสี้ยง	หมด
ᩉ	ᩉᩉ	จฺิง	จ่ง	ยกไว้, เว้นไว้
	ᩉᩉ᩠	ลาฺง	ลาง	บ้าง, บาง
	ᩉᩉᩉ᩠	พำเพฺ๊ง	พ่ำเพ็ง	บำเพ็ญ, สร้างสม
	ᩉᩉ᩠	เพฺ๊ง	เพ็ง	สว่างจ้า
	ᩉᩉ᩠	แปฺง	แปง	ก่อ, สร้าง

รูปพยัญชนะ	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᨶ	ᨶᩴ	หฺัน	หั้น	นั้น
	ᨶᩴ	อฺัน	อั่น	ส่งเสียงร้อง
	ᨲᩣᨶᩴ	ตาเวฺัน	ตาเว็น	ดวงอาทิตย์
	ᨶᩥ	เทฺิน	เทิ้น	เทอญ
	ᨶᩮᨶᨲ	แฑฺนแต	แดนแต่	นับแต่, นับจาก
ᨻ	ᨻᩤ	ฮฺิบ	ฮบ	รบ, ต่อสู้
	ᨻᩴ	กฺับ	กับ	ประกอบ, ผนึก
	ᨻᩣ	คาฺบ	คาบ	ครั้ง
	ᨻᩥ	สฺีบ	สิบ	จำนวน ๑๐
	ᨻᩴ	เจฺับ	เจ็บ	ป่วยไข้

รูปพยัญชนะ	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᨸ	ᨸᩮᩬᩴᩬᩴ	ฮฺมิเพิฺง	ฮมเพิง	รำพึง
	ᨸᩮᩬᩴ	สฺมิ	สม	เสพ
	ᨸᩮᩬᩴ	ฮาฺม	ฮาม	ใหญ่, เขื่อง
	ᨸᩮᩬᩴ	จีฺม	จิ่ม	ใกล้
	ᨸᩮᩬᩴᩬᩴ	เหฺมิร	เหมือน	คล้ายกัน
ᨸ	ᨸᩮᩬᩴ	ฑฺวย	ด้วย	โดย, กับ
	ᨸᩮᩬᩴ	สฺวย	ส่วย	ล้าง, ชำระ
	ᨸᩮᩬᩴ	พาฺย	พาย	ข้าง, ด้าน
	ᨸᩮᩬᩴ	สะเบฺย	เสบย	สบาย
	ᨸᩮᩬᩴ	โพฺย	โพย	ภัย, อันตราย
ᨸ	ᨸᩮᩬᩴ	กฺรวีก	กรวิก	นกชนิดหนึ่ง

รูปพยัญชนะ	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
		ปฺระจุน	ประจญ	ต่อสู้, ตะลุมบอน
		พฺระ	พระ	ท่านผู้ประเสริฐ
		สฺระเฑ๋น	สระเด็น	กระเด็น
		ฑฺุรา	ดูรา	ดูก่อน, ดูกร
๙		กฺาล	กาล	เวลา
		หฺลึง	หลิง	แลดู
		หฺลีร	หลิ้น	เล่นสนุก
		หฺลิว	หลัว	ฟืนไม้ไผ่แห้ง
		เหฺลิง	เหลือง	สีเหลือง
๗		ชฺลาฺบ	ซะลาบ	ซาบซ่าน

รูปพยัญชนะ	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
	ᨿᩣᩴ	ผฺละ	ผะละ	ผล, วิบาก
	ᩈᩢᩥᩴ	สฺลิบ	สลบ	หมดสติ
	ᩈᩢᩣᩴᩲ	สฺลาฺฑ	สะหลาด	ฉลาด
	ᩲᩣᩴ	ทฺลา	ทังหลาย	ทั้งหลาย
ᩴ	ᩲᩣᩴᩣ	ฮ์กฺสา	ฮักสา	รักษา
	ᩈᩢᩣᩴᩣ	สงฺกาฺส	สังกาส	ศักราช, ปี
	ᩲᩣᩴᩲᩣ	ฮาฺสทฺนา	ฮาสทะนา	นิมนต์, เชื้อเชิญ
	ᩲᩣᩴᩲᩣ	อำนาฺส	อำนาจ	กำลัง
	ᩲᩣᩴᩣ	วินาฺส	วินาศ	ความสูญสิ้น
ᩴ	ᩲᩣᩴ	ฑฺอม	ดอม	ด้วย, กับ

รูปพยัญชนะ	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
	ᨠᩬᩣ	หฺอฑ	หอด	หิว
	ᨡᩬᩣ	ฮฺอฑ	ฮอด	บรรลุ, ถึง
	ᨠᩬᩥ	หฺอง	หอง	สูง, แหลม
	ᨠᩬᩦ	เมิฺอ	เมือ	กลับ
ᩴ	ᨡᩬᩴ	ฑฺอฺย	ดอย	ภูเขา
	ᨠᩬᩴ	คฺอฺย	คอย	แล, มองหา
	ᨡᩬᩴ	ชฺอฺย	ซ้อย	ช่วย, ช่วยเหลือ
	ᨠᩬᩴ	พฺอฺย	พลอย	ร่วมด้วย
	ᨡᩬᩴ	ฮฺอฺย	ฮ้อย	ร้อย

แบบฝึกทบทวนความจำ

๑. จงเขียนคำต่อไปนี้ด้วยอักขรวิธีอักษรธรรมให้ถูกต้อง บอกคำถ่ายถอด และคำแปลมาด้วย

รูปพยัญชนะ	คำอักษรธรรม	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᨲ			หั้น	
ᨸ			ฮบ	
ᨹ			ฮมเพิง	
ᨻ			ด้วย	
ᨼ			กรวิก	
ᨽ			กาล	
ᨾ			ซะลาบ	
ᨿ			ฮักสา	

๒. จงถ่ายถอดคำต่อไปนี้ให้ถูกต้อง และบอกรูปพยัญชนะ คำอ่าน และคำแปลมาด้วย

รูปพยัญชนะ	คำอักษรธรรม	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᨿ	ᨿᩲ			
	ᨠᩴᩣᨿ			
	ᨿᩮᨿ			
	ᨻᩮᨿᩲ			
	ᨾᩮᨿ			
	ᨿᩳᩴ			
	ᨿᩴᩣ			
	ᨿᩣᨿ			
	ᨿᩣᨿᨿᩣ			

กลุ่มที่ ๒ ใช้สำหรับเป็นตัวสังโยคหรือตัวซ้อนคำที่มาจากภาษาบาลี มีจำนวน ๙ รูป

ฆ̄ ฆะ	จ̄ จะ	ช̄ ชะ	ฌ̄ ฌะ	ฐ̄ ฐะ
ถ̄ ถะ	ธ̄ ธะ	พ̄ พะ	-ฬ สะ	

แบบฝึกเขียนพยัญชนะตัวเฟื้องกลุ่มที่ ๒

ฆ = ฆ

ฆ .....

ฆ .....

ฆ .....

ฆ .....

ฆ .....

ฃ = จ

ฃ .....

ฃ .....

ฃ .....

ฃ .....

ᨿ .....

ᨿ = ช

ᨿ .....

ᨿ .....

ᨿ .....

ᨿ .....

ᨿ .....

ᨾ = ฌ

ᨾ .....

ᨾ .....

ᨾ .....

ᨾ .....

ᨾ .....

ᨿ = ฐ

ᨿ .....

ᨿ .....

ᨿ .....

ᨿ .....

๑ .....

๑ = ถ

๑ .....

๑ .....

๑ .....

๑ .....

๑ .....

๓ = ธ

๓ .....

๓ .....

๓ .....

๓ .....

๓ .....

๑ = พ

๑ .....

๑ .....

๑ .....

๑ .....

ᩋ .....

ᩈ = ส

ᩈ .....
ᩈ .....
ᩈ .....
ᩈ .....
ᩈ .....

ตัวอย่างการใช้พยัญชนะตัวเฟื้องกลุ่มที่ ๒

รูปพยัญชนะ	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᨠᩢ	ᨠᩢᨡᩢ	อคฺฆ	อัคฆะ	ค่า
ᨧ	ᨧᩢᨧ	สจฺจ	สัจจะ	ความจริง
ᨨ	ᨠᩢᨨᩢᨩ	อาชฺชว	อาชชวะ	ความซื่อตรง
ᨩ	ᨩᩢᨩᩢᨬ	มชฺฌ	มัชฌะ	ท่ามกลาง
ᨪ	ᨠᩢᨪᩢ	อฏฺฐ	อัฏฐะ	แปด
ᨫ	ᨠᩢᨫᩢ	อตฺถ	อัตถะ	เนื้อความ
ᨬ	ᨠᩢᨬᩢ	พทฺธ	พัทธะ	ติดเนื่อง, ผูก
ᨭ	ᨠᩢᨭᩢᨭ	นิพฺพาฺน	นิพพานะ	ดับ, เย็น
ᨮ	ᨠᩢᨮᩢ	ตสฺส	ตัสสะ	นั้น

แบบฝึกทบทวนความจำ

๑. จงเขียนคำต่อไปนี้ด้วยอักขรวิธีอักษรธรรมให้ถูกต้อง บอกคำอ่าน และคำแปลมาด้วย

รูปพยัญชนะ	คำอักษรธรรม	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᩀ		อนคฺม		
ᩁ		อจฺจนา		การเซ่นสรวง
ᩁ		อชฺช		วันนี้
ᩃ		มชฺฌ		
ᩉ		อฏฺฐปท		กระดานหมากรุก
ᩉ		อติตฺถ		ไม่มีมารยาท
ᩋ		พทฺธ		
ᩉ		นิพฺพานธาตุ		

๒. จงถ่ายถอดคำต่อไปนี้ให้ถูกต้อง และบอกรูปพยัญชนะ และคำอ่านมาด้วย

รูปพยัญชนะ	คำอักษรธรรม	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᨠᩕ	ᨠᩕᩕᩕ			เสือโคร่ง
	ᨡᩕᩮᩬ			ความตาย
	ᨡᩕᩮᩬ			น้ำเมา
	ᨡᩕᩮᩬᩕᩣ			นิ้วกลาง
	ᨡᩕᩮᩬ			เกลี้ยง
	ᨡᩕᩮᩬ			เนยเหลว
	ᨡᩕᩮᩬᩣ			ศีรษะ
	ᨠᩕᩮᩬᩣᨠᩕ			ความหนุ่ม
	ᨠᩕᩮᩬ			ฝน

สำหรับพยัญชนะตัวที่ไม่มีตัวเฟื้อง เวลาจะใช้เขียนสะกด ก็คงใช้พยัญชนะรูปเดิม แต่ขนาดตัวอักษรจะเล็กกว่าตัวเดิม และเขียนไว้ใต้บรรทัดตรงตัวที่สะกดเช่นเดียวกับตัวเฟื้อง

ยกเว้นพยัญชนะ ๖ ตัว คือ ᩈ (ฝ) ᩉ (ฟ) ᩋ (พ) ᩍ (ฮ) ᩌ (อฺย) และ ตัว ᩐ (ฤ) เป็นพยัญชนะที่ไม่มีตัวเฟื้อง คือไม่ปรากฏการใช้ในลักษณะตัวเฟื้อง ดังนี้ ฝฺฝ ฟฺฟ ฬฺพ ฮฺฮ อฺยอฺย และ ฤฺฤ

ตัวอย่างการใช้ตัวสะกดและตัวซ้อนในกลุ่มพยัญชนะที่ไม่มีตัวเฟื้อง

รูปพยัญชนะ	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᨡ	ᨡᩥᩃ᩠ᨠ	เลิฺก	เลิ๊ก	ลึก
ᨶ	ᨶᩩᨠ᩠ᨡᩩᨾ᩠ᨾᩣᨶ	สุกฺขุมฺมาฺน	สุกขุมาล	ละเอียดอ่อน
ᨤ	ᨤᨠ᩠ᨠ	อคฺค	อัคคะ	ยอด, ปลาย
ᨧ	ᨻᩩᨧ᩠ᨨᩥ	ปุจฺฉิ	ปุจฉิ	ถาม
ᨵ	ᨿᨭ᩠ᨮᩣ	รชฺชฏฺฐ	รัชชัฏฐะ	ช่างเงิน
ᨬ	ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱ	วิญฺาฺน	วิญญาณ	ความรู้แจ้ง
ᨲ	ᩋᨲ᩠ᨲᩣ	อตฺตา	อัตตา	ตัวตน

รูปพยัญชนะ	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
๑	ບ᳖	บฺ͡ท	บท	ข้อ, ตอน, ทาง
๒	တဉ်ဌာ	ตฏฺฏิกา	ตัฏฏิกา	เสื่อลำแพน
๓	ၼ᳖ၽ	สฺรถีฺฑ	สถิต	ดำรงอยู่
๔	ဝုဃ်	วุฒิ	วุฑฒิ	ความเจริญ
๕	ကာဇဝက္က	กาฬวณฺณ	กาฬวัณณะ	ผิวดำ
๖	ပုပ္ပာ	บุปฺผา	บุปผา	ดอกไม้
๗	ဂမ္ဘီဒ	คมฺภีร	คัมภีร์	หนังสือที่ลึกซึ้ง
๘	ဝ᳖ဒမာ	ทฺ͡วรมาฺน	ทัวระมาน	ทำให้ลำบาก
๙	ပက္ကာ	ปณฺหา	ปัญหา	ข้อขัดข้อง

แบบฝึกทบทวนความจำ

๑. จงเขียนคำต่อไปนี้ด้วยอักขรวิธีอักษรธรรมให้ถูกต้อง บอกรูปพยัญชนะตัวเฟื้อง คำอ่าน และคำแปลมาด้วย

รูปพยัญชนะ	คำอักษรธรรม	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
๑		สุกฺขุมฺมาฺน		
		อคฺค		
		วิญฺาฺน		
		อตฺตา		
		ตฏฺฏิกา		
		สฺรถิฺท		
		วฺฒิ		
		บุปฺผา		

๒. จงถ่ายถอดคำต่อไปนี้ให้ถูกต้อง และบอกรูปพยัญชนะตัวเฟื้อง คำอ่าน และคำแปลมาด้วย

รูปพยัญชนะ	คำอักษรธรรม	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
๓				
				
				
				

ตารางเปรียบเทียบพยัญชนะตัวเต็ม และตัวเฟื้อง

ต่อจากนี้จักได้แสดงพยัญชนะตัวเต็มกับตัวเฟื้องเปรียบเทียบกัน เพื่อให้ผู้ศึกษาได้เห็นความเหมือนและแตกต่างของของพยัญชนะตัวเต็มและตัวเฟื้อง พยัญชนะบางตัว มีรูปตัวเฟื้อง ๒ รูป และมีวิธีการใช้ที่แตกต่างกัน จะอธิบายวิธีการใช้ข้างหน้าต่อไป

วรรค ก

ก

ตัวเต็ม	ตัวเฟื้อง
ᨠ	ᨠ

ฆ

ตัวเต็ม	ตัวเฟื้อง
ᨡ	ᨡ

ข

ตัวเต็ม	ตัวเฟื้อง
ᨣ	ᨣ

ง

ตัวเต็ม	ตัวเฟื้อง
ᨤ	ᨤ

ค

ตัวเต็ม	ตัวเฟื้อง
ᨥ	ᨥ

วรรค จ

จ

ตัวเต็ม	ตัวเฟื้อง
ᨧ	ᨧ , ᨧ

ช

ตัวเต็ม	ตัวเฟื้อง
ᨨ	ᨨ , ᨨ

ฉ

ตัวเต็ม	ตัวเฟื้อง
ᨩ	ᨩ

ฌ

ตัวเต็ม	ตัวเฟื้อง
ᨪ	ᨪ

ญ

ตัวเต็ม	ตัวเฟื้อง
ญ	ญ , ญ

วรรค ฏ

ฏ

ตัวเต็ม	ตัวเฟื้อง
ฏ	ฏ

ฐ

ตัวเต็ม	ตัวเฟื้อง
ฐ , ฐ	ๅ

ฑ

ตัวเต็ม	ตัวเฟื้อง
ฒ	ฒ

ฒ

ตัวเต็ม	ตัวเฟื้อง
ฒ	ฒ , ๅ

ณ

ตัวเต็ม	ตัวเฟื้อง
ณ	๓

วรรค ต

ต

ตัวเต็ม	ตัวเฟื้อง
ต	ต

ถ

ตัวเต็ม	ตัวเฟื้อง
ถ	ๅ

ท

ตัวเต็ม	ตัวเฟื้อง
๑	๑

น

ตัวเต็ม	ตัวเฟื้อง
๒	๒

ธ

ตัวเต็ม	ตัวเฟื้อง
๓	๓

วรรค ป

ป

ตัวเต็ม	ตัวเฟื้อง
๔	๔

ภ

ตัวเต็ม	ตัวเฟื้อง
๓	๓

ผ

ตัวเต็ม	ตัวเฟื้อง
๕	๕ , ๅ

ม

ตัวเต็ม	ตัวเฟื้อง
๖	๘

พ

ตัวเต็ม	ตัวเฟื้อง
๗	๗ ,๑

อวรรค

ย

ตัวเต็ม	ตัวเฟื้อง
๘	๘

ร

ตัวเต็ม	ตัวเฟื้อง
๑	๋

ล

ตัวเต็ม	ตัวเฟื้อง
ฒ	ฒ , ฎ

พ

ตัวเต็ม	ตัวเฟื้อง
ผ	ผ

ว

ตัวเต็ม	ตัวเฟื้อง
๐	๐

อ

ตัวเต็ม	ตัวเฟื้อง
ฃ	◌

ส

ตัวเต็ม	ตัวเฟื้อง
ฆ	ฎ , ฒ

ฮ

ตัวเต็ม	ตัวเฟื้อง
๘	๘

ห

ตัวเต็ม	ตัวเฟื้อง
ห	ห

อฺย

ตัวเต็ม	ตัวเฟื้อง
ฮ	ๅ

ยังมีอักษรอีกตัวหนึ่ง คือตัว ศ (ศ) นั้น พบการใช้บันทึกในศิลาจารึกเป็นส่วนใหญ่ และใช้สำหรับเขียนคำที่ยืมมาจากภาษาสันสกฤต เช่น คำว่า ศรี (ศรี) เป็นต้น ไม่พบการซ้อน แต่ถ้าเป็นการบันทึกในวัตถุอื่น ๆ เช่น ใบลาน เป็นต้น จะใช้ตัว ส แทน เช่น สรี (สรี) หรือ สิ มีความหมายอย่างเดียวกัน และมักพบในคำบายศรีสูดขวัญ ที่นำมาแสดงในที่นี้ เพื่อให้ผู้ศึกษาได้รู้จักอักษรธรรมอีสานอย่างครบถ้วน

แบบฝึกทบทวนความจำ

๑. จงเขียนรูปพยัญชนะตัวเต็มและตัวเฟื้อง เปรียบเทียบกันทั้งพยัญชนะวรรคและอวรรค

วรรค	รูปพยัญชนะ	รูปพยัญชนะ	รูปพยัญชนะ	รูปพยัญชนะ	รูปพยัญชนะ
ก	ᦀ				
	ᦁ				
จ					
ฏ					
ต					

วรรค	รูปพยัญชนะ	รูปพยัญชนะ	รูปพยัญชนะ	รูปพยัญชนะ	รูปพยัญชนะ
ป					
อวรรค	ꯑ				
	ꯊ				

บทที่ ๓

พยัญชนะประสม

นอกจากพยัญชนะกลุ่มต่างๆ ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ยังมีพยัญชนะอีกกลุ่มหนึ่ง เรียกว่า พยัญชนะประสม ๆ ในที่นี้หมายถึงการนำพยัญชนะ ๒ ตัวมาซ้อนกัน โดยใช้พยัญชนะตัวแรกเป็นตัวเต็ม ส่วนพยัญชนะตัวตามใช้ตัวเฟื้องซ้อนอยู่ข้างล่าง และใช้สระร่วมตัวเดียวกัน ซึ่งในอักขรวิธีอักษรธรรมอีสาน มีพยัญชนะประสมอยู่ ๒ อย่างคือ พยัญชนะที่มี ห นำ และพยัญชนะควบกล้ำ

พยัญชนะที่มี ห นำ

พยัญชนะที่มี ห นำนั้น ในอักขรวิธีของอักษรธรรมอีสานมี ๒ อย่าง คือ ที่ปรากฏรูปและที่ปรากฏแต่เสียง ที่ปรากฏรูปมี ๖ ตัว คือ หง, หน, หม, หย, หล, หว เวลาอ่านออกเสียงจะออกเสียงร่วมกันสนิท และเวลาใช้เขียน พยัญชนะตัวหลังทั้ง ๖ จะเปลี่ยนรูปเป็นตัวเฟื้อง วางอยู่ใต้ตัว ห ดังนี้

ᩉ (ห) นำ ᨦ (ง) มีรูปเป็น ᩉ᩠ᨦ

ᩉ (ห) นำ ᨶ (น) มีรูปเป็น ᩉ᩠ᨶ

ᩉ (ห) นำ ᨾ (ม) มีรูปเป็น ᩉ᩠ᨾ

ꪣ (ห) นำ ꪭ (ย) มีรูปเป็น ꪣꪱ

ꪣ (ห) นำ ꪶ (ล) มีรูปเป็น ꪣꪶ, ꪣꪷ

ꪣ (ห) นำ ꪮ (ว) มีรูปเป็น ꪣꪮ

ตัวอย่างการใช้พยัญชนะที่มี ꪣ (ห) นำ

รูปพยัญชนะ	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ꪣ	ꪣꪴꪫ	หฺงำ	หงำ	บดบัง
ꪣ	ꪣꪴꪫꪱ	เหฺงา	เหงา	ว้าเหว่
ꪣ	ꪣꪴꪒ	หฺนก	หนัก	ไม่เบา
ꪣ	ꪣꪴꪱ	หฺนี	หนี	หลีกหลบ

รูปพยัญชนะ	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᩲ	ᩲᩮᩬᩣ	หฺมัร	หมั่น	ขยัน
ᩲ	ᩲᩮᩬᩣ	หฺมัร	หมั่น	เที่ยง, มั่นคง
ᩲᩮᩬ	ᩲᩮᩬᩣᩴ	หฺยุม	หยุม	ขยำ
ᩲᩮᩬ	ᩲᩮᩬᩣᩴ	หฺยุบ	หยุบ	หยิบ
ᩲᩮᩬ	ᩲᩮᩬᩣᩴ	เหฺลิมงำ	เหลื่อมงำ	คุ้มครอง
ᩲᩮᩬ	ᩲᩮᩬᩣ	หฺลา	หล้า	คนสุดท้อง
ᩲᩮᩬ	ᩲᩮᩬᩣᩴ	หฺลาฺย	หลาย	มาก
ᩲᩮᩬ	ᩲᩮᩬᩣᩴ	หฺลาฺม	หลาม	ชื่องูชนิดหนึ่ง

รูปพยัญชนะ	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᩲ	ᩲᩮᩬ	ไหฺวร	ไหวหวั่น	ครั่นคร้าม
ᩲ	ᩲᩮᩬᩣ	หฺวาฺฑ	หวาด	หวั่นใจ

ที่ปรากฏแต่เสียงไม่ปรากฏรูปดังนี้

ที่ปรากฏแต่เสียงไม่ปรากฏรูปนั้น คือการใช้พยัญชนะต้น ๒ ตัวประสมกัน และร่วมอยู่ในสระเดียวกัน อ่านออกเสียงเป็นสองพยางค์ พยางค์หลังออกเสียงเหมือนมี ห นำ เคยอ่านพบมีใช้อยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะคำที่ใช้ ส นำในที่นี้จะยกมาเพียงเล็กน้อยพอเป็นตัวอย่าง

รูปพยัญชนะ	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᩴ	ᩴᩮᩥᩢ	ขฺนิม	ขะหนม	ของหวาน
᩵	᩵ᩮᩥᩤ	ถฺนิน	ถะหนน	ทาง
᩶	᩶ᩮᩥᩤ	ถฺลิน	ถะหลน	ยื่นออก

รูปพยัญชนะ	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᨠᩅ	ᨠᩅᩣᨿ	ถฺวาฺย	ถะหวาย	มอบให้
ᨡᩢ	ᨡᩢᩥᨾ	สฺนิม	สะหนม	นางกำนัน
ᨡᩢ	ᨡᩢᩮᨶ	เสฺนัห	สะเหน่	ความรัก
ᨡᩢ	ᨡᩢᩮᩴ	เสฺมิ	สะเหมอ	เท่าเทียม
ᨡᩅ	ᨡᩅᩮᩴ	เสฺวิย	สะเหวย	ทานอาหาร
ᨡᩣ	ᨡᩣᩅᩣᨾ	สฺลาฺส	สะหลาด	ฉลาด

กลุ่มพยัญชนะที่มี อ นำ

ยังพบกลุ่มคำอีกกลุ่มหนึ่งในอักษรธรรมอีสาน ที่มีการใช้คำโดยมีเสียงตัว อ นำ เหมือนในภาษาไทย ต่างกันแต่ตัวอักษรและความหลากหลายในการใช้ ซึ่งในภาษาไทยคำที่มีเสียง อ นำ มีใช้อยู่เพียง ๔ คำ คือ อย่า อยู่ อย่าง อยาก แต่ในอักษรธรรมอีสานมีใช้อยู่เป็นจำนวนมาก อักษรที่ใช้เขียนคำเหล่านั้น คือ ตัว ᩉ เรียกว่าตัว อฺย หรือตัว ย หยาดน้ำ เวลาเขียนใช้ตัว ᩉ เป็นพยัญชนะต้นเพียงตัวเดียว แต่เวลาอ่านจะออกเสียงเหมือนมีพยัญชนะต้นสองตัว

ตัวอย่างการใช้ตัว ᩉ (อฺย)

รูปพยัญชนะ	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᩉ	ᩉᩣ	อฺยฺอง	อฺย่อง	เชิดชู
ᩉ	ᩉᩣ	อฺยา	อฺย่า	คำห้าม
ᩉ	ᩉᩣᩢ	อฺยาฺน	อฺย้าน	กลัว, พรั่นพรึง
ᩉ	ᩉᩣᩬ	อฺยาฺย	อฺยาย	แจก, แบ่งปัน

รูปพยัญชนะ	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᩋ	ᩋᩅ᩠ᩃ	อฺยาฺว	อฺย้าว	บ้าน, เรือน
ᩋ	ᩋᩅᩥ	อฺยฺยม	เอฺยี้ยม	มอง, เหลียวดู

พยัญชนะควบกล้ำ

พยัญชนะที่ใช้ควบมี ๓ อักษรคือ ᩁ (ร) ᩃ, ᩃ (ล) ᩅ (ว) เรียกว่า อักษรควบ คือ ควบหรือกล้ำอยู่ในสระตัวเดียวกัน กับพยัญชนะอีกตัวหนึ่ง ถ้าออกเสียงกล้ำกันเป็นเสียงเดียว เรียกว่า อักษรควบแท้ เช่น กล่าว ถ้าไม่ออกเสียงตัวควบกล้ำ เช่น ศรี, สระ เรียกว่า อักษรควบไม่แท้ เวลาเขียนจะใช้พยัญชนะเหล่านี้ซึ่งเป็นตัวเฟื้องทั้งสามตัว วางไว้หน้าและใต้พยัญชนะต้น

ตัวอย่างการใช้อักษร ᩁ (ร) ควบ

รูปพยัญชนะ	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᩁ	ᩁᩅᩬ᩠ᩁ	กฺรสฺฑ	กษัตริย์	เจ้าแห่งแผ่นดิน

รูปพยัญชนะ	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᨠᩕ	ᨠᩕᩨ	คฺรุ	ครู	ผู้หนักแน่น
ᨠᩕ	ᨠᩕᩣᩬ	ไตฺรย	ไตรย	สาม
ᨸᩕ	ᨸᩕᩣᩬ	ปฺราฺส	ปราชญ์	ผู้รู้
ᨠᩕ	ᨠᩕᩣᩬ	พฺราฺม	พราหมณ์	ผู้ลอยบาป
ᨸᩕ	ᨸᩕ	สฺร	สระ (สะ)	บ่อน้ำ
ᨠᩕ	ᨠᩕᩦ	ศฺรี	ศรี (สี)	สิ่งที่เป็นมงคล

<u>หมายเหตุ</u> ในการพูดจริงของชาวอีสาน ไม่นิยมออกเสียง ร ควบ แต่ในรูปของอักขรวิธีมีใช้อยู่ทั่วไป

ตัวอย่างการใช้อักษร ᨠ, ᨡ (ล) ควบ

รูปพยัญชนะ	**อักษรธรรมอีสาน**	**คำถ่ายถอด**	**คำอ่าน**	**คำแปล**
ᨠᨡ	ᨠᨡᨣᨣ	กฺลาฺว	กล่าว	พูด
ᨠᨡ	ᨠᨡᨣᨣ	พฺลัน	พลัน	เร็ว, รีบด่วน
ᨠᨡ	ᨠᨡᨣᨣ	คฺลี	คลี	กีฬาชนิดหนึ่ง
ᨠᨡ	ᨠᨡᨣᨣᨣ	เหฺลิอม	เหลื้อม	สุกใส, แวววาว

ตัวอย่างการใช้อักษร ᨣ (ว) ควบ

รูปพยัญชนะ	**อักษรธรรมอีสาน**	**คำถ่ายถอด**	**คำอ่าน**	**คำแปล**
ᨠᨣ	ᨠᨣᨣᨣ	กฺวาฺง	กวาง	ชื่อสัตว์ชนิดหนึ่ง
ᨠᨣ	ᨠᨣᨣᨣ	แกฺวฑ	แกวด	ตรา, บัญญัติ

รูปพยัญชนะ	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᨡ	ᨡᩬ	ขฺวาฺม	ขว้าม	ข้าม
ᨡ	ᨡᩬ	ขฺวาฺง	ขวาง	กว้าง, ใหญ่
ᨣ	ᨣᩬ	คฺวา	คว่า	เสาะหา, แสวงหา
ᨣ	ᨣᩬ	กฺวัฑ	กวัด	คุ้ย, ขุด

แบบฝึกทบทวนความจำ

จงกาเครื่องหมายกากบาท (x) หน้าข้อที่เห็นว่าถูกเพียงข้อเดียว

๑. พยัญชนะประสม หมายถึงอะไร

ก. หมายถึงการนำเอาพยัญชนะ ๒ ตัว มาซ้อนกัน

ข. หมายถึงการนำเอาพยัญชนะ ๓ ตัว มาซ้อนกัน

ค. หมายถึงการนำเอาพยัญชนะ ๔ ตัว มาซ้อนกัน

ง. หมายถึงการนำเอาพยัญชนะ ๕ ตัว มาซ้อนกัน

๒. กลุ่มพยัญชนะประสม พยัญชนะตัวแรกใช้รูปพยัญชนะตัวเต็มหรือตัวเฟื้อง

ก. ตัวเต็ม

ข. ตัวเฟื้อง

ค. ใช้ได้ทั้งพยัญชนะตัวเต็มและตัวเฟื้อง

ง. ใช้พยัญชนะตัวอื่นจากตัวเต็มและตัวเฟื้อง

๓. พยัญชนะประสมมีกี่อย่าง

ก. ๑ อย่าง ข. ๒ อย่าง ค. ๓ อย่าง ง. ๔ อย่าง

๔. พยัญชนะที่มี ห นำ ที่ปรากฏรูปนั้นมีกี่ตัว

ก. ๖ ตัว ข. ๗ ตัว ค. ๘ ตัว ง. ๙ ตัว

๕. รูปพยัญชนะต่อไปนี้ เรียกว่า พยัญชนะอะไร หฺง หฺน หฺม หฺย

ตอบ .....

๖. จงเขียนคำที่มี ห นำ ต่อไปนี้ ให้ถูกต้องตามอักขรวิธีของอักษรธรรมอีสาน

เหงา หนุ่ม หมอ หยด หลวง หลาม หวาน

ตอบ ....

.....

๗. จงยกตัวอย่างกลุ่มคำที่มีเสียง ห นำ แต่ไม่ปรากฏรูปมา ๔ คำ

ตอบ .....

๘. จงถอดคำต่อไปนี้ ให้เป็นอักษรไทย และบอกคำแปลไว้ด้วย

ตอบ .....

.....

๙. ตัวอักษรธรรมอีสานต่อไปนี้ เรียกว่า ตัวอะไร ꯑ, ꯑ

ตอบ .....

๑๐. จงถอดคำต่อไปนี้ ให้เป็นอักษรไทย และบอกคำแปลไว้ด้วย

ꯑꯥ ꯑꯨ ꯑꯩ ꯑꯥ ꯑꯩ ꯑꯨꯡ

ตอบ .....

.....

๑๑. จงเขียนคำต่อไปนี้ ด้วยอักษรธรรมอีสาน

อฺย้น (หด), อฺยวก (ขาว), อฺยอง (จับ), อฺยั้ง (หยุด), อฺย่า, อฺยู่, อฺย่าง, อฺยาก

ตอบ.....

.....

.....

๑๒. พยัญชนะที่ใช้ควบมีกี่ตัว

ก. ๒ ตัว ข. ๓ ตัว ค. ๔ ตัว ง. ๕ ตัว

๑๓. ข้อใด เป็นพยัญชนะควบกล้ำแท้

ก. ข. ค. ง.

๑. ข้อ ก. ๒. ข้อ ข. ๓. ข้อ ค และ ข้อ ง ๔. ข้อ ก, ข

๑๔. จงยกตัวอย่างอักษรควบกล้ำมา ๔ คำ และบอกคำแปลไว้ด้วย

ตอบ.....

.....

๑๕. จงถอดคำต่อไปนี้ ให้เป็นอักษรไทย และบอกคำแปลไว้ด้วย

ตอบ.....

.....

.

บทที่ ๔
ตำแหน่งและหน้าที่ของอักษรธรรมอีสาน

ตำแหน่งและหน้าที่ของอักษรธรรมอีสาน

จากตัวอย่างต่างๆ ที่ยกมาข้างต้นนั้น พอจะทำให้นักศึกษาเข้าใจถึงตำแหน่งและหน้าที่ของอักษรอักษรธรรมอีสานแต่ละประเภทได้บ้างแล้ว แต่เพื่อให้เข้าใจชัดขึ้น จะแสดงตำแหน่งและหน้าที่ที่แตกต่างกัน ดังนี้

๑. ตำแหน่งและหน้าที่ของพยัญชนะ แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑.๑ ตำแหน่งและหน้าที่ของพยัญชนะตัวเต็ม

ตำแหน่ง เขียนไว้ในบรรทัด และถ้าคำนั้นไม่ใช่คำที่ขึ้นต้นด้วยสระลอย ให้เขียนด้วยรูปพยัญชนะตัวเต็มไว้ต้นคำ ถ้าใช้เป็นตัวสะกด จะเขียนไว้ทางขวามือถัดจากตัวเต็ม

หน้าที่ ทำหน้าที่เป็นพยัญชนะต้นและตัวสะกด ดังนี้

๑. ทำหน้าที่เป็นพยัญชนะต้นเดี่ยว

๒. ทำหน้าที่เป็นตัวสะกดในคำภาษาบาลี

๓. ทำหน้าที่เป็นตัวสะกดในคำไทยที่ประสมด้วยสระ ๙ ตัว

๔. ทำหน้าที่เป็นตัวสะกดในคำไทยที่เป็นอักษรนำ และอักษรควบกล้ำ

ตัวอย่างที่ ๑ ทำหน้าที่เป็นพยัญชนะต้นเดี่ยว

อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล	หมายเหตุ
	กฺง์	กั้ง	บัง, ปิด	๓ เป็นพยัญชนะต้น
	ขฺอก	ขอก	ขอบ, ริม	๑ เป็นพยัญชนะต้น

อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล	หมายเหตุ
	คฺบิงฺน์	คบงัน	ฉลอง, สมโภช	ᩁ เป็นพยัญชนะต้น
	ฆาวฺาส	ฆาวาส	ผู้ครองเรือน	ᩃ เป็นพยัญชนะต้น
	งฺอด	งอด	แมลงป่อง	ᩉ เป็นพยัญชนะต้น

ตัวอย่างที่ ๒ ทำหน้าที่เป็นตัวสะกดในคำภาษาบาลี

อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล	หมายเหตุ
	กงฺก	กังกะ	เหยี่ยวแดง	ᩁ เป็นพยัญชนะต้น ᩉ เป็นตัวสะกด
	ขคฺค	ขัคคะ	พระขรรค์, ดาบ	ᩅ เป็นพยัญชนะต้น ᩁ เป็นตัวสะกด
	คนฺธ	คันธะ	เครื่องหอม	ᩁ เป็นพยัญชนะต้น ᩈ เป็นตัวสะกด
	ฆมฺม	ฆัมมะ	เหงื่อ	ᩃ เป็นพยัญชนะต้น ᩌ เป็นตัวสะกด

อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล	หมายเหตุ
	จณฺฑิล	จัณฑิละ	ช่างตัดผม	๑ เป็นพยัญชนะต้น ๓ เป็นตัวสะกด

ตัวอย่างที่ ๓ ทำหน้าที่เป็นตัวสะกดในคำภาษาไทยอีสานที่ประสมด้วยสระ ๘ ตัว ต่อไปนี้ คือ

 (อุ), (อู), (เอะ), (เอ), (เอีย), (เอือ), (อัว),

 (ออ)

สระ	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
(อุ)		ลุร	ลุน	หลัง
		พุร	พุ้น	โน้น
(อู)		ตูด	ตูด	ยาม, เวลา
		ฝูง	ฝูง	พวก, เหล่า
(เอะ)		สฺมิเต๎ต	สมเด็จ	ประเสริฐ
		สฺรเต๎ต	เสด็จ	ไป, อยู่

สระ	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
เ– (เอ)	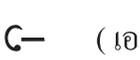	เฑ๎ฑ	เดช	อำนาจ, ไฟ
		สฺรเหฺม๎ร	สะเมรุ	เขาพระสุเมรุ
–ฺย (เอีย)		วฺยก	เวียก	งาน, ธุระ
	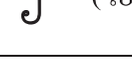	ฮฺยก	เฮียก	เรียก, ร้องหา
เ–ื (เอือ)		เมฺืองๆ	เมืองเมือง	สุกใส
		เฮฺือง	เฮือง	รุ่งเรือง, เจริญ
–ว (อัว)		สฺวร	ส่วน	เหล็กเจาะ
		บอรบฺวร	บอระบวน	บริบูรณ์
–็อ (ออ)	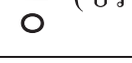	ฑฺอม	ดอม	ด้วย
		ฝฺอน	ฟอน	กองฟืนเผาศพ

ตัวอย่างที่ ๔ ทำหน้าที่เป็นตัวสะกดในคำภาษาไทยอีสานที่เป็นคำอักษรนำ และอักษรควบกล้ำ

อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล	หมายเหตุ
	หฺงิดๆ	หงดๆ	สั่นสะท้าน	ห เป็นอักษรนำ

อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล	หมายเหตุ
				ตัว ᩲ สะกด
ᩲᩴᩣ	หฺนัก	หนัก	ไม่เบา	ᩲ เป็นอักษรนำ ตัว ᩣ สะกด
ᩲᩴᩬ	หฺมอม	หม่อม	ตรมตรอม	ᩲ เป็นอักษรนำ ตัว ᩬ สะกด
ᩲᩭᩥ	หฺยุบ	หยุบ	หยิบ	ᩲ เป็นอักษรนำ ตัว ᩥ สะกด
ᩲᩮᩣ	หฺลีร	หลิ้น	เล่น	ᩲ เป็นอักษรนำ ตัว ᩣ สะกด
ᩲᩮᩣ	ไหฺวัร	ไหวหวั่น	รู้สึกสะเทือนใจ	ᩲ เป็นอักษรนำ ตัว ᩣ สะกด
ᩲᩮᩢ	คฺนีง	คะนิง	คำนึง, รำพึงถึง	ᩲ เป็นอักษรนำ ตัว ᩢ สะกด

อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล	หมายเหตุ
	สฺนิม	สนม	นางกำนัล	ᩈ เป็นอักษรนำ ตัว ᨾ สะกด
	กฺวง	กวั่ง	ไกล, ยาวไกล	ᨠ เป็นอักษรควบ ตัว ᨦ สะกด
	ขฺวิฑ	ขวิด	ชน, อาการที่สัตว์ใช้เขาทำร้าย	ᨡ เป็นอักษรควบ ตัว ᨯ สะกด
	ปฺรุง	ปรุง	ผสม, แต่ง	ᨻ เป็นอักษรควบ ตัว ᨦ สะกด
	เปฺลิก	เปลือก	ส่วนที่หุ้มข้างนอกของต้นไม้	ᨽ เป็นอักษรควบ ตัว ᨩ สะกด
	พฺริม	พรหม	พระพรหม, ท่านผู้ประเสริฐ	ᨽ เป็นอักษรควบ ตัว ᨾ สะกด

แบบฝึกทบทวนความจำ

๑. พยัญชนะตัวเต็ม มีหน้าที่กี่อย่าง อะไรบ้าง

ตอบ .....

.....

.....

.....

.....

๒. จงยกตัวอย่างพยัญชนะตัวเต็ม ที่ทำหน้าที่เป็นพยัญชนะต้นเดี่ยว มา ๔ คำ พร้อมคำถ่ายถอด คำอ่าน และคำแปลมาด้วย

รูปพยัญชนะ	คำอักษรธรรม	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᨠ				
ᨡ				
ᨣ				
ᨤ				

๓. จงยกตัวอย่างพยัญชนะตัวเต็ม ที่ทำหน้าที่เป็นตัวสะกดในคำภาษาบาลี มา ๕ คำ พร้อมคำถ่ายถอด คำอ่าน และคำแปลมาด้วย

รูปพยัญชนะ	คำอักษรธรรม	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᩃ				
ᩅ				
ᩁ				
ᩋ				
ᩉ				

๔. จงยกตัวอย่างพยัญชนะตัวเต็ม ที่ทำหน้าที่เป็นตัวสะกดในคำภาษาไทยอีสานที่ประสมด้วยสระ ๘ ตัว มาอย่างละ ๑ คำ พร้อมคำถ่ายถอด คำอ่าน และคำแปลมาด้วย

รูปสระ	คำอักษรธรรม	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
◌ุ (อุ)				
◌ู (อู)				

รูปสระ	คำอักษรธรรม	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
เ◌ (เอะ)				
เ◌ (เอ)				
◌ีย (เอีย)				
เ◌ีย (เอือ)				
◌ัว (อัว)				
◌็ (ออ)				

๕. จงยกตัวอย่างพยัญชนะตัวเต็ม ที่ทำหน้าที่เป็นตัวสะกดในคำภาษาไทยอีสานที่เป็นคำอักษรนำและอักษรควบกล้ำ มาอย่างละ ๑ คำ พร้อมคำถ่ายถอด คำอ่าน และคำแปลมาด้วย

รูปพยัญชนะ	คำอักษรธรรม	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
◌ฺ				
◌ฺ				

รูปพยัญชนะ	คำอักษรธรรม	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᨡᩬ				
ᨡᩭ				
ᨡᩮ				
ᨡᩯ				
ᨡᩰ				
ᨡᩱ				
ᨡᩲ				
ᨡᩳ				
ᨡᩴ				
ᨡ᩵				

๑. ๒ ตำแหน่งและหน้าที่ของพยัญชนะตัวเฟื้อง

ตำแหน่ง เขียนไว้รอบพยัญชนะตัวเต็ม ทั้งด้านหน้า ด้านบน ด้านล่าง ด้านหลัง และเขียนไว้ใต้สระ อา แล้วแต่กรณี

หน้าที่ ทำหน้าที่ ๔ ประการ ดังนี้

๑. ทำหน้าที่เป็นตัวควบกล้ำ

๒. ทำหน้าที่เป็นตัวตามในคำที่ประกอบด้วยอักษรนำ

๓. ทำหน้าที่เป็นตัวสะกดในคำที่ประกอบด้วยสระที่มีตำแหน่งอยู่หน้า บน และหลังพยัญชนะต้น

๔. ทำหน้าที่เป็นตัวตามในคำภาษาบาลี

ตัวอย่างที่ ๑ ทำหน้าที่เป็นตัวควบกล้ำได้แก่อักษร ๓ ตัว คือ ◌ (ร), ◌ , ◌ (ล), ◌ (ว)

อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล	หมายเหตุ
◌	กฺริม	กรม	หมวด, หมู่	◌ เป็นตัวควบกล้ำ และวางไว้หน้าพยัญชนะต้น ๓
◌	คฺรุฑ	ครุฑ	พระยานก	◌ เป็นตัวควบกล้ำ และวางไว้หน้าพยัญชนะต้น ๑
◌	กฺลัง	กลัง	เฝือก, เข้าเฝือก	◌ เป็นตัวควบกล้ำ และวางไว้ด้านล่างพยัญชนะ ๘

อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล	หมายเหตุ
				ต้น ๓
	คฺลา	คลา	เดิน, เคลื่อน	ๅ เป็นตัวควบกล้ำ และวางไว้ด้านล่างพยัญชนะ ต้น ๑
	ขฺวัร	ขวัญ	วิญญาณ, สิ่งที่เป็นมงคล	◌ั เป็นตัวควบกล้ำ และวางไว้ด้านล่างพยัญชนะ ต้น ๑
	ขฺวิฑ	ขวิด	ผ้ายกดอก	◌ิ เป็นตัวควบกล้ำ และวางไว้ด้านล่างพยัญชนะ ต้น ๑

ตัวอย่างที่ ๒ ทำหน้าที่เป็นตัวตามในคำที่ประกอบด้วยอักษรนำ ๖ ตัว คือ (หฺง), (หฺน), (หฺม), (หฺย), (หฺล), (หฺว)

อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล	หมายเหตุ
	หฺงฺวฺย	หงวย	เอนล้ม	◌ฺ เป็นตัวตามและ

อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล	หมายเหตุ
				อักษรนำ คือ ᩉ
ᩉᩴᩋ	หฺงำ	หงำ	บัง, ข่ม	ᩴ เป็นตัวตามและ อักษรนำ คือ ᩉ
ᩉᩥᨦ	หฺนิง	หน้ง	ไม่ชัด, เพี้ยน	ᩥ เป็นตัวตามและ อักษรนำ คือ ᩉ
ᩉᩣᨿ	หฺนาฺย	หนาย	งาช้างพัง	ᩣ เป็นตัวตามและ อักษรนำ คือ ᩉ
ᩉᩩᨾ	หฺมอฺม	หม่อม	คำเรียก พระภิกษุ	ᩩ เป็นตัวตามและ อักษรนำ คือ ᩉ
ᩉᩣᨠ	หฺมา	หมาก	คำใช้เรียก ผลไม้	ᩣ เป็นตัวตามและ อักษรนำ คือ ᩉ
ᩉᩮᨻ	หฺย็บ	หยับ	ขยับ, กระเถิบ	ᩮ เป็นตัวตามและ อักษรนำ คือ ᩉ

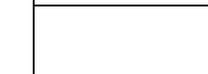

อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล	หมายเหตุ
ᨠᩲᩥᨸ	หฺยิบ	หยิบ	เย็บ , สอย	ᩲ เป็นตัวตามและ อักษรนำ คือ ᨠ
ᨠᩲᩣ	เหฺ͡ลา	เหล้า	น้ำเมา	ᩣ เป็นตัวตามและ อักษรนำ คือ ᨠ
ᨠᩲᩥᨾ	เหฺลิม	เหลือม	ชื่องูใหญ่ชนิดหนึ่ง	ᩥ เป็นตัวตามและ อักษรนำ คือ ᨠ
ᨠᩲᩪᩬ	หฺวาฺง	หวาง	คลาย , ทุเลา	ᩪ เป็นตัวตามและ อักษรนำ คือ ᨠ
ᨠᩲᩪᩬᩲ	หฺวาฺย	หว้าย	ว่าย , เคลื่อนไป	ᩪ เป็นตัวตามและ อักษรนำ คือ ᨠ

ตัวอย่างที่ ๓ ทำหน้าที่เป็นตัวสะกดในคำที่ประกอบด้วยสระที่มีตำแหน่งอยู่หน้า บน และหลังพยัญชนะต้น

- ตัวเฟื้องสะกดในคำที่ประกอบด้วยสระที่มีตำแหน่งอยู่หน้าพยัญชนะต้น

อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล	หมายเหตุ
	เสฺ์ฑตสฺ์ฑ	เสดตะสัด	เศวตฉัตร	สระ เ–ี (เอะ) อยู่หน้าพยัญชนะต้น ตัวเฟื้อง ฐ (ฑ) ทำหน้าที่เป็นตัวสะกด
	เพฺ์ง	เพ็ง	เพ็ญ, สว่าง	สระ เ–ี (เอะ) อยู่หน้าพยัญชนะต้น ตัวเฟื้อง ง (ง) ทำหน้าที่เป็นตัวสะกด
	เขฺ์น	เขน	โล่, เครื่องป้องกันอาวุธ	สระ เ (เอ) อยู่หน้าพยัญชนะต้น ตัวเฟื้อง น (น) ทำหน้าที่เป็นตัวสะกด
	เงฺ์น	เงน	งอน, แอ่น	สระ เ (เอ) อยู่หน้าพยัญชนะต้น ตัวเฟื้อง น (น) ทำหน้าที่เป็นตัวสะกด

อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล	หมายเหตุ
	แกฺม	แกม	ปน, ระคน	สระ ◌ะ (แอ) อยู่หน้าพยัญชนะต้น ตัวเฟื้อง ◌์ (ม) ทำหน้าที่เป็นตัวสะกด
	แขฺว	แข้ว	ฟัน	สระ ◌ะ (แอ) อยู่หน้าพยัญชนะต้น ตัวเฟื้อง ◌ ◌ (ว) ทำหน้าที่เป็นตัวสะกด
	โกฺนโตฺน	โก่นโต่น	เปลือยล้อน จ้อน	สระ ◌ (โอ) อยู่หน้าพยัญชนะต้น ตัวเฟื้อง ◌ ◌ (น) ทำหน้าที่เป็นตัวสะกด
	โขฺนโชฺน	โขนโชน	ขาวโพลน	สระ ◌ (โอ) อยู่หน้าพยัญชนะต้น ตัวเฟื้อง ◌ ◌ (น) ทำหน้าที่เป็นตัวสะกด
	เจฺอ	เจ่อ	บวม, พอง	สระ เ◌ ◌ (เ - อ) อยู่หน้าพยัญชนะต้น ตัว

อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล	หมายเหตุ
				เฟื้อง ู (อ) ทำหน้าที่เป็นทั้งสระและตัวสะกด
ᨿᩬ	เยฺอ	เยอ	เถิด, เถอะ	สระ ᨸ ู (เ - อ) อยู่หน้าพยัญชนะต้น ตัวเฟื้อง ู (อ) ทำหน้าที่เป็นทั้งสระและตัวสะกด
ᨿᩬᩴ	เฑฺิน	เดิ่น	ลาน, สนาม	สระ ᨸ ᩴ (เ – อ) อยู่หน้าพยัญชนะต้น ตัวเฟื้อง ู (น) ทำหน้าที่เป็นตัวสะกด
ᨿᩬᩴᨿᩬᩬ	เลฺิกแลฺบ	เลิ็กแลฺบ	ลึกซึ้งนัก	สระ ᨸ ᩴ (เ – อ) อยู่หน้าพยัญชนะต้น ตัวเฟื้อง ᩬ (ก) ทำหน้าที่เป็นตัวสะกด

- ตัวเฟื้องสะกดในคำที่ประกอบด้วยสระที่มีตำแหน่งอยู่บน

อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล	หมายเหตุ
	คฺน์ค์า	คันคาก	คางคก	สระ ◌ั (อะ) อยู่บน พยัญชนะต้น ตัวเฟื้อง ◌ฺ น (น) ทำหน้าที่เป็นตัวสะกด
	งฺน์	งัน	ฉลอง, สมโภช	สระ ◌ั (อะ) อยู่บน พยัญชนะต้น ตัวเฟื้อง ◌ฺ น (น) ทำหน้าที่เป็นตัวสะกด
	กฺินนฺอร	กินนร	คนครึ่งนก	สระ ◌ิ (อิ) อยู่บน พยัญชนะต้น ตัวเฟื้อง ◌ฺ น (น) ทำหน้าที่เป็นตัวสะกด
	คฺิว	คิ้ว	แม่นยำ	สระ ◌ิ (อิ) อยู่บน พยัญชนะต้น ตัวเฟื้อง ◌ฺ ว (ว) ทำหน้าที่เป็นตัวสะกด

อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล	หมายเหตุ
	ขฺีน	ขีน	ขืน, ฝืน	สระ ◌ี (อี) อยู่บนพยัญชนะต้น ตัวเฟื้อง ◌ฺ (น) ทำหน้าที่เป็นตัวสะกด
	คฺีง	คีง	ร่างกาย, ลำตัว	สระ ◌ี (อี) อยู่บนพยัญชนะต้น ตัวเฟื้อง ◌ฺ (น) ทำหน้าที่เป็นตัวสะกด
	กฺึบ	กึบ	ประกบ	สระ ◌ึ (อึ) อยู่บนพยัญชนะต้น ตัวเฟื้อง ◌ฺ (บ) ทำหน้าที่เป็นตัวสะกด
	ขฺึง	ขึง	เขื่อง, ใหญ่	สระ ◌ึ (อึ) อยู่บนพยัญชนะต้น ตัวเฟื้อง ◌ฺ (ง) ทำหน้าที่เป็นตัวสะกด
	กฺิง	กิ่ง	ผลัก, กลิ้ง	สระ ◌ิ (อือ) อยู่บนพยัญชนะต้น ตัวเฟื้อง ◌ฺ

อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล	หมายเหตุ
				(ง) ทำหน้าที่เป็นตัวสะกด
	คฺืน	คืน	กลับ	สระ ◌ี (อือ) อยู่บนพยัญชนะต้น ตัวเฟื้อง (น) ทำหน้าที่เป็นตัวสะกด
	กฺงิ	กง	เขต, แดน	สระ ◌ิ (โอะ) อยู่บนพยัญชนะต้น ตัวเฟื้อง (ง) ทำหน้าที่เป็นตัวสะกด
	ขฺิม	ขม	เคียด, ไม่พอใจ	สระ ◌ิ (โอะ) อยู่บนพยัญชนะต้น ตัวเฟื้อง (ม) ทำหน้าที่เป็นตัวสะกด

- ตัวเฟื้องสะกดในคำที่ประกอบด้วยสระที่มีตำแหน่งอยู่หลัง

อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล	หมายเหตุ
ᨧᩣᩮ	จาฺฑ	จาด	ตะเพิด	สระ ᩣ (อา) อยู่หลัง พยัญชนะต้น ตัวเฟื้อง ᩮ (ฑ) ทำหน้าที่เป็นตัวสะกด
ᨧᩣᩬ	จาฺม	จาม	ฟันเต็มแรง	สระ ᩣ (อา) อยู่หลัง พยัญชนะต้น ตัวเฟื้อง ᩬ (ม) ทำหน้าที่เป็นตัวสะกด
ᨩᩣᩯᨶᩣ	วาฺสนฺา	วาสนา	สิ่งที่เคยทำจนกลายเป็นนิสัย	สระ ᩣ (อา) อยู่หลัง พยัญชนะต้น ตัวเฟื้อง ᩯ (ส) ทำหน้าที่เป็นตัวสะกด
ᨩᩣᩰ	วาฺบ	วาบ	หวิว, เสียว	สระ ᩣ (อา) อยู่หลัง พยัญชนะต้น ตัวเฟื้อง ᩰ (บ) ทำหน้าที่เป็นตัวสะกด

ตัวอย่างที่ ๔ ทำหน้าที่เป็นตัวตามในคำภาษาบาลี[1]

อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล	หมายเหตุ
ᩅᩅ᩠ᩅ	กกฺกุ	กักกุ	แป้งผัดหน้า	ᩅᩅ พยัญชนะต้นและ ตัวสะกด ตัวเฟื้อง ᩅ (ก) ทำหน้าที่เป็นตัวตาม
ᩋᩃᩅ᩠ᩅ	วิปกฺก	วิปักกะ	สุกงอม	ᩃᩅ พยัญชนะต้นและ ตัวสะกด ตัวเฟื้อง ᩅ (ก) ทำหน้าที่เป็นตัวตาม
ᩃᩅ᩠ᩅ	ปกฺข	ปักขะ	ฝ่าย, ข้าง	ᩃᩅ พยัญชนะต้นและ ตัวสะกด ตัวเฟื้อง ᩅ (ข) ทำหน้าที่เป็นตัวตาม
ᩅᩅ᩠ᩅ	กกฺข	กักขะ	รักแร้	ᩅᩅ พยัญชนะต้นและ ตัวสะกด ตัวเฟื้อง ᩅ (ข) ทำหน้าที่เป็นตัวตาม
ᩌᩅ᩠ᩅ	มคฺค	มัคคะ	หนทาง	ᩌᩅ พยัญชนะต้นและ

[1] จะยกตัวอย่างเฉพาะวรรค ก เท่านั้น รายละเอียด จะอธิบายในบทที่ว่าด้วยภาษาบาลีเขียนด้วยอักษรธรรมอีสาน

อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล	หมายเหตุ
				ตัวสะกด ตัวเฟื้อง ᨣ (ค) ทำหน้าที่เป็นตัวตาม
ᨦᨣ	สคฺค	สัคคะ	สวรรค์	ᨦᨣ พยัญชนะต้นและ ตัวสะกด ตัวเฟื้อง ᨣ (ค) ทำหน้าที่เป็นตัวตาม
ᨠᨣᨶ	อคฺฆ	อัคฆะ	มีค่า	ᨠᨣ พยัญชนะต้นและ ตัวสะกด ตัวเฟื้อง ᨶ (ฆ) ทำหน้าที่เป็นตัวตาม
ᨠᨣᨶ	อนคฺฆ	อนัคฆะ	ไม่มีค่า	ᨣᨣ พยัญชนะต้นและ ตัวสะกด ตัวเฟื้อง ᨶ (ฆ) ทำหน้าที่เป็นตัวตาม
ᨦᨣ	กงฺก	กังกะ	นกยาง	ᨦᨣ พยัญชนะต้นและ ตัวสะกด ตัวเฟื้อง ᨣ (ก) ทำหน้าที่เป็นตัวตาม
ᨣᨣ	คงฺค	คังคะ	แม่น้ำ	ᨣᨣ พยัญชนะต้นและ

อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล	หมายเหตุ
				ตัวสะกด ตัวเฟื้อง ๑ (ค) ทำหน้าที่เป็นตัวตาม

แบบฝึกทบทวนความจำ

๑. พยัญชนะตัวเฟื้อง มีหน้าที่กี่อย่าง อะไรบ้าง

ตอบ .....

.....

.....

.....

.....

๒. จงยกตัวอย่างพยัญชนะตัวเฟื้อง ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวควบกล้ำ มา ๔ คำ พร้อมคำถ่ายถอด คำอ่าน และคำแปลมาด้วย

รูปพยัญชนะ	คำอักษรธรรม	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᨠ				
ᨡ				
ᨢ				
ᨣ				

๓. จงยกตัวอย่างพยัญชนะตัวเฟื้อง ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวตามในคำที่ประกอบด้วยอักษรนำ มา ๖ คำ พร้อมคำถ่ายถอด คำอ่าน และคำแปลมาด้วย

รูปพยัญชนะ	**คำอักษรธรรม**	**คำถ่ายถอด**	**คำอ่าน**	**คำแปล**
ᨡᩬ				
ᨡᩬ				
ᨡᩬ				
ᨡᩬ				
ᨡᩬ				
ᨡᩬ				

๔. จงยกตัวอย่างพยัญชนะตัวเฟื้อง ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวสะกดในคำที่ประกอบด้วยสระ ซึ่งวางอยู่หน้าพยัญชนะต้น พร้อมคำถ่ายถอด คำอ่าน และคำแปลมาด้วย

รูปสระ	**คำอักษรธรรม**	**คำถ่ายถอด**	**คำอ่าน**	**คำแปล**
ᨣᩮ (เอะ)				

รูปสระ	คำอักษรธรรม	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
เ– (เอ)				
แ– (แอ)				
โ– (โอ)				
เ–ะ (เ-อ)				
เ–็อ (เ-อ)				

๕. จงยกตัวอย่างพยัญชนะตัวเฟื้อง ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวสะกดในคำที่ประกอบด้วยสระ ซึ่งวางอยู่บนพยัญชนะต้น พร้อมคำถ่ายถอด คำอ่าน และคำแปลมาด้วย

รูปสระ	คำอักษรธรรม	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
–ั (อะ)				
–ิ (อิ)				
–ี (อี)				

รูปสระ	คำอักษรธรรม	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
◌ิ (อึ)				
◌ี (อือ)				
เ◌ (โอะ)				

๖. จงยกตัวอย่างพยัญชนะตัวเฟื้อง ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวสะกดในคำที่ประกอบด้วยสระ ซึ่งวางอยู่หลังพยัญชนะต้น พร้อมคำถ่ายถอด คำอ่าน และคำแปลมาด้วย

รูปสระ	คำอักษรธรรม	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
◌ า (อา)				
◌ า (อา)				

๗. จงยกตัวอย่างพยัญชนะตัวเฟื้อง ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวตามในคำภาษาบาลี มา ๕ คำ พร้อมคำถ่ายถอด คำอ่าน และคำแปลมาด้วย

รูปพยัญชนะ	คำอักษรธรรม	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᨣ				
ᨤ				
ᨥ				
ᨦ				
ᨧ				
ᨨ				
ᨩ				

บทที่ ๕

รูปสระอักษรธรรมอีสาน

รูปสระอักษรธรรมอีสาน

รูปสระอักษรธรรมอีสาน แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม คือกลุ่มสระลอย และกลุ่มสระจม ดังนี้

- **สระลอย** คือกลุ่มสระที่สามารถเขียนได้เลยโดยไม่ต้องอาศัยพยัญชนะมาประกอบ ทำหน้าที่แทนพยัญชนะ **อ** และแทนสระจมที่มีเสียงเหมือนสระลอยได้ด้วย การเขียนสระลอยจะเขียนอยู่ต้นคำหรือต้นพยางค์ ในระดับเดียวกันกับพยัญชนะตัวเต็ม และใช้ในกรณีที่คำนั้นเป็นคำที่ขึ้นต้นด้วยเสียงสระ มีจำนวน ๑๐ ตัว ดังนี้

				
อะ	**อา**	**อิ**	**อี**	**อุ**
				
อู	**เอ**	**โอ**	**เอา**	**ฤ**

ตำแหน่งและหน้าที่ของสระลอย

สระลอยทุกตัว มีตำแหน่งคล้ายพยัญชนะต้น คือวางอยู่บนบรรทัดและทำหน้าที่เป็นพยางค์แรกของคำหรือเป็นอักษรตัวแรกของคำ เช่น

คำพยางค์เดียว

 อุ๎ง อ่ง หยิ่ง, ทนง

คำสองพยางค์

 อุ๎งตุ๎ง อ่งต่ง เปล่งปลั่ง

คำสามพยางค์

 อานาเขฺฑ อาณาเขต เขตแห่งอำนาจ

คำสี่พยางค์

 อิริยาปฺท อิริยาบถ การเคลื่อนไหวของร่างกาย

คำห้าพยางค์

 อนุโมทฺนา อนุโมทนา ยินดีด้วย เป็นต้น

ตัวอย่างการใช้สระลอย

รูปสระลอย	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
◌		อตฺตา	อัตตา	ตัวตน
◌า		อานาจ์	อาณาจักร	เขตที่อำนาจแผ่ไปถึง
◌ุ		อิจฺสา	อิจฉา	ความปรารถนา
◌ี		อีสาน	อีสาน	ทิศ ตะวันออกเฉียงเหนือ

รูปสระลอย	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᩋ	ᩋᩣᩢᩫ	อุฑฺ͡ม	อุดม	สูงสุด
ᩋ	ᩋᩬᩦ	อูมิ	อูมิ	คลื่น
ᩋ	ᩋᩥᩣ	เอกา	เอกา	หนึ่ง
ᩋᩮ	ᩋᩮᩢᩣ	โอชา	โอชา	รสอร่อย
ᩋᩣ	ᩋᩣ	เอ͡า	เอา	ลูกหญิงคนที่ ๙
ᩋᩱ	ᩋᩱᩢᩬ	ฤกฺส	ฤกษ์	เวลาที่ดี

<u>หมายเหตุ</u>

สระมูล หรือสระดั่งเดิม มีเพียง ๘ ตัว คือ อะ อา อิ อี อุ อู เอ โอ เป็นสระในภาษาบาลีที่อักขรวิธีอักษรธรรมอีสานยืมมาใช้ ส่วนสระอีก ๒ ตัว คือ เอา และ ฤ เป็นสระที่ยืมมาจากภาษาสันสกฤต

แบบฝึกเขียนสระลอย

◌ = อ

◌ .....
◌ .....
◌ .....
◌ .....
◌ .....

◌ว = อา

◌ว .....
◌ว .....
◌ว .....
◌ว .....
◌ว .....

◌ิ = อิ

◌ิ .....
◌ิ .....
◌ิ .....
◌ิ .....
◌ิ .....

ฎี = อี

ฎี .....

ฎี .....

ฎี .....

ฎี .....

ฎี .....

ๅ = อุ

ๅ .....

ๅ .....

ๅ .....

ๅ .....

ๅ .....

ๅ = อู

ๅ .....

ๅ .....

ๅ .....

ๅ .....

ๅ .....

◌ = เอ

◌ .....

◌ .....

◌ .....

◌ .....

◌ .....

◌ = โอ

◌ .....

◌ .....

◌ .....

◌ .....

◌ .....

◌ = เอา

◌ .....

◌ .....

◌ .....

◌ .....

◌ .....

ฐ = ฤ

ฐ .....

ฐ .....

ฐ .....

ฐ .....

ฐ .....

แบบฝึกทบทวนความจำ

๑. รูปสระอักษรธรรมอีสาน แบ่งออกเป็นกี่กลุ่ม อะไรบ้าง

ตอบ .....

.....

๒. จงเขียนสระลอยในอักษรธรรมอีสานลงในช่องว่างให้ครบทุกตัว และบอกด้วยว่าเป็นสระอะไร

ᩋ				
อะ				

๓. สระลอยมีตำแหน่งและหน้าที่อย่างไร และยกตัวอย่างการใช้ในคำสอง สาม สี่พยางค์มาอย่างละคำ

ตอบ .....

.....

๔. จงยกตัวอย่างการใช้สระลอยมา ๗ คำ บอกรูปสระลอย คำถ่ายถอด คำอ่าน และคำแปลมาด้วย

รูปสระลอย	**อักษรธรรมอีสาน**	**คำถ่ายถอด**	**คำอ่าน**	**คำแปล**

๕. จงเขียนคำต่อไปนี้ ด้วยอักขรวิธีอักษรธรรมอีสานให้ถูกต้อง

๑) อกตัญญู ..... (ผู้รู้จักพระนิพพาน)

๒) อากาศ ..... (ท้องฟ้า)

๓) อิติหาส ..... (ประวิติศาสตร์)

๔) อีสูรย์ ..... (ผู้เป็นใหญ่)

๕) อุณหภูมิ ..... (ระดับความร้อนเย็น)

๖) อูรุ ..... (ขาอ่อน)

๗) เอราวัณ ..... (ช้างสามเศียร)

๘) โอตตัปปะ ..... (ความกลัวบาป)

๖. จงถ่ายถอดคำต่อไปนี้ด้วยอักขรวิธีภาษาไทยปัจจุบันให้ถูกต้อง

๑) ..... (การระลึกถึง)

๒) ..... (เรือน)

๓) ..... (ปลื้มใจ)

๔) ..... (เอ็นดู, สงสาร)

๕) ..... (ช่วยเหลือ, อุดหนุน)

๖) ..... (หีบ, กล่องใส่สิ่งของ)

๗) ..... (งามอ่อนหวาน)

๘) 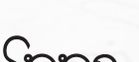 ..... (รำพึงถึง)

- **สระจม** ใช้สำหรับเขียนคำที่ประสมด้วยพยัญชนะ มีจำนวน ๓๒ ตัว ดังนี้

– ะ	– ๑	–า	–ิ	–ี
อะ	อา	อา	อิ	อี
–ุ	–ู	–ุ	–ู	เ – ะ
อี	อื	อุ	อู	เอะ
เ –ั	เ–	แ – ะ	แ	เ –ั ย ะ
เอะ	เอ	แอะ	แอ	เอียะ
เ –ั ย	–ย	เ –ิ ะ	เ –ิ	โ – ะ
เอีย	เอีย	เอือะ	เอือ	โอะ
โ–	เ – ๑ะ	–ํ	–ู	เ –ิ ะ
โอ	เอาะ	ออ	ออ	เออะ

เออ	อัวะ	อัว	อำ	ไอ,ใอ
เอา	ออย			

ตำแหน่งและหน้าที่ของสระจม

สระจม มีตำแหน่งคล้ายพยัญชนะตัวเฟื้อง คือวางไว้รอบพยัญชนะต้น ทั้งหน้า หลัง บน และล่าง และทำหน้าที่ประกอบพยัญชนะเพื่อให้พยัญชนะออกเสียงได้อย่างสมบูรณ์

- หน้าพยัญชนะต้น ได้แก่สระ (เ-), (แ-), (โ-), (ไ-) เช่น

		เขน่ง	เขนง	เครื่องใส่ดินปืน
		แก	แก่	ลาก, เข็น
		โจ้	โจก	หัวหน้า, ผู้เป็นใหญ่
		ไท	ไท	พวก, หมู่, ชาว

- หลังพยัญชนะต้น ได้แก่สระ ะ (- ะ), า (- า) เช่น

ะ	ᨠᩮᨠᩩᨶ	กะกุร	กะกูล	ตระกูล
า	ᨠᩣᨿ	กาฺย	ก่าย	ทอด, พาด

- บนพยัญชนะต้น ได้แก่สระ ◌ํ (- ◌ิ), ◌ᩬ (◌ี), ◌ᩭ (◌ึ), ◌ᩮ (◌ื) เช่น

◌ํ	ᨲᩤᨲᩬᨶᩥᨦ	ติฺงหฺลิง	ติ้งหลิ้ง	ใสแจ๋ว
◌ᩬ	ᨲᩭᨸ	ทีฺป	ทีป	ทวีป, แดน
◌ᩭ	ᨸᩬᨠ	ปึฺก	ปึก	ทึบ, โง่เขลา
◌ᩮ	ᨸᩮᨴ	ปืฺฑ	ปืด	เปิด, ถลกขึ้น

- ใต้พยัญชนะต้น ได้แก่สระ ◌ุ (-ุ), ◌ู (-ู), ◌ู (ออ), ◌ู (-ัว) ◌ᨿ (เ – ย) เช่น

◌ุ	ᨶᩩᨾ	ขุม	ขุ่ม	ลุ่ม, ที่ลุ่ม
◌ู	ᨠᩪᨻ	คูบ	คูบ	ครอบ

ᨦ	ᨦᨧ	งฺอฑ	งอด	แมลงป่อง
ᨦᨯ	ᨦᨯᨯ	ดฺว	ดั้ว	สูง, งาม, อวบ
ᨦᨲ	ᨦᨲᨲ	ถฺยง	เถียง	กระท่อมนา

ตัวอย่างการใช้สระจม

รูปสระจม	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
– ะ	ᨠᩮᨠᩮ	กะแจ	กะแจ	กุญแจ
– ๑	ᨠᩣ	กา	ก้า	เพาะ, เพาะพันธุ์
–ᩣ	ᨠᩬᩣ	เวิา	เว้า	พูด, คุย
–ᩤ	ᨠᩤ	ติ	ติ	เสแสร้ง, ทำที
–ᩥ	ᨡᩥ	ขี	ขี	ขุยไผ่
–ᩦ	ᨡᩦ	ขึ๋ง	ขึง	ทำให้ตึง
–ᩧ	ᨠᩧ	คึฺฑ	คืด	ผลัก, ดัน
–ᩨ	ᨠᩨᨾ	งุม	งุ้ม	กุม, ปิด
–ᩩ	ᨠᩩᨿ	ชูน	ซูน	สัมผัส, ถูกต้อง

รูปสระจม	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
เ – ะ		เตฺชะ	เต็ะเซะ	หย่อนลง
เ – ็		เกฺ็บ	เก็บ	ผ้าขิด, ทอยกดอก
เ –		เค	เค	ไม่ตรง, เฉ
แ – ะ		แพะ	แพะ	แพะ, แพลง
แ		แกฺวร	แกว่น	สนิทสนม, มักคุ้น
เ – ียะ		เยฺ็ยะ	เยียะ	ทำ, แสดง
เ – ีย		เยฺ็ย	เยีย	ยุ้ง, ฉาง
– ิว		ขฺยฺว	เขียว	ไปอย่างรีบร้อน
เ – ือะ		-	-	-

รูปสระจม	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ေ – ့ ိ	ဖြိ	เมิฺอ	เมือ	กลับ
ၫ – း	ၫတးၫယး	โตะโยะ	โต๊ะโยะ	สิ่งที่มีขาเล็กสูง
	ခြဲ	ขฺิง	ขง	เขต, แดน
ၫ –	ၫခြ	โดฺม	โดม	ลำน้ำ, ห้วย
ေ–ာ း	ဖေား	เพาะ	เพาะ	เครื่องสานไม้ไผ่
– ံ	ပံ	บํ	บ่อ	สระน้ำ
– ့	ဓုမ	ทฺอม	ทอม	ทะนุถนอม
ေ– ံ း	–	-	-	-
ေ– ံ	ဖြံ	เผิฺง	เผิ้ง	ผึ้ง
ၫ– ဝ း	ယွဝး	ยฺิวะ	ยัวะ	ยุ, ยุยง

รูปสระจม	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᩅ᩠ᩅ	ᩌᩅᩅᩕᩌᩕᩕ	ยฺวิรยาฺฑ	ยัวระยาด	เดินกรีดกราย
–ᩴ ᩁ	ᩉᩴᩁ	บำ	บ้ำ	บุ๋ม, ยุบ
ᩤ –	ᩤᩢ	ใฺน	ใน	เมล็ดผลไม้
ᩥ –	ᩥᩢ	ไฺน	ไน	เครื่องปั่นฝ้าย
ᩮᩅ᩠ᩅ	ᩮᩅᩅᩕᩅ	เทฺวา	เท่าว่า	ทว่า, แต่ว่า
– ᩣᩕ	ᩣᩕᩣᩢ	ฤกฺส	ฤกษ์	เวลาที่ดี
– ᩣᩕ	ᩤᩢᩣᩕ	ฑฺงฤ	ดังฤา	ดั่งฤา
–ᩦ	ᩕᩢᩦᩕᩢᩦ	ตฺอมตฺอย	ต่อมต้อย	ลำบาก, ยากจน

<u>หมายเหตุ</u>

- สระ ᩮ – ᩬ (โอะ) ถ้ามีตัวสะกด จะใช้รูป ᩅ (ไม้กง) แทน

- สระ ᨿ (ใอ) ไม้ม้วน ในเอกสารโบราณช่วงหลัง โดยเฉพาะคัมภีร์ใบลานนำมาใช้กันมากขึ้น แต่ในเอกสารโบราณประเภทจารึก พบการใช้สระใอ ไม้ม้วน มาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๒๑

- คำที่ประกอบด้วยสระ ᨾᩮ᩶ᩴ (เอะ), สระ ᨾᩮ᩶᩵ᩴ (เอียะ), สระ ᨾᩮ᩶᩵ᩴ (เอีย), จะมีไม้ซัด (ᩮ) เขียนไว้ข้างบนเสมอ

- คำที่ประกอบด้วยสระสระ ᨿᩮ᩶ᩴ (โอะ ลดรูป), สระ ᨿᩮ᩶ᩴ (อัวะ), สระ ᨿᩮ᩶ᩴ (อัว), สระ ᨾᩮ᩶᩵ᩴ (เอา) จะมีไม้กง (ᩮ) เขียนไว้ข้างบนเสมอ

- สระหน้า เช่น สระ ᨾᩮ (แอ) อาจจะเขียนไว้บนพยัญชนะต้นได้ เช่น ᨿᩮ (แก่), ᨿᩮ (แต่), ᨿᩮ (แล) เป็นต้น และเขียนได้หลายแบบ เช่น ᨾᨿᩮ ᨿᩮ ᨾᨿᩮ (แก่), ᨾᨿᩮ ᨿᩮ ᨿᩮ (แต่), ᨾᨿᩮ ᨿᩮ ᨿᩮ (แล) ᨾᨿᩮ᩶ᩴ ᨿᩮ᩶ᩴ ᨿᩮ᩶ᩴ ᨿᩮ᩶ᩴ (แล้ว) เป็นต้น

- สระ ᨾᩮ᩶᩵ᩴ (เอา) ที่ไม่มีไม้กง (ᩮ) อยู่ข้างบน สำหรับใช้เขียนแทนสระโอ ในคำภาษาบาลี เช่น ᨿᨾᨿᩮ᩶᩵ᩴ ᨿᨾᨿᩮ᩶᩵ᩴ ᨿᨾᨿᩮ᩶᩵ᩴ (พุทฺโธ ธมฺโม สงฺโฆ) เป็นต้น

- สระที่มี ๒ รูป มีหลักการใช้ ดังนี้

- สระ ออ ถ้าไม่มีพยัญชะสะกดให้ใช้ “ ◌ ̊ “ (นิคหิต) ถ้ามีพยัญชนะสะกดให้ใช้ “ ◌ ◌ ◌ “ (อ เฟื้อง) ตัวอย่างเช่น

ไม่มีตัวสะกด		กฺอ	ก่อ	ต้นเหตุ
มีตัวสะกด		กฺอม	ก้อม	สั้น

- สระ อัว ถ้าไม่มีตัวสะกดคงรูปเดิม ถ้ามีตัวสะกดตัดไม้กงออก และพยัญชนะตัวเฟื้องที่จะสะกดให้เปลี่ยนรูปเป็นตัวเต็มวางไว้บนบรรทัด ตัวอย่างเช่น

ไม่มีตัวสะกด		ขฺว	ขัว	สะพาน
มีตัวสะกด		ขฺวฑ	ขวด	ขมวด

- สระ เอีย ถ้าไม่มีตัวสะกดคงรูปเดิม ถ้ามีตัวสะกดตัดสระเอและไม้ซัดออก และพยัญชนะตัวเฟื้องที่จะสะกดให้เปลี่ยนรูปเป็นตัวเต็มวางไว้บนบรรทัด ตัวอย่างเช่น

ไม่มีตัวสะกด		เจฺย	เจีย	ขัด, ถู
มีตัวสะกด		จฺยม	เจียม	เคารพ, ยำเกรง

- นอกจากนี้ สระที่มีตัวเฟื้อง ว และ อ อยู่ใต้บรรทัด เมื่อประกอบกับพยัญชนะควบกล้ำจะเปลี่ยนรูปเป็นตัวเต็ม วางไว้บนบรรทัดกับพยัญชนะต้น ตัวอย่างเช่น

 เปลี่ยนเป็น

ไม่ควบกล้ำ	ᩉᩥ᩠ᩅ	หฺิว	หัว	ขบขัน, หัวเราะ
ควบกล้ำ	ᩉᩥ᩠ᩃᩅ	หฺลิว	หลัว	หลอกลวง

ᩮᩬᩥ᩠ᩅ เปลี่ยนเป็น ᩮᩬᩥᩣ᩠ᩅ

ไม่ควบกล้ำ	ᩮᩬᩥ᩠ᩅᩮᩬᩥ᩠ᩅ	เอฺือเขฺือ	เอื้อเขื้อ	สง่างาม
ควบกล้ำ	ᩮᩬᩥᩣ᩠ᩅᩣ	เหฺลือ	เหลือ	ยังมีอยู่

- สระ ᩣ (อา), ᩴᩣ (อำ), ᩮᩣᩤ (เอาะ), ᩮᩣᩥ (เอา) สระ ๔ ตัว นี้ เมื่อ

ประสมกับพยัญชนะ ᩣ (น) จะเปลี่ยนรูป เป็นรูปตัวเดียวกัน ดังนี้

ᩣ + ᩣ เปลี่ยนรูปเป็น ᩣ (นา)

ᩣ + ᩴᩣ เปลี่ยนรูปเป็น ᩴᩣ (นำ)

ᩣ + ᩮᩣᩤ เปลี่ยนรูปเป็น ᩮᩣᩤ (เนาะ)

ᩣ + ᩮᩣᩥ เปลี่ยนรูปเป็น ᩮᩣᩥ (เนา)

- สระ เ– **เมื่อประสมกับพยัญชนะ** ง (น) เฟื้องๆ โดยปกติใช้เป็นตัวสะกดเท่านั้น แต่ในบางกรณีสามารถนำมาเป็นพยัญชนะต้นได้ แต่เนื่องจากเป็นตัวเฟื้อง เพราะฉะนั้นก็คงวางไว้ตำแหน่งเดิม เช่น เงา (ไน = หลา)

แบบฝึกทบทวนความจำ

๑. รูปสระจมในอักษรธรรมอีสาน มีกี่ตัว

ตอบ .....

๒. จงเขียนรูปสระจมอักษรธรรมอีสานลงในช่องว่าง จำนวน ๒๐ ตัว และบอกด้วยว่าเป็นสระอะไร

◌ะ				
อะ				

๓. สระจมมีตำแหน่งอยู่ตรงไหนของพยัญชนะต้น และทำหน้าที่อะไรบ้าง

ตอบ .....

.....

๔. จงบอกชื่อสระ และตำแหน่งของสระ ในคำต่อไปนี้ให้ถูกต้อง

๑) ชื่อสระ .....ตำแหน่ง ..... พยัญชนะต้น

๒) ชื่อสระ .....ตำแหน่ง ..... พยัญชนะต้น

๓) ชื่อสระ .....ตำแหน่ง ..... พยัญชนะต้น

๔) ชื่อสระ .....ตำแหน่ง ..... พยัญชนะต้น

๕) ชื่อสระ .....ตำแหน่ง ..... พยัญชนะต้น

๖) ชื่อสระ .....ตำแหน่ง ..... พยัญชนะต้น

๕) ชื่อสระ .....ตำแหน่ง ..... พยัญชนะต้น

๕) ชื่อสระ .....ตำแหน่ง ..... พยัญชนะต้น

๕) ชื่อสระ .....ตำแหน่ง ..... พยัญชนะต้น

๕) ชื่อสระ .....ตำแหน่ง ..... พยัญชนะต้น

๔. จงยกตัวอย่างการใช้สระจม มา ๑๐ คำ บอกรูปสระจม คำถ่ายถอด คำอ่าน และคำแปลมาด้วย

รูปสระจม	**อักษรธรรมอีสาน**	**คำถ่ายถอด**	**คำอ่าน**	**คำแปล**

สระพิเศษ มีสระพิเศษอีก ๘ ตัว ซึ่งมีอักขรวิธีที่แตกต่างไปจากสระทั่วไป บางตัวเป็นรูปพยัญชนะตัวเฟื้อง แต่นำมาประกอบเป็นสระ

๐	า	◌ั	◌ิ	ฐ
นิคหิต	สระ อา สูง	ไม้ซัด	ไม้กง	ตัว ฤ
ฮ	ฯ	◌ะ		
ย เฟื้อง	อฺย เฟื้อง	สระโอ		

๑. ◌ํ นิคหิต หรือ นฤคหิต หรือ หยาดน้ำค้าง ก็เรียก เดิมทีเป็นพยัญชนะตัวหนึ่งในภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต ออกเสียงเป็นพยัญชนะ ง ก็ได้ เป็น ม ก็ได้ แล้วแต่คำนั้นๆ จะออกเสียงเช่นไร อักขรวิธีอักษรธรรมอีสานได้ยืมมาใช้แทนเสียงสระ ออ ในภาษาถิ่น สำหรับใช้กับคำที่ไม่มีตัวสะกด ถ้าเป็นคำที่มีตัวสะกด ก็จะใช้สระ ◌ู (ออ) โดยมีการใช้แทนเสียงสระ และประกอบกับสระต่าง ๆ ดังนี้

๑. ๑ ใช้แทนเสียงสระ ออ ในคำภาษาถิ่นที่ไม่มีตัวสะกด

๑. ๒ ใช้แทนเสียง อัง (- ง) ในคำภาษาบาลี

๑. ๓ ใช้เป็นตัวสะกดในแม่ กง เมื่อเขียนคำภาษาบาลี โดยใช้ประกอบกับสระเสียงสั้น ๓ ตัว คือ อ, อิ, อุ

๑. ๔ ใช้แทนไม้ไต่คู้ (เสียงสระ ออ)

- แทนเสียงสระ ออ ในคำภาษาถิ่นที่ไม่มีตัวสะกด เช่น

ᨠᩴᨩᩴ	กอจอ	ก่อจ่อ	นั่งห่อตัว
ᨡᩴᨲᩣ	ขอโต	ขอโต	ขอตัว
ᨠᩴᨦᩪ	คองู	คองู	นกกระสา

- คำที่มีตัวสะกด เช่น

ᨠᩩᨦ	กุอง	ก่อง	กระอัก
ᨡᩩᨦ	ขุอง	ของ	แม่น้ำโขง
ᨠᩩᨾ	คุอม	ค้อม	น้อมลง

- ใช้แทนเสียง อัง (- ง) ในคำภาษาบาลี เช่น

ᨻᩩᨴ᩠ᨵᩴ	พุทฺธ์	พุทธัง	ซึ่งพระพุทธเจ้า
ᨵᨾ᩠ᨾᩴ	ธมฺม์	ธัมมัง	ซึ่งพระธรรมเจ้า
ᩈᩴᨥᩴ	สฺม์	สังฆัง	ซึ่งพระสงฆ์เจ้า

- ใช้เป็นตัวสะกดในแม่ กง เมื่อเขียนคำภาษาบาลี โดยใช้ประกอบกับสระเสียงสั้น ๓ ตัว คือ อ, อิ, อุ เช่น

ᨠᩥᩴ	กถํ	กถัง	อย่างไร	(สระ อ)
ᨠᩤᩴᨠᩩᨠ	กึสุก	กิงสุกะ	ต้นทองหลาง	(สระ อิ)
ᨡᩩᩴᩴ	อุสุํ	อุสุง	ลูกธนู	(สระ อุ)

- ใช้แทนเไม้ไต่คู้ (เสียงสระ ออ) เช่น

ᨠᩴ	คํ	ก็	แล้ว, จึง

๒. –ᩣ สระ อา สูง บางท่านเรียก สระ อาหลวง ถูกบัญญัติขึ้นในอักขรวิธีอักษรธรรมอีสาน เพื่อใช้กับพยัญชนะ ᩅ (ว) นัยว่า เพื่อไม่ให้อ่านผิดเป็นตัว ᩅᩣ (ต) ผู้เรียบเรียงเคยพบในคัมภีร์ใบลานบางฉบับซึ่งมีอายุประมาณ ๒ – ๓ ร้อยปี ใช้สระ อา สูง กับตัวอักษรตัวอื่นๆ ด้วย อาจกล่าวได้ว่า ใช้สระ อา สูง แทบทั้งฉบับ

- ตัวอย่างการใช้สระอาสูง เช่น

ᩅᩣᩢ	วาฺก	วาก	ฉีก, แหว่ง
ᩅᩣᩢᩥᩮᩬ	วานิฺช	วาณิช	พ่อค้า
ᩅᩣᩢᩮᩬ	วาฺฑ	วาด	ท่าทาง

ทั้งนี้ มีข้อยกเว้นในกรณีที่คำว่า ว่า นั้น ถูกเขียนย่อเข้ากับคำอื่น ๆ ก็ไม่ต้องใช้สระ อาสูง คงใช้สระ – ว (อา) ตัวปกติ

- ตัวอย่างการใช้ ว และสระอา ที่ถูกเขียนย่อเข้ากับคำอื่นๆ เช่น

คำเต็ม	คำย่อ			
ຜິດ	ຜິ່ວ	ผิฺวา	ผิว่า	ถ้าว่า
ຫີ້ດໍ່ວດ	ຫີ້ດ່ວ	มีคฺำวา	มีคำว่า	มีคำว่า
ຫ້ດດ	ຫ້ດ່ວ	มีไคฺวา	มักใคร่ว่า	มักชอบว่า

๓. ـَ ไม้ซัด ถูกบัญญัติขึ้นใช้ในอักขรวิธีอักษรธรรมอีสาน โดยมีการใช้แทนเสียงสระ และประกอบกับสระต่าง ๆ ดังนี้

๓. ๑ ใช้แทนเสียงสระ อะ หรือ ไม้หันอากาศ

๓. ๒ ใช้ประกอบกับคำที่ประสมด้วยสระ เอะ สระ เอ ที่มีตัวสะกด

๓. ๓ ใช้ประกอบกับสระ เอีย ที่ไม่มีตัวสะกด

- ใช้แทนเสียงสระ อะ หรือ ไม้หันอากาศ เช่น

ບ້ຼ	บฺ̌ง	บัง	ลำห้วย, ลำคลอง
ຫ້ຼ	ฟฺ̌ง	ฟั่ง	รีบ, รุกรี้รุกรน

 มฺฆวา̱น มัฆวาน พระอินทร์

- ใช้ประกอบกับคำที่ประสมด้วยสระ เอะ สระ เอ ที่มีตัวสะกด เช่น

 เชฺง เซ่ง เล่าลือ (สระ เอะ)

 เชฺน เซ่น ยุค, สมัย (สระ เอะ)

 เจฺงเวฺง เจงเวง รุ่งเรือง (สระ เอ)

- ใช้ประกอบกับสระ เอีย ที่ไม่มีตัวสะกด เช่น

 เจฺย เจีย ค้างคาว

 เจฺย เจีย ถู, ขัด

 เจฺย เจี่ย พูดปลอบขวัญ

๔. ◌ั ไม้กง หรือไม้ก่ม ถูกบัญญัติขึ้นใช้ในอักขรวิธีอักษรธรรมอีสาน โดยมีการใช้แทนเสียงสระ และประกอบกับสระต่าง ๆ ดังนี้

๔.๑ ใช้แทนเสียงสระ โอะ ลดรูป หรือ สระโอะ ที่มีตัวสะกด

๔.๒ ใช้แทนเสียงสระ แอ

๔.๓ ใช้ประกอบกับสระ อัวะ

๔.๔ ใช้ประกอบกับสระ อัว

๔.๕ ใช้ประกอบกับสระ เอา

- ใช้แทนเสียงสระ โอะ ลดรูป หรือ สระโอะ ที่มีตัวสะกด เช่น

	มฺิม	ม้ม	พ้น, รอดไป
	นฺิมผา	นมผา	ปมหินปูนที่เกิดจากน้ำหยด
	นฺิมสา฻ว	นมสาว	ชื่อพรรณไม้ดอกชนิดหนึ่ง

- ใช้แทนเสียงสระ แอ เช่น

	แก	แก่	ลาก, เข็น
	แข	แข	พระจันทร์
	แล฻ว	แล้ว	เสร็จ, สำเร็จ

- ใช้ประกอบกับสระ อัวะ เช่น

	ขฺิวะ	ขัวะ	แกะ, แกะออก
	ชฺิวะ	ซัวะ	สับ (ซัวะหน่อไม้)

ᨠᩬᩮ	ลฺวะ	ลัวะ	ทำให้ทะลุ

- ใช้ประกอบกับสระ อัว เช่น

ᨡᩬᩮ	มฺว	มัว	กลุ้ม, หลง, มืด
ᨠᩬᩮ	ลฺว	ลั้ว	บ่างกระรอก
ᨡᩬᩮ	อฺว	อั่ว	อาหารคาวชนิดหนึ่ง

- ใช้ประกอบกับสระ เอา เช่น

ᨡᩬᩣ	เขา	เข้า	ข้าว
ᨡᩬᩣᨦᩮᩢ	เขางฺน	เข้างัน	ข้าวหนัก
ᨡᩬᩣ	เงา	เงา	แมงป่องช้าง

๕. ᨠᩬ ฤ ฤๅ ถูกบัญญัติขึ้นใช้ในอักขรวิธีอักษรธรรมอีสาน เป็นได้ทั้งพยัญชนะและสระ สำหรับสระนั้นใช้แทนเสียงสระ อือ เออ ดังนี้

- ใช้แทนเสียงสระ อือ เช่น

ᨠᩬᩮᨠᩬ	ฑฺงฤ	ดั่งฤๅ	เช่นไรหรือ

- ใช้แทนเสียงสระ เออ เช่น

ᨡᨾᩢ	ฤกฺส	ฤกษ์	ช่วงเวลาที่ดี

๖. – ᨿ ตัว ย เฟื้องนี้ ถูกบัญญัติขึ้นใช้ในอักขรวิธีอักษรธรรมอีสาน เป็นได้ทั้งพยัญชนะและสระ สำหรับสระนั้นใช้แทนเสียงสระ เอีย ใช้ประกอบกับคำที่ประสมด้วยสระเอียและมีตัวสะกด ถ้าไม่มีตัวสะกดให้ใช้สระ ᨠᩮᨿ (เอีย) ดังนี้

- คำที่มีตัวสะกด เช่น

ᨠᨿᨦ	คฺยว	เคียว	อยาก, คะนอง
ᨪᨿᨦ	ชฺยง	เชียง	รู้, ฉลาด
ᨲᨿᨶ	ถฺยร	เถียร	มั่นคง, แข็งแรง

- คำที่ไม่มีตัวสะกด เช่น

ᨠᩮᨿ	เขฺ๊ย	เขี่ย	คุ้ย, ปัด
ᨪᩮᨿ	เชฺ๊ย	เซีย	ระเบียง, เฉลียง
ᨠᩮᨿᨶᨾᩢ	เฑฺ๊ยรฑาฺส	เดียรดาษ	เกลื่อนกลาด

๗. –ᩲ ตัว อฺย เฟื้องนี้ ถูกบัญญัติขึ้นใช้ในอักขรวิธีอักษรธรรมอีสาน เป็นได้ทั้งพยัญชนะและสระ สำหรับสระนั้นใช้แทนเสียงสระ ออย ใช้ประกอบกับคำที่ประสมด้วยสระ ออ สะกดด้วย ย ดังนี้

ᨸᩲ	ผฺอฺย	ผ่อย	ว่าง่าย, สอนง่าย
ᨸᩲ	ฟฺอฺย	ฟอย	ไม้กวาด
ᨸᩲ	มฺอฺย	มอย	ด้อมๆ มองๆ

๘. **สระ** ᩮ–ᩣ (เอา) ที่ไม่มีไม้กง (ᩦ) อยู่ข้างบน สำหรับใช้เขียนแทนสระโอ ในคำภาษาบาลี ดังอธิบายไว้แล้วที่หมายเหตุตัวอย่างการใช้สระ แต่การใช้สระเอา เป็นสระโอ นี้ มักใช้เฉพาะท้ายศัพท์คำภาษาบาลีเท่านั้น ถ้าเป็นต้นคำศัพท์ให้ใช้สระโอลอย ᩮᩥ ดังนี้

- สระ ᩮ–ᩣ (เอา) ที่ไม่มีไม้กง (ᩦ) อยู่ข้างบน เช่น

ᨠᩮᨸᩮᩣ	กโปเลา	กโปโล	แก้ม
ᨠᨸᩲᩮᩣ	กปฺปเรา	กปฺปโร	ข้อศอก
ᨠᨸᩣᩮᩣ	กปาเลา	กปาโล	กะโหลกศีรษะ

- สระ โอ ต้นคำศัพท์ให้ใช้สระโอลอย ꯃꯤ เช่น

ꯃꯤꯖꯨꯔ โอกฺกจร โอกฺกจร นกดุเหว่า

ꯃꯤꯇꯨ โอตุ โอตุ แมว

ꯃꯤꯔꯕꯤꯖ โอรพฺภิก โอรพฺภิก แกะ

แต่ถ้าเป็นคำภาษาบาลีที่ยืมมาใช้ในภาษาถิ่น พบว่ามีการใช้สระเอาต้นคำได้เหมือนกัน เช่น

ꯄꯤꯔꯥꯁꯥꯠ เพิฺธาสฺฑ โพธิสัตว์ ท่านผู้จะได้ตรัสรู้

ꯄꯣꯔꯥꯗꯤꯁꯨꯃꯄꯥꯔ เพาทิสฺมพฺพาฺน โพธิสมภาร กำลังพระบารมี

ꯂꯣꯔꯥꯔꯥꯃꯤꯁ เลากามิฺส โลกามิส เหยื่อโลก(หลอกล่อให้สัตว์ติดจมอยู่ในวัฏฏสงสาร)

แบบฝึกทบทวนความจำ

๑. สระพิเศษในอักษรธรรมอีสาน มีกี่ตัว

ตอบ .....

๒. จงเขียนรูปสระพิเศษอักษรธรรมอีสานลงในช่องว่าง ให้ครบถ้วน และบอกด้วยว่าเป็นสระอะไร

๓. ในสระพิเศษ ๘ ตัวนั้น มีสระตัวใดบ้าง ที่เป็นทั้งพยัญชนะและสระ

ตอบ .....

.....

๔. ◌ั นิคหิต มีการใช้แทนเสียงสระ และประกอบกับสระต่าง ๆ กี่อย่าง จงยกตัวอย่างการใช้มาอย่างละ ๑ คำ พร้อมคำถ่ายถอด คำอ่าน และคำแปลมาด้วย

ตอบ .....

รูปสระพิเศษ	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล

๕. จงยกตัวอย่างการใช้สระ –ิ มา ๓ คำ คำเต็ม ๒ คำ คำย่อ ๑ คำ บอกรูปสระ คำถ่ายถอด คำอ่าน และคำแปลมาด้วย

รูปสระพิเศษ	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล

๖. ◌ั ไม้ซัด มีการใช้แทนเสียงสระ และประกอบกับสระต่าง ๆ กี่อย่าง จงยกตัวอย่างการใช้มาอย่างละ ๑ คำ พร้อมคำถ่ายถอด คำอ่าน และคำแปลมาด้วย

รูปสระพิเศษ	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล

๗. ◌ิ ไม้กง มีการใช้แทนเสียงสระ และประกอบกับสระต่าง ๆ กี่อย่าง จงยกตัวอย่างการใช้มาอย่างละ ๒ คำ พร้อมคำถ่ายถอด คำอ่าน และคำแปลมาด้วย

รูปสระพิเศษ	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล

รูปสระพิเศษ	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล

๘. ตัว ฐ ใช้แทนเสียงสระอะไรได้บ้าง

ตอบ .....

๙. – ฐ ย เฟื้อง ใช้แทนเสียงสระอะไร และมีการใช้อย่างไร จงยกตัวอย่างมา อย่างละ ๒ คำ พร้อมคำถ่ายถอด คำอ่าน และคำแปลมาด้วย

ตอบ .....

รูปสระพิเศษ	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล

๕. ๔–๑ สระเอา มีวิธีการใช้อย่างไร จงยกตัวอย่างมา ๒ คำ พร้อมคำถ่ายถอด คำอ่าน และคำแปลมาด้วย

ตอบ .....

รูปสระพิเศษ	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล

บทที่ ๖

เครื่องหมาย วรรณยุกต์ และตัวเลข

เครื่องหมาย

ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายไว้ว่า เครื่องหมาย น. สิ่งที่ทำขึ้นแสดงความหมายเพื่อจดจำหรือกำหนดรู้ เช่น เครื่องหมายดอกจัน.

ในอักขรวิธีอักษรธรรมอีสาน มีการบัญญัติเครื่องหมายต่าง ๆ ขึ้นมา เพื่อใช้แทนพยัญชนะบ้าง แทนสระบ้าง เพื่อเป็นเครื่องหมายของสิ่งอื่น ๆ เช่น การขึ้นต้นเรื่องหรือต้นข้อความ การจบเรื่องหรือจบข้อความ เป็นต้น ในทีนี้จะกล่าวเฉพาะเครื่องหมายที่ใช้แทนพยัญชนะกับสระเท่านั้น ส่วนเครื่องหมายอื่น ๆ ซึ่งมีอยู่มาก จะไม่กล่าวถึง

อีกเครื่องหมายหนึ่ง คือเครื่องหมายบอกอังกา (หน้าลาน) เป็นอีกเครื่องหมายหนึ่งที่จะกล่าวถึง เพราะมีประโยชน์ต่อการอ่านถ่ายถอด และการลงทะเบียนเอกสารโบราณประเภทคัมภีร์ใบลาน

เครื่องหมายที่ใช้แทนพยัญชนะและสระ ในอักขรวิธีอักษรธรรมอีสานมี ๖ ตัว ได้แก่ ◌ั ไม้ซัด ◌ฺ (ไม้กก หรือ จุดสองจุดล่าง) ◌ิ (ไม้กง) ◌ี (ไม้อังแล่น) – ๘ (ไม้ยมกหรือเครื่องหมายซ้ำคำ) ◌ึ (นิคหิต) ที่เรียกสัญลักษณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ว่า เครื่องหมาย เพราะไม่ได้จัดอยู่ในจำพวกพยัญชนะ หรือสระ ยกเว้น ◌ี (ไม้อังแล่น) จัดอยู่ในพวกพยัญชนะเฟื้อง แต่ไม้อังแล่นมีลักษณะแบบเครื่องหมาย จึงนำมาอธิบายรวมกับเครื่องหมาย ส่วน ◌ึ (นิคหิต) ถ้าจะจัดอยู่ในกลุ่มเครื่องหมาย ก็น่าจะเรียกว่า ไม้ไต่คู้ เพราะใช้แทนไม้ไต่คู้ในภาษาถิ่น

เครื่องหมายเหล่านี้ บางตัวที่ใช้แทนสียงสระ ได้อธิบายไว้แล้วโดยละเอียดในหัวข้อสระพิเศษ (ดูบทที่ ๕) ในที่นี้ จะอธิบายในส่วนที่ต่างจากสระ โดยเครื่องหมายทั้งหมดเหล่านี้ มีวิธีการใช้ ดังนี้

ᩱ ไม้ซัด มีวิธีการใช้ ดังนี้

๑. ใช้เป็นตัวสะกด แทน ก โดยประสมกับสระต่าง ๆ

๒. ใช้เป็นตัวสะกด แทน ก และไม้หันอากาศ ในตัวเดียวกัน

๓. ใช้เป็นเครื่องหมายในคำพิเศษ

๑. ใช้เป็นตัวสะกด แทน ก โดยประสมกับสระต่าง ๆ ดังนี้

- สระ อา

ᩮᩣᩥᩣ	จ๊าพ๊า	จากพาก	ชื่อนกชนิดหนึ่ง
ᩮᩣ	ส๊า	สาก	เครื่องมือสำหรับตำ
ᩲᩣ	หฺ๊ลา	หลาก	แปลกใจ

- สระ อุ

ᩮᩨ	อุ๊	อุก	กลุ้มใจ
ᩮᩨᩬ	อุ๊อฺ๊ง	อุกอั่ง	คับแค้น

 ขุ๋ ขุก ที่ลุ่มบนดอน

- สระ อู

 ฑู๋ ดูก ตะเข็บผ้า

 ฑู๋เขิา ดูกเข้า พุทธชาติ

 ฒู๋กิ ลูกกก ลูกคนแรก

- สระ แอ

 แผ๋ แผก แปลก, ต่างกัน

 แห๋ แหก แยกออก, ถ่างออก

 แอ๋นฺอง แอกน่อง ขาพับ

- สระ โอ

 โต๋ โตก ภาชนะเชิงสูงใช้เป็นสำรับ

 โล๋ โลก ชื่อดาวเคราะห์, แผ่นดิน

 โส๋ โสก แอ่งน้ำ

- สระ ออ

	กฺอวฺอ	กอกวอก	หน้าซูบผอมมาก
	คฺอ	คอก	คลอน, เขย่า
	วฺอ	วอก	เว้า, ยุบเข้าไป

- สระ เอีย

	ฑฺย	เดียก	ฉีด
	ผฺยเบฺ็	เผียกเบ็ด	ราวเบ็ด
	พฺรย	เพรียก	เรียก

๒. ใช้เป็นตัวสะกด แทน ก และไม้หันอากาศ ในตัวเดียวกัน เช่น

	คั	คัก	ถนัด, ชัดแจ้ง
	จั	จัก	ไม่รู้, ไม่ทราบ
	มั	มัก	ชอบ, พอใจ

๓. ใช้เป็นเครื่องหมายในคำพิเศษ เช่น

ᨿᩣ	ทฺ̀ลา	ทังหลาย	มาก
ᨾᩣᨿ	ไหฺ̀ลง	ไหลหลั่ง	หลั่งไหล
ᨾᩣᨿ	มาฺ̀ย	มากมาย	มีมาก

ᩲ ไม้กก หรือ จุดสองจุดล่าง ใช้เป็นตัวสะกดแทน ก โดยประสมกับสระต่าง ๆ ดังนี้

- สระ อะ เช่น

ᨾᩣᨶᩲ	มาฺ̀นฺ	มากนัก	มากมาย

- สระ แอ เช่น

ᨸᩣᨷᩲ	ปาแฑฺ̀	ปลาแดก	ปลาร้า

- สระ โอะ ลดรูป เช่น

ᩅᩲ	วฺ̀	วก	กลับ

ᩱ ไม้กง ใช้เป็นเครื่องหมายใช้แทนเสียงสระ โอะ อธิบายแล้วในหัวข้อสระพิเศษ

ᩳ ไม้อังแล่น หรือไม้หอง ได้อธิบายแล้วในหัวข้อการใช้พยัญชนะเฟื้อง ในที่นี้ จะอธิบายเพิ่มเติมเล็กน้อย

- ไม้อังแล่น เมื่อสะกดคำใด ๆ ในภาษาถิ่น จะวางไว้บนพยัญชนะต้นของคำนั้น ๆ เช่น

สระ อา		กาง	ก่าง	ชื่อนกแก้วชนิดหนึ่ง
สระ อุ		จุง	จุ่ง	เหลือไว้
สระ อู		ยูง	ยูง	ชื่อนกใหญ่ชนิดหนึ่ง
สระ แอ		แปฺลง	แปลง	สร้าง, ตกแต่ง
สระ ออ		งฺอง	งอง	คอย
สระ เอีย		จฺยง	เจียง	เดือนอ้าย

- ไม้อังแล่น เมื่อสะกดคำใด ๆ ในภาษาบาลี จะวางไว้บนตัวซ้อนของคำนั้น ๆ เช่น

ซ้อน ก	งฺก		อฺงเกา	อังโก	เอว, ตัก
ซ้อน ข	งฺข		กฺงขา	กังขา	สงสัย
ซ้อน ค	งฺค		อฺงคนา	อังคนา	ผู้หญิง
ซ้อน ฆ	งฺฆ		ชฺงฆาโล	ชังคาโล	กวาง

– ๔ ไม้ยมกหรือเครื่องหมายซ้ำคำ ใช้สำหรับซ้ำคำ หรือซ้ำความ เช่น

ตฺางๆ ต่างๆ หลายชนิด

คฺอฺยๆ ค้อยๆ บ่อยๆ, เนืองๆ

นิคหิต ใช้เป็นเครื่องหมายใช้แทนไม้ไต่คู้ อธิบายแล้วในหัวข้อสระพิเศษ

เครื่องหมายบอกอังกา (หน้าลาน) ใช้รูปพยัญชนะเดี่ยวประสมกับรูปสระจม ๑๑ ตัว ๑๒ เสียง คือ ตัวที่ ๑ และตัวที่ ๑๒ จะออกเสียง อะ เหมือนกัน แต่ตัวที่ ๑ ไม่มีรูปประวิสรรชนีย์ ส่วนตัวที่ ๑๒ มีรูปประวิสรรชนีย์ ยกตัวอย่างการใช้รูปพยัญชนะ ก ประสมกับสระจม ๑๑ ตัว ดังนี้

ก กา กิ กี กุ กู เก ไก โก เกา กำ กะ

คัมภีร์ใบลาน ๑ ผูก จะมี ๒๔ ลาน เมื่อใช้รูปพยัญชนะ ก เขียนเสร็จแล้ว ยังเหลืออีก ๑๒ ลาน จึงจะครบ ๑ ผูก ก็จะใช้รูปพยัญชนะตัวต่อไป คือ ข ประสมเช่นเดิม

ข ขา ขิ ขี ขุ ขู เข ไข โข เขา ขำ ขะ

บางเรื่องจารครบ ๒๔ ลานแล้วยังไม่จบ ก็จะใช้รูปพยัญชนะตัวต่อๆ ไป ตามวรรคต่างๆ ของภาษาบาลี เขียนต่อไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะจบเรื่อง บางครั้งท่านจะใช้ตัวเลขแทนตัวอักษรก็มี

โดยเฉพาะวรรณคดีเรื่องยาว ๆ สองสามร้อยหน้า ท่านจะใช้ตัวเลขเป็นส่วนใหญ่ การใช้ตัวเลขนี้ถ้าคัมภีร์ใบลานแตกผูก ค่อนข้างจะมีปัญหาพอสมควร เพราะการเขียนตัวเลขตามอักขรวิธีอักษรธรรมอีสานนั้น ต่างจากอักขรวิธีอักษรไทย เช่น ท่านเขียนว่า ๘๐๕ ผู้อ่านถ่ายถอด อาจจะเข้าใจว่า ลานที่ ๔๐๕ ก็ได้ ที่จริงท่านเขียนว่า ๔๕ คือ ๔๐ กับ ๕ ถ้าเป็นหนึ่งลานสองลาน คงไม่มีปัญหา แต่ส่วนใหญ่วรรณคดีจะเป็นร้อยๆ ลาน บางเรื่องเกือบสี่ร้อยลานก็มี ฉะนั้น ผู้อ่านถ่ายถอด นอกจากจะอ่านเรียงลำดับอังกาได้แล้ว ยังต้องอ่านเนื้อเรื่องด้วยว่า ตามอังกาที่เรียงแล้วนั้นเนื้อเรื่องต่อเนื่องกันหรือเปล่า

ทั้งตัวอักษร และตัวเลขดังกล่าวแล้วนี้ ท่านจะจารไว้ที่หน้าลานที่ ๒ ทางด้านซ้ายมือสุด

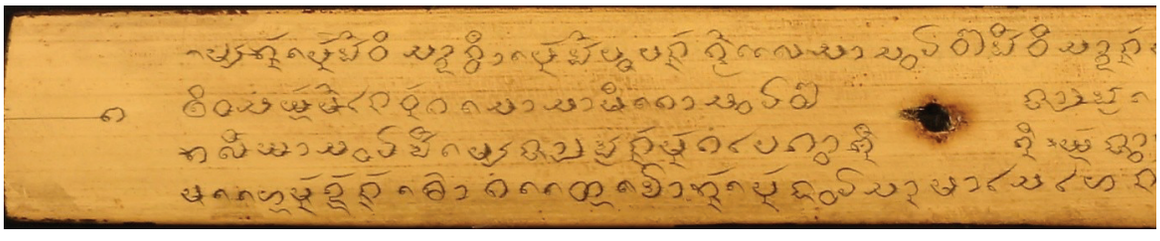

จากตัวอย่างที่ ๑ เป็นใบลานใบแรกของเรื่อง หน้านี้เป็นหน้าที่ ๒ ด้านซ้ายมือของเราจะเห็นท่านใช้ตัวอักษร ๓ (ก) เป็นเครื่องหมายบอกอังกา (หน้าลาน)

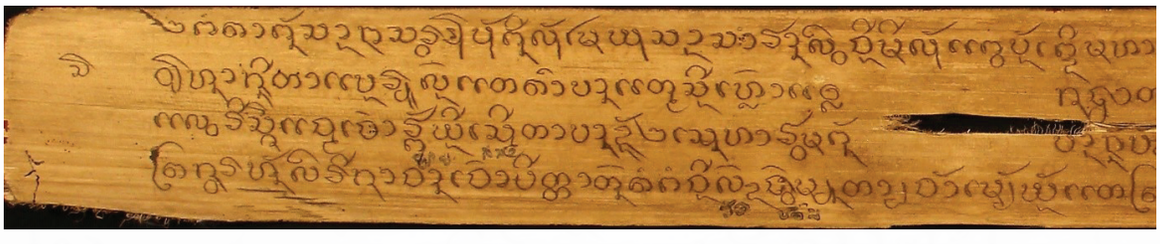

จากตัวอย่างที่ ๒ เป็นใบลานใบที่สามของเรื่อง หน้านี้เป็นหน้าที่ ๒ ด้านซ้ายมือของเราจะเห็นท่านใช้ตัวเลข ๓ (๓) เป็นเครื่องหมายบอกอังกา (หน้าลาน)

วรรณยุกต์

ในอักขรวิธีอักษรธรรมอีสาน ไม่มีรูปวรรณยุกต์สำหรับเป็นเครื่องหมายให้กำหนดรู้เสียงสูงต่ำ แต่มีเสียงสูงต่ำหรือเสียงวรรณยุกต์เหมือนในคำภาษาไทย ฉะนั้น เวลาอ่านเอกสารที่บันทึกด้วยอักษรธรรมอีสาน ผู้อ่านจะต้องอ่านผันหาเสียงสูงต่ำเอาเอง โดยถือเอาความหมายของคำ ของเนื้อความหรือของประโยคนั้นๆ เป็นหลักพิจารณา วิธีการดังกล่าวนี้ คนโบราณจึงเรียกการอ่านหนังสือว่า “หนังสือ หนังหา” คือต้องอ่านหาเสียงหาคำเอาเอง ตัวอย่างเช่น

พฺอมกฺนไหฺลงเขิาไปหาอฺยาฺวเฮิน

พร้อมกันไหลหลั่งเข้าไปหาอย้าวเฮือน

พร้อมเพรียงกันหลั่งไหลเข้าไปสู่บ้านเรือน(ของตนๆ)

จากตัวอย่าง คำแรก ถ้าไม่ใส่รูปวรรณยุกต์โท ก็จะออกเสียงเป็นเสียงสามัญ และไม่ได้ความหมาย เมื่อใส่รูปวรรณยุกต์โทเข้า ก็จะเป็นเสียงตรี และเมื่อเติมตัว ร เข้าไปก็จะได้ความหมายชัดเจน และคำว่า ไหลหลัง ก็เช่นกัน ถ้าไม่ใส่รูปวรรณยุกต์เอก บนคำว่า หลัง ก็จะหมายถึงด้านตรงข้ามกับด้านหน้า ซึ่งผิดความเพราะไม่เข้ากับคำหน้า

ไสนฺอฺยไสไหฺยผฺงผฺีฑทฺงมฺวรเตฺมไปฑฺวยเลฺิฑ

นี่อีกตัวอย่างหนึ่ง ผู้ศึกษาลองวิเคราะห์คำดูว่า คำไหนควรใส่เสียงอะไร เฉพาะสระตัวหน้าตัวเดียว เป็นได้ทั้งสระ ไ และ ไ จะเป็น ใส (แจ่มกระจ่าง) ก็ได้ จะเป็น ไส (ผลักไป) ก็ได้ หรือจะเป็น ไส้ (อวัยวะซึ่งเป็นส่วนของทางเดินอาหาร) ก็ได้ ใส ไส ไส้ ควรจะเป็นคำไหน

แบบฝึกทบทวนความจำ

๑. เครื่องหมายซึ่งเป็นสัญลักษณ์แทนอักษรในอักขรวิธีอักษรธรรมอีสาน มีกี่ตัว อะไรบ้าง

ตอบ .....

.....

๒. เครื่องหมายไม้ซัด มีวิธีการใช้กี่อย่าง อะไรบ้าง จงยกตัวอย่างมาอย่างละ ๒ คำ พร้อมคำถ่ายถอด คำอ่าน และคำแปลมาด้วย

ตอบ .....

.....

เครื่องหมาย	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล

เครื่องหมาย	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล

๓. เครื่องหมายไม้กก ใช้แทนพยัญชนะอะไร ใช้เป็นพยัญชนะต้นหรือตัวสะกด จงยกตัวอย่างมาอย่างละ ๒ คำ พร้อมคำถ่ายถอด คำอ่าน และคำแปลมาด้วย

ตอบ .....

เครื่องหมาย	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล

๔. ไม้อังแล่น เมื่อนำมาใช้ จะวางไว้ด้านไหนของพยัญชนะต้น จงยกตัวอย่างการสะกดคำในภาษาถิ่น และคำในภาษาบาลีมาอย่างละ ๔ คำ พร้อมคำถ่ายถอด คำอ่าน และคำแปลมาด้วย

ตอบ .....

คำในภาษาถิ่น

เครื่องหมาย	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล

คำในภาษาบาลี

เครื่องหมาย	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล

๕. จงยกตัวอย่างการใช้ไม้ยมกมา ๒ คำ พร้อมคำถ่ายถอด คำอ่าน และคำแปลมาด้วย

เครื่องหมาย	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล

๖. เครื่องหมายบอกอังกา ประสมกับสระจมมีกี่รูป กี่เสียง จงยกตัวอย่าง โดยใช้พยัญชนะ ค ประสมกับสระดังกล่าวมาให้ครบถ้วน

ตอบ .....

๗. เครื่องหมายบอกอังกา จะเขียนไว้ด้านใดของหน้าลาน และเขียนไว้หน้าที่เท่าไร ใช้ตัวอักษรหรือตัวเลขเขียน จงอธิบาย

ตอบ .....

.....

๘. จงบอกคำที่ขีดเส้นใต้ต่อไปนี้ว่า ต้องใส่รูปวรรณยุกต์อะไร และเมื่อใส่รูปวรรณยุกต์เสร็จแล้ว ให้แปลคำทั้งหมดเป็นคำภาษาไทย

ເຫລືຊາປຼາກຼົ່ທ້ວຍສຼມບັ່ທ

ไหลืชาปฺรากฺทฺวยสฺมบั่ท

.....

ຢາຢູ່ດີຮາງ ໄຫມ່ຊື່ໃຈໄວ

อฺยาเปฺนคฺนิฮฺาย ไหสฺ่ทชื่ไนไจ

.....

ຢາໄຊເວົາ ປີ້ໄປໄປມາ

อฺยาไดเว๋า ปี๋นไปไปมา

.....

ຄຶດບໍ່ເຮັ່ທ ບໍ່ເຫັ່ນປັ່ນຫາ ຟ້າວທຳສາ ສິເຫັ່ນທາງແກ

.....

ແມ່ວກິ່ນກິ່ວຫນູບໍ່ໂທສ ບໍ່ຫນູຜາຍໂຜ່ທ ໄຫພ້ໄຫອຢູ່ນຳ ແຫຖອຣ

.....

ตัวเลข

ตัวเลขอักษรธรรมอีสาน

ตัวเลขในอักษรธรรมอีสานเป็นอีกส่วนหนึ่งที่น่าศึกษา แม้ว่าจะมีจำนวนหนึ่งถึงสิบเช่นเดียวกับตัวเลขไทย แต่วิธีการเขียนนั้นแตกต่างกัน รวมทั้งรูปตัวเลขก็แตกต่างกันด้วย ถ้าไม่ได้ศึกษาไว้ก่อน เมื่อไปเห็นตัวเลขที่บันทึกไว้ในเอกสารโบราณอาจทำให้เข้าใจผิดได้ เช่น ท่านจะบอกว่า ตัวยาขนานนี้มีส่วนประกอบ ๑๑ อย่าง ท่านจะเขียนว่า   ถ้าไม่ได้ศึกษาตัวเลขมาก่อน อาจจะถ่ายถอดและเข้าใจว่า ตัวยาขนานนี้มีส่วนประกอบ ๑๐๑ (หนึ่งร้อยหนึ่ง)ส่วน ก็ได้ ฉะนั้น การศึกษาตัวเลขและวิธีเขียนให้เข้าใจ ก็จะเป็นประโยชน์อย่างมาก

ตัวเลขในอักษรธรรมอีสาน มีจำนวน ๑๐ รูป เช่นเดียวกับในภาษาไทย ดังนี้

๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๐

แบบฝึกเขียนตัวเลข

๑ .....

ᨻ .....

ᨾ .....

ᨿ .....

ᩁ .....

ᩃ .....

ᩅ .....

ᩈ .....

ᩉ .....

ᩋ .....

วิธีการเขียนตัวเลข

- เลขหลักหน่วยตั้งแต่ ๑ – ๙ เขียนตามปกติ เหมือนการเขียนตัวเลขของภาษาไทย เช่น

๑ ᩋᩤ (๑ คน), ᨻ ᩋᩥ (๒ คัน), ᨾ ᩋᩮ (๓ เล่ม), ᨿ ᩋᩣᩴᩉ (๔ หลัง) , ᩁ ᩋᩣᩴ (๕ ตัว) , ᩃ ᩋᩣᩴᩉ (๖ เสา) , ᩅ ᩋᩣᩴ (๗ จาน) , ᩈ ᩋᩥᩴᩉ (๘ เครื่อง) , ᩉ ᩋᩦᩴ (๙ ผืน) เป็นต้น

- เลขหลักสิบ ส่วนใหญ่จะเขียนจำนวนเต็มสิบแล้วตามด้วยจำนวนเศษ เช่น ๑๐๑ (๑๐กับ๑ หรือ ๑๑), ๖๐๖ (๒๐กับ๒ หรือ ๒๒), ๓๐๓ (๓๐กับ๓ หรือ ๓๓), ๔๐๔ (๔๐กับ ๔ หรือ ๔๔), ๙๐๙ (๙๐กับ๙ หรือ ๙๙) เป็นต้น

ทั้งนี้ ยกเว้นเลข ๒๐ – ๒๙ บางครั้งจะใช้คำว่า ซาว (๒๐) แทนตัวเลข เช่น ๑๐ (๒๑), ๖๐ (๒๒), ๓๐ (๒๓), ๔๐ (๒๔) เป็นต้น

- เลขหลักร้อยขึ้นไปจะใช้ตัวเลขกับตัวหนังสือประสมกัน และใช้ตัวหนังสือบอกจำนวนเต็ม ตามด้วยจำนวนเศษ เช่น ๑ (๑๐๐), ๖ (๒๐๐), ๓ (๓๐๐), ๔ (๔๐๐), ๙ (๙๐๐) , ๑ (๑๐๐๐), ๖ (๒๐๐๐), ๖ (๒๕๖๐), (๘หมื่น๔พันธัมมขันธ์), ๑ (๑แสน), ๑ (๑ล้าน) , ๑ (๑โกฏิ) เป็นต้น

- สำหรับจำนวนร้อยขึ้นไป ถ้ามีเศษ บางครั้งท่านจะใช้คำว่า (ปลาย) ประกอบ เช่น ๑๘๐ จะเขียนว่า ๑ ๘ ๑,๐๗๐ เขียนว่า ๑ ๗ เป็นต้น

- ในการใช้ตัวเลขบอกหน้าลาน ถ้าถึงจำนวนเต็มสิบ ท่านมักจะเติมคำว่า (ทัส) เช่น ๑๐ (สิบถ้วน), ๓๐ (สามสิบถ้วน), ๙๐ (เก้าสิบถ้วน) เป็นต้น

แบบฝึกทบทวนความจำ

๑. จงเขียนตัวเลขต่อไปนี้ให้ถูกต้องตามอักขรวิธีอักษรธรรมอีสาน

๑. ๕ .....

๒. ๑๐ .....

๓. ๒๕ .....

๔. ๖๔ .....

๕. ๘๘ .....

๖. ๑๐๐๗ .....

๗. ๑๐๐๒๐ .....

๘. ๑๐๘๐๖๕ .....

๙. ๘หมื่น๔พันธรรมขันธ์ .....

๒. ๑ล้าน๔แสน๗หมื่น .....

๑. จงเขียนคำต่อไปนี้ให้ถูกต้องตามอักขรวิธีภาษาไทย

๑. ๘๐ .....

๒. ๒๐๘ .....

๓. ᨿᩴᨾ .....

๔. ᨾᩮᩴᨾᩤ .....

๕. ᨲᩴᨲ .....

๖. ᨶᩮᩣᨿ .....

๗. ᨶᩯᨿᨿᩴᨯ .....

๘. ᨶᩯᩣᨿᨲᩮᩣᨿᩴᨾ .....

๙. ᨾᩮᩯᩣᨿᨾᩯᩯ .....

๑๐. ᨶᩮᩣᨲᩮᩣᨿᩴᩯᩣᨿᩴᨾ .....

.....

บทที่ ๗

คำพิเศษ : อักขรวิธีพิเศษ

อักขรวิธีพิเศษ หมายถึงวิธีพิเศษในการประสมอักษร ซึ่งต่างจากการประสมอักษรตามปกติหรือตามกฎเกณฑ์ทั่วๆ ไป คำแต่ละคำที่เขียนด้วยวิธีพิเศษจะมีรูปคำและการอ่านต่างไปจากเดิมมาก การบัญญัติรูปคำพิเศษขึ้นมาใช้ในอดีต อาจเป็นเพราะท่านต้องการประหยัดเวลาในการเขียน หรืออาจเป็นเพราะใบลานซึ่งเป็นวัสดุรองรับการบันทึกมีพื้นที่จำกัดก็เป็นได้ ฉะนั้นรูปคำพิเศษต่างๆ เหล่านี้ จึงนับว่าเป็นปัญหาต่อการอ่านหรือการถ่ายถอดสำหรับผู้เริ่มศึกษาอย่างมากทีเดียว ต่อจากนี้จะยกตัวอย่างรูปคำพิเศษซึ่งพบบ่อยมากในคัมภีร์ใบลาน เพื่อผู้เริ่มศึกษาจะได้จดจำไว้ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการอ่านหรือการถ่ายถอดเอกสารโบราณเป็นอย่างมาก

รูปคำพิเศษ	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	แปลว่า
ตำ	กำ	ก่ำกา	ดำเหมือนกา
กฺตี	กฺตี	ก็ดี	ดีอยู่
กฺมี	กฺมี	ก็มี	มีอยู่
กขำ	กขา	ก็ข้า	ขอรับ, ครับ
กทำ	กฺทำ	ก็ทำ, กระทำ	กระทำ
กลำ	กกฺลาฺว	ก็กล่าว	ก็พูด

	กำไท	ก็ได้	ยอมรับ
	กฺลา	กาละ	เวลา
	แก	แก่	ใหญ่, มีอำนาจ
	แกู	แก่กู	แก่เรา
	เขฺาอง	เข้าของ	ข้าวของ, เครื่องใช้
	ไขีา่ง	ขี้ไข่ข่าง	ขี้แมลงวัน
	คฺมี	ก็มี	มีอยู่
	คฺมา	ก็มา	ก็มา
	คฺถา	คาถา	คำขับ, คำร้อยกรอง
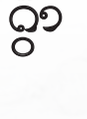	คีวา	คือว่า	หมายความว่า
	คฺวำ	คำว่า	คำว่า
	เจฺาง	เจ้าจง	เจ้าจง

	ชีวา	ซื่อว่า	ชื่อว่า
	แชฺล แชฺละ	แชแล ชะแล	แท้แล, จริงแท้
	แชฺนำ	แช่น้ำ	แช่น้ำ
	ฑีฺล	ดีหลี	จริงๆ, แน่แท้
	ฑฺุรา	ดูรา	ดูก่อน
	ไฑี	ได้ดี	ได้ดี
	ไฑู	ได้ดู	ได้ดู
	เตีา฻ย	ตูตีเต่าตาย	กูตีเต่าตาย
	ถือวา	ถือว่า	ถือว่า
	ทฺลา	ทังหลาย	ทั้งหลาย
	เทสฺสฺนา	เทศนา	แสดงธรรม
	แทฺล	แท้แล	จริงแท้

ᨶ	นา	นา	ที่ปลูกข้าว
ᨶᩣ	นาฺน	นาน	ช้า
ᨶᩴ	นำ	นำ	ติดตาม
	นำ	นำ	ด้วย (ᨸᩮᩴ = อยู่ด้วย)
	นำ	น่ำ	ซ้ำๆ
	นำ	น้ำ	น้ำ
ᨶᩮᩣ	นฺอง	น้อง	รก
ᨸᩣ	บฺมา	บ่มา	ไม่มา
ᨸᩮᩤ	บฺีม	บ่มี	ไม่มี
ᨸᩴᨿᩣᨿ	บำไฑาฺย	บ่ได้ดาย	ไม่ได้นะ
ᨸᩴᩣ	บำ	บ่ปาก	ไม่พูด
ᨸᩮᩤᩣᨶ	เบิฺกาฺน	เบิกบาน	สดชื่น

ᨡᩮᩣᨦ	เปฺนาฺป	เป็นบาป	เป็นบาป
ᨠᩮᩬ	ไบ๊อ	ใบบอก	หนังสือราชการ
	ไบ๊อ	ไปบอก	ไปบอก
ᨠᩮᩬᨶ	ไปฺวฑ	ไปบวช	ไปบวช
ᨠᩮᩣᩬ	ไปฺมาๆ	ไปๆ มาๆ	ไปๆ มาๆ
ᨡᩮᩣ	ผิฺวา	ผิว่า	ถ้าว่า
ᨡᩮᩣ	มฺ๊วา	มักว่า	ชอบว่า, ชอบพูดว่า
ᨡᩮᩣᨦ	มฺ๊าฺย	มากมาย	มากมาย
ᨡᩮᩣᨦ	มียา	มีมายา	มีเล่ห์เหลี่ยม
ᨠᩮᩣ	ไมา	ไม่มา	ไม่มา
ᨡᩮᩣᨦ	ยืฺนาฺว	ยืนยาว	มีชีวิตอยู่ได้นาน
ᨡᩮᩣ	รื	ฤา, หรือ	ฤา, หรือ

ꯎꯤꯟ	ลีา	ลีลา	ท่าทางอันงาม
ꯎꯤꯟꯗ	ลีาฺย	ลีล่าย	อย่างต่อเนื่อง
ꯎꯥ ꯎꯥ	แล	แล้	หน้าผากเถิก
ꯎꯨꯟ	แลฺนา	แลนา	แหละนะ
ꯎꯩ	แลฺว	แล้ว	เสร็จ
ꯂꯥꯗ	ไวฺยฺน	ไหวเวียน	หมุนเคลื่อนเป็นเกลียว
ꯁꯨꯟ	สฺลา	ศาลา	สถานที่ทำกิจกรรม
ꯁꯤꯔ	สิร	ศิริ	มิ่งขวัญ
ꯁꯨꯟ	สิฺลา	ศิลา	หิน
ꯁꯤꯡꯥꯟ	สฺิงาฺน	สงสาร	การท่องเที่ยว
ꯁꯨꯡꯥ	เสิฺมา	เสมอมา	อย่างต่อเนื่อง
ꯂꯥꯁꯨ	ไสฺฑ	สดใส	เบิกบาน

ຫຼ້ວ	หฺ̌นา	หนักหนา	มากเหลือเกิน
ຫຼົ	แหฺง	แห่ง	ที่, สถานที่
ໄຫວງ	ไหาฺย	ให้หาย	คำอวยพร
ໄຫ້ຜ	ไหฺ̌ลง	ไหลหลั่ง	หลั่งไหล
ໄຫ້ຜຼ	ไหฺลาฺม	ไหลหลาม	ไหลหลาก
ຫຼ້ວຼ	อฺยูาฺ̌ง	อย่าอยู่อย่างอยาก	อย่าอยู่อย่างอยาก

คำพิเศษตามที่กล่าวมาถ้าได้ศึกษาตัวอักษรมาก่อนก็ยังพอเดาคำได้บ้าง แต่คำพิเศษบางคำแม้จะได้ศึกษาตัวอักษรมาแล้วก็ไม่สามารถจะเดาคำได้ง่ายๆ เช่น คำว่า ຫຼ້ວ. ຫຼ້ວ (ทฺ̌ลา = ทั้งหลาย) ຮີ (ฮี = อันว่า) ຊ້ (ฑฺ̌ง =อันว่า) ຮ້ມີ (รัสสี =ฤาษี) ตัวอย่างการใช้คำสี่คำนี้ดังนี้

ຄົນຫຼ້ວດໍດົວຕຼ້ໄບວ (คนทั้งหลายก็พากันไปป่า)

ຮີໂຫ່ເຫວດິມ້ຊ້ເບົວດໍຮວໍເຫຼິເຊີ (อันว่าพระโพธิสัตว์เจ้าก็รำพึงถึง)

สำหรับคำว่า ຊ້ นั้น มักจะมีคำว่า ມຸຮ (ส่วน) นำหน้า เช่น

 (ส่วนอันว่าพระพุทธิเจ้าก็ตรัสส่องสรญาณซึ่งชาติปางก่อน)

 (พระฤาษีเจ้าก็เอ็นดูกรุณาท้าวนักหนา) เป็นต้น

ตัว นี้ ท่านเรียกว่า ส สองห้อง สำหรับใช้เขียนแทนตัว ส ซ้อนกันสองตัว จัดอยู่ในจำพวกพยัญชนะเฟื้อง แต่มักใช้เขียนคำภาษาบาลีเป็นส่วนใหญ่ หรือถ้าเป็นคำภาษาถิ่นมักเป็นคำยืมจากภาษาบาลีสันสกฤตมาใช้ ตัวอย่างเช่น

 บุสฺสบากุมฺมาฺน บุษบากุมาร บุษบากุมาร (ชื่อตัวเอกในวรรณคดีอีสานเรื่องหนึ่ง)

 จไฑผสฺสสฺปอฺนมาถึกตฺอง จักได้ผัสสะสูปอันมาถึกต้อง จักได้กระทบกับรูปอันมาถูกต้อง

 ทสฺสราชธำ ทศราชธรรม ธรรมของผู้นำ ๑๐ ประการ

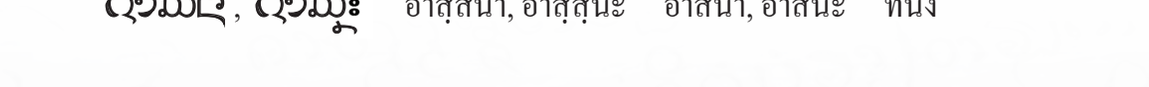 อาสฺสนา, อาสฺสฺนะ อาสนา, อาสนะ ที่นั่ง

ถ้าเป็นคำที่ตัวสะกดออกเสียงกึ่งมาตรา คือออกเสียงเป็นทั้งตัวสะกดและเสียงนำ มักจะใช้ตัว นี้เสมอ เช่น (วาสนา), (ปราศจาก), (อัศจรรย์), (อาจสามารถ), (รัศมี) เป็นต้น

แบบฝึกทบทวนความจำ

๑. จงเขียนคำต่อไปนี้ให้เป็นคำภาษาไทยปัจจุบัน

๑. .....

๒. .....

๓. .....

๔. .....

๕. .....

๖. .....

๗. .....

๘. .....

๙. .....

๑๐. .....

๑. จงเขียนคำต่อไปนี้ด้วยอักขรวิธีพิเศษ

๑. กรองกรอย ..... (หงอยเหงา)

๒. ไขว่ขวีน ..... (ระเกะระกะ)

๓. ไต่ตาม ..... (ติดตาม)

๔. ยิ้มแย้ม ..... (แจ่มใส)

๕. ลิงลาย ..... (ลวดลาย)

๖. ไลลา ..... (ละทิ้ง)

๗. หมอนหมิ่น ..... (คนเร่ร่อน)

๘. หมีเหมือย ..... (หมีใหญ่)

๙. ห่วงหา ..... (อาลัยอาวรณ์)

๑๐. ไหวหวาด ..... (รู้สึกกลัว)

บทที่ ๘

การประสม ๒ ส่วน

การประสม ๒ ส่วน คือการนำเอาพยัญชนะกับสระมาประสมกัน เพื่อให้เกิดเป็นรูปคำศัพท์ขึ้น ซึ่งการประสมพยัญชนะกับสระนี้ อาจจะเป็นแค่พยางค์ก็ได้ เป็นคำก็ได้ เป็นวลีก็ได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับการประสมคำ ฉะนั้น บางพยางค์อาจจะมีความหมายก็ได้ ไม่มีก็ได้ เช่น พยัญชนะ ᨠ + สระ ᩮᩬ **(ก + ะ = กะ)** เป็นหนึ่งพยางค์ เป็นพยางค์ที่มีความหมาย (กะ มีความหมายว่า คาดคะเน) ถ้าเราต้องการจะสื่อให้ผู้อ่านรู้คำว่า ᨠᩮᩬᨣᩥ (กุญแจ) แต่เราประสมเพียงพยางค์เดียวว่า ᨠᩮᩬ ก็ไม่ได้ความหมายหรือความหมายเพี้ยนไปอย่างอื่น ซึ่งไม่ตรงกับที่เราต้องการสื่อ ฉะนั้น เราจะต้องประสมให้ครบทั้งสองพยางค์

เราได้เรียนรู้รูปพยัญชนะและสระพร้อมทั้งตัวอย่างการใช้มาพอสมควรแล้ว แต่อาจจะยังไม่เข้าใจการประสมที่ถูกต้อง ต่อไปนี้ลองมาเรียนรู้วิธีการประสม ๒ ส่วนดู โบราณาจารย์ชาวอีสานท่านจะเรียกสระทั้งหมดว่า ไม้

สระที่ท่านเรียกว่า ไม้ นั้นดังนี้

ᩮ-	เรียกว่า	ไม้ อะ	คือ	-ะ
ᩣ-	เรียกว่า	ไม้ อา	คือ	-า
ᩥ-	เรียกว่า	ไม้ อิ	คือ	-ิ

◌ิ-	เรียกว่า	ไม้ อิ	คือ	-ิ
◌ึ-	เรียกว่า	ไม้ อึ	คือ	-ึ
◌ือ-	เรียกว่า	ไม้ อือ	คือ	-ือ
◌ุ-	เรียกว่า	ไม้ อุ	คือ	-ุ
◌ู-	เรียกว่า	ไม้ อู	คือ	-ู
เ◌ั-	เรียกว่า	ไม้ เอะ	คือ	เ–ะ
เ◌-	เรียกว่า	ไม้ เอ	คือ	เ-
แ◌ั-	เรียกว่า	ไม้ แอะ	คือ	แ–ะ
แ◌-	เรียกว่า	ไม้ แอ	คือ	แ-

ᩉᩮᩬᩣ	เรียกว่า	ไม้ เอียะ	คือ	เ – ียะ
ᩉᩮᩬ	เรียกว่า	ไม้ เอีย	คือ	เ – ีย
ᩉᩮᩬᩣ	เรียกว่า	ไม้ เอือะ	คือ	เ - ือะ
ᩉᩮᩬ	เรียกว่า	ไม้ เอือ	คือ	เ - ือ
ᩉᩮ	เรียกว่า	ไม้ โอะ หรือ ไม้กง	คือ	โ – ะ
ᩉᩮᩣ	เรียกว่า	ไม้ โอ ไทย	คือ	โ –
ᩉᩮᩬ	เรียกว่า	ไม้ โอ ธรรม	คือ	โ –
ᩉᩮᩬᩣ	เรียกว่า	ไม้ เอาะ	คือ	เ – าะ
ᩉᩮᩬ	เรียกว่า	ไม้ ออ	คือ	- อ

◌	เรียกว่า	ไม้ ออ	คือ	- อ
เ◌ะ	เรียกว่า	ไม้ เออะ	คือ	เ-ิ อะ
เ◌	เรียกว่า	ไม้ เออ	คือ	เ-ิ
อ◌ะ	เรียกว่า	ไม้ อัวะ	คือ	-ัวะ
อ◌	เรียกว่า	ไม้ อัว	คือ	-ัว
◌ำ	เรียกว่า	ไม้ อำ	คือ	-ำ า
ไ	เรียกว่า	ไม้ ไอ	คือ	ไ -
เ◌า	เรียกว่า	ไม้ เอา	คือ	เ – า
◌ย	เรียกว่า	ไม้ ออย	คือ	ออย

๑. ไ ะ (ไม้ อะ)

รูปการประสมพยัญชนะกับสระ อะ

ก ะ	ข ะ	ค ะ	ฆ ะ	ง ะ
กะ	ขะ	คะ	ฆะ	งะ
จ ะ	ฉ ะ	ช ะ	ฌ ะ	ญ ะ
ฏ ะ	ฐ ะ	ฑ ะ	ฒ ะ	ณ ะ
ฏะ	ฐะ	ฑะ	ฒะ	ณะ
ต ะ	ถ ะ	ท ะ	ธ ะ	น ะ
ตะ	ถะ	ทะ	ธะ	นะ
บ ะ	ผ ะ	พ ะ	ภ ะ	ม ะ
ปะ	ผะ	พะ	ภะ	มะ

ᨿᩮ	ᨾᩮ	ᨿᩮ	ᨿᩮ	ᨿᩮ
ยะ	ระ	ละ	วะ	สะ
ᨿᩮ	ᨾᩮ	ᨿᩮ	ᨿᩮ	ᨿᩮ
หะ	ฬะ	ดะ	บะ	ฝะ
ᨿᩮ	ᨾᩮ	ᨿᩮ	ᨿᩮ	ᨿᩮ
ฟะ	ฮะ	อฺยะ	หฺงะ	หฺนะ
ᨿᩮ	ᨿᩮ	ᨿᩮ	ᨿᩮ	
หฺมะ	หฺยะ	หฺละ	หฺวะ	

<u>หมายเหตุ</u> ถ้าเป็นภาษาบาลี จะไม่มีประวิสรรชนีย์ แจกตามแบบคำภาษาถิ่นไทยอีสาน จะมีประวิสรรชนีย์ เช่น ᨿᩮᨿᩮ **(ตระกูล)**, ᨿᩮᨿᩮᨿᩮ **(พิจารณา)**, ᨿᩮᨿᩮᨿᩮᨿᩮ **(อฺยาอายุวัฒนะ) เป็นต้น**

๒. ไม้ ๑๑ (ไม้ อา)

รูปการประสมพยัญชนะกับสระ อา

				
กา	ขา	คา	ฆา	งา
				
จา	ฉา	ชา	ฌา	ญา
ฏา	ฐา	ฑา	ฒา	ณา
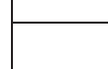	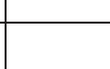			
ตา	ถา	ทา	ธา	นา
ปา	ผา	พา	ภา	มา

				
ยา	รา	ลา	วา	สา
				
หา	ฬา	ดา	บา	ฝา
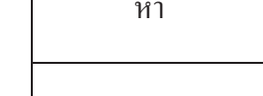	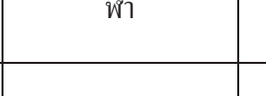	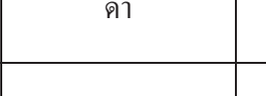	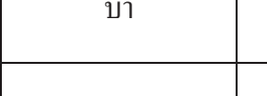	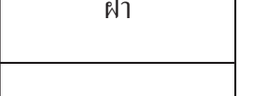
ฟา	ฮา	อฺยา	หฺงา	หฺนา
	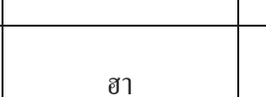	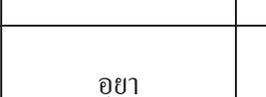		
หฺมา	หฺยา	หฺลา	หฺวา	

๓. ไม้ กิ (ไม้ อิ)

รูปการประสมพยัญชนะกับสระ อิ

ᨠᩥ	ᨡᩥ	ᨣᩥ	ᨤᩥ	ᨥᩥ
กิ	ขิ	คิ	ฆิ	งิ
ᨧᩥ	ᨨᩥ	ᨩᩥ	ᨪᩥ	ᨬᩥ
จิ	ฉิ	ชิ	ฌิ	ญิ
ᨭᩥ	ᨮᩥ	ᨯᩥ	ᨰᩥ	ᨱᩥ
ฏิ	ฐิ	ฑิ	ฒิ	ณิ
ᨲᩥ	ᨳᩥ	ᨴᩥ	ᨵᩥ	ᨶᩥ
ติ	ถิ	ทิ	ธิ	นิ
ᨷᩥ	ᨸᩥ	ᨹᩥ	ᨻᩥ	ᨼᩥ
ปิ	ผิ	พิ	ภิ	มิ

ꦿꦶ	ꦿꦺ	ꦿꦻ	ꦿꦴ	ꦿꦸ
ยิ	ริ	ลิ	วิ	สิ
ꦲꦶ	ꦲꦺ	ꦲꦻ	ꦲꦴ	ꦲꦸ
หิ	พิ	ดิ	บิ	ฝิ
ꦑꦶ	ꦔꦺ	ꦎꦻ	ꦲꦾꦴ	ꦲꦾꦸ
ฟิ	ฮิ	อฺยิ	หงิ	หนิ
ꦲꦽꦶ	ꦲꦾꦶ	ꦲꦭꦶ	ꦲꦮꦴ	
หมิ	หยิ	หลิ	หวิ	

๔. ไม้ ิ (ไม้ อี)

รูปการประสมพยัญชนะกับสระ อี

กี	ขี	คี	ฆี	งี
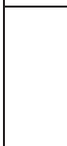		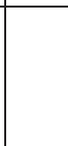	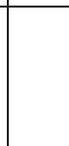	
จี	ฉี	ชี	ฌี	ญี
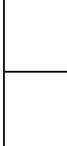	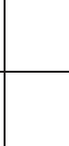	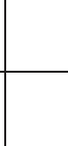	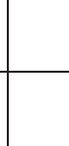	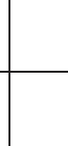
ฏี	ฐี	ฑี	ฒี	ณี
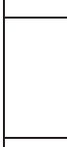		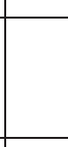	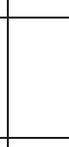	
ตี	ถี	ที	ธี	นี
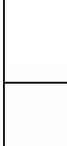	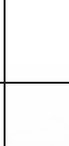	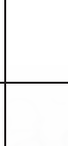	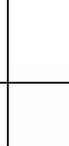	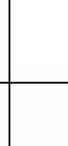
ปี	ผี	พี	ภี	มี

				
ยี	รี	ลี	วี	สี
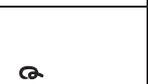	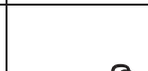	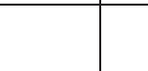	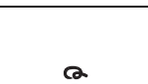	
หี	ฬี	อี	บี	ฝี
		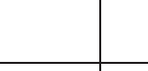		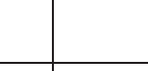
ฟี	ฮี	อุยี	หุงี	หุนี
	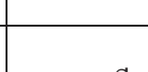	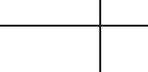		
หุมี	หุยี	หุลี	หุวี	

๕. ไม้ ◌ึ (ไม้ อึ)

รูปการประสมพยัญชนะกับสระ อึ

◌ึ	◌ึ	◌ึ	◌ึ	◌ึ
กึ	ขึ	คึ	ฆึ	งึ
◌ึ	◌ึ	◌ึ	◌ึ	◌ึ
จึ	ฉึ	ชึ	ฌึ	ญึ
◌ึ	◌ึ	◌ึ	◌ึ	◌ึ
ฏึ	ฐึ	ฑึ	ฒึ	ณึ
◌ึ	◌ึ	◌ึ	◌ึ	◌ึ
ตึ	ถึ	ทึ	ธึ	นึ
◌ึ	◌ึ	◌ึ	◌ึ	◌ึ
ปึ	ผึ	พึ	ภึ	มึ

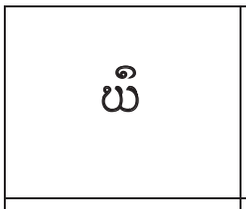	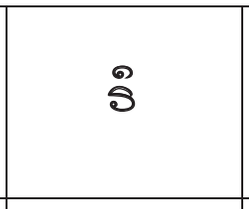	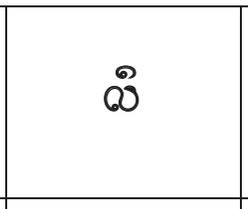	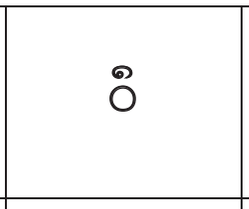	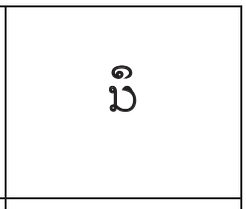
ยึ	รึ	ลึ	วึ	สึ
	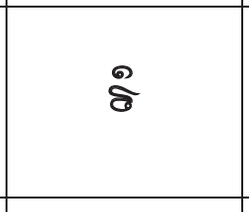		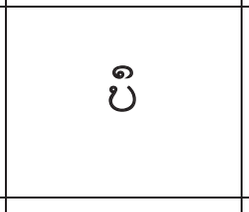	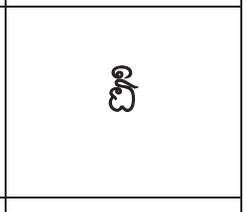
หึ	พึ	ดึ	บึ	ฝึ
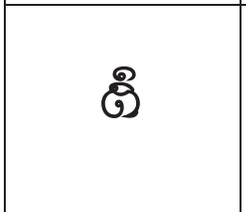	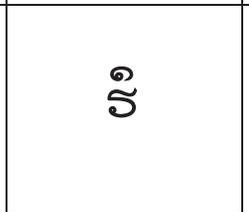	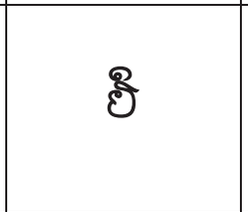		
ฟึ	ฮึ	อฺยึ	หฺงึ	หฺนึ
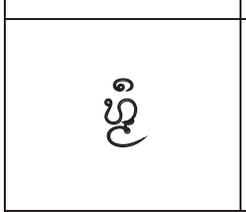			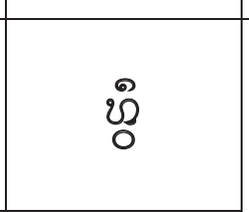	
หฺมึ	หฺยึ	หฺลึ	หฺวึ	

๖. ไม้ ๎ (ไม้ อือ)

รูปการประสมพยัญชนะกับสระ อือ

				
กือ	ขือ	คือ	ฆือ	งือ
จือ	ฉือ	ชือ	ฌือ	ญือ
				
ฏือ	ฐือ	ฑือ	ฒือ	ณือ
				
ตือ	ถือ	ทือ	ธือ	นือ
ปือ	ผือ	พือ	ภือ	มือ

				
ยือ	รือ	ลือ	วือ	สือ
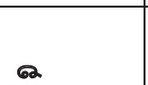		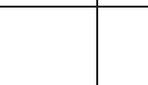		
หือ	พือ	ดือ	บือ	ฝือ
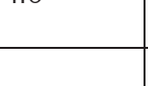	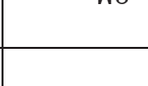			
ฟือ	ฮือ	อฺยือ	หฺงือ	หฺนือ
	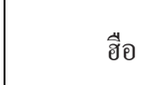			
หฺมือ	หฺยือ	หฺลือ	หฺวือ	

๗. ไม้ ᩈᩩ (ไม้ อุ)

รูปการประสมพยัญชนะกับสระ อุ

ᨠᩩ	ᨡᩩ	ᨣᩩ	ᨤᩩ	ᨥᩩ
กุ	ขุ	คุ	ฆุ	งุ
ᨧᩩ	ᨨᩩ	ᨩᩩ	ᨪᩩ	ᨫᩩ
จุ	ฉุ	ชุ	ฌุ	ญุ
ᨬᩩ	ᨭᩩ	ᨮᩩ	ᨯᩩ	ᨰᩩ
ฎุ	ฐุ	ฑุ	ฒุ	ณุ
ᨲᩩ	ᨳᩩ	ᨴᩩ	ᨵᩩ	ᨶᩩ
ตุ	ถุ	ทุ	ธุ	นุ
ᨷᩩ	ᨸᩩ	ᨹᩩ	ᨺᩩ	ᨻᩩ
ปุ	ผุ	พุ	ภุ	มุ

ꪴꪸ	ꪹꪴ	ꪺꪴ	ꪻꪴ	ꪼꪴ
ยุ	รุ	ลุ	วุ	สุ
ꪽꪴ	ꪴꪾ	ꪴ꪿	ꫀꪴ	ꪴ꫁
หุ	ฬุ	อุ	ปุ	ฝุ
ꫂꪴ	꫃ꪴ	꫄ꪴ	꫆ꪴ	꫆ꪴ
ฟุ	ฮุ	อฺยุ	หฺงุ	หฺนุ
꫆ꪴ	꫆ꪴ	꫆ꪴ	꫆ꪴ	
หฺมุ	หฺยุ	หฺลุ	หฺวุ	

๘. ไม้กู (ไม้ อู)

รูปการประสมพยัญชนะกับสระ อู

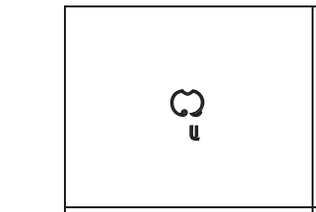	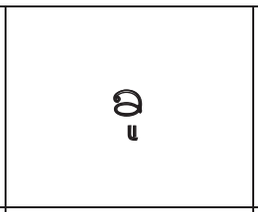	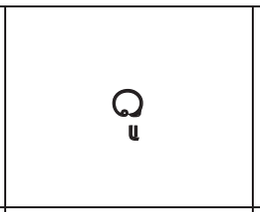	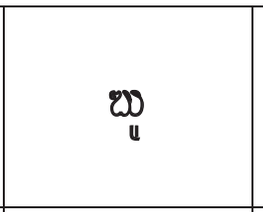	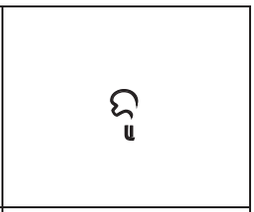
กู	ขู	คู	ฆู	ง
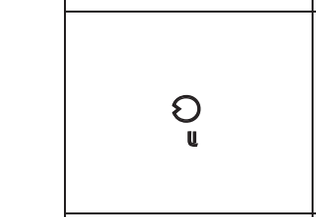	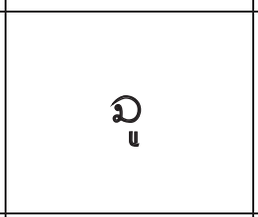	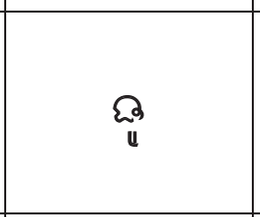	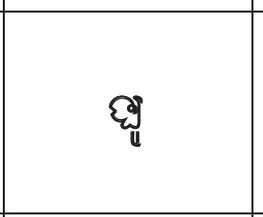	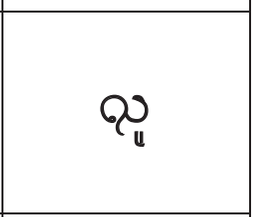
จู	ฉู	ชู	ฌู	ญู
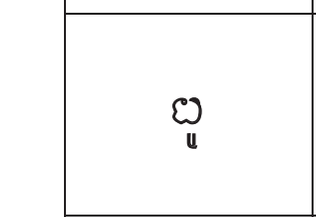	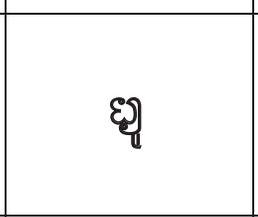	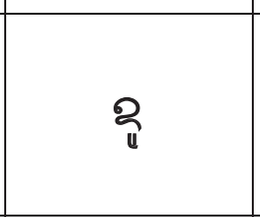	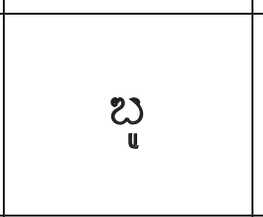	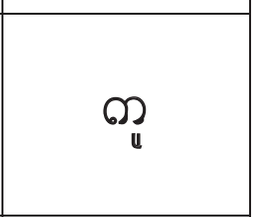
ฏู	ฐู	ฑู	ฒู	ณู
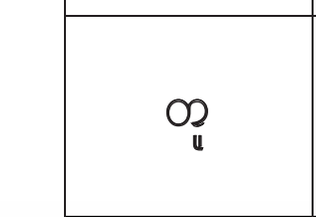	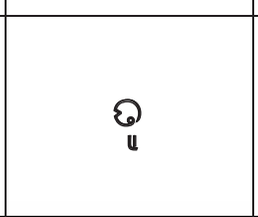	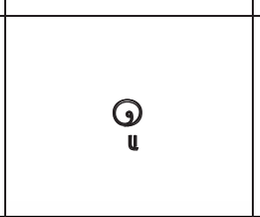	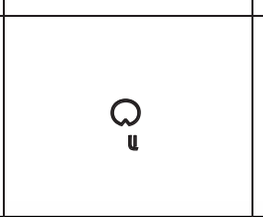	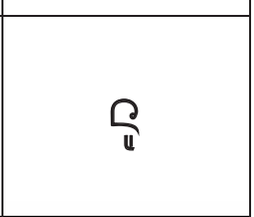
ตู	ถู	ทู	ธู	นู
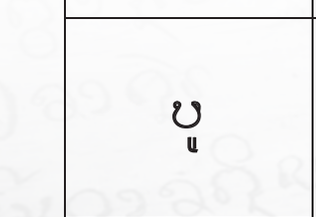				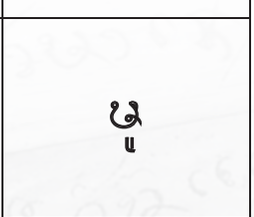
ปู	ผู	พู	ฟู	มู

				
ยู	รู	ลู	วู	สู
		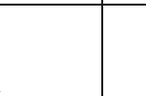		
หู	ฬู	อู	ปู	ผู
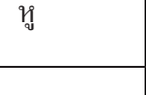	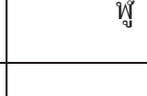	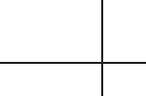	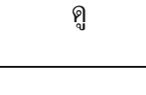	
ฝู	ฮู	อยู	หงู	หนู
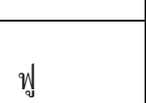		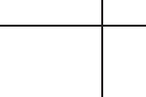	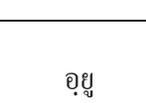	
หมู	หยู	หลู	หวู	

๕. ไ◌ ◌ะ (ไม้ เอะ)

รูปการประสมพยัญชนะกับสระ เอะ

◌ะ	◌ะ	◌ะ	◌ะ	◌ะ
เกะ	เขะ	เคะ	เฆะ	เงะ
◌ะ	◌ะ	◌ะ	◌ะ	◌ะ
เจะ	เฉะ	เชะ	เฌะ	เญะ
◌ะ	◌ะ	◌ะ	◌ะ	◌ะ
เฏะ	เฐะ	เฑะ	เฒะ	เณะ
◌ะ	◌ะ	◌ะ	◌ะ	◌ะ
เตะ	เถะ	เทะ	เธะ	เนะ
◌ะ	◌ะ	◌ะ	◌ะ	◌ะ
เปะ	เผะ	เพะ	เภะ	เมะ

			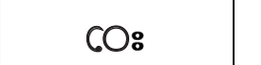	
เยะ	เระ	เละ	เวะ	เสะ
				
เหะ	เฬะ	เคะ	เบะ	เฝะ
	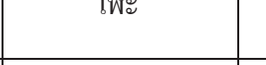	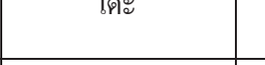	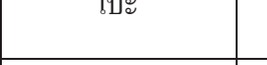	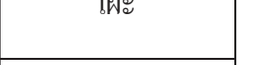
เฟะ	เฮะ	เอฺยะ	เหฺงะ	เหฺนะ
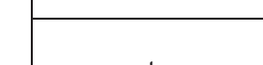	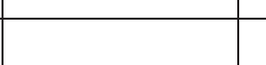	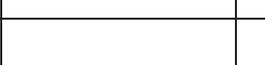	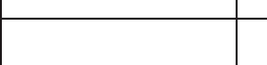	
เหฺมะ	เหฺยะ	เหฺลละ	เหฺวะ	

๑๐. ไม้ เอ (ไม้ เอ)

รูปการประสมพยัญชนะกับสระ เอ

ᨠᩮ	ᨡᩮ	ᨢᩮ	ᨣᩮ	ᨤᩮ
เก	เข	เค	เฆ	เง
ᨧᩮ	ᨨᩮ	ᨩᩮ	ᨪᩮ	ᨫᩮ
เจ	เฉ	เช	เฌ	เญ
ᨯᩮ	ᨰᩮ	ᨱᩮ	ᨲᩮ	ᨳᩮ
เฏ	เฐ	เฑ	เฒ	เณ
ᨴᩮ	ᨵᩮ	ᨶᩮ	ᨷᩮ	ᨸᩮ
เต	เถ	เท	เธ	เน
ᨻᩮ	ᨼᩮ	ᨽᩮ	ᨾᩮ	ᨿᩮ
เป	เผ	เพ	เภ	เม

				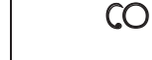
เย	เร	เล	เว	เส
		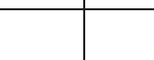		
เห	เฬ	เด	เบ	เฝ
				
เฟ	เฮ	เอฺย	เหฺง	เหฺน
				
เหฺม	เหฺย	เหฺล	เหฺว	

๑๑. ไษ ꩜ꩀ꩜ꩁ (ไม้ แอะ)

รูปการประสมพยัญชนะกับสระ แอะ

꩜ꩀꩁ	꩜ꩁꩂ	꩜ꩀꩁ	꩜ꩃꩁ	꩜ꩀꩁ
แกะ	แขะ	แคะ	แฆะ	แงะ
꩜ꩅꩁ	꩜ꩆꩁ	꩜ꩇꩁ	꩜ꩈꩁ	꩜ꩉꩁ
แจะ	แฉะ	แชะ	แฌะ	แญะ
꩜ꩋꩁ	꩜ꩌꩁ	꩜ꩍꩁ	꩜꩎ꩁ	꩜꩏ꩁ
แฏะ	แฐะ	แฑะ	แฒะ	แณะ
꩜꩐ꩁ	꩜꩑ꩁ	꩜꩒ꩁ	꩜꩓ꩁ	꩜꩔ꩁ
แตะ	แถะ	แทะ	แธะ	แนะ
꩜꩕ꩁ	꩜꩖ꩁ	꩜꩗ꩁ	꩜꩘ꩁ	꩜꩙ꩁ
แปะ	แผะ	แพะ	แภะ	แมะ

				
แยะ	แระ	และ	แวะ	แสะ
	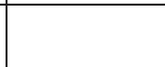	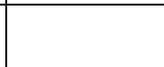	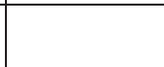	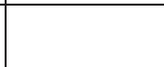
แหะ	แฬะ	แคะ	แบะ	แฝะ
	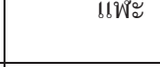	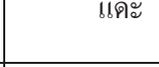	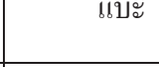	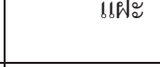
แฟะ	แฮะ	แอฺยะ	แหฺงะ	แหฺนะ
	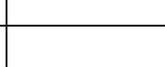	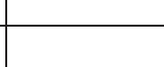	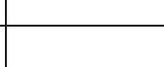	
แหฺมะ	แหฺยะ	แหฺลละ	แหฺวะ	

๑๒. ไม้ แอ (ไม้ แอ)

รูปการประสมพยัญชนะกับสระ แอ

ᨠᩕ	ᨡᩕ	ᨢᩕ	ᨣᩕ	ᨤᩕ
แก	แข	แค	แฆ	แง
ᨧᩕ	ᨨᩕ	ᨩᩕ	ᨪᩕ	ᨫᩕ
แจ	แฉ	แช	แฌ	แญ
ᨬᩕ	ᨭᩕ	ᨮᩕ	ᨯᩕ	ᨰᩕ
แฏ	แฐ	แฑ	แฒ	แณ
ᨴᩕ	ᨵᩕ	ᨶᩕ	ᨷᩕ	ᨸᩕ
แต	แถ	แท	แธ	แน
ᨻᩕ	ᨼᩕ	ᨽᩕ	ᨾᩕ	ᨿᩕ
แป	แผ	แพ	แภ	แม

				
แย	แร	แล	แว	แส
				
แห	แฬ	แค	แบ	แฝ
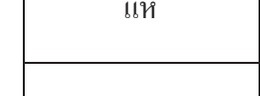	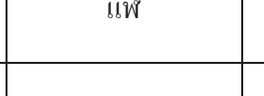	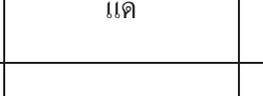	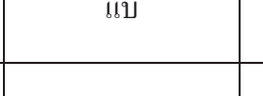	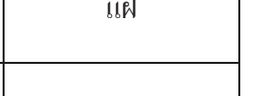
แฟ	แฮ	แอฺย	แหฺง	แหฺน
				
แหฺม	แหฺย	แหฺล	แหฺว	

๑๓. ไ ◌ีย (ไม้ เอียะ)

รูปการประสมพยัญชนะกับสระ เอียะ

กีย	ขีย	คีย	ฆีย	งีย
เกียะ	เขียะ	เคียะ	เฆียะ	เงียะ
จีย	ฉีย	ชีย	ฌีย	ญีย
เจียะ	เฉียะ	เชียะ	เฌียะ	เญียะ
ฏีย	ฐีย	ฑีย	ฒีย	ณีย
เฏียะ	เฐียะ	เฑียะ	เฒียะ	เณียะ
ตีย	ถีย	ทีย	ธีย	นีย
เตียะ	เถียะ	เทียะ	เธียะ	เนียะ
ปีย	ผีย	พีย	ฟีย	มีย
เปียะ	เผียะ	เพียะ	เฟียะ	เมียะ

				
เยียะ	เรียะ	เลียะ	เวียะ	เสียะ
		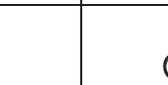	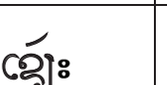	
เหียะ	เพียะ	เดียะ	เบียะ	เฝียะ
		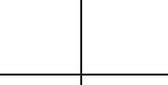		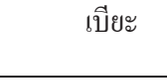
เฟียะ	เฮียะ	เอฺยียะ	เหฺงียะ	เหฺนียะ
	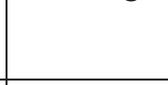	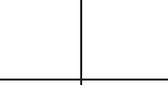	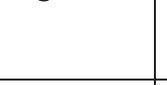	
เหฺมียะ	เหฺยียะ	เหฺลียะ	เหฺวียะ	

๑๔. ไม เอีย (ไม้ เอีย)

รูปการประสมพยัญชนะกับสระ เอีย

ᨠᩬ	ᨡᩬ	ᨢᩬ	ᨣᩬ	ᨤᩬ
เกีย	เขีย	เคีย	เฆีย	เงีย
ᨧᩬ	ᨨᩬ	ᨩᩬ	ᨪᩬ	ᨫᩬ
เจีย	เฉีย	เชีย	เฌีย	เญีย
ᨮᩬ	ᨯᩬ	ᨰᩬ	ᨱᩬ	ᨲᩬ
เฏีย	เฐีย	เฑีย	เฒีย	เณีย
ᨴᩬ	ᨵᩬ	ᨶᩬ	ᨷᩬ	ᨸᩬ
เตีย	เถีย	เทีย	เธีย	เนีย
ᨻᩬ	ᨼᩬ	ᨽᩬ	ᨾᩬ	ᨿᩬ
เปีย	เผีย	เพีย	เภีย	เมีย

				
เยีย	เรีย	เลีย	เวีย	เสีย
				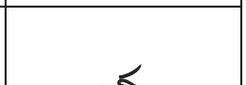
เหีย	เผีย	เดีย	เบีย	เฝีย
	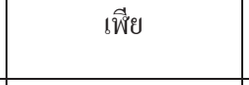			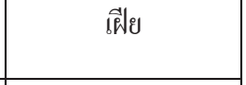
เฟีย	เฮีย	เอฺยีย	เหฺงีย	เหฺนีย
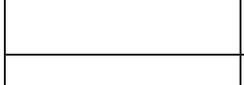	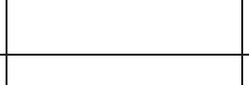	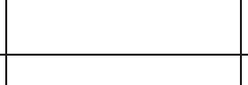	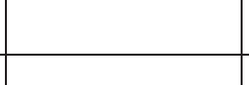	
เหฺมีย	เหฺยีย	เหฺลีย	เหฺวีย	

๑๕. ไ ◌ึ (ไม้ เออะ)

รูปการประสมพยัญชนะกับสระ เออะ

				
เกือะ	เขือะ	เคือะ	เฆือะ	เงือะ
				
เจือะ	เฉือะ	เชือะ	เฌือะ	เญือะ
				
เฏือะ	เฐือะ	เฑือะ	เฒือะ	เณือะ
				
เตือะ	เถือะ	เทือะ	เธือะ	เนือะ
				
เปือะ	เผือะ	เพือะ	เภือะ	เมือะ

				
เยือะ	เรือะ	เลือะ	เวือะ	เสือะ
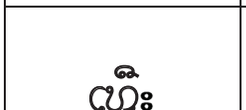	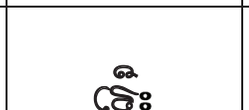	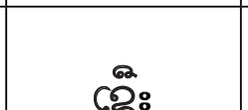	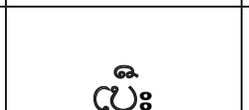	
เหือะ	เฟือะ	เดือะ	เบือะ	เฝือะ
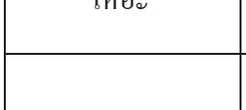	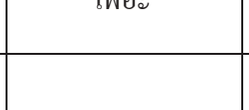	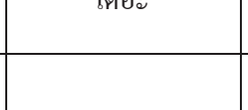	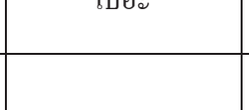	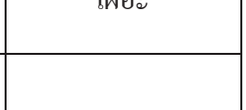
เฟือะ	เฮือะ	เอฺยือะ	เหฺงือะ	เหฺนือะ
	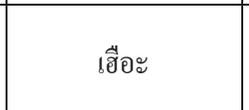			
เหฺมือะ	เหฺยือะ	เหฺลือะ	เหฺวือะ	

๑๖. ไ ◌ื (ไม้ เอือ)

รูปการประสมพยัญชนะกับสระ เอือ

				
เกือ	เขือ	เคือ	เฆือ	เงือ
				
เจือ	เฉือ	เชือ	เฌือ	เญือ
				
เฏือ	เฐือ	เฑือ	เฒือ	เณือ
				
เตือ	เถือ	เทือ	เธือ	เนือ
				
เปือ	เผือ	เพือ	เภือ	เมือ

				
เยือ	เรือ	เลือ	เวือ	เสือ
				
เหือ	เฟือ	เดือ	เบือ	เฝือ
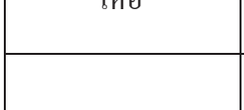	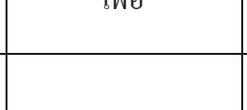	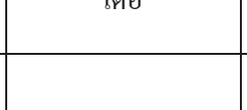	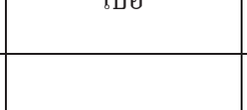	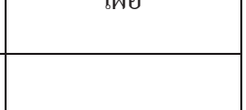
เฟือ	เสือ	เอฺยือ	เหฺงือ	เหฺนือ
				
เหฺมือ	เหฺยือ	เหฺลือ	เหฺวือ	

๑๗. ไษ ꧁꧂꧃ (ไม้ โอะ)

รูปการประสมพยัญชนะกับสระ โอะ

꧁꧂꧃	꧁꧂꧄	꧁꧂꧅	꧁꧂꧆	꧁꧂꧇
โกะ	โขะ	โคะ	โฆะ	โงะ
꧁꧂꧈	꧁꧂꧉	꧁꧂꧊	꧁꧂꧋	꧁꧂꧌
โจะ	โฉะ	โชะ	โฌะ	โญะ
꧁꧂꧍	꧁꧂꧎	꧁꧂ꧏ	꧁꧂꧐	꧁꧂꧑
โฏะ	โฐะ	โฑะ	โฒะ	โณะ
꧁꧂꧒	꧁꧂꧓	꧁꧂꧔	꧁꧂꧕	꧁꧂꧖
โตะ	โถะ	โทะ	โธะ	โนะ
꧁꧂꧗	꧁꧂꧘	꧁꧂꧙	꧁꧂꧚	꧁꧂꧛
โปะ	โผะ	โพะ	โภะ	โมะ

				
โยะ	โระ	โละ	โวะ	โสะ
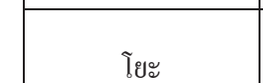	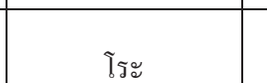		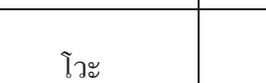	
โหะ	โพะ	โคะ	โบะ	โฝะ
				
โฟะ	โฮะ	โอฺยะ	โหฺงะ	โหฺนะ
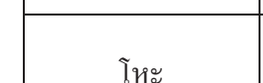			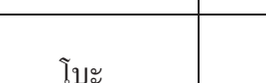	
โหฺมะ	โหฺยะ	โหฺละ	โหฺวะ	

๑๘. ไม้ โอ (ไม้ โอ)

รูปการประสมพยัญชนะกับสระ โอ ไทย

โก	โข	โค	โฆ	โง
โจ	โฉ	โช	โฌ	โญ
โฏ	โฐ	โฑ	โฒ	โณ
โต	โถ	โท	โธ	โน
โป	โผ	โพ	โภ	โม

				
โย	โร	โล	โว	โส
			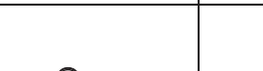	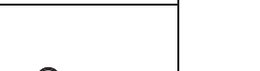
โห	โพ	โด	โบ	โฝ
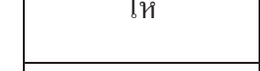	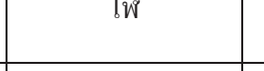	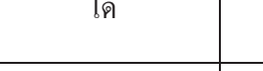		
โฟ	โฮ	โอ๋ย	โหฺง	โหฺน
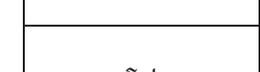	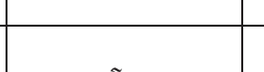	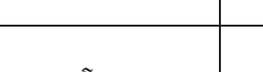	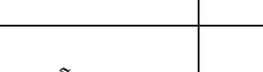	
โหฺม	โหฺย	โหฺล	โหฺว	

๑๙. ไม้ โอ (ไม้ โอ)

รูปการประสมพยัญชนะกับสระ โอ ธรรม

ᨠᩮᩣ	ᨡᩮᩣ	ᨢᩮᩣ	ᨣᩮᩣ	ᨤᩮᩣ
โก	โข	โค	โฆ	โง
ᨧᩮᩣ	ᨨᩮᩣ	ᨩᩮᩣ	ᨪᩮᩣ	ᨫᩮᩣ
โจ	โฉ	โช	โฌ	โญ
ᨬᩮᩣ	ᨭᩮᩣ	ᨮᩮᩣ	ᨯᩮᩣ	ᨰᩮᩣ
โฏ	โฐ	โฑ	โฒ	โณ
ᨴᩮᩣ	ᨵᩮᩣ	ᨶᩮᩣ	ᨷᩮᩣ	ᨸᩮᩣ
โต	โถ	โท	โธ	โน
ᨻᩮᩣ	ᨼᩮᩣ	ᨽᩮᩣ	ᨾᩮᩣ	ᨿᩮᩣ
โป	โผ	โพ	โภ	โม

				
โย	โร	โล	โว	โส
				
โห	โพ	โด	โบ	โฝ
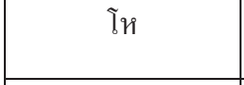	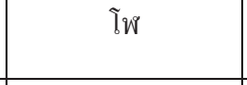		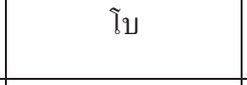	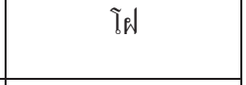
โฟ	โฮ	โอ๋ย	โหฺง	โหฺน
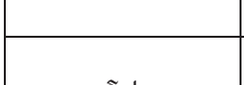				
โหฺม	โหฺย	โหฺล	โหฺว	

๒๐. ไม้ เอาะ (ไม้ เอาะ)

รูปการประสมพยัญชนะกับสระ เอาะ

			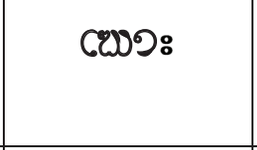	
เกาะ	เขาะ	เคาะ	เฆาะ	เงาะ
				
เจาะ	เฉาะ	เชาะ	เฌาะ	เญาะ
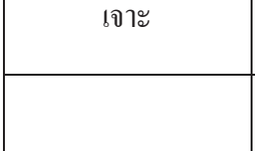	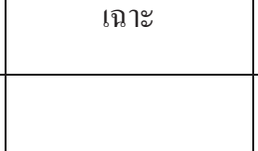	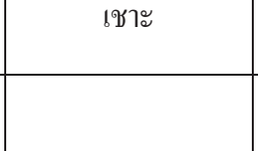	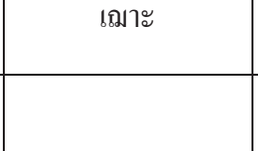	
เฏาะ	เฐาะ	เฑาะ	เฒาะ	เณาะ
	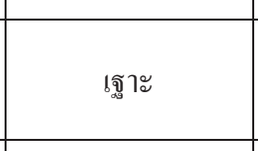			
เตาะ	เถาะ	เทาะ	เธาะ	เนาะ
			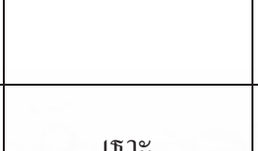	
เปาะ	เผาะ	เพาะ	เภาะ	เมาะ

				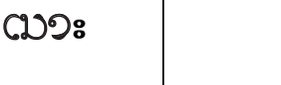
เยาะ	เราะ	เลาะ	เวาะ	เสาะ
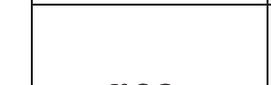	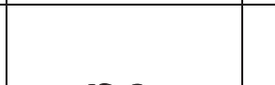	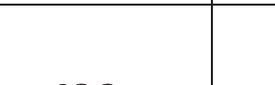	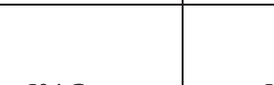	
เหาะ	เพาะ	เดาะ	เบาะ	เฝาะ
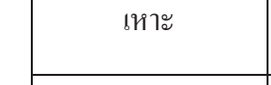	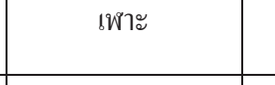	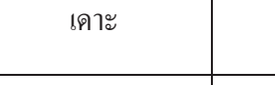		
เฟาะ	เฮาะ	เอฺยาะ	เหฺงาะ	เหฺนาะ
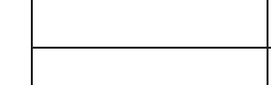	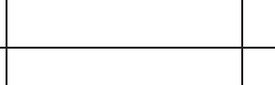	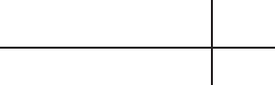		
เหฺมาะ	เหฺยาะ	เหฺลาะ	เหฺวาะ	

๒๑. ไม ถู (ไม้ ออ)

รูปการประสมพยัญชนะกับสระ ออ

๓ู	๔ู	๕ู	๖ู	๗ู
กอ	ขอ	คอ	ฆอ	งอ
๘ู	๙ู	๑ู	๒ู	๓ู
จอ	ฉอ	ชอ	ณอ	ญอ
๔ู	๕ู	๖ู	๗ู	๘ู
ฏอ	ฐอ	ฑอ	ฒอ	ณอ
๑ู	๒ู	๓ู	๔ู	๕ู
ตอ	ถอ	ทอ	ธอ	นอ
๖ู	๗ู	๘ู	๙ู	๑ู
ปอ	ผอ	พอ	ภอ	มอ

				
ยอ	รอ	ลอ	วอ	สอ
				
หอ	ฬอ	ดอ	บอ	ฝอ
				
ฟอ	ฮอ	อฺยอ	หงอ	หนอ
				
หมอ	หยอ	หลอ	หวอ	

๒๒. ไม้ ถํ (ไม้ ออ)

รูปการประสมพยัญชนะกับสระ ออ (นิคหิต)

ᨠᩴ	ᨡᩴ	ᨢᩴ	ᨣᩴ	ᨤᩴ
กอ	ขอ	คอ	ฆอ	งอ
ᨧᩴ	ᨨᩴ	ᨩᩴ	ᨪᩴ	ᨫᩴ
จอ	ฉอ	ชอ	ณอ	ญอ
ᨬᩴ	ᨭᩴ	ᨮᩴ	ᨯᩴ	ᨰᩴ
ฏอ	ฐอ	ฑอ	ฒอ	ณอ
ᨲᩴ	ᨳᩴ	ᨴᩴ	ᨵᩴ	ᨶᩴ
ตอ	ถอ	ทอ	ธอ	นอ
ᨷᩴ	ᨸᩴ	ᨹᩴ	ᨻᩴ	ᨼᩴ
ปอ	ผอ	พอ	ภอ	มอ

ᨿᩴ	ᨾᩴ	ᨿᩴ	ᨿᩴ	ᨿᩴ
ยอ	รอ	ลอ	วอ	สอ
ᨿᩴ	ᨾᩴ	ᨿᩴ	ᨿᩴ	ᨿᩴ
หอ	ฬอ	ดอ	บอ	ฝอ
ᨿᩴ	ᨾᩴ	ᨿᩴ	ᨿᩴ	ᨿᩴ
ฟอ	ฮอ	อฺยอ	หงอ	หนอ
ᨿᩴ	ᨿᩴ	ᨿᩴ	ᨿᩴ	
หมอ	หยอ	หลอ	หวอ	

๒๓. ไ ◌ิ (ไม้ เออะ)

รูปการประสมพยัญชนะกับสระ เออะ

◌ิ	◌ิ	◌ิ	◌ิ	◌ิ
เกอะ	เขอะ	เคอะ	เฆอะ	เงอะ
◌ิ	◌ิ	◌ิ	◌ิ	◌ิ
เจอะ	เฉอะ	เชอะ	เฌอะ	เญอะ
◌ิ	◌ิ	◌ิ	◌ิ	◌ิ
เฏอะ	เฐอะ	เฑอะ	เฒอะ	เณอะ
◌ิ	◌ิ	◌ิ	◌ิ	◌ิ
เตอะ	เถอะ	เทอะ	เธอะ	เนอะ
◌ิ	◌ิ	◌ิ	◌ิ	◌ิ
เปอะ	เผอะ	เพอะ	เภอะ	เมอะ

				
เยอะ	เรอะ	เลอะ	เวอะ	เสอะ
				
เหอะ	เฬอะ	เดอะ	เบอะ	เฝอะ
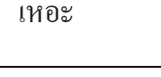	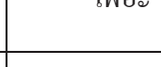	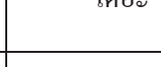	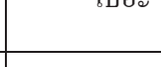	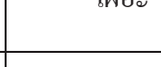
เฟอะ	เฮอะ	เอฺยอะ	เหฺงอะ	เหฺนอะ
	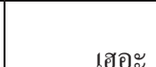			
เหฺมอะ	เหฺยอะ	เหฺลอะ	เหฺวอะ	

๒๔. ไ ◌ิ (ไม้ เออ)

รูปการประสมพยัญชนะกับสระ เออ

◌ิ	◌ิ	◌ิ	◌ิ	◌ิ
เกอ	เขอ	เคอ	เฆอ	เงอ
◌ิ	◌ิ	◌ิ	◌ิ	◌ิ
เจอ	เฉอ	เชอ	เฌอ	เญอ
◌ิ	◌ิ	◌ิ	◌ิ	◌ิ
เฎอ	เฐอ	เฑอ	เฒอ	เณอ
◌ิ	◌ิ	◌ิ	◌ิ	◌ิ
เตอ	เถอ	เทอ	เธอ	เนอ
◌ิ	◌ิ	◌ิ	◌ิ	◌ิ
เปอ	เผอ	เพอ	เภอ	เมอ

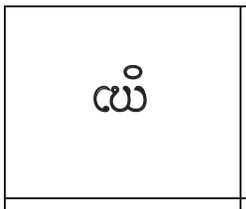	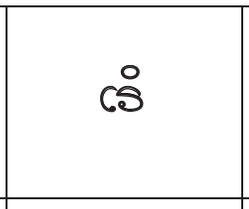	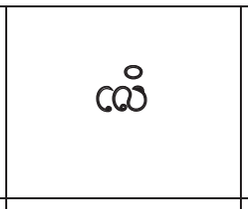	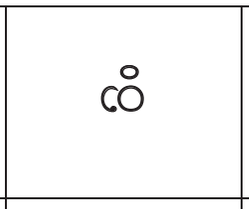	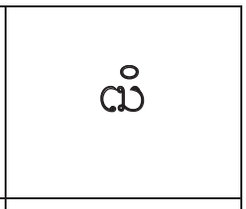
เยอ	เรอ	เลอ	เวอ	เสอ
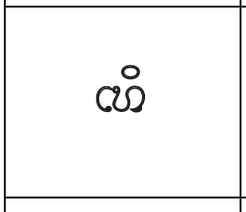	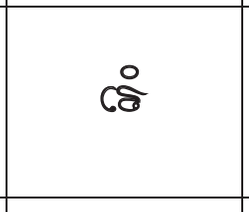	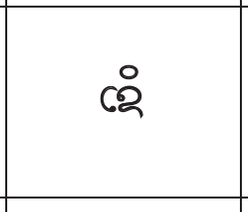	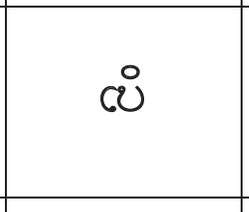	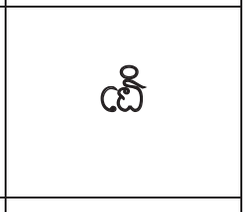
เหอ	เฬอ	เดอ	เบอ	เฝอ
	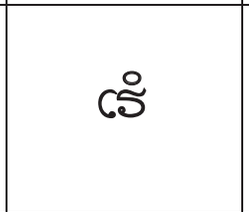	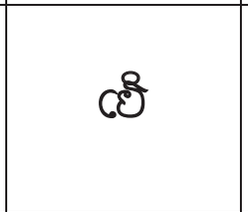	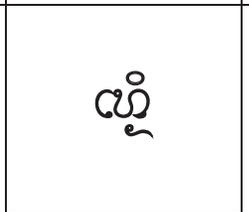	
เฟอ	เสอ	เอฺยอ	เหฺงอ	เหฺนอ
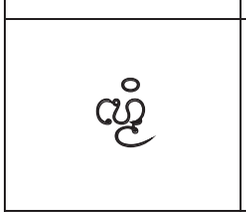	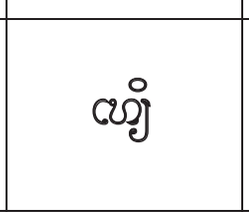	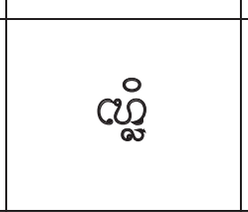	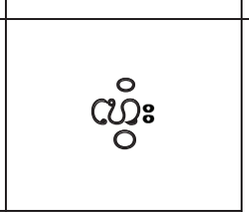	
เหฺมอ	เหฺยอ	เหฺลอ	เหฺวอ	

๒๕. ไม ถิ๊ะ (ไม้ อัวะ)

รูปการประสมพยัญชนะกับสระ อัวะ

ကိ๊ะ	ခိ๊ะ	ဂိ๊ะ	ဃိ๊ะ	ငိ๊ะ
กัวะ	ขัวะ	คัวะ	ฆัวะ	งัวะ
ပိ๊ะ	ဆိ๊ะ	ဇိ๊ะ	ဈိ๊ะ	ဍိ๊ะ
จัวะ	ฉัวะ	ชัวะ	ฌัวะ	ญัวะ
ဋိ๊ะ	ဌိ๊ะ	ဍိ๊ะ	ဎိ๊ะ	ဏိ๊ะ
ฏัวะ	ฐัวะ	ฑัวะ	ฒัวะ	ณัวะ
တိ๊ะ	ဝိ๊ะ	ဓိ๊ะ	ဓိ๊ะ	ဂိ๊ะ
ตัวะ	ถัวะ	ทัวะ	ธัวะ	นัวะ
ပိ๊ะ	ဗိ๊ะ	ဘိ๊ะ	ဝိ๊ะ	မိ๊ะ
ปัวะ	ผัวะ	พัวะ	ภัวะ	มัวะ

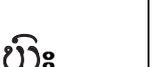				
ยัวะ	รัวะ	ลัวะ	วัวะ	สัวะ
หัวะ	พัวะ	ดัวะ	บัวะ	ฝัวะ
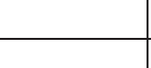	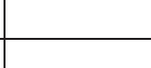	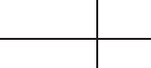		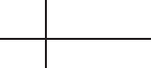
ฟัวะ	ฮัวะ	อุยัวะ	หุงัวะ	หุนัวะ
	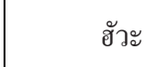			
หุมัวะ	หุยัวะ	หุลัวะ	หุวัวะ	

๒๖. ไม ถิ (ไม้ อัว)

รูปการประสมพยัญชนะกับสระ อัว

ꦏꦸ	ꦏꦼ	ꦏꦺ	ꦏꦻ	ꦏꦽ
กัว	ขัว	คัว	ฆัว	งัว
ꦕꦸ	ꦕꦼ	ꦕꦺ	ꦕꦻ	ꦕꦽ
จัว	ฉัว	ชัว	ฌัว	ญัว
ꦗꦸ	ꦗꦼ	ꦗꦺ	ꦗꦻ	ꦗꦽ
ฏัว	ฐัว	ฑัว	ฒัว	ณัว
ꦠꦸ	ꦠꦼ	ꦠꦺ	ꦠꦻ	ꦠꦽ
ตัว	ถัว	ทัว	ธัว	นัว
ꦥꦸ	ꦥꦼ	ꦥꦺ	ꦥꦻ	ꦥꦽ
ปัว	ผัว	พัว	ภัว	มัว

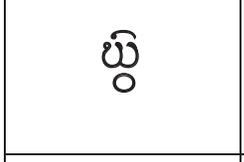	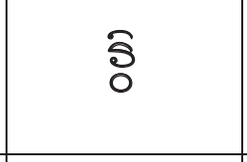	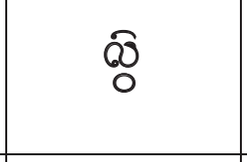	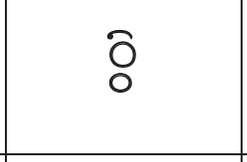	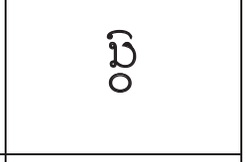
ยัว	รัว	ลัว	วัว	สัว
				
หัว	ฟัว	ดัว	บัว	ฝัว
	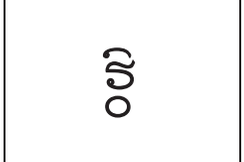			
ฟ๊ัว	ฮัว	อฺยัว	หฺงัว	หฺนัว
				
หฺมัว	หฺยัว	หฺลัว	หฺวัว	

๒๗. ไม้ ᩋᩴ (ไม้ อำ)

รูปการประสมพยัญชนะกับสระ อำ

ᨠᩴ	ᨡᩴ	ᨣᩴ	ᨤᩴ	ᨥᩴ
กำ	ขำ	คำ	ฆำ	งำ
ᨧᩴ	ᨨᩴ	ᨩᩴ	ᨪᩴ	ᨫᩴ
จำ	ฉำ	ชำ	ฌำ	ญำ
ᨭᩴ	ᨮᩴ	ᨯᩴ	ᨰᩴ	ᨱᩴ
ฏำ	ฐำ	ฑำ	ฒำ	ณำ
ᨲᩴ	ᨳᩴ	ᨴᩴ	ᨵᩴ	ᨶᩴ
ตำ	ถำ	ทำ	ธำ	นำ
ᨷᩴ	ᨸᩴ	ᨹᩴ	ᨺᩴ	ᨻᩴ
ปำ	ผำ	พำ	ฟำ	มำ

ຜໍາ	ຮໍາ	ຜໍາ	ວໍາ	ມໍາ
ยำ	รำ	ลำ	วำ	สำ
ທໍາ	ຮໍາ	ຊໍາ	ບໍາ	ຜໍາ
หำ	ฬำ	ดำ	บำ	ฝำ
ຫໍາ	ຮໍາ	ຢໍາ	ທຼໍາ	ທຼໍາ
ฟำ	ฮำ	อฺยำ	หฺงำ	หฺนำ
ທຼໍາ	ທຽໍາ	ທຼໍາ	ທຼໍາ	
หฺมำ	หฺยำ	หฺลำ	หฺวำ	

๒๘. ไ ไ (ไม้ ไอ)

รูปการประสมพยัญชนะกับสระ ไอ

ไก	ไข	ไค	ไฆ	ไง
				
ไจ	ไฉ	ไช	ไฌ	ไญ
				
ไฏ	ไฐ	ไฑ	ไฒ	ไณ
				
ไต	ไถ	ไท	ไธ	ไน
ไป	ไผ	ไพ	ไภ	ไม

				
ไย	ไร	ไล	ไว	ไส
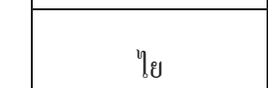	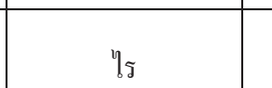	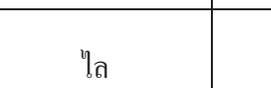	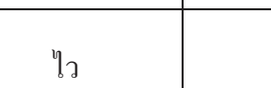	
ไห	ไพ	ไค	ไบ	ไฝ
				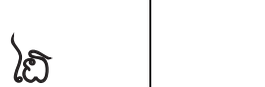
ไฟ	ไฮ	ไอฺย	ไหฺง	ไหฺน
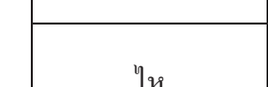	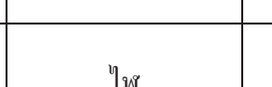			
ไหฺม	ไหฺย	ไหฺล	ไหฺว	

๒๙. ไม้ เอา (ไม้ เอา)

รูปการประสมพยัญชนะกับสระ เอา

ꦏꦼꦴ	ꦏꦼꦴ	ꦏꦼꦴ	ꦏꦼꦴ	ꦏꦼꦴ
เกา	เขา	เคา	เฆา	เงา
ꦕꦼꦴ	ꦕꦼꦴ	ꦕꦼꦴ	ꦕꦼꦴ	ꦕꦼꦴ
เจา	เฉา	เชา	เฌา	เญา
ꦝꦼꦴ	ꦝꦼꦴ	ꦝꦼꦴ	ꦝꦼꦴ	ꦝꦼꦴ
เฏา	เฐา	เฑา	เฒา	เณา
ꦠꦼꦴ	ꦠꦼꦴ	ꦠꦼꦴ	ꦠꦼꦴ	ꦠꦼꦴ
เตา	เถา	เทา	เธา	เนา
ꦥꦼꦴ	ꦥꦼꦴ	ꦥꦼꦴ	ꦥꦼꦴ	ꦥꦼꦴ
เปา	เผา	เพา	เภา	เมา

				
เยา	เรา	เลา	เวา	เสา
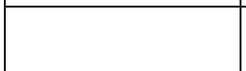	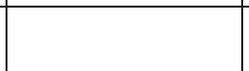	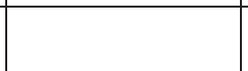	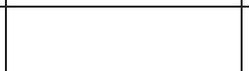	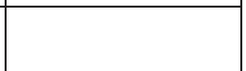
เหา	เฬา	เดา	เบา	เฝา
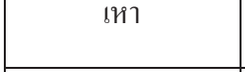	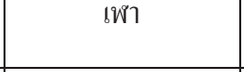	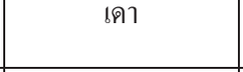	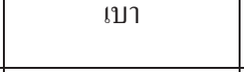	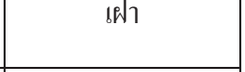
เฟา	เฮา	เอฺยา	เหฺงา	เหฺนา
	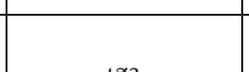	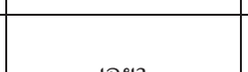		
เหฺมา	เหฺยา	เหฺลา	เหฺวา	

๓๐. ไม้ ถ้ง (ไม้ ออย)

รูปการประสมพยัญชนะกับสระ ออย

ต้ง	ถ้ง	ด้ง	ฆ้ง	ฉ้ง
กอย	ขอย	คอย	ฆอย	งอย
ป้ง	ฉ้ง	ฉ้ง	ฐ้ง	ฌ้ง
จอย	ฉอย	ชอย	ฌอย	ญอย
ฏ้ง	ฐ้ง	ฐ้ง	ฒ้ง	ต้ง
ฏอย	ฐอย	ฑอย	ฒอย	ณอย
ต้ง	ถ้ง	ถ้ง	ด้ง	ถ้ง
ตอย	ถอย	ทอย	ธอย	นอย
ป้ง	ฝ้ง	ฝ้ง	ฑ้ง	ษ้ง
ปอย	ผอย	พอย	ภอย	มอย

				
ยอย	รอย	ลอย	วอย	สอย
				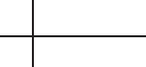
หอย	ฬอย	ดอย	บอย	ฝอย
				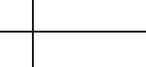
ฟอย	ฮอย	อฺยอย	หฺงอย	หฺนอย
				
หฺมอย	หฺยอย	หฺลอย	หฺวอย	

บทที่ ๙

การประสม ๓ ส่วน

การประสม ๓ ส่วน ก็เหมือนกับการประสม ๒ ส่วน เพียงแต่เพิ่มตัวสะกดเข้ามาอีกส่วนหนึ่ง ตัวสะกดที่ว่านี้ส่วนใหญ่จะใช้รูปพยัญชนะเฟื้องดังอธิบายมาแล้วในบทที่ ๒ ยกเว้นคำที่ประสมด้วยสระ ุ (อุ), ู (อู), ู, ู (เอีย), ู (ออ), ู (อัว) และคำที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรนำ อักษรควบ ก็จะใช้รูปพยัญชนะตัวเต็มสะกดแทน

คำที่ประสมด้วยสระและพยัญชนะดังกล่าวนี้ เมื่อสะกดด้วยตัว น จะเปลี่ยนรูป น เป็น ร และวางไว้บนบรรทัด เช่น ุร (ขุน) เป็นต้น

การสะกดนี้ ตัวสะกดท่านจะแบ่งออกเป็น “แม่” มีทั้งหมด ๘ แม่ด้วยกัน คือ

๑. แม่กก คือ ใช้ตัว ก, ข และ ค สะกด

๒. แม่กง คือ ใช้ตัว ง สะกด

๓. แม่กด คือ ใช้ตัว ด ต ท ธ ฏ ฐ ฑ ฒ ช ส สะกด

๔. แม่กน คือ ใช้ตัว น ณ ร ล ญ ฬ สะกด

๕. แม่กบ คือ ใช้ตัว บ ป พ ภ สะกด

๖. แม่กม คือ ใช้ตัว ม สะกด

๗. แม่เกย คือ ใช้ตัว ย สะกด

๘. แม่เกอว คือ ใช้ตัว ว สะกด

ต่อจากนี้ ลองมาศึกษาและลองฝึกแจกตัวสะกดตามแม่ต่างๆ ดังต่อไปนี้

การประสม ๓ ส่วน พยัญชนะ สระ และตัวสะกด

สระอะ

แม่ กก

			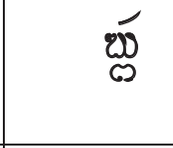	
กัก	ขัก	คัก	ฆัก	งัก
			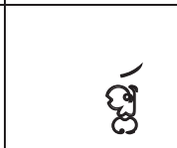	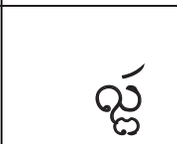
จัก	ฉัก	ชัก	ฌัก	ญัก
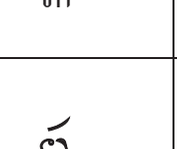	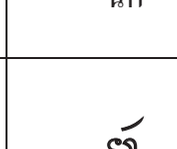			
ฏัก	ฐัก	ฑัก	ฒัก	ณัก
				
ตัก	ถัก	ทัก	ธัก	นัก
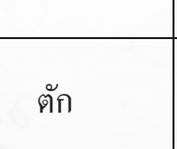		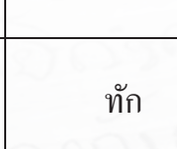	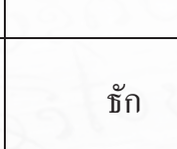	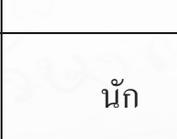

ปัก	ผัก	พัก	ภัก	มัก
				
ยัก	รัก	ลัก	วัก	สัก
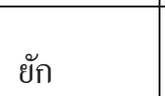			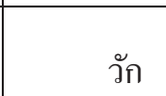	
หัก	พัก	ดัก	บัก	ฝัก
				
ฟัก	ฮัก	อฺยัก	หฺงัก	หฺนัก
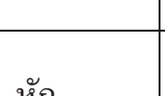	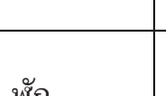	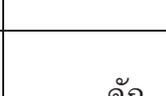	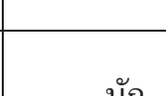	
หฺมัก	หฺยัก	หฺลัก	หฺวัก	

ข้อสังเกต

- การใช้ตัวสะกด ก นิยมใช้ ์ (ไม้ซัด) เช่น 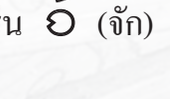 (จัก) 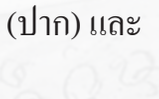 (ปาก) และ (จุด ๒ จุดล่าง หรือ ไม้กก) เช่น 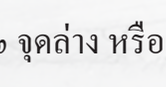 (ปกปัก) 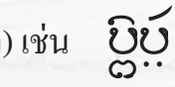 (ฮักษา) เป็นต้น

แม่ กง

				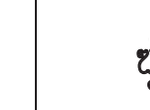
กัง	ขัง	คัง	ฆัง	งัง
				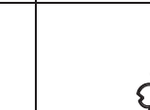
จัง	ฉัง	ชัง	ฌัง	ญัง
				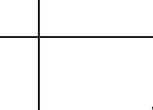
ฏัง	ฐัง	ฑัง	ฒัง	ณัง
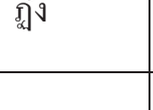	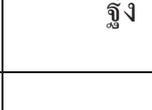		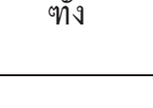	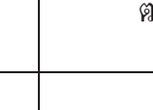
ตัง	ถัง	ทัง	ธัง	นัง
	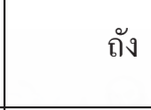			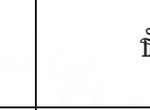
ปัง	ผัง	พัง	ภัง	มัง

				
ยัง	รัง	ลัง	วัง	สัง
	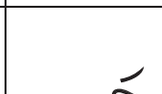	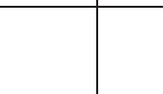		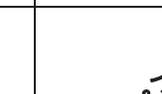
หัง	ฟัง	ดัง	บัง	ฝัง
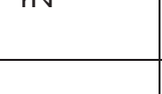	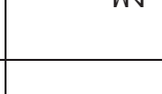		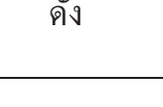	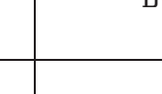
ฟัง	ฮัง	อฺยัง	หฺงัง	หฺนัง
				
หฺมัง	หฺยัง	หฺลัง	หฺวัง	

แม่ กด

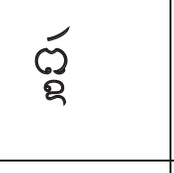	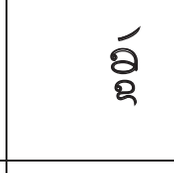	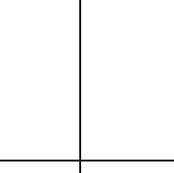	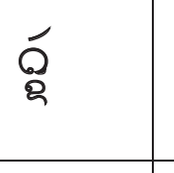	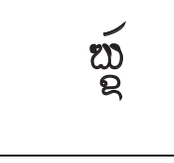
กัด	ขัด	คัด	ฆัด	งัด
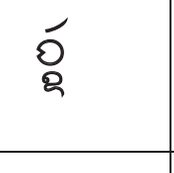	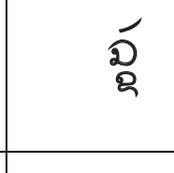	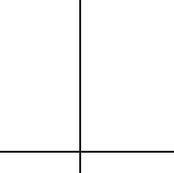	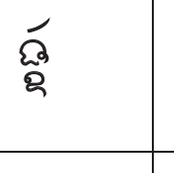	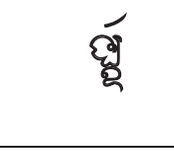
จัด	ฉัด	ชัด	ฌัด	ญัด
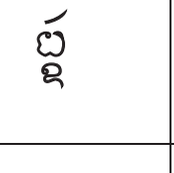	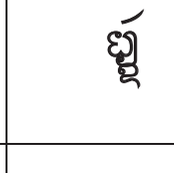	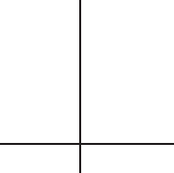	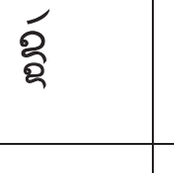	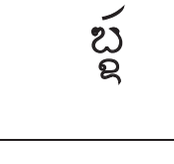
ฏัด	ฐัด	ฑัด	ฒัด	ณัด
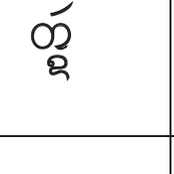	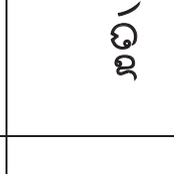		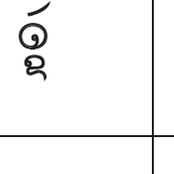	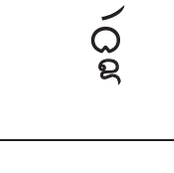
ตัด	ถัด	ทัด	ธัด	นัด
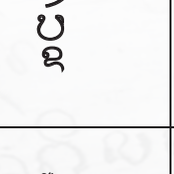	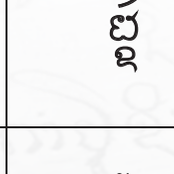	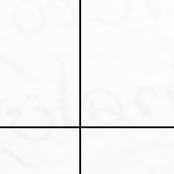	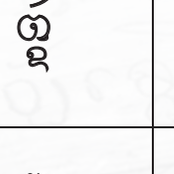	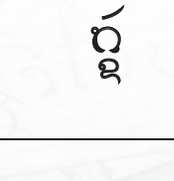
ปัด	ผัด	พัด	ภัด	มัด

				
ยัด	รัด	ลัด	วัด	สัด
				
หัด	พัด	ดัด	บัด	ฝัด
				
ฟัด	ฮัด	อฺยัด	หฺงัด	หฺนัด
	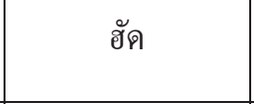			
หฺมัด	หฺยัด	หฺลัด	หฺวัด	

แม่ กน

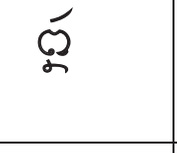	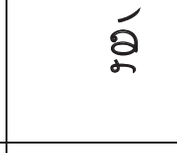	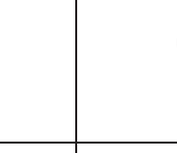	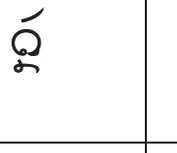	
กัน	ขัน	คัน	ฆัน	งัน
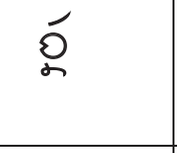	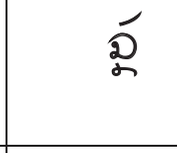	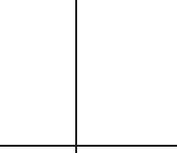	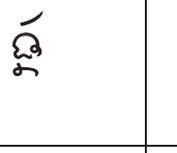	
จัน	ฉัน	ชัน	ฌัน	ญัน
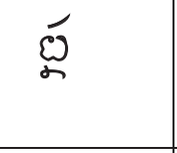	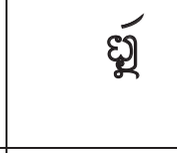	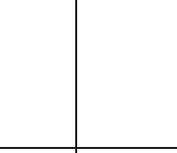	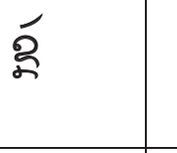	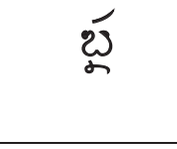
ฏัน	ฐัน	ฑัน	ฒัน	ณัน
			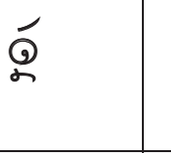	
ตัน	ถัน	ทัน	ธัน	นัน
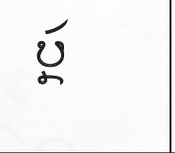	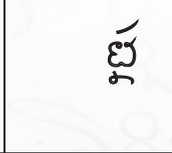		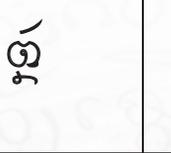	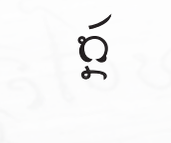
ปัน	ผัน	พัน	ภัน	มัน

	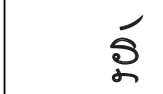			
ยัน	รัน	ลัน	วัน	สัน
				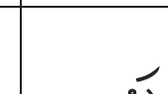
หัน	พัน	ดัน	บัน	ฝัน
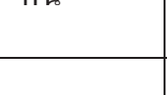	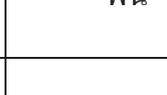			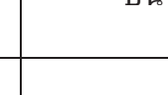
ฟัน	ฮัน	อฺยัน	หฺงัน	หฺนัน
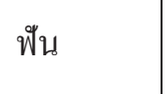	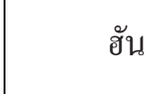			
หฺมัน	หฺยัน	หฺลัน	หฺวัน	

แม่ กบ

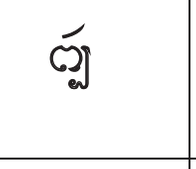	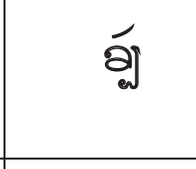	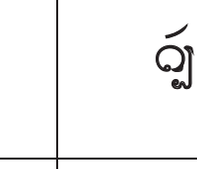	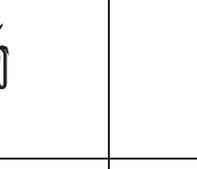	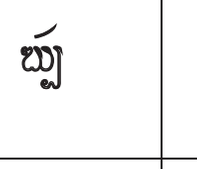
กับ	ขับ	คับ	ฆับ	งับ
		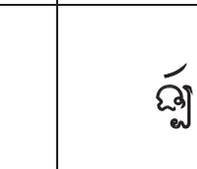	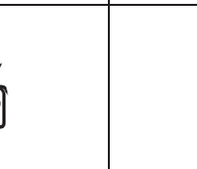	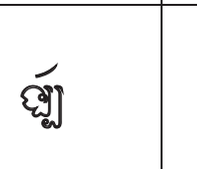
จับ	ฉับ	ชับ	ฌับ	ญับ
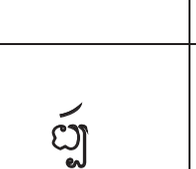		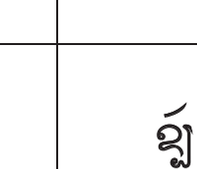	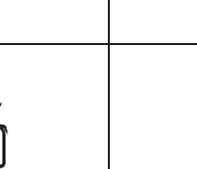	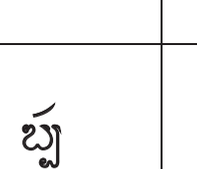
ฏับ	ฐับ	ฑับ	ฒับ	ณับ
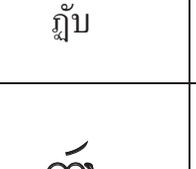	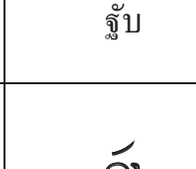		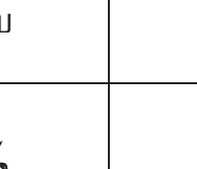	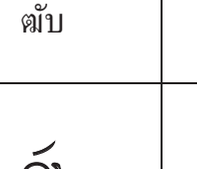
ตับ	ถับ	ทับ	ธับ	นับ
			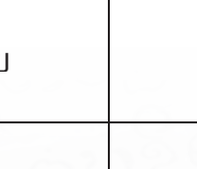	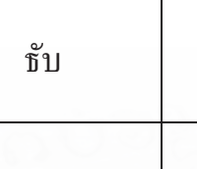
ปับ	ผับ	พับ	ภับ	มับ

		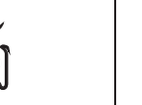		
ยับ	รับ	ลับ	วับ	สับ
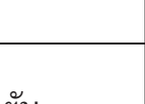		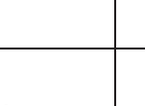	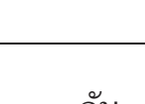	
หับ	พับ	ดับ	บับ	ฝับ
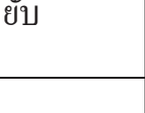	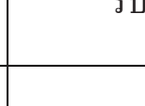	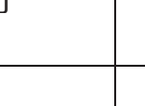	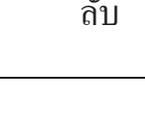	
ฟับ	ฮับ	อฺยับ	หฺงับ	หฺนับ
		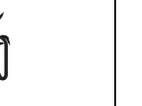		
หฺมับ	หฺยับ	หฺลับ	หฺวับ	

แม่ กม

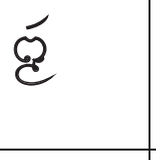	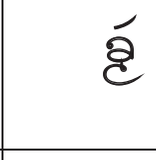	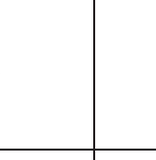		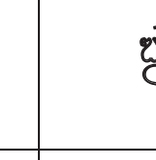
กัม	ขัม	คัม	ฆัม	งัม
	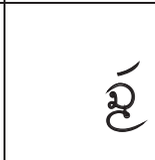			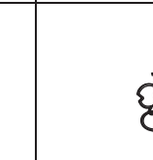
จัม	ฉัม	ชัม	ฌัม	ญัม
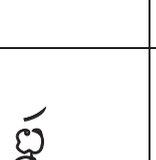	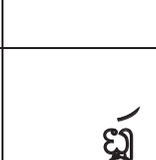		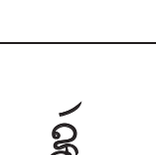	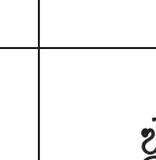
ฏัม	ฐัม	ฑัม	ฒัม	ณัม
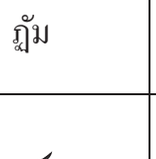				
ตัม	ถัม	ทัม	ธัม	นัม
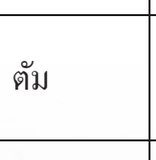		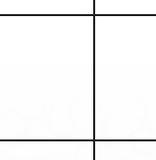		
ปัม	ผัม	พัม	ภัม	มัม

				
ยัม	รัม	ลัม	วัม	สัม
				
หัม	ฟัม	ดัม	บัม	ฝัม
				
ฟัม	ฮัม	อฺยัม	หฺงัม	หฺนัม
				
หฺมัม	หฺยัม	หฺลัม	หฺวัม	

ข้อสังเกต

- การใช้แม่กมนี้ ในเวลาเขียนจริง บางคำจะไม่ใช้ตัวสะกด (ตัวเฟื้อง ม) แต่จะใช้สระ (อำ) แทน เช่น (กรรม) เขียนเป็น (กำ) (ธรรม) เขียนเป็น (ทำ) เป็นต้น

แม่ เกย

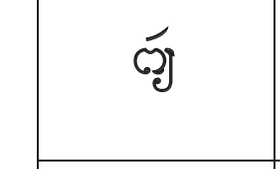	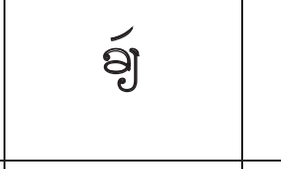	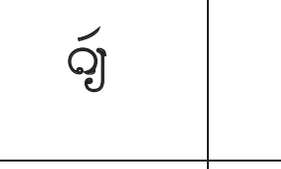		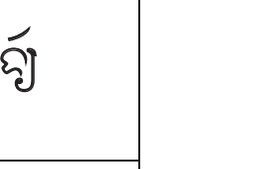
กัย	ขัย	คัย	ฆัย	งัย
		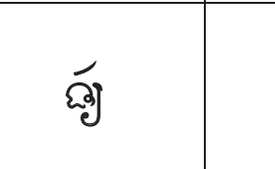		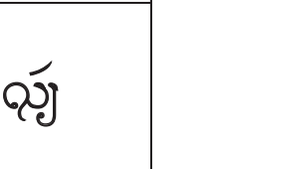
จัย	ฉัย	ชัย	ฌัย	ญัย
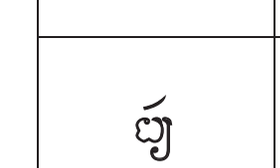	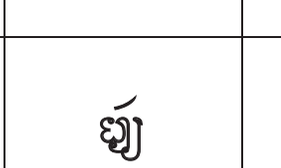	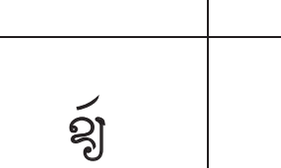		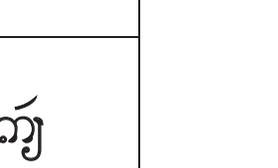
ฏัย	ฐัย	ฑัย	ฒัย	ณัย
	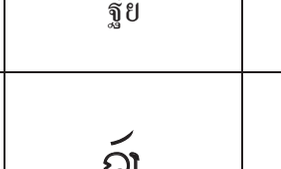			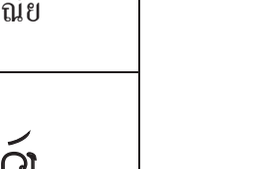
ตัย	ถัย	ทัย	ธัย	นัย
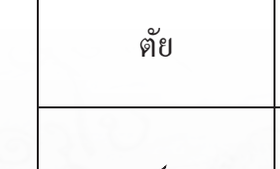	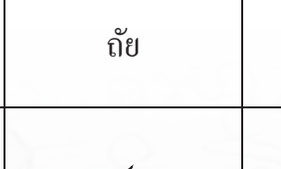	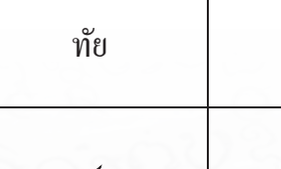	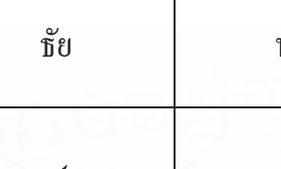	
ปัย	ผัย	พัย	ภัย	มัย

				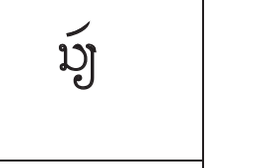
ยัย	รัย	ลัย	วัย	สัย
				
หัย	พัย	ดัย	บัย	ฝัย
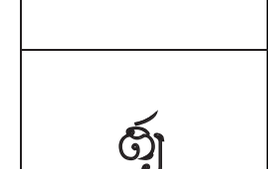	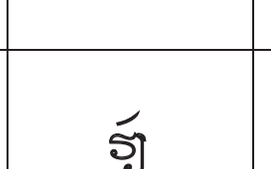			
ฟัย	ฮัย	อฺยัย	หฺงัย	หฺนัย
	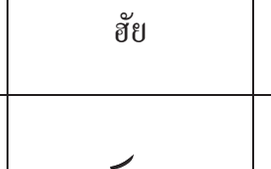	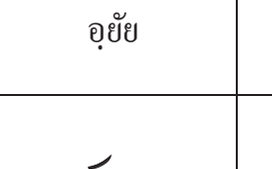		
หฺมัย	หฺยัย	หฺลัย	หฺวัย	

สระอา

แม่ กก

				
กาก	ขาก	คาก	ฆาก	งาก
				
จาก	ฉาก	ชาก	ฌาก	ญาก
				
ฏาก	ฐาก	ฑาก	ฒาก	ณาก
				
ตาก	ถาก	ทาก	ธาก	นาก

	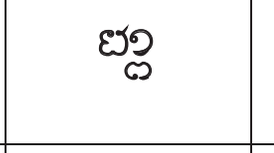			
ปาก	ผาก	พาก	ภาก	มาก
	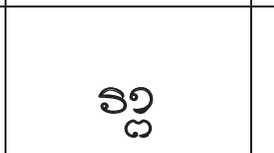	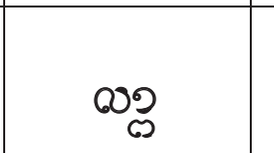		
ยาก	ราก	ลาก	วาก	สาก
			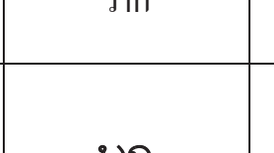	
หาก	ฬาก	อาก	บาก	ฝาก
				
ฟาก	ฮาก	อฺยาฺก	หฺงาฺก	หฺนาฺก
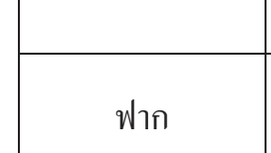	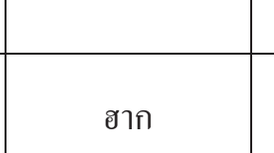	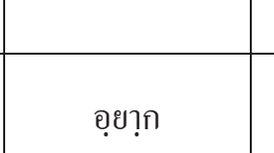	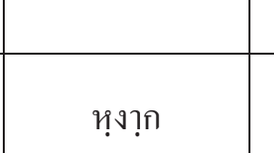	
หฺมาฺก	หฺยาฺก	หฺลาฺก	หฺวาฺก	

ข้อสังเกต - การใช้ตัวสะกด ก นิยมใช้ ◌ั (ไม้ซัด) เช่น (ปาก), (อยาก)

แม่ กง

				
กาง	ขาง	คาง	ฆาง	งาง
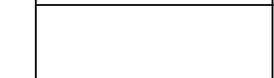	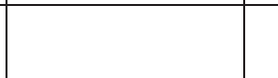	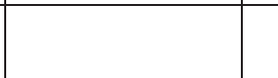	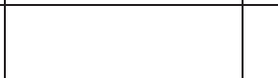	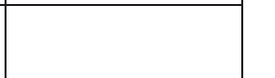
จาง	ฉาง	ชาง	ฌาง	ญาง
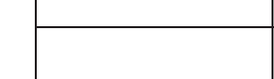	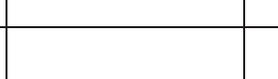	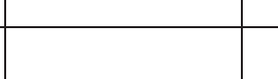	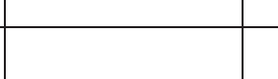	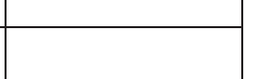
ฏาง	ฐาง	ฑาง	ฒาง	ณาง
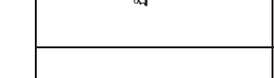		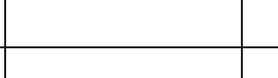	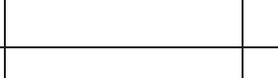	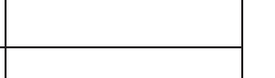
ตาง	ถาง	ทาง	ธาง	นาง
			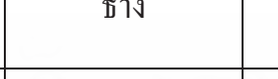	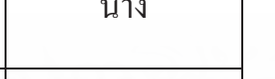
ปาง	ผาง	พาง	ภาง	มาง

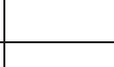

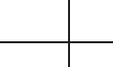

ꯌꯨ	ꯏꯨ	ꯎꯨ	ꯐꯨ	ꯔꯨ
ยาง	ราง	ลาง	วาง	สาง
ꯍꯨ	ꯏꯨ	ꯗꯨ	ꯕꯨ	ꯖꯨ
หาง	ฬาง	ดาง	บาง	ฝาง
ꯗꯨ	ꯏꯨ	ꯖꯨ	ꯍꯨ	ꯍꯨ
ฟาง	ฮาง	อฺยาง	หฺงาง	หฺนาง
ꯍꯨ	ꯍꯨ	ꯍꯨ	ꯍꯨ	
หฺมาง	หฺยาง	หฺลาง	หฺวาง	

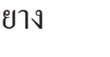

<u>ข้อสังเกต</u>

- การใช้แม่กงนี้ ในเวลาเขียนจริง บางคำจะใช้ตัวสะกดได้ทั้ง ๒ รูป คือ ꯨ และ

ꯩ (ตัวเฟื้อง ง) เช่น ꯁꯨ (กาง) หรือ ꯁꯩ (กาง) ก็ได้

แม่ กด

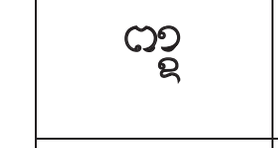	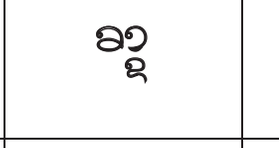	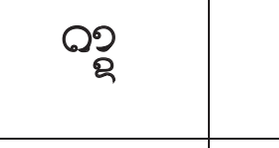	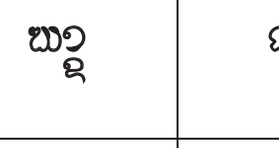	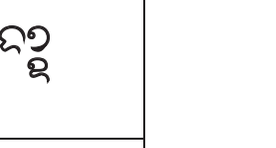
กาด	ขาด	คาด	ฆาด	งาด
		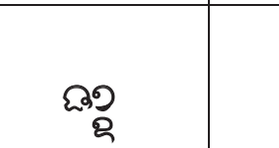	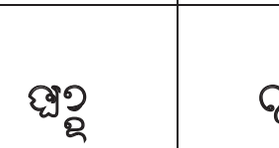	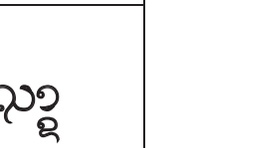
จาด	ฉาด	ชาด	ฌาด	ญาด
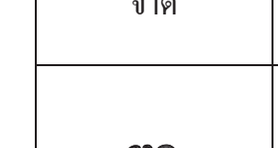	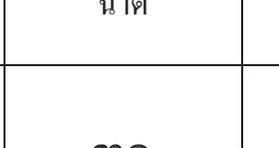	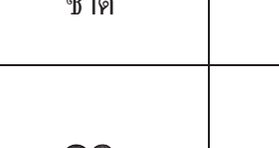	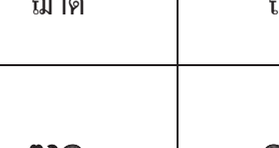	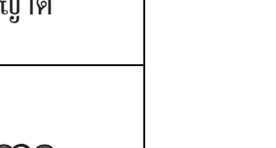
ฏาด	ฐาด	ฑาด	ฒาด	ณาด
				
ตาด	ถาด	ทาด	ธาด	นาด
	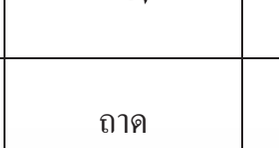			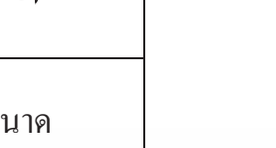
ปาด	ผาด	พาด	ภาด	มาด

				
ยาด	ราด	ลาด	วาด	สาด
				
หาด	ฬาด	ดาด	บาด	ฝาด
				
ฟาด	ฮาด	อฺยาด	หฺงาด	หฺนาด
	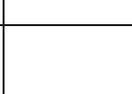	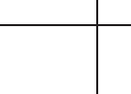		
หฺมาด	หฺยาด	หฺลาด	หฺวาด	

แม่ กน

	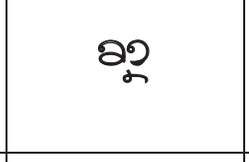		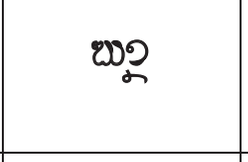	
กาน	ขาน	คาน	ฆาน	งาน
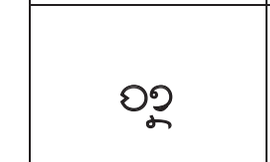		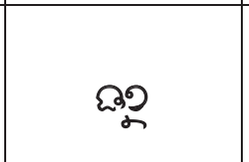		
จาน	ฉาน	ชาน	ฌาน	ญาน
		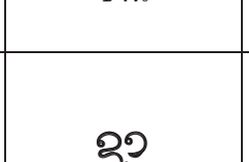		
ฏาน	ฐาน	ฑาน	ฒาน	ณาน
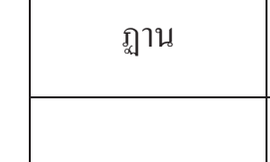		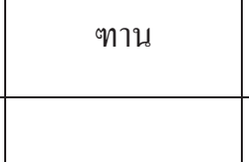	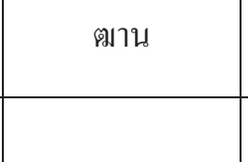	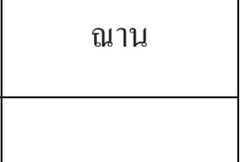
ตาน	ถาน	ทาน	ธาน	นาน
				
ปาน	ผาน	พาน	ภาน	มาน

		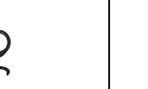		
ยาน	ราน	ลาน	วาน	สาน
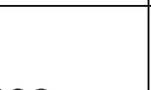	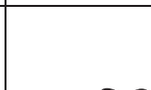	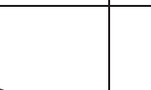		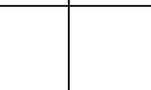
หาน	พาน	ดาน	บาน	ฝาน
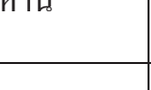	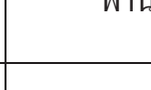			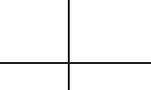
ฟาน	ฮาน	อฺยาน	หฺงาน	หฺนาน
	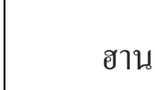	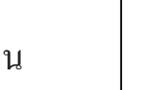		
หฺมาน	หฺยาน	หฺลาน	หฺวาน	

แม่ กบ

			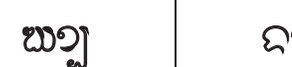	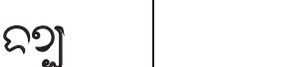
กาบ	ขาบ	คาบ	ฆาบ	งาบ
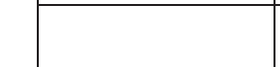	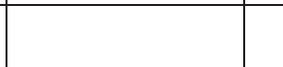	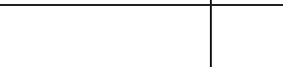	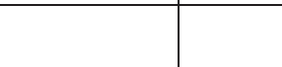	
จาบ	ฉาบ	ชาบ	ฌาบ	ญาบ
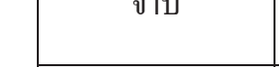				
ฏาบ	ฐาบ	ฑาบ	ฒาบ	ณาบ
				
ตาบ	ถาบ	ทาบ	ธาบ	นาบ
				
ปาบ	ผาบ	พาบ	ภาบ	มาบ

			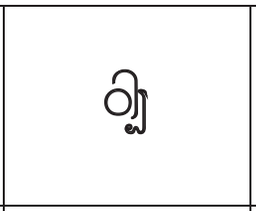	
ยาบ	ราบ	ลาบ	วาย	สาบ
	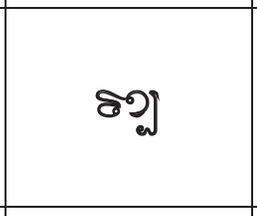		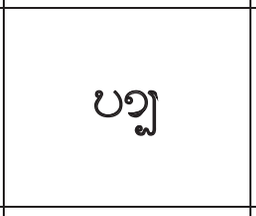	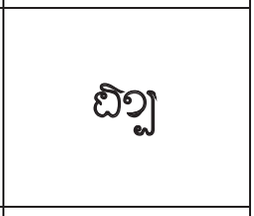
หาบ	พาบ	ดาบ	บาบ	ฝาบ
	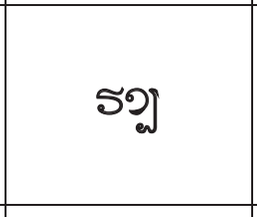	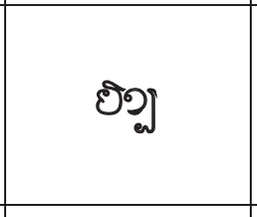		
ฟาบ	ฮาบ	อฺยาบ	หฺงาบ	หฺนาบ
				
หฺมาบ	หฺยาบ	หฺลาบ	หฺวาบ	

แม่ กม

				
กาม	ขาม	คาม	ฆาม	งาม
				
จาม	ฉาม	ชาม	ฌาม	ญาม
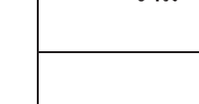	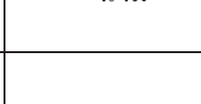	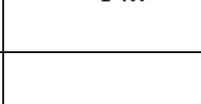		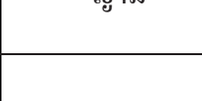
ฏาม	ฐาม	ฑาม	ฒาม	ณาม
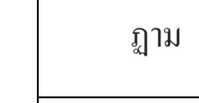	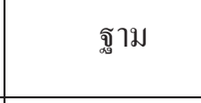	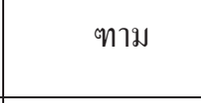	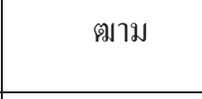	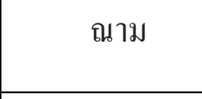
ตาม	ถาม	ทาม	ธาม	นาม
				
ปาม	ผาม	พาม	ภาม	มาม

		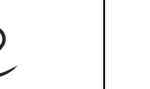		
ยาม	ราม	ลาม	วาม	สาม
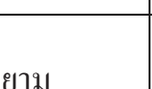	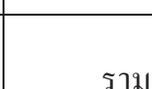	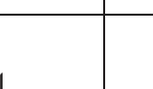		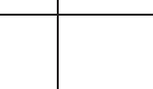
หาม	พาม	ดาม	บาม	ฝาม
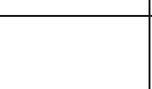	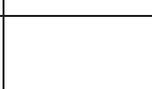	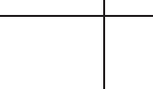		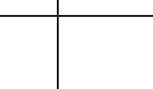
ฟาม	ฮาม	อฺยาม	หฺงาม	หฺนาม
		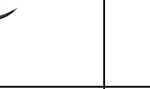		
หฺมาม	หฺยาม	หฺลาม	หฺวาม	

แม่ เกย

				
กาย	ขาย	คาย	ฆาย	งาย
				
จาย	ฉาย	ชาย	ฌาย	ญาย
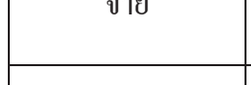	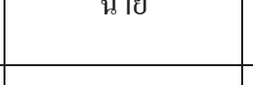	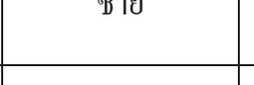	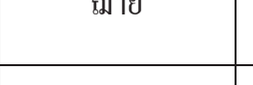	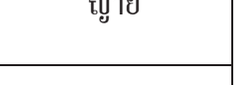
ฏาย	ฐาย	ฑาย	ฒาย	ณาย
				
ตาย	ถาย	ทาย	ธาย	นาย
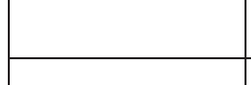	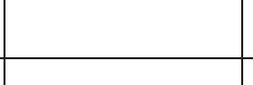	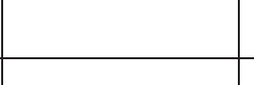	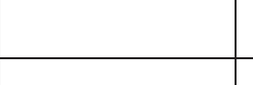	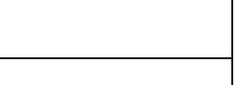
ปาย	ผาย	พาย	ภาย	มาย

				
ยาย	ราย	ลาย	วาย	สาย
	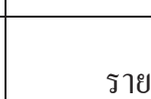	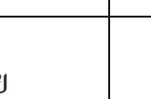		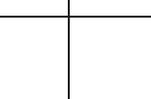
หาย	พาย	ดาย	บาย	ฝาย
				
ฟาย	ฮาย	อฺยาย	หฺงาย	หฺนาย
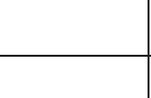	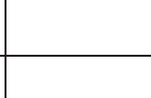			
หฺมาย	หฺยาย	หฺลาย	หฺวาย	

แม่ เกอว

			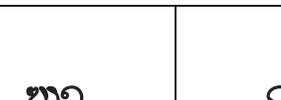	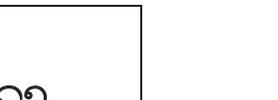
กาว	ขาว	คาว	ฆาว	งาว
		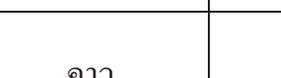	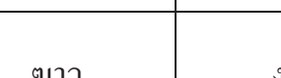	
จาว	ฉาว	ชาว	ฌาว	ญาว
				
ฏาว	ฐาว	ฑาว	ฒาว	ณาว
				
ตาว	ถาว	ทาว	ธาว	นาว
			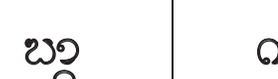	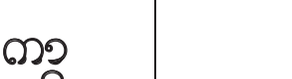
ปาว	ผาว	พาว	ภาว	มาว

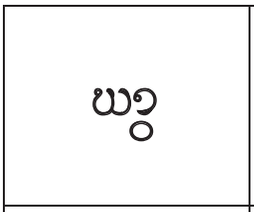	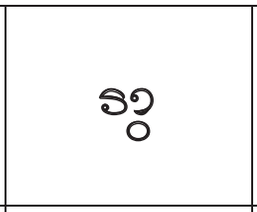	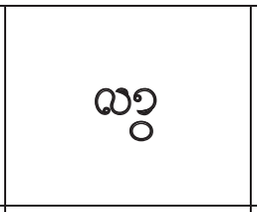	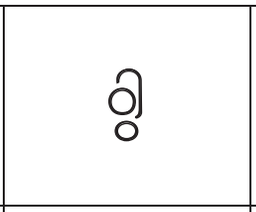	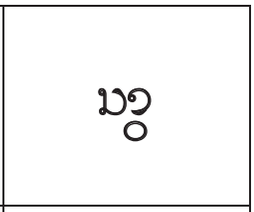
ยาว	ราว	ลาว	วาว	สาว
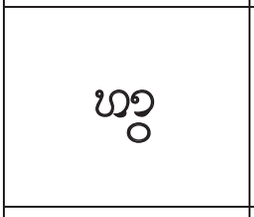	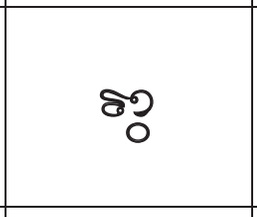	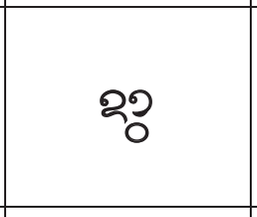	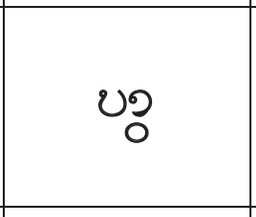	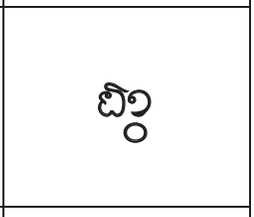
หาว	พาว	ดาว	บาว	ฝาว
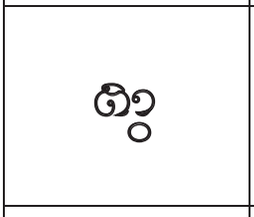	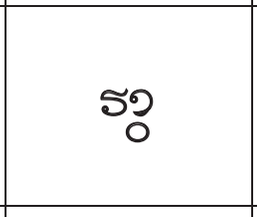	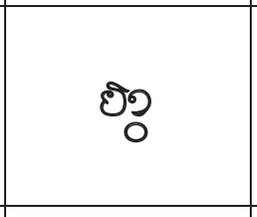	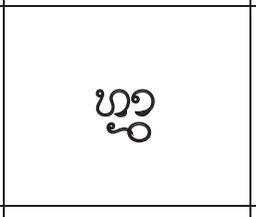	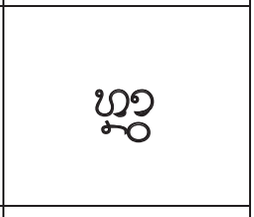
ฟาว	ฮาว	อฺยาว	หฺงาว	หฺนาว
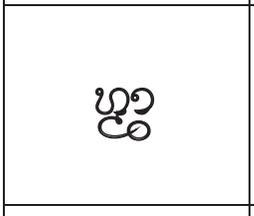		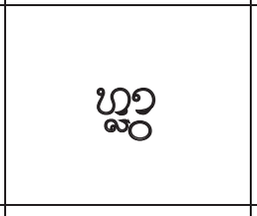	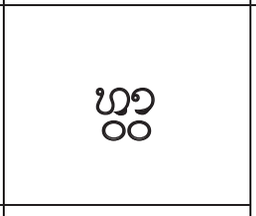	
หฺมาว	หฺยาว	หฺลาว	หฺวาว	

สระอิ

แม่ กก

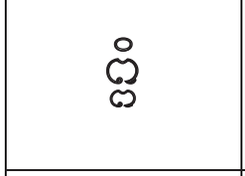				
กิก	ขิก	คิก	ฆิก	งิก
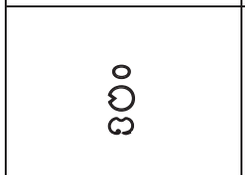	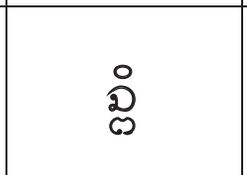	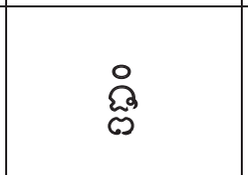	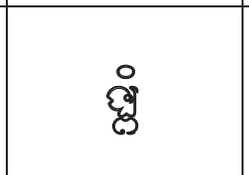	
จิก	ฉิก	ชิก	ฌิก	ญิก
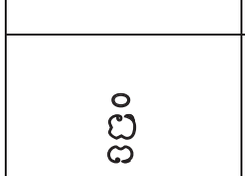	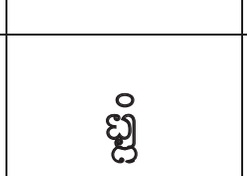	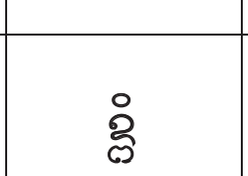	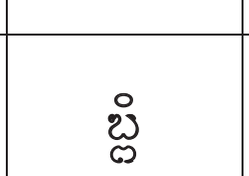	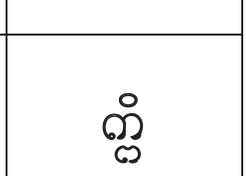
ฏิก	ฐิก	ฑิก	ฒิก	ณิก
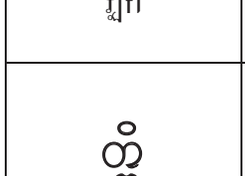		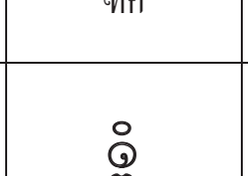		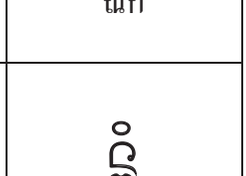
ติก	ถิก	ทิก	ธิก	นิก

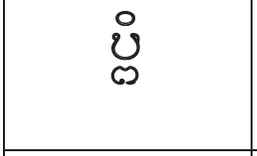	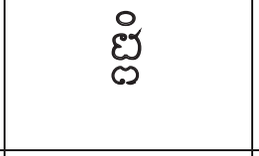	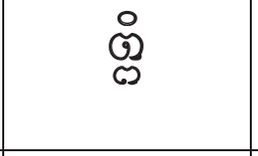	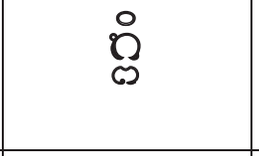	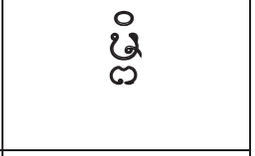
ปิก	ผิก	พิก	ภิก	มิก
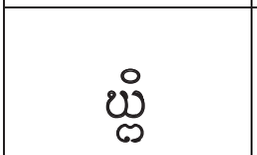	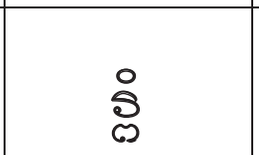	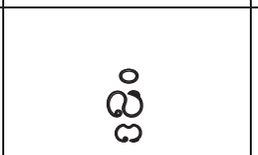	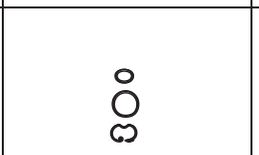	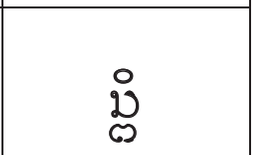
ยิก	ริก	ลิก	วิก	สิก
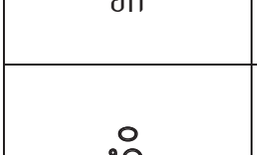	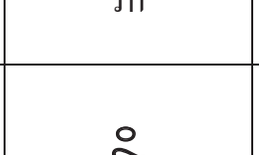	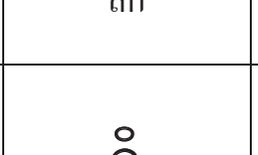	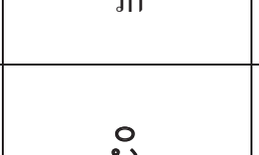	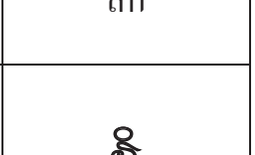
หิก	พิก	ดิก	บิก	ฝิก
				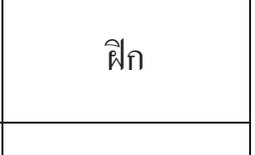
ฟิก	ฮิก	อฺยิก	หฺงิก	หฺนิก
		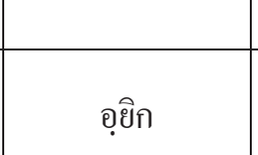		
หฺมิก	หฺยิก	หฺลิก	หฺวิก	

แม่ กง

				
กิง	ขิง	คิง	ฆิง	งิง
				
จิง	ฉิง	ชิง	ฌิง	ญิง
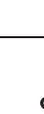				
ฏิง	ฐิง	ฑิง	ฒิง	ณิง
	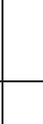		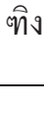	
ติง	ถิง	ทิง	ธิง	นิง
				
ปิง	ผิง	พิง	ภิง	มิง

			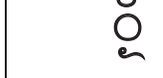	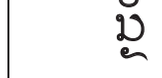
ยิง	ริง	ลิง	วิง	สิง
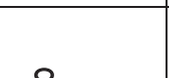		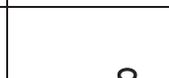		
หิง	พิง	ดิง	บิง	ฝิง
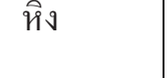	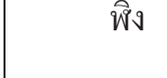		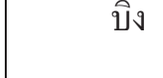	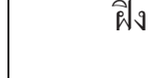
ฟิง	ฮิง	อฺยิง	หฺงิง	หฺนิง
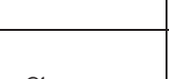	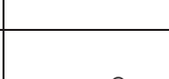	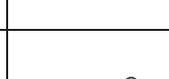	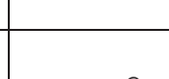	
หฺมิง	หฺยิง	หฺลิง	หฺวิง	

<u>ข้อสังเกต</u> - คำที่มี ห นำทั้ง ๖ ให้ใช้ (ง ตัวเต็ม) แทน (ง เฟื้อง)

แม่ กด

				
กิด	ขิด	คิด	ฆิด	งิด
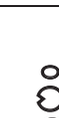				
จิด	ฉิด	ชิด	ฌิด	ญิด
				
ฏิด	ฐิด	ฑิด	ฒิด	ณิด
				
ติด	ถิด	ทิด	ธิด	นิด
				
ปิด	ผิด	พิด	ภิด	มิด

	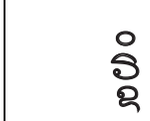			
ยิด	ริด	ลิด	วิด	สิด
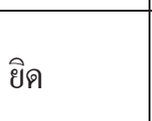	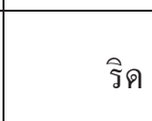	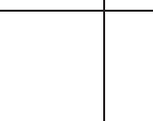		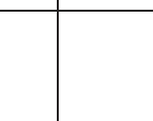
หิด	ฬิด	ดิด	บิด	ฝิด
				
ฟิด	ฮิด	อฺยิด	หฺงิด	หฺนิด
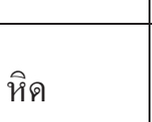	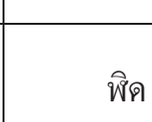	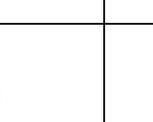		
หฺมิด	หฺยิด	หฺลิด	หฺวิด	

<u>ข้อสังเกต</u> - คำที่มี ห นำทั้ง ๖ ให้ใช้ (ด ตัวเต็ม) แทน (ด เฟื้อง)

แม่ กน

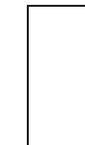			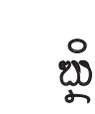	
กิน	ขิน	คิน	ฆิน	งิน
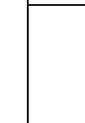				
จิน	ฉิน	ชิน	ฌิน	ญิน
	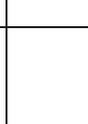			
ฏิน	ฐิน	ฑิน	ฒิน	ณิน
	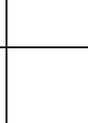			
ติน	ถิน	ทิน	ธิน	นิน
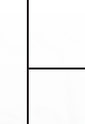	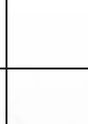		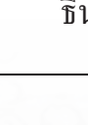	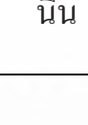
ปิน	ผิน	พิน	ภิน	มิน

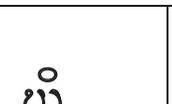	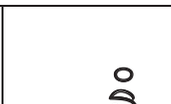			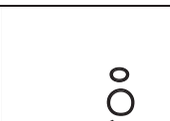
ยิน	ริน	ลิน	วิน	สิน
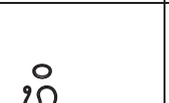				
หิน	ฟิน	ดิน	บิน	ฝิน
	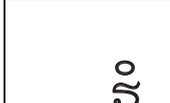			
ฟิน	ฮิน	อฺยิน	หฺงิน	หฺนิน
				
หฺมิน	หฺยิน	หฺลิน	หฺวิน	

<u>ข้อสังเกต</u> - คำที่สะกดด้วย (น เฟื้อง) ไม่ได้ นิยมสะกดด้วย (ร ตัวเต็ม) และวางไว้บนบรรทัด ด้านหลัง

แม่ กบ

ຕຼຶ	ຂຼຶ	ຄຼຶ	ຫຼຶ	ຄຼຶ
กิบ	ขิบ	คิบ	ฆิบ	งิบ
ບຼຶ	ມຼຶ	ຜຼຶ	ຝຼຶ	ຜຼຶ
จิบ	ฉิบ	ชิบ	ฌิบ	ญิบ
ຍຼຶ	ຢຼຶ	ຂຼຶ	ຍຼຶ	ຕຼຶ
ฏิบ	ฐิบ	ฑิบ	ฒิบ	ณิบ
ຫຼຶ	ຄຼຶ	ຈຼຶ	ດຼຶ	ດຼຶ
ติบ	ถิบ	ทิบ	ธิบ	นิบ
ບຼຶ	ຜຼຶ	ຫຼຶ	ຫຼຶ	ຖຼຶ
ปิบ	ผิบ	พิบ	ภิบ	มิบ

				
ยิบ	ริบ	ลิบ	วิบ	สิบ
	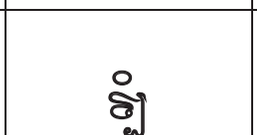	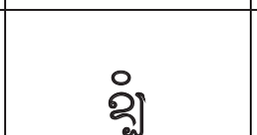	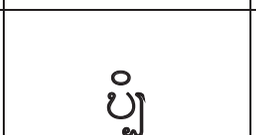	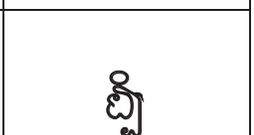
หิบ	พิบ	ดิบ	บิบ	ฝิบ
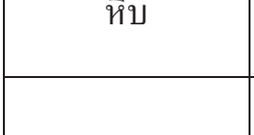		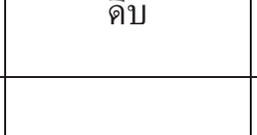	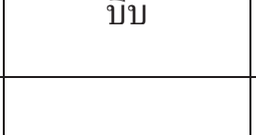	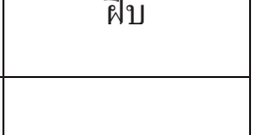
ฟิบ	ฮิบ	อฺยิบ	หฺงิบ	หฺนิบ
	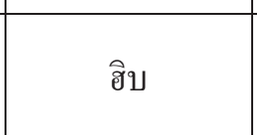			
หฺมิบ	หฺยิบ	หฺลิบ	หฺวิบ	

แม่ กม

				
กิม	ขิม	คิม	ฆิม	งิม
				
จิม	ฉิม	ชิม	ฌิม	ญิม
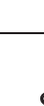	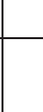			
ฏิม	ฐิม	ฑิม	ฒิม	ณิม
	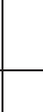			
ติม	ถิม	ทิม	ธิม	นิม
			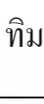	
ปิม	ผิม	พิม	ภิม	มิม

				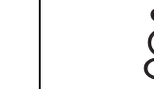
ยิม	ริม	ลิม	วิม	สิม
			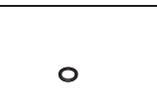	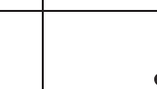
หิม	พิม	ดิม	บิม	ฝิม
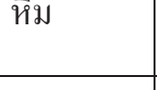				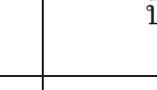
ฟิม	ฮิม	อฺยิม	หฺงิม	หฺนิม
	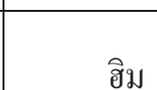	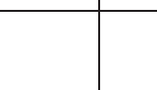	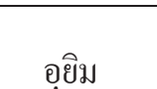	
หฺมิม	หฺยิม	หฺลิม	หฺวิม	

แม่ เกอว

				
กิว	ขิว	คิว	ฆิว	งิว
	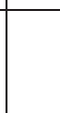	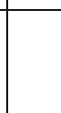	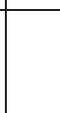	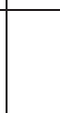
จิว	ฉิว	ชิว	ฌิว	ญิว
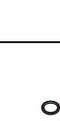	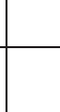	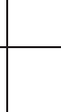	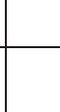	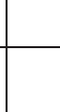
ฏิว	ฐิว	ฑิว	ฒิว	ณิว
	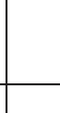	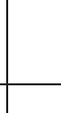	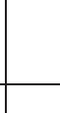	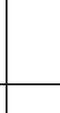
ติว	ถิว	ทิว	ธิว	นิว
				
ปิว	ผิว	พิว	ภิว	มิว

				
ยิว	ริว	ลิว	วิว	สิว
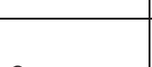	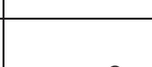	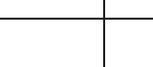		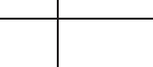
หิว	ฬิว	ดิว	บิว	ฝิว
				
ฟิว	ฮิว	อฺยิว	หฺงิว	หฺนิว
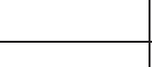	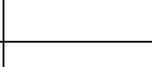	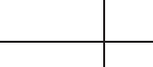		
หฺมิว	หฺยิว	หฺลิว	หฺวิว	

<u>ข้อสังเกต</u> - สระ อิ ไม่นิยมสะกดด้วยแม่เกย

สระอี

แม่ กก

	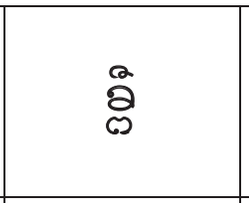	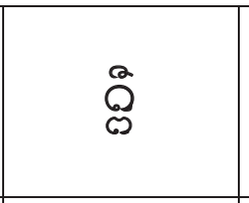	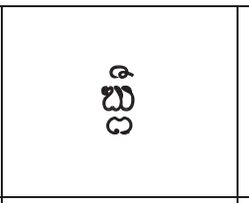	
กีก	ขีก	คีก	ฆีก	งีก
			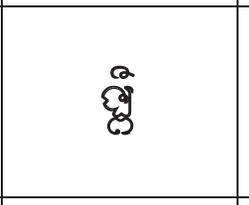	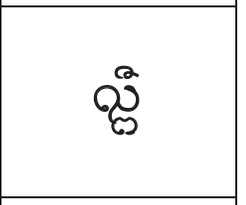
จีก	ฉีก	ชีก	ฌีก	ญีก
	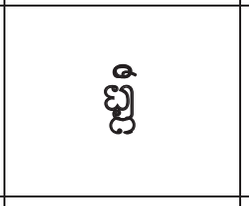		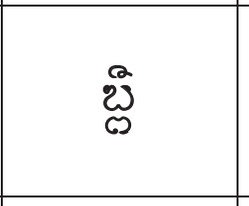	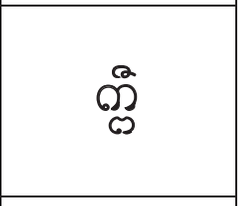
ฏีก	ฐีก	ฑีก	ฒีก	ณีก
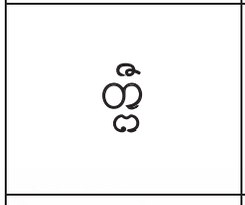		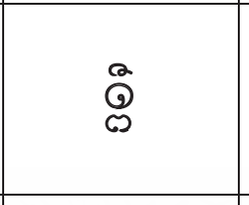	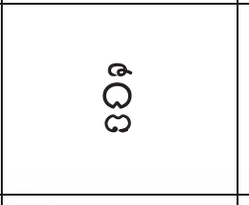	
ตีก	ถีก	ทีก	ธีก	นีก

ปีก	ผีก	พีก	ภีก	มีก
ยีก	รีก	ลีก	วีก	สีก
				
หีก	พีก	ดีก	บีก	ฝีก
ฟีก	ฮีก	อฺยีก	หฺงีก	หฺนีก
				
หฺมีก	หฺยีก	หฺลีก	หฺวีก	

แม่ กง

				
กึง	ขึง	คึง	ฆึง	งึง
				
จึง	ฉึง	ชึง	ฌึง	ญึง
				
ฏึง	ฐึง	ฑึง	ฒึง	ณึง
				
ตึง	ถึง	ทึง	ธึง	นึง
				
ปึง	ผึง	พึง	ภึง	มึง

				
ยีง	รึง	ลึง	วึง	สึง
	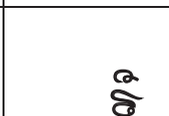			
หึง	พึง	ดึง	บึง	ฝึง
	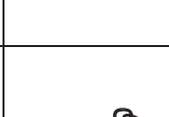	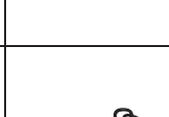	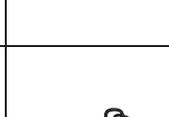	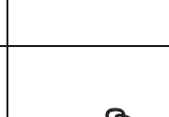
ฟึง	ฮึง	อฺยึง	หฺงึง	หฺนึง
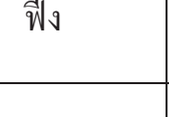	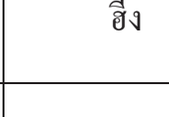	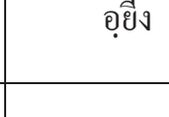	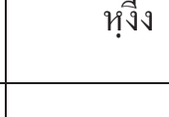	
หฺมึง	หฺยึง	หฺลึง	หฺวึง	

แม่ กด

				
กีด	ขีด	คีด	ฆีด	งีด
				
จีด	ฉีด	ชีด	ฌีด	ญีด
	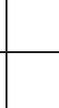			
ฏีด	ฐีด	ฑีด	ฒีด	ณีด
				
ตีด	ถีด	ทีด	ธีด	นีด
				
ปีด	ผีด	พีด	ภีด	มีด

				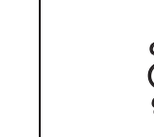
ยีด	รีด	ลีด	วีด	สีด
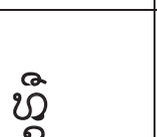	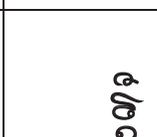	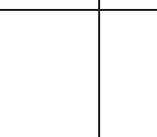	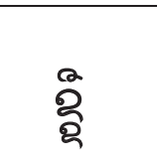	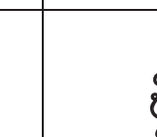
หีด	พีด	ดีด	บีด	ฝีด
	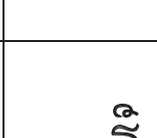		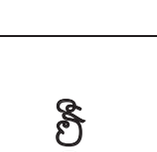	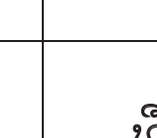
ฟีด	ฮีด	อฺยีด	หฺงีด	หฺนีด
			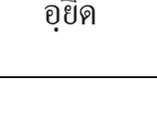	
หฺมีด	หฺยีด	หฺลีด	หฺวีด	

แม่ กน

				
กีน	ขีน	คีน	ฆีน	งีน
			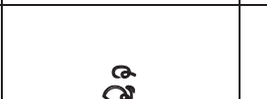	
จีน	ฉีน	ชีน	ฌีน	ญีน
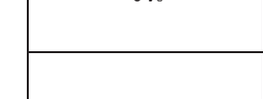	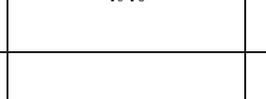	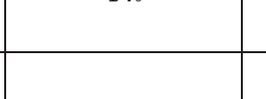	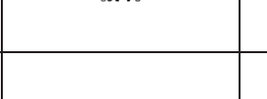	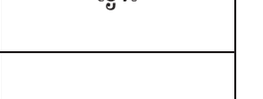
ฏีน	ฐีน	ฑีน	ฒีน	ณีน
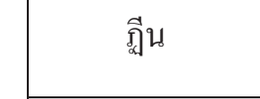	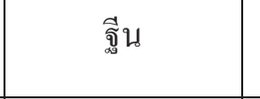	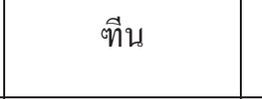	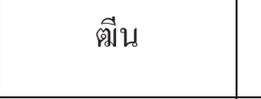	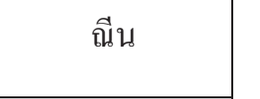
ตีน	ถีน	ทีน	ธีน	นีน
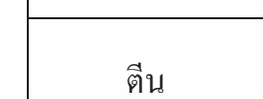		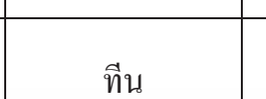	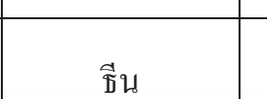	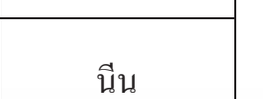
ปีน	ผีน	พีน	ภีน	มีน

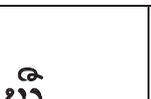		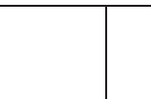		
ยีน	รีน	ลีน	วีน	สีน
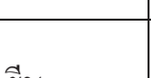		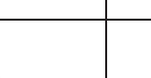	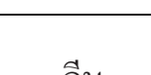	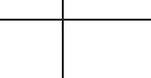
หีน	ฟีน	ดีน	บีน	ฝีน
				
ฟีน	ฮีน	อฺยีน	หฺงีน	หฺนีน
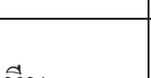	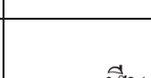	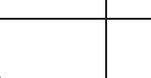	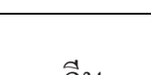	
หฺมีน	หฺยีน	หฺลีน	หฺวีน	

<u>ข้อสังเกต</u> - คำที่สะกดด้วย (น เฟื้อง) ไม่ได้ นิยมสะกดด้วย (ร ตัวเต็ม) และวางไว้บนบรรทัด ด้านหลัง

แม่ กบ

			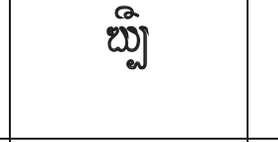	
กีบ	ขีบ	คีบ	ฆีบ	งีบ
				
จีบ	ฉีบ	ชีบ	ฌีบ	ญีบ
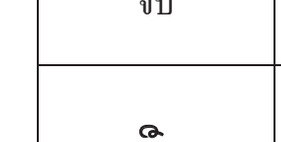	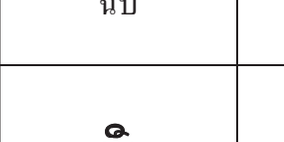			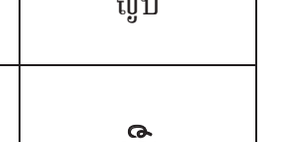
ฏีบ	ฐีบ	ฑีบ	ฒีบ	ณีบ
				
ตีบ	ถีบ	ทีบ	ธีบ	นีบ
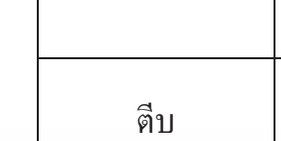				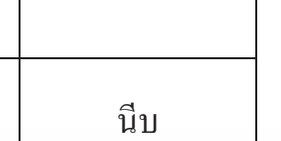
ปีบ	ผีบ	พีบ	ภีบ	มีบ

				
ยีบ	รีบ	ลีบ	วีบ	สีบ
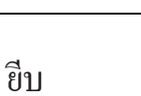	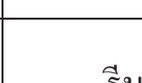	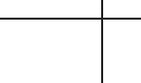		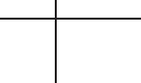
หีบ	ฬีบ	ดีบ	บีบ	ฝีบ
	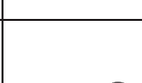	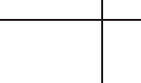		
ฟีบ	ฮีบ	อฺยีบ	หฺงีบ	หฺนีบ
				
หฺมีบ	หฺยีบ	หฺลีบ	หฺวีบ	

แม่ กม

				
กีม	ขีม	คีม	ฆีม	งีม
				
จีม	ฉีม	ชีม	ฌีม	ญีม
				
ฏีม	ฐีม	ฑีม	ฒีม	ณีม
				
ตีม	ถีม	ทีม	ธีม	นีม
				
ปีม	ผีม	พีม	ภีม	มีม

			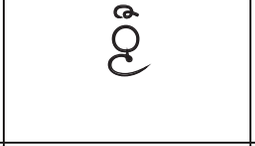	
ยีม	รีม	ลีม	วีม	สีม
				
หีม	พีม	ดีม	บีม	ฝีม
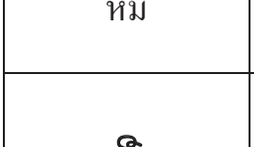	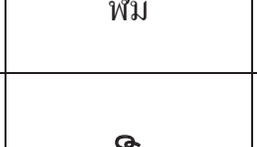	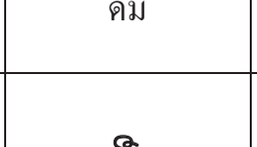	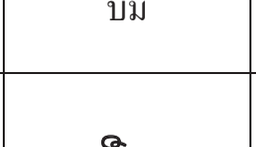	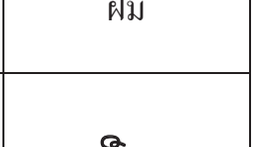
ฟีม	ฮีม	อฺยีม	หฺงีม	หฺนีม
	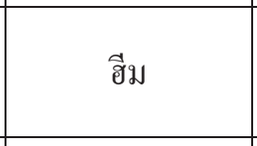			
หฺมีม	หฺยีม	หฺลีม	หฺวีม	

แม่ เกอว

				
กีว	ขีว	คีว	ฆีว	งีว
				
จีว	ฉีว	ชีว	ฌีว	ญีว
				
ฏีว	ฐีว	ฑีว	ฒีว	ณีว
				
ตีว	ถีว	ทีว	ธีว	นีว
				
ปีว	ผีว	พีว	ภีว	มีว

				
ยีว	รีว	ลีว	วีว	สีว
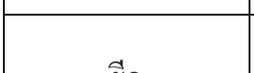	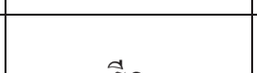	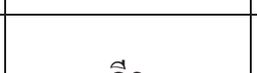	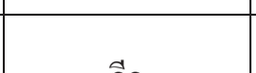	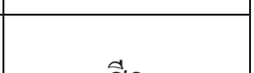
หีว	พีว	ดีว	บีว	ฝีว
				
ฟีว	ฮีว	อฺยีว	หฺงีว	หฺนีว
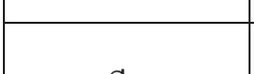	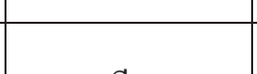	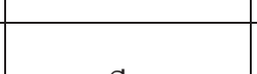	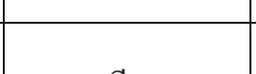	
หฺมีว	หฺยีว	หฺลีว	หฺวีว	

<u>ข้อสังเกต</u> - สระ อี ไม่นิยมสะกดด้วยแม่ เกย

สระอึ

แม่ กก

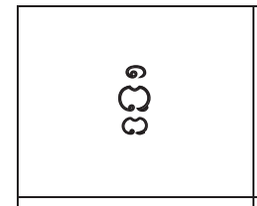	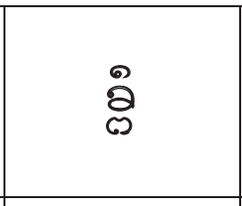	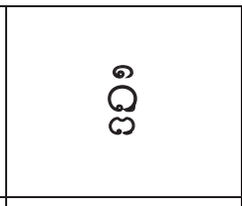	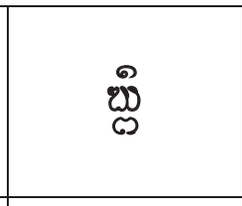	
กึก	ขึก	คึก	ฆึก	งึก
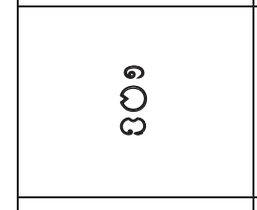		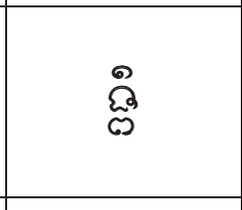	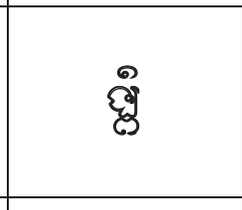	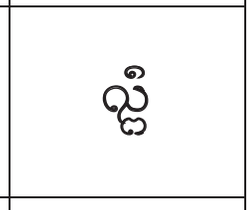
จึก	ฉึก	ชึก	ฌึก	ญึก
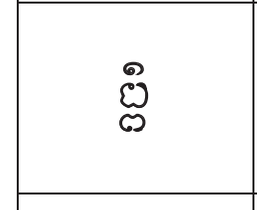	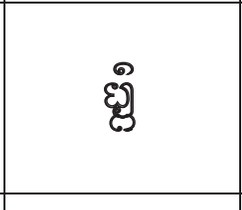	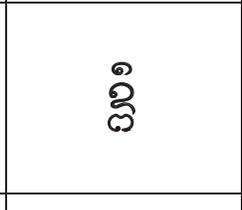	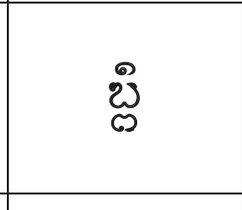	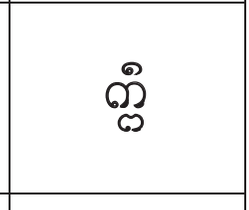
ฏึก	ฐึก	ฑึก	ฒึก	ณึก
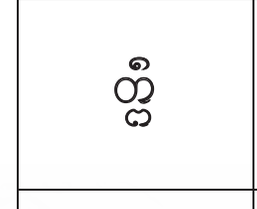	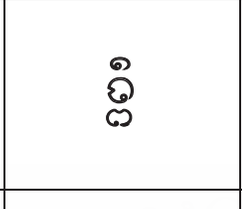	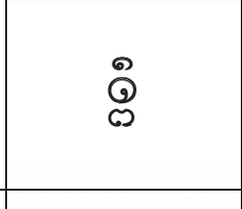	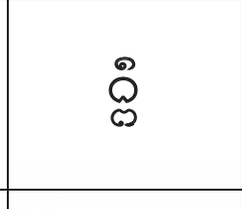	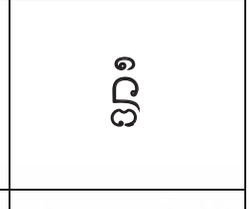
ตึก	ถึก	ทึก	ธึก	นึก

ปึก	ผึก	พึก	ภึก	มึก
				
ยึก	รึก	ลึก	วึก	สึก
				
หึก	พึก	ดึก	บึก	ฝึก
ฟึก	ฮึก	อฺยึก	หฺงึก	หฺนึก
				
หฺมึก	หฺยึก	หฺลึก	หฺวึก	

แม่ กง

				
กึง	ขึง	คึง	ฆึง	งึง
				
จึง	ฉึง	ชึง	ฌึง	ญึง
				
ฏึง	ฐึง	ฑึง	ฒึง	ณึง
	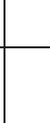			
ตึง	ถึง	ทึง	ธึง	นึง
	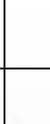			
ปึง	ผึง	พึง	ภึง	มึง

				
ยึง	รึง	ลึง	วึง	สึง
				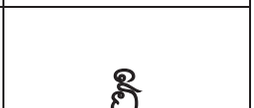
หึง	ฟึง	ดึง	บึง	ฝึง
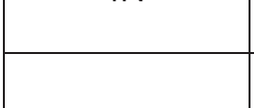	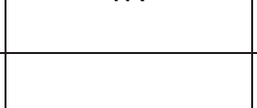	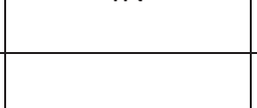	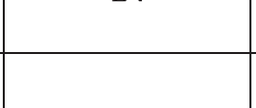	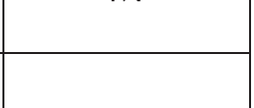
ฟึง	ฮึง	อฺยึง	หฺงึง	หฺนึง
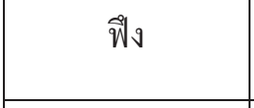	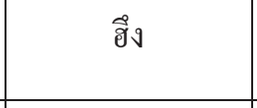	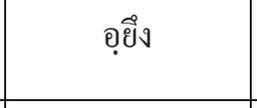		
หฺมึง	หฺยึง	หฺลึง	หฺวึง	

แม่ กด

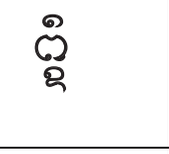	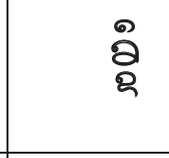	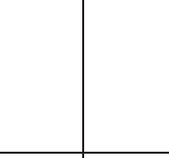	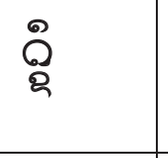	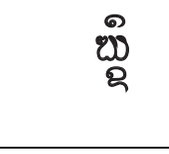
กึด	ขึด	คึด	ฆึด	งึด
	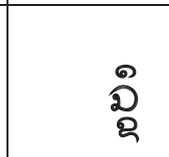	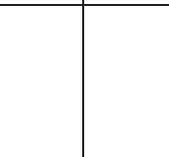	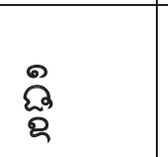	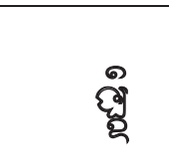
จึด	ฉึด	ชึด	ฌึด	ญึด
		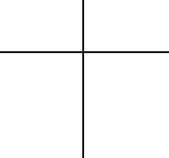	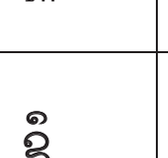	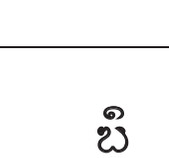
ฏึด	ฐึด	ฑึด	ฒึด	ณึด
		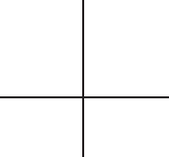	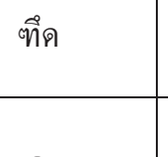	
ตึด	ถึด	ทึด	ธึด	นึด
	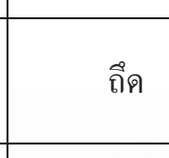	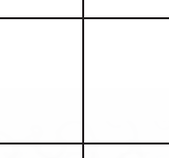		
ปึด	ผึด	พึด	ภึด	มึด

				
ยึด	รึด	ลึด	วึด	สึด
				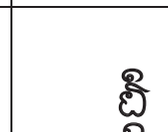
หึด	พึด	ดึด	บึด	ฝึด
				
ฟึด	ฮึด	อฺยึด	หฺงึด	หฺนึด
		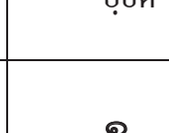	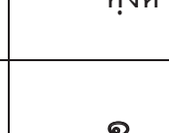	
หฺมึด	หฺยึด	หฺลึด	หฺวึด	

แม่ กน

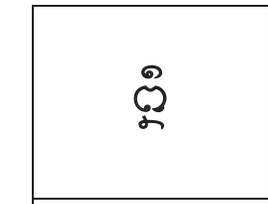	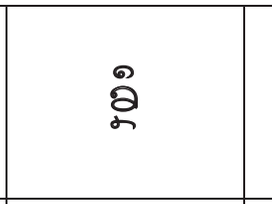	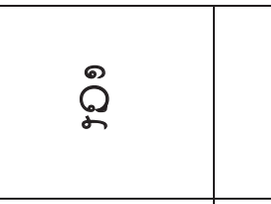	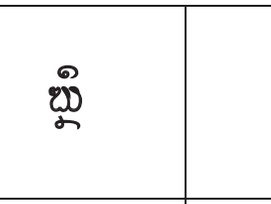	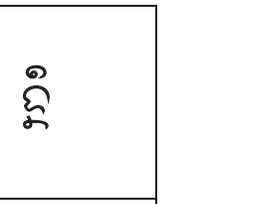
กึน	ขึน	คึน	ฆึน	งึน
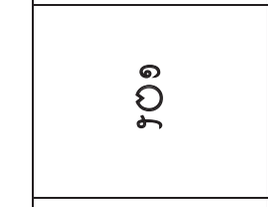	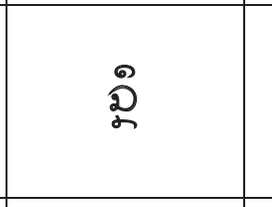	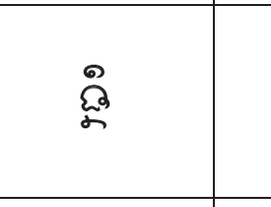	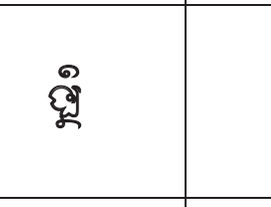	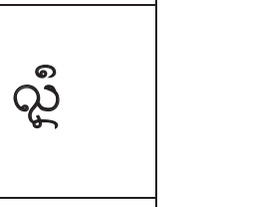
จึน	ฉึน	ชึน	ฌึน	ญึน
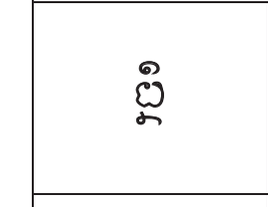	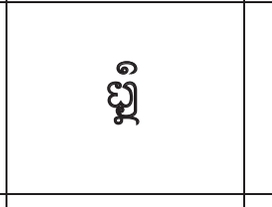	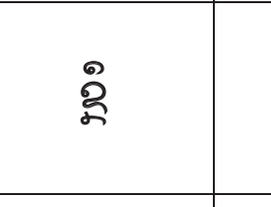	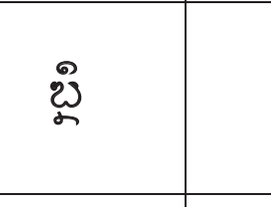	
ฏึน	ฐึน	ฑึน	ฒึน	ณึน
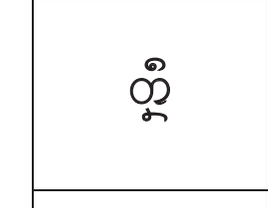	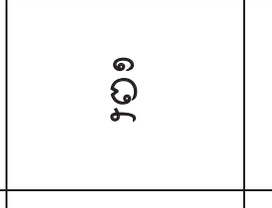	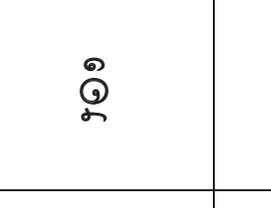	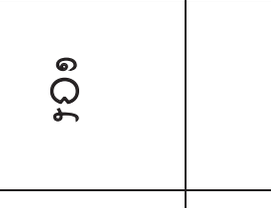	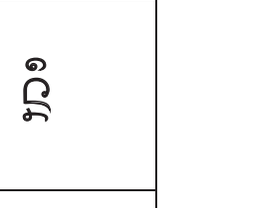
ตึน	ถึน	ทึน	ธึน	นึน
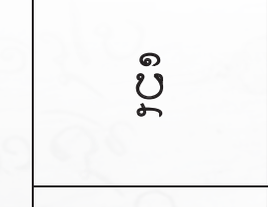	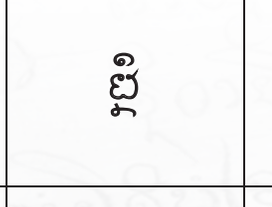	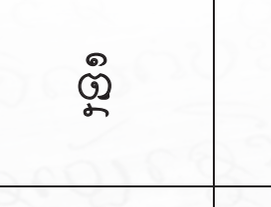	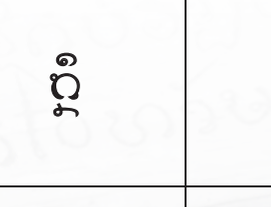	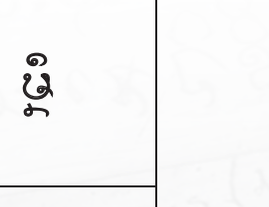
ปึน	ผึน	พึน	ภึน	มึน

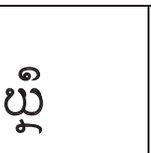	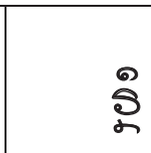	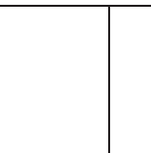		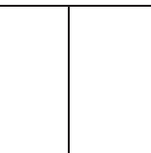
ยึน	รึน	ลึน	วึน	สึน
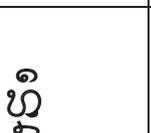		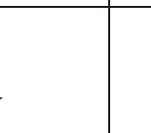	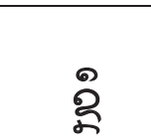	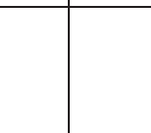
หึน	ฟึน	ดึน	บึน	ฝึน
	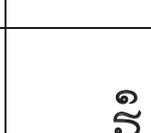	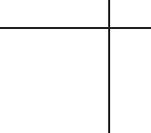	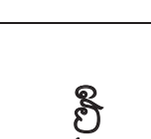	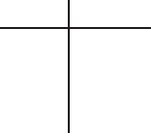
ฟึน	ฮึน	อฺยึน	หฺงึน	หฺนึน
				
หฺมึน	หฺยึน	หฺลึน	หฺวึน	

แม่ กบ

กึบ	ขึบ	คึบ	ฆึบ	งึบ
				
จึบ	ฉึบ	ชึบ	ฌึบ	ญึบ
ฏึบ	ฐึบ	ฑึบ	ฒึบ	ณึบ
ตึบ	ถึบ	ทึบ	ธึบ	นึบ
				
ปึบ	ผึบ	พึบ	ภึบ	มึบ

				
ยึบ	รึบ	ลึบ	วึบ	สึบ
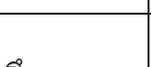	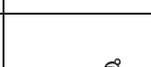	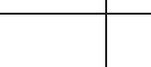	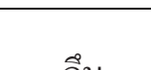	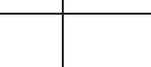
หึบ	ฟึบ	ดึบ	บึบ	ฝึบ
				
ฟึบ	ฮึบ	อฺยึบ	หฺงึบ	หฺนึบ
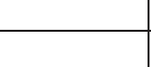	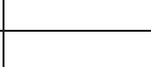	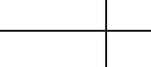		
หฺมึบ	หฺยึบ	หฺลึบ	หฺวึบ	

แม่ กม

				
กึม	ขึม	คึม	ฆึม	งึม
				
จึม	ฉึม	ชึม	ฌึม	ญึม
	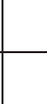			
ฏึม	ฐึม	ฑึม	ฒึม	ณึม
				
ตึม	ถึม	ทึม	ธึม	นึม
				
ปึม	ผึม	พึม	ภึม	มึม

				
ยึม	รึม	ลึม	วึม	สึม
			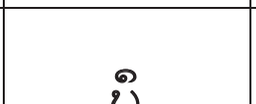	
หึม	พึม	ดึม	บึม	ฝึม
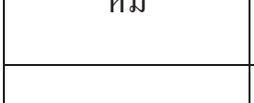	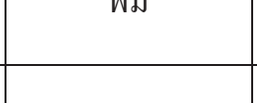	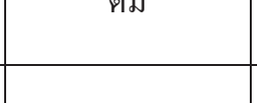	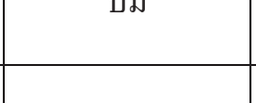	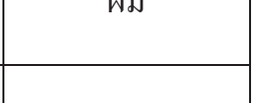
ฟึม	ฮึม	อฺยึม	หฺงึม	หฺนึม
				
หฺมึม	หฺยึม	หฺลึม	หฺวึม	

แม่ เกย

	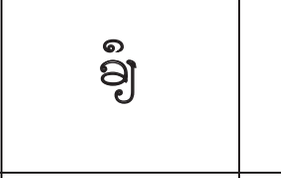	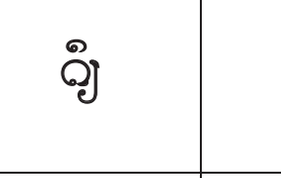	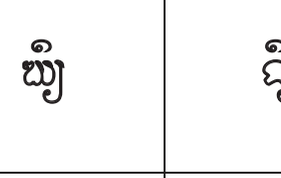	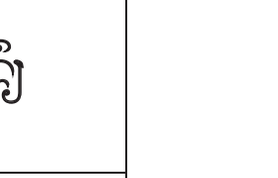
กีย	ขีย	คีย	ฆีย	งีย
		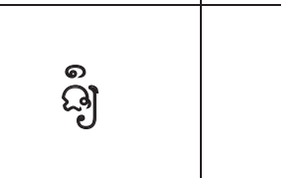		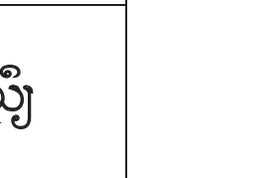
จีย	ฉีย	ชีย	ฌีย	ญีย
		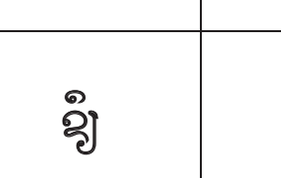	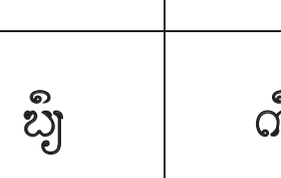	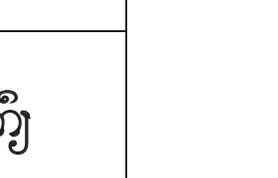
ฏีย	ฐีม	ฑีย	ฒีย	ณีย
	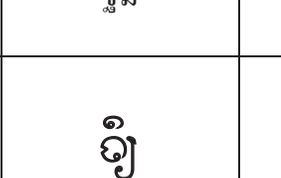		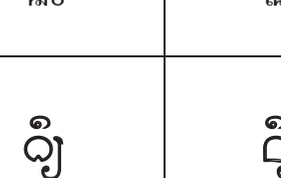	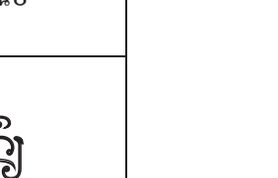
ตีย	ถีย	ทีย	ธีย	นีย
	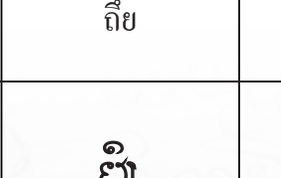	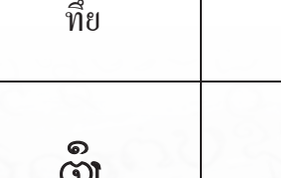	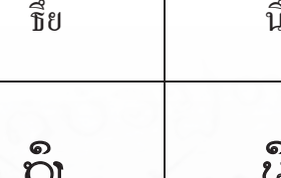	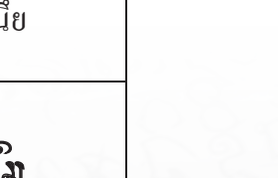
ปีย	ผีย	พีย	ภีย	มีย

				
ยีย	รีย	ลีย	วีย	สีย
		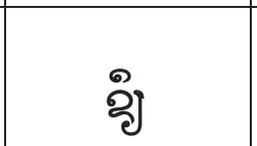		
หีย	พีย	ดีย	บีย	ฝีย
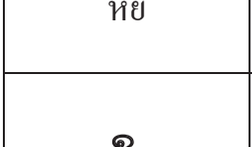		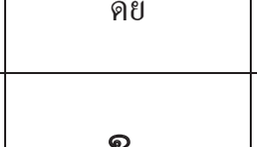	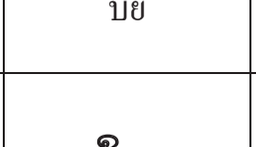	
ฟีย	ฮีย	อุยีย	หุงีย	หุนีย
				
หุมีย	หุยีย	หุลีย	หุวีย	

แม่ เกอว

	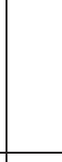	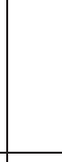	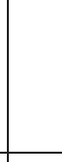	
กึว	ขึว	คึว	ฆึว	งึว
	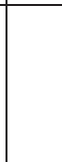	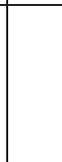	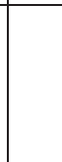	
จึว	ฉึว	ชึว	ฌึว	ญึว
	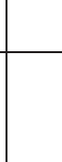	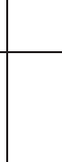	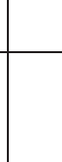	
ฏึว	ฐึว	ฑึว	ฒึว	ณึว
	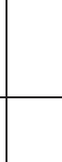	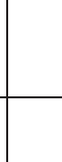	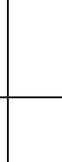	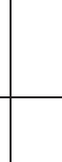
ตึว	ถึว	ทึว	ธึว	นึว
	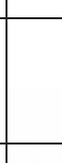	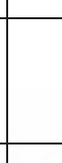	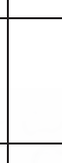	
ปึว	ผึว	พึว	ภึว	มึว

ยึว	รึว	ลึว	วึว	สึว
หึว	พึว	ดึว	บึว	ฝึว
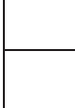	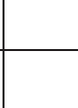	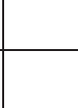		
ฟึว	ฮึว	อฺยึว	หฺงึว	หฺนึว
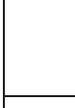				
หฺมึว	หฺยึว	หฺลึว	หฺวึว	

สระออ

แม่ กก

			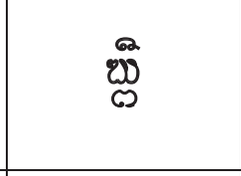	
กีก	ขีก	คีก	ฆีก	งีก
			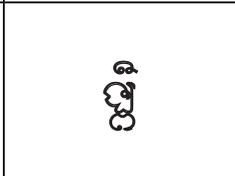	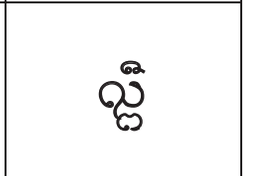
จีก	ฉีก	ชีก	ฌีก	ญีก
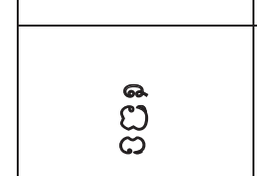	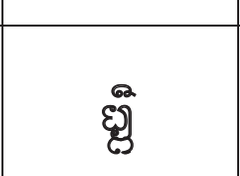	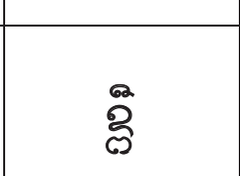	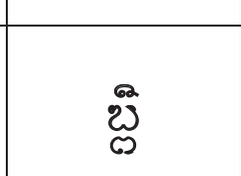	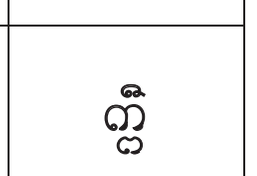
ฏีก	ฐีก	ฑีก	ฒีก	ณีก
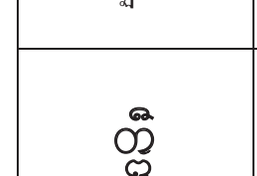	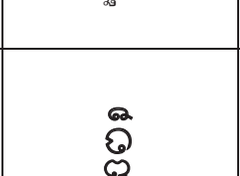	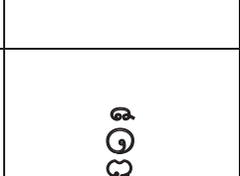	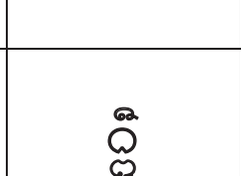	
ตีก	ถีก	ทีก	ธีก	นีก

ปึก	ผึก	พึก	ภึก	มึก
				
ยึก	รึก	ลึก	วึก	สึก
				
หึก	พึก	ดึก	บึก	ฝึก
ฟึก	ฮึก	อฺยึก	หฺงึก	หฺนึก
				
หฺมึก	หฺยึก	หฺลึก	หฺวึก	

แม่ กง

				
กึง	ขึง	คึง	ฆึง	งึง
				
จึง	ฉึง	ชึง	ฌึง	ญึง
				
ฏึง	ฐึง	ฑึง	ฒึง	ณึง
	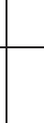			
ตึง	ถึง	ทึง	ธึง	นึง
	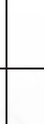			
ปึง	ผึง	พึง	ภึง	มึง

				
ยึง	รึง	ลึง	วึง	สึง
		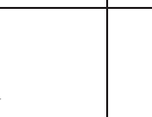		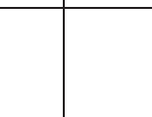
หึง	ฬึง	ดึง	บึง	ฝึง
				
ฟึง	ฮึง	อฺยึง	หฺงึง	หฺนึง
	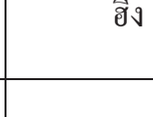	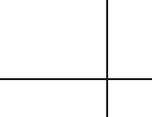	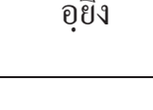	
หฺมึง	หฺยึง	หฺลึง	หฺวึง	

แม่ กด

				
กืด	ขืด	คืด	ฆืด	งืด
				
จืด	ฉืด	ชืด	ฌืด	ญืด
				
ฏืด	ฐืด	ฑืด	ฒืด	ณืด
				
ตืด	ถืด	ทืด	ธืด	นืด
				
ปืด	ผืด	พืด	ภืด	มืด

				
ยืด	รืด	ลืด	วืด	สืด
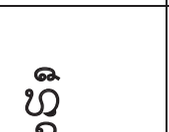				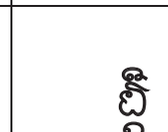
หืด	พืด	ดืด	บืด	ฝืด
				
ฟืด	ฮืด	อฺยืด	หฺงืด	หฺนืด
		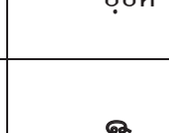		
หฺมืด	หฺยืด	หฺลืด	หฺวืด	

แม่ กน

	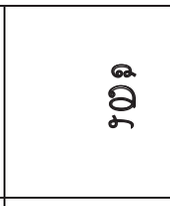	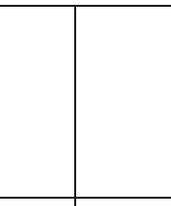		
กืน	ขืน	คืน	ฆืน	งืน
	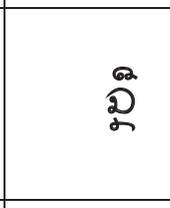	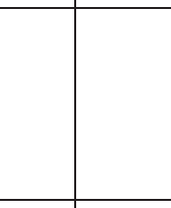		
จืน	ฉืน	ชืน	ฌืน	ญืน
	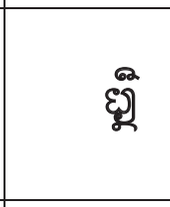	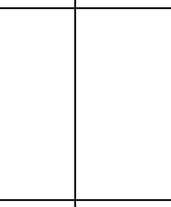		
ฏืน	ฐืน	ฑืน	ฒืน	ณืน
		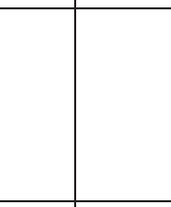	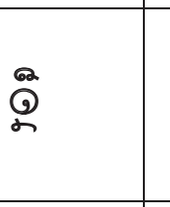	
ตืน	ถืน	ทืน	ธืน	นืน
	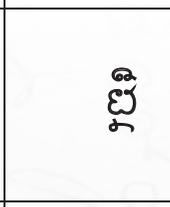	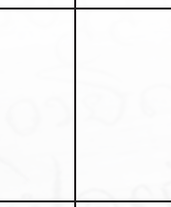	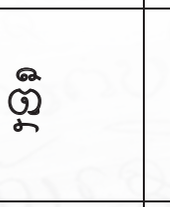	
ปืน	ผืน	พืน	ภืน	มืน

				
ยืน	รืน	ลืน	วืน	สืน
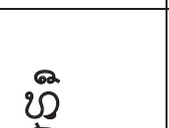	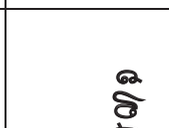		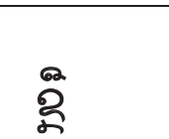	
หืน	พืน	ดืน	บืน	ฝืน
				
ฟืน	ฮืน	อฺยืน	หฺงืน	หฺนืน
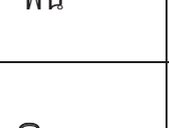	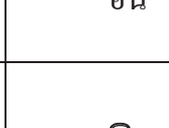		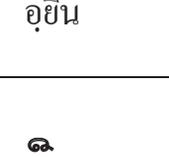	
หฺมืน	หฺยืน	หฺลืน	หฺวืน	

แม่ กบ

				
กืบ	ขืบ	คืบ	ฆืบ	งืบ
		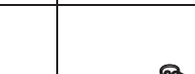	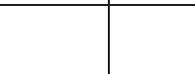	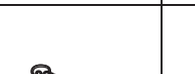
จืบ	ฉืบ	ชืบ	ฌืบ	ญืบ
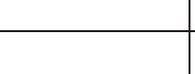	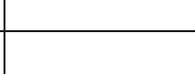	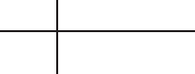		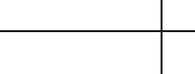
ฏืบ	ฐืบ	ฑืบ	ฒืบ	ณืบ
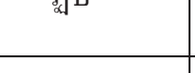	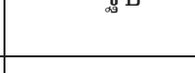	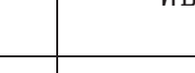	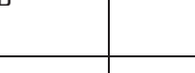	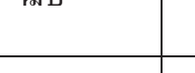
ตืบ	ถืบ	ทืบ	ธืบ	นืบ
			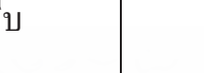	
ปืบ	ผืบ	พืบ	ฟืบ	มืบ

				
ยืบ	รืบ	ลืบ	วืบ	สืบ
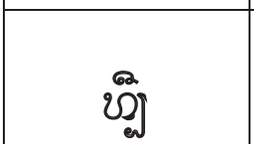	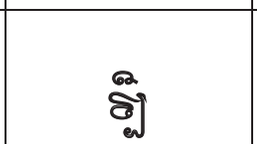	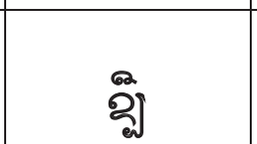	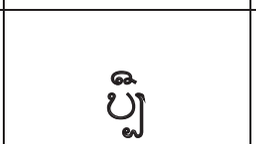	
หืบ	ฬืบ	ดืบ	บืบ	ฝืบ
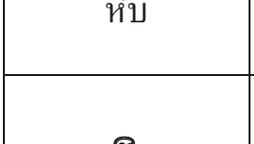	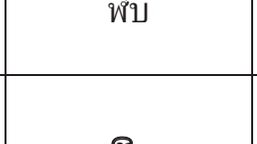	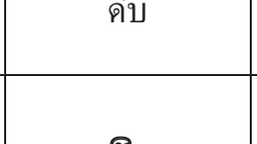	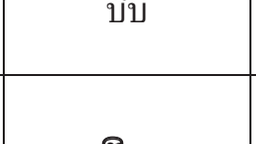	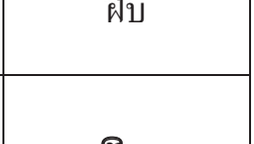
ฟืบ	ฮืบ	อฺยืบ	หฺงืบ	หฺนืบ
	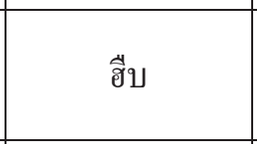			
หฺมืบ	หฺยืบ	หฺลืบ	หฺวืบ	

แม่ กม

				
กืม	ขืม	คืม	ฆืม	งืม
				
จืม	ฉืม	ชืม	ฌืม	ญืม
				
ฏืม	ฐืม	ฑืม	ฒืม	ณืม
				
ตืม	ถืม	ทืม	ธืม	นืม
				
ปืม	ผืม	พืม	ภืม	มืม

				
ยืม	รืม	ลืม	วืม	สืม
				
หืม	พืม	ดืม	บืม	ฝืม
				
ฟืม	ฮืม	อฺยืม	หฺงืม	หฺนืม
				
หฺมืม	หฺยืม	หฺลืม	หฺวืม	

แม่ เกย

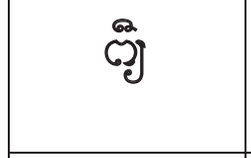			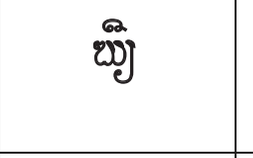	
กีย	ขีย	คีย	ฆีย	งีย
				
จีย	ฉีย	ชีย	ฌีย	ญีย
		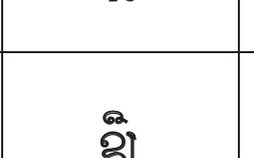		
ฏีย	ฐีย	ฑีย	ฒีย	ณีย
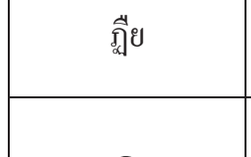	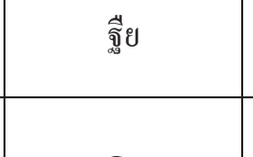	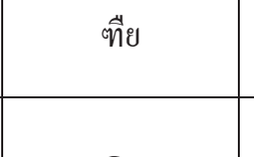	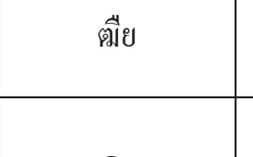	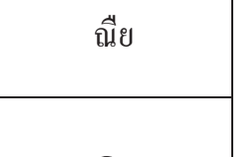
ตีย	ถีย	ทีย	ธีย	นีย
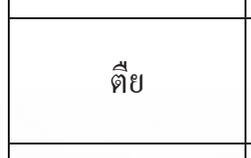				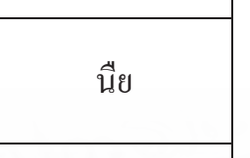
ปีย	ผีย	พีย	ภีย	มีย

				
ยีย	รีย	ลีย	วีย	สีย
	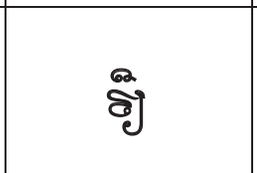	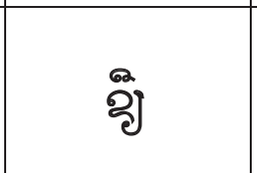	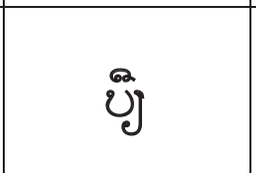	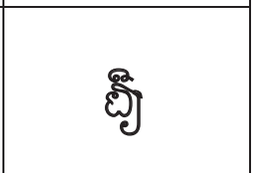
หีย	พีย	ดีย	บีย	ฝีย
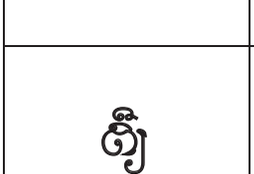	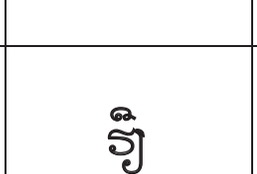		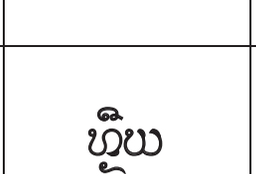	
ฟีย	ฮีย	อุยีย	หุงีย	หุนีย
				
หุมีย	หุยีย	หุลีย	หุวีย	

แม่ เกอว

				
กืว	ขืว	คืว	ฆืว	งืว
	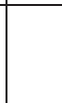			
จืว	ฉืว	ชืว	ฌืว	ญืว
	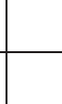			
ฏืว	ฐืว	ฑืว	ฒืว	ณืว
	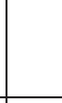			
ตืว	ถืว	ทืว	ธืว	นืว
	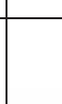			
ปืว	ผืว	พืว	ภืว	มืว

				
ยีว	รีว	ลีว	วีว	สีว
		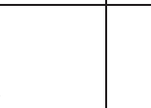		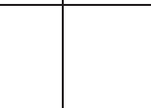
หีว	พีว	ดีว	บีว	ฝีว
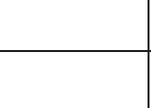	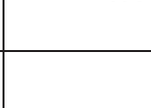			
ฟีว	ฮีว	อฺยีว	หฺงีว	หฺนีว
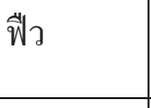	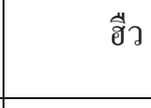	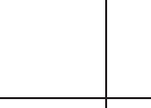	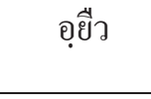	
หฺมีว	หฺยีว	หฺลีว	หฺวีว	

สระอุ

แม่ กก

กุก	ขุก	คุก	ฆุก	งุก
จุก	ฉุก	ชุก	ฌุก	ญุก
				
ฏุก	ฐุก	ฑุก	ฒุก	ณุก
				
ตุก	ถุก	ทุก	ธุก	นุก

ปุก	ผุก	พุก	ภุก	มุก
				
ยุก	รุก	ลุก	วุก	สุก
				
หุก	ฬุก	ดุก	บุก	ฝุก
ฟุก	ฮุก	อฺยุก	หฺงุก	หฺนุก
หฺมุก	หฺยุก	หฺลุก	หฺวุก	

แม่ กง

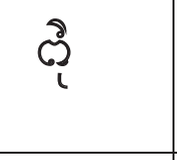	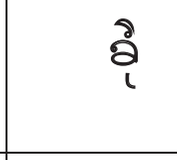	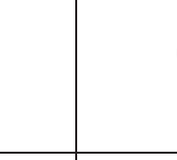	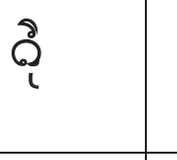	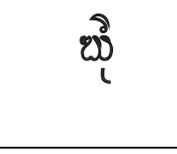
กฺง	ขฺง	คฺง	ฆฺง	งฺง
	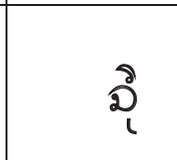	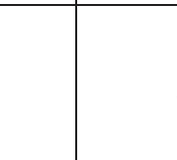	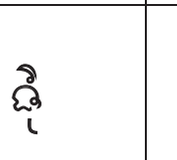	
จฺง	ฉฺง	ชฺง	ฌฺง	ญฺง
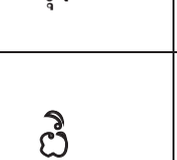		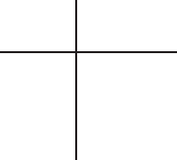	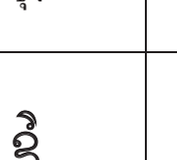	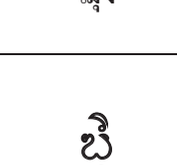
ฏฺง	ฐฺง	ฑฺง	ฒฺง	ณฺง
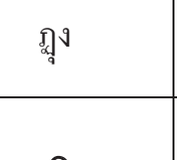			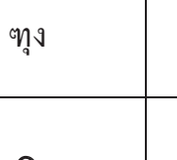	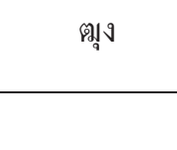
ตฺง	ถฺง	ทฺง	ธฺง	นฺง
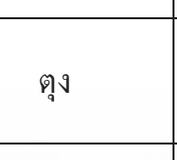	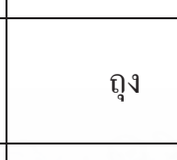	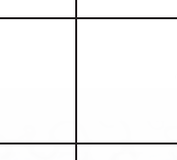	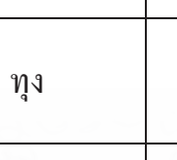	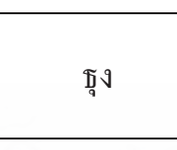
ปฺง	ผฺง	พฺง	ภฺง	มฺง

				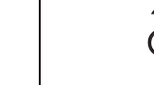
ยุง	รุง	ลุง	วุง	สุง
		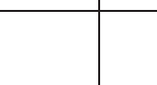		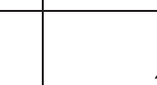
หุง	ฟุง	ดุง	บุง	ฝุง
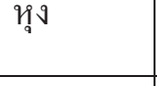		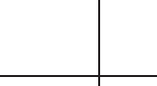	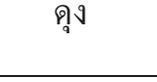	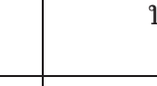
ฟุง	ฮุง	อฺยุง	หฺงฺง	หฺนฺง
	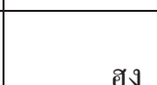	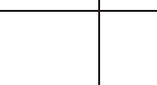	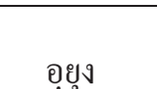	
หฺมฺง	หฺยฺง	หฺลฺง	หฺวฺง	

แม่ กด

				
กฺด	ขฺด	คฺด	ฆฺด	งฺด
				
จฺด	ฉฺด	ชฺด	ฌฺด	ญฺด
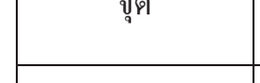	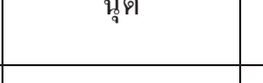	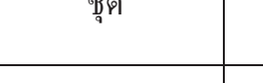	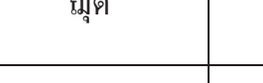	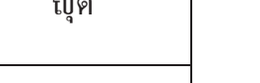
ฏฺด	ฐฺด	ฑฺด	ฒฺด	ณฺด
				
ตฺด	ถฺด	ทฺด	ธฺด	นฺด
				
ปฺด	ผฺด	พฺด	ฟฺด	มฺด

	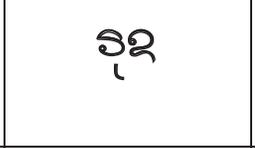			
ยุด	รุด	ลุด	วุด	สุด
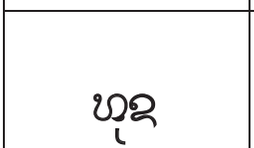		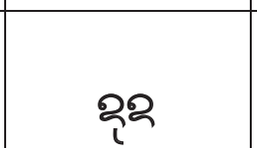	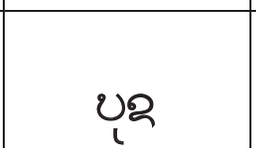	
หุด	ฬุด	ดุด	บุด	ฝุด
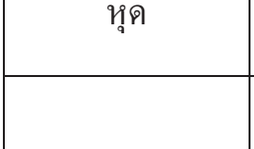		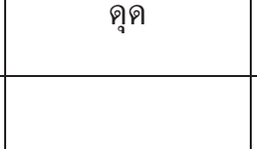	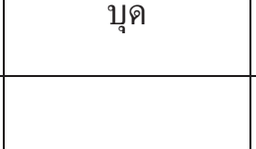	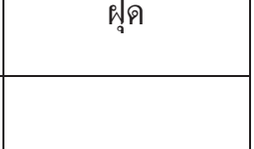
ฟุด	ฮุด	อฺยุด	หฺงุด	หฺนุด
				
หฺมุด	หฺยุด	หฺลุด	หฺวุด	

แม่ กน

				
กุน	ขุน	คุน	ฆุน	งุน
	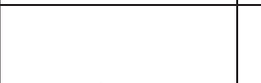	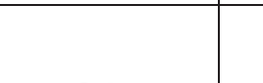	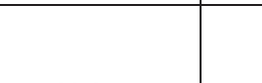	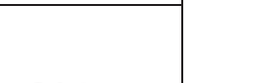
จุน	ฉุน	ชุน	ฌุน	ญุน
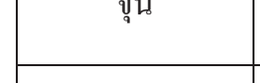	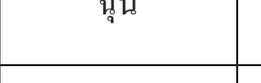	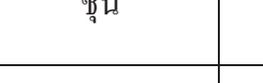	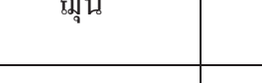	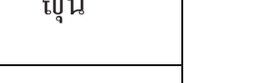
ฎุน	ฐุน	ฑุน	ฒุน	ณุน
				
ตุน	ถุน	ทุน	ธุน	นุน
				
ปุน	ผุน	พุน	ภุน	มุน

		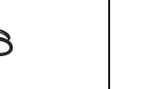		
ยุน	รุน	ลุน	วุน	สุน
		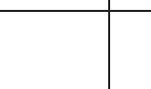		
หุน	ฬุน	ดุน	บุน	ฝุน
		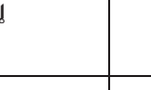	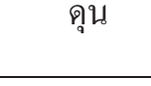	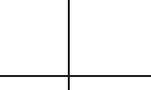
ฟุน	ฮุน	อฺยุน	หฺงุน	หฺนุน
	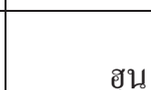	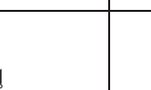		
หฺมุน	หฺยุน	หฺลุน	หฺวุน	

แม่ กบ

				
กุบ	ขุบ	คุบ	ฆุบ	งุบ
		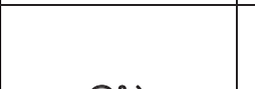		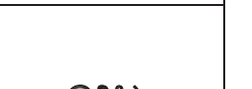
จุบ	ฉุบ	ชุบ	ฌุบ	ญุบ
	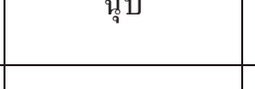	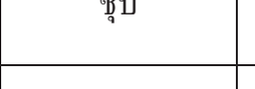	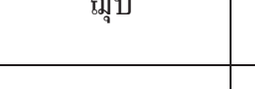	
ฏุบ	ฐุบ	ฑุบ	ฒุบ	ณุบ
				
ตุบ	ถุบ	ทุบ	ธุบ	นุบ
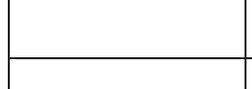	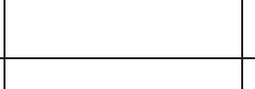	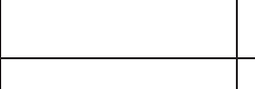	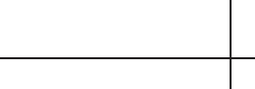	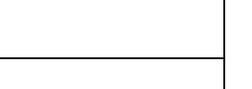
ปุบ	ผุบ	พุบ	ภุบ	มุบ

ᨿᩩ	ᨾᩩ	ᨿᩩ	ᨿᩩ	ᨾᩩ
ยุบ	รุบ	ลุบ	วุบ	สุบ
ᨿᩩ	ᨾᩩ	ᨿᩩ	ᨿᩩ	ᨿᩩ
หุบ	ฬุบ	ดุบ	บุบ	ฝุบ
ᨿᩩ	ᨾᩩ	ᨿᩩ	ᨿᩩ	ᨿᩩ
ฟุบ	ฮุบ	อฺยุบ	หฺงุบ	หฺนุบ
ᨿᩩ	ᨿᩩ	ᨿᩩ	ᨿᩩ	
หฺมุบ	หฺยุบ	หฺลุบ	หฺวุบ	

แม่ กม

				
กุม	ขุม	คุม	ฆุม	งุม
จุม	ฉุม	ชุม	ฌุม	ญุม
				
ฏุม	ฐุม	ฑุม	ฒุม	ณุม
				
ตุม	ถุม	ทุม	ธุม	นุม
				
ปุม	ผุม	พุม	ภุม	มุม

				
ยุม	รุม	ลุม	วุม	สุม
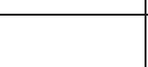	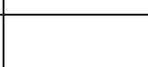			
หุม	ฬุม	อุม	บุม	ผุม
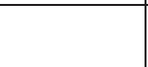	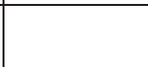			
ฟุม	ฮุม	อฺยุม	หฺงุม	หฺนุม
หฺมุม	หฺยุม	หฺลุม	หฺวุม	

แม่ เกย

	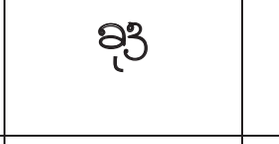	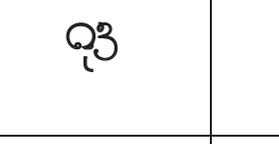	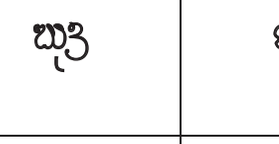	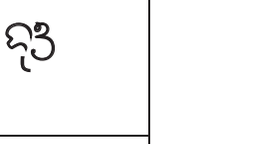
กฺย	ขฺย	คฺย	ฆฺย	งฺย
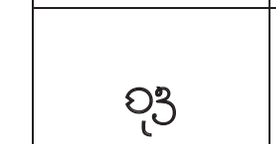	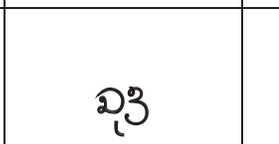	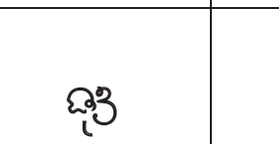	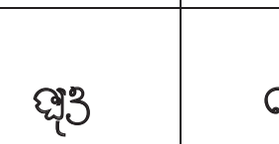	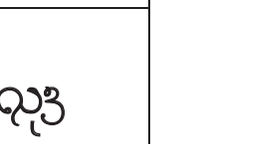
จฺย	ฉฺย	ชฺย	ฌฺย	ญฺย
	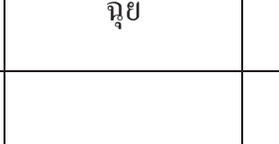	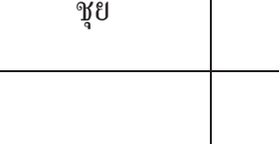		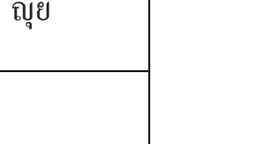
ฏฺย	ฐฺย	ฑฺย	ฒฺย	ณฺย
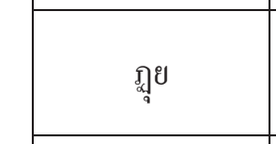		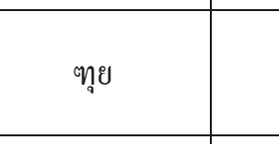	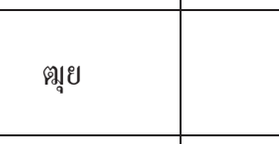	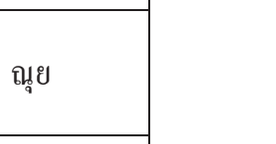
ตฺย	ถฺย	ทฺย	ธฺย	นฺย
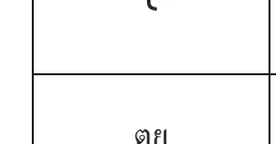	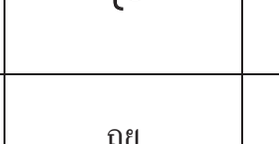	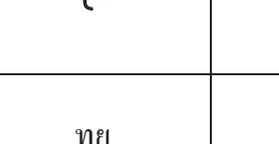	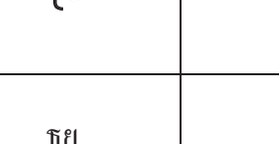	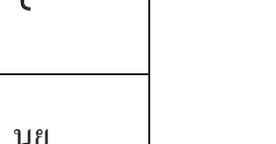
ปฺย	ผฺย	พฺย	ภฺย	มฺย

	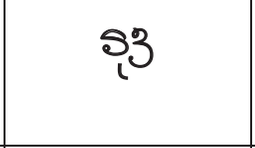			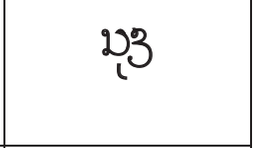
ยุย	รุย	ลุย	วุย	สุย
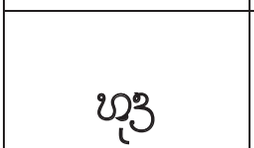		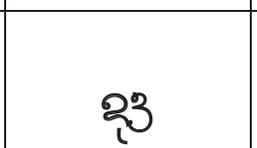	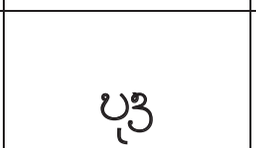	
หุย	ฬุย	ดุย	บุย	ฝุย
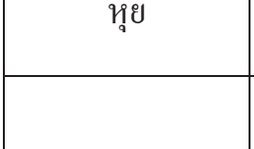	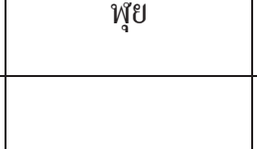	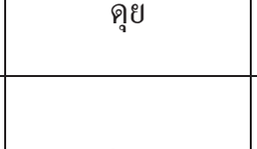	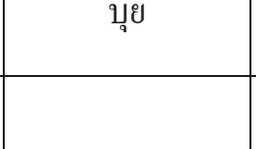	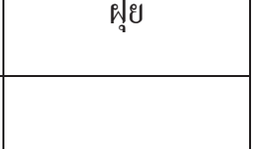
ฟุย	ฮุย	อฺยุย	หฺงุย	หฺนุย
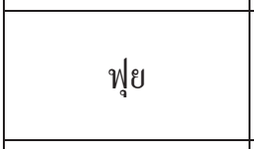	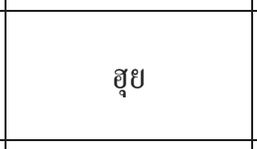			
หฺมุย	หฺยุย	หฺลุย	หฺวุย	

แม่ เกอว

				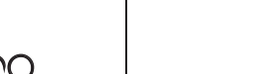
กฺว	ขฺว	คฺว	ฆฺว	งฺว
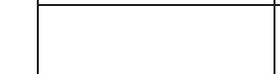	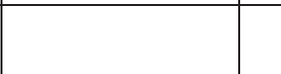	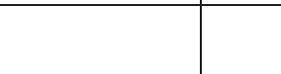	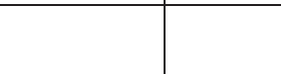	
จฺว	ฉฺว	ชฺว	ฌฺว	ญฺว
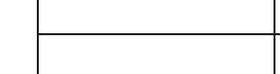	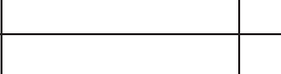	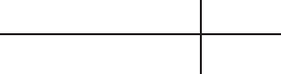		
ฏฺว	ฐฺว	ฑฺว	ฒฺว	ณฺว
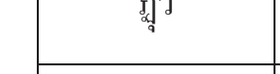	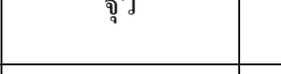		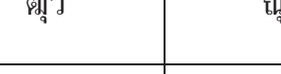	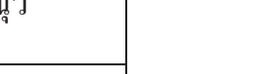
ตฺว	ถฺว	ทฺว	ธฺว	นฺว
				
ปฺว	ผฺว	พฺว	ภฺว	มฺว

		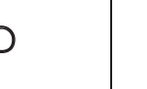		
ยุว	รุว	ลุว	วุว	สุว
		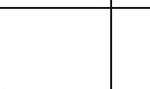		
หุว	ฬุว	ดุว	บุว	ฝุว
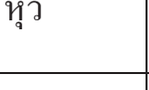	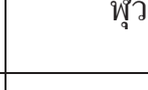	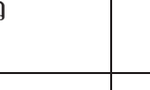	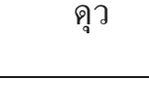	
ฟุว	ฮุว	อฺยุว	หฺงุว	หฺนุว
	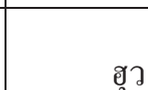	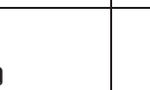	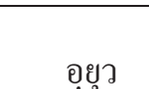	
หฺมุว	หฺยุว	หฺลุว	หฺวุว	

สระอู

แม่ กก

		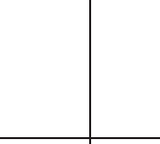	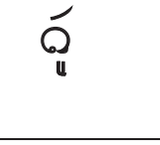	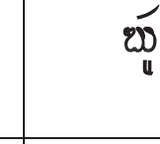
กูก	ขูก	คูก	ฆูก	งูก
				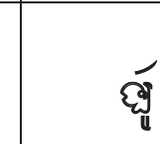
จูก	ฉูก	ชูก	ฌูก	ญูก
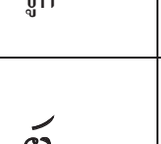	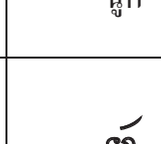			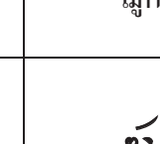
ฏูก	ฐูก	ฑูก	ฒูก	ณูก
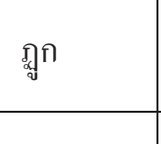		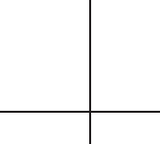	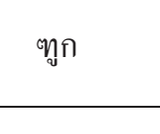	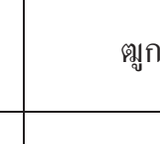
ฎูก	ฏูก	ฐูก	ฑูก	ฒูก
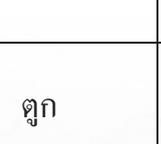	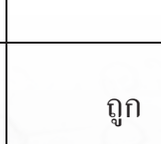	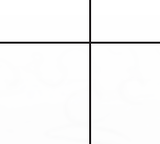	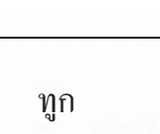	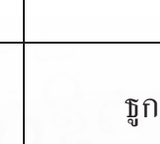
ตูก	ถูก	ทูก	ธูก	นูก

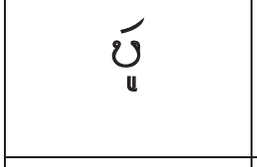		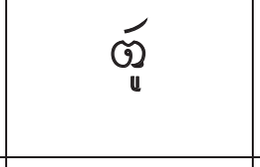		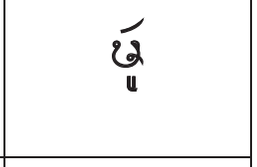
ปูก	ผูก	พูก	ภูก	มูก
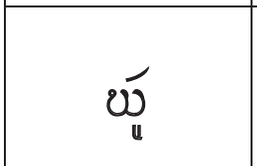	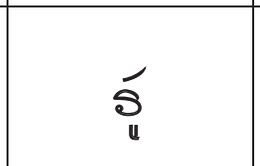	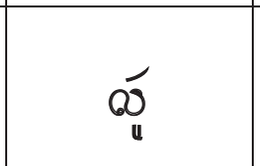	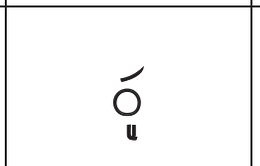	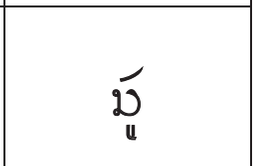
ยูก	รูก	ลูก	วูก	สูก
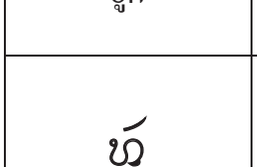	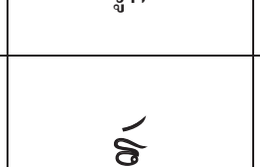	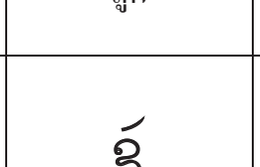	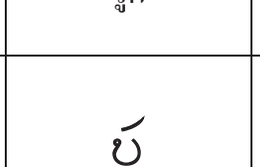	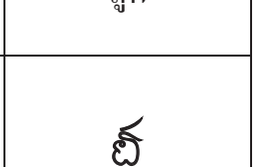
หูก	ฬูก	ดูก	บูก	ฝูก
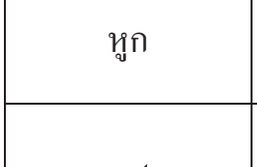	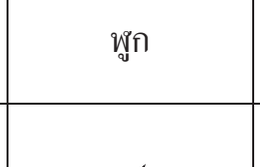		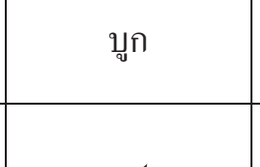	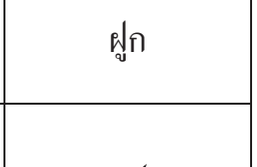
ฟูก	ฮูก	อฺยูก	หฺงูก	หฺนูก
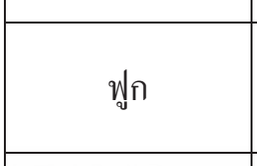				
หฺมูก	หฺยูก	หฺลูก	หฺวูก	

แม่ กง

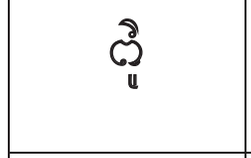	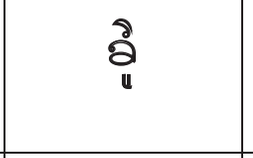	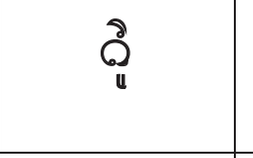	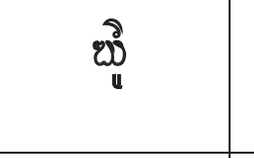	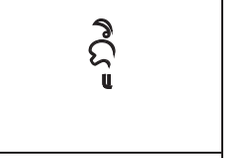
กง	ขง	คง	ฆง	ง
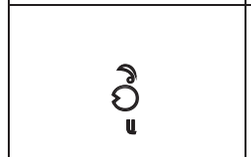	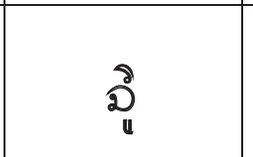	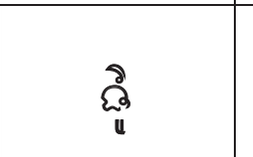		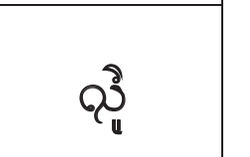
จง	ฉง	ชง	ฌง	ญง
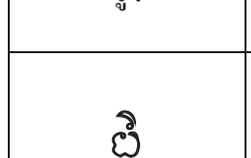	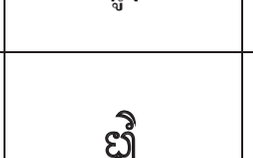	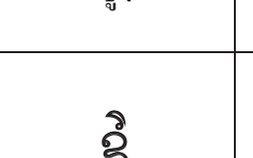	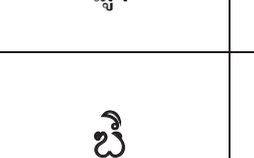	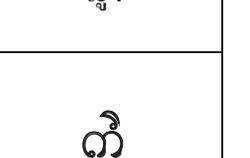
ฎง	ฐง	ฑง	ฒง	ณง
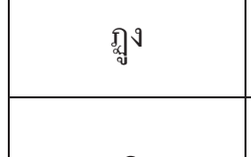	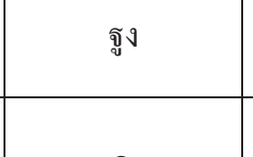	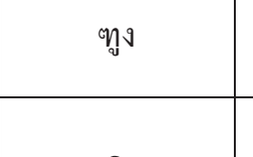	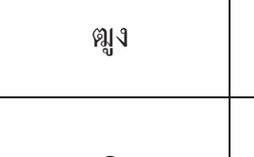	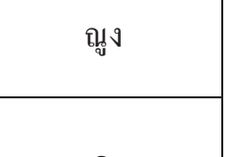
ตง	ถง	ทง	ธง	นง
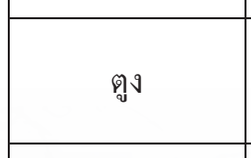	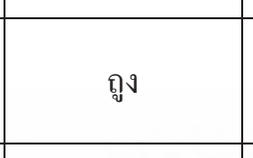	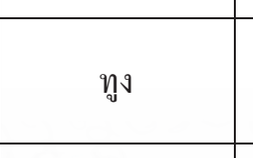	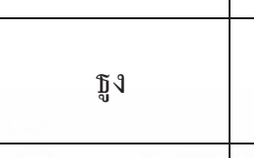	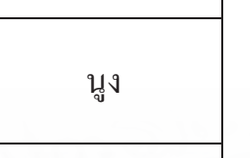
ปง	ผง	พง	ฟง	มง

				
ยูง	รูง	ลูง	วูง	สูง
				
หูง	ฬูง	ดูง	บูง	ฝูง
				
ฟูง	ฮูง	อฺยูง	หฺงูง	หฺนูง
				
หฺมูง	หฺยูง	หฺลูง	หฺวูง	

แม่ กด

			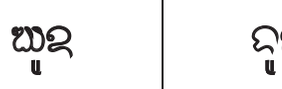	
กูด	ขูด	คูด	ฆูด	งูด
			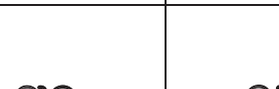	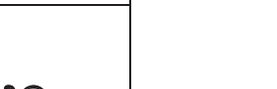
จูด	ฉูด	ชูด	ฌูด	ญูด
		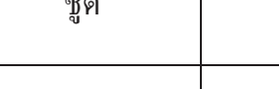	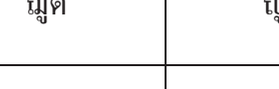	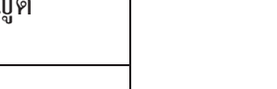
ฏูด	ฐูด	ฑูด	ฒูด	ณูด
				
ตูด	ถูด	ทูด	ธูด	นูด
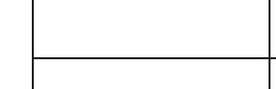	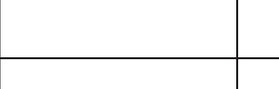	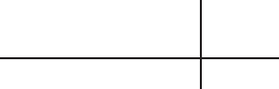	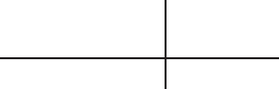	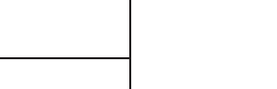
ปูด	ผูด	พูด	ฝูด	มูด

				
ยูด	รูด	ลูด	วูด	สูด
				
หูด	ฬูด	ดูด	บูด	ฝูด
				
ฟูด	ฮูด	อฺยูด	หฺงูด	หฺนูด
		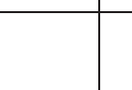		
หฺมูด	หฺยูด	หฺลูด	หฺวูด	

แม่ กน

				
กูน	ขูน	คูน	ฆูน	งูน
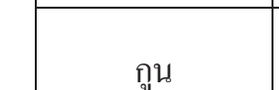		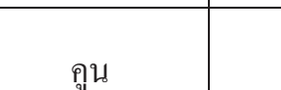	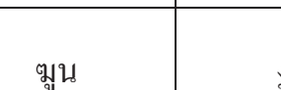	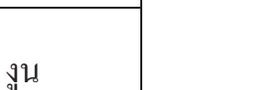
จูน	ฉูน	ชูน	ฌูน	ญูน
				
ฎูน	ฏูน	ฐูน	ฑูน	ฒูน
				
ตูน	ถูน	ทูน	ธูน	นูน
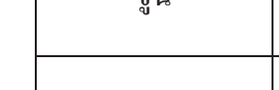	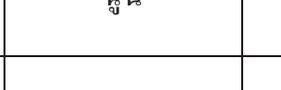	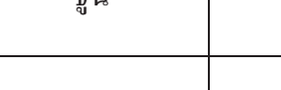		
ปูน	ผูน	พูน	ฟูน	มูน

		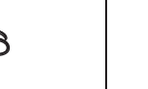		
ยูน	รูน	ลูน	วูน	สูน
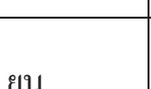	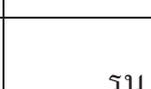	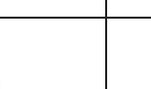		
หูน	ฬูน	ดูน	บูน	ฝูน
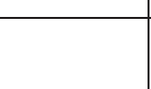	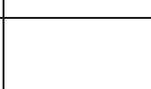	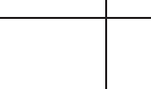		
ฟูน	ฮูน	อฺยูน	หฺงูน	หฺนูน
				
หฺมูน	หฺยูน	หฺลูน	หฺวูน	

แม่ กบ

				
กูบ	ขูบ	คูบ	ฆูบ	งูบ
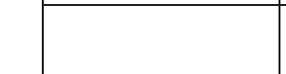	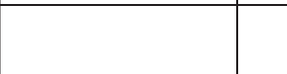	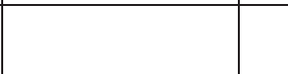	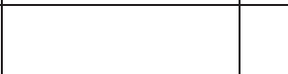	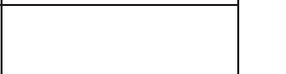
จูบ	ฉูบ	ชูบ	ฌูบ	ญูบ
				
ฎูบ	ฐูบ	ฑูบ	ฒูบ	ณูบ
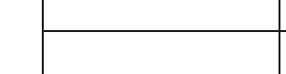	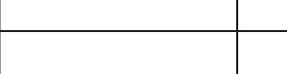	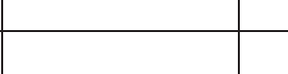	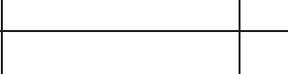	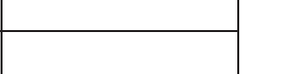
ตูบ	ถูบ	ทูบ	ธูบ	นูบ
				
ปูบ	ผูบ	พูบ	ฟูบ	มูบ

				
ยูบ	รูบ	ลูบ	วูบ	สูบ
				
หูบ	ฬูบ	ดูบ	บูบ	ฝูบ
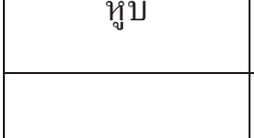	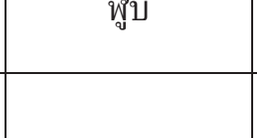	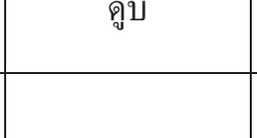	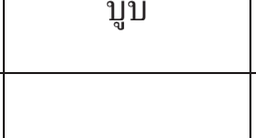	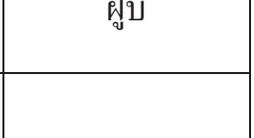
ฟูบ	ฮูบ	อฺยูบ	หฺงูบ	หฺนูบ
	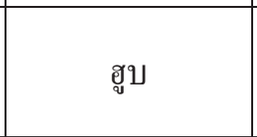			
หฺมูบ	หฺยูบ	หฺลูบ	หฺวูบ	

แม่ กม

กูม	ขูม	คูม	ฆูม	งูม
				
จูม	ฉูม	ชูม	ฌูม	ญูม
ฏูม	ฐูม	ฑูม	ฒูม	ณูม
ตูม	ถูม	ทูม	ธูม	นูม
ปูม	ผูม	พูม	ฟูม	มูม

				
ยูม	รูม	ลูม	วูม	สูม
				
หูม	ฬูม	ดูม	บูม	ฝูม
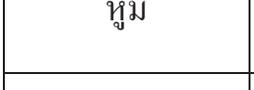	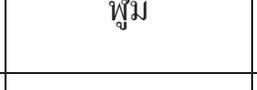	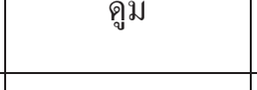	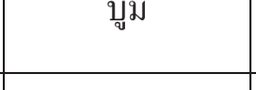	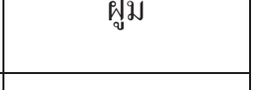
ฟูม	ฮูม	อฺยูม	หฺงูม	หฺนูม
	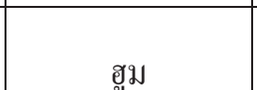			
หฺมูม	หฺยูม	หฺลูม	หฺวูม	

แม่ เกย

		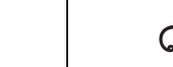		
กูย	ขูย	คูย	ฆูย	งูย
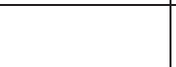		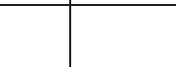	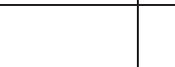	
จูย	ฉูย	ชูย	ฌูย	ญูย
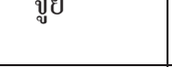				
ฎูย	ฐูย	ฑูย	ฒูย	ณูย
				
ตูย	ถูย	ทูย	ธูย	นูย
		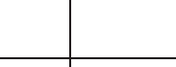		
ปูย	ผูย	พูย	ฝูย	มูย

		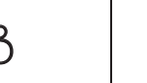		
ยูย	รูย	ลูย	วูย	สูย
		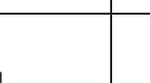	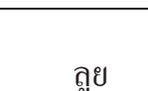	
หูย	ฬูย	ดูย	บูย	ฝูย
	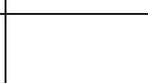	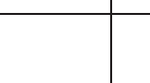		
ฟูย	ฮูย	อฺยูย	หฺงูย	หฺนูย
	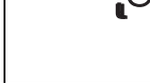			
หฺมูย	หฺยูย	หฺลูย	หฺวูย	

แม่ เกอว

กูว	ขูว	คูว	ฆูว	งูว
				
จูว	ฉูว	ชูว	ฌูว	ญูว
				
ฏูว	ฐูว	ฑูว	ฒูว	ณูว
ตูว	ถูว	ทูว	ธูว	นูว
				
ปูว	ผูว	พูว	ฟูว	มูว

		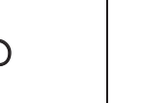		
ยูว	รูว	ลูว	วูว	สูว
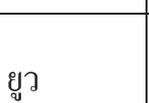	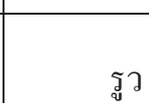	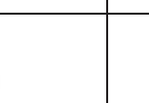		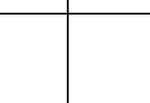
หูว	ฬูว	ดูว	บูว	ฝูว
		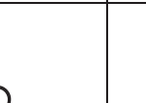		
ฟูว	ฮูว	อฺยูว	หฺงูว	หฺนูว
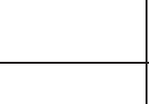	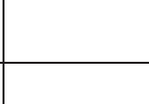			
หฺมูว	หฺยูว	หฺลูว	หฺวูว	

สระเอะ

แม่ กก

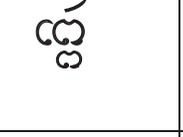		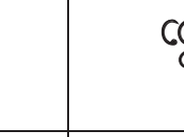	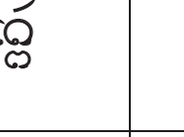	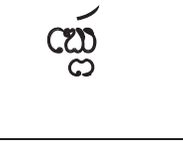
เก็ก	เข็ก	เค็ก	เฆ็ก	เง็ก
		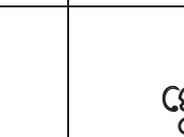	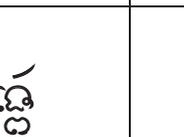	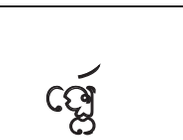
เจ็ก	เฉ็ก	เช็ก	เฌ็ก	เญ็ก
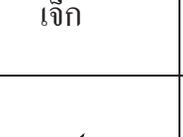	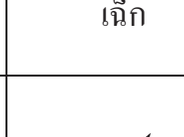		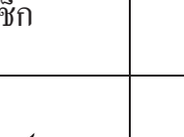	
เฏ็ก	เฐ็ก	เฑ็ก	เฒ็ก	เณ็ก
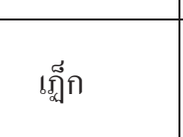		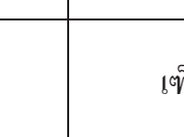	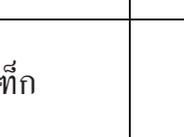	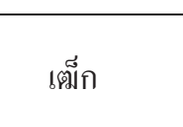
เต็ก	เถ็ก	เท็ก	เธ็ก	เน็ก

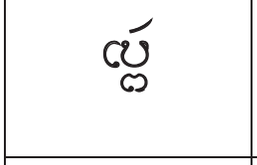	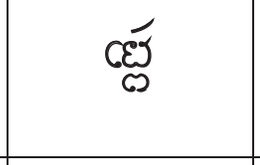	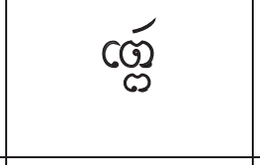		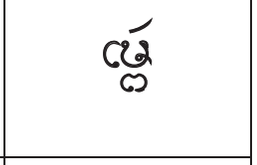
เป็ก	เผ็ก	เพ็ก	เภ็ก	เม็ก
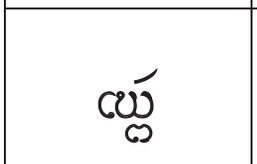	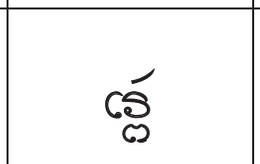			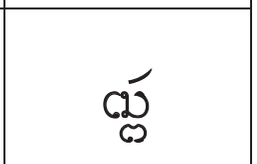
เย็ก	เร็ก	เล็ก	เว็ก	เส็ก
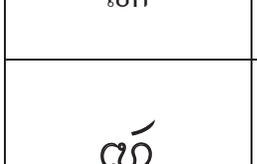	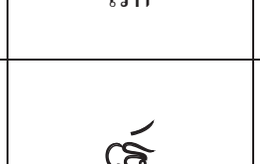		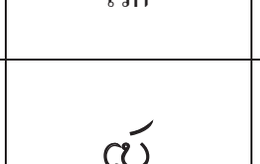	
เห็ก	เพ็ก	เด็ก	เบ็ก	เฝ็ก
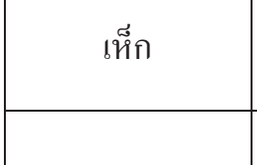	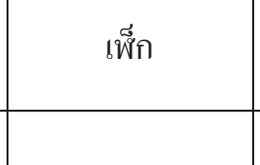	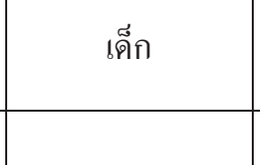	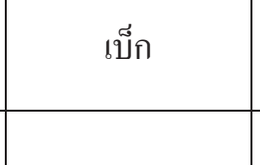	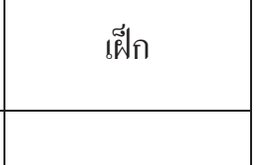
เฟ็ก	เฮ็ก	เอฺย็ก	เหฺง็ก	เหฺน็ก
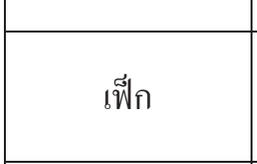	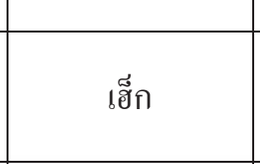	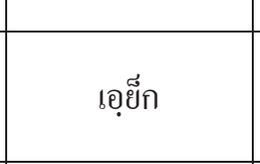		
เหฺม็ก	เหฺย็ก	เหฺล็ก	เหฺว็ก	

แม่ กง

				
เก็ง	เข็ง	เค็ง	เฆ็ง	เง็ง
				
เจ็ง	เฉ็ง	เช็ง	เฌ็ง	เญ็ง
				
เฏ็ง	เฐ็ง	เฑ็ง	เฒ็ง	เณ็ง
				
เต็ง	เถ็ง	เท็ง	เธ็ง	เน็ง
				
เป็ง	เผ็ง	เพ็ง	เฟ็ง	เม็ง

				
เย็ง	เร็ง	เล็ง	เว็ง	เส็ง
				
เห็ง	เพ็ง	เด็ง	เบ็ง	เฝ็ง
				
เฟ็ง	เฮ็ง	เอฺย็ง	เหฺง็ง	เหฺน็ง
				
เหฺม็ง	เหฺย็ง	เหฺล็ง	เหฺว็ง	

แม่ กด

				
เก็ด	เข็ด	เค็ด	เม็ด	เง็ด
				
เจ็ด	เฉ็ด	เช็ด	เฌ็ด	เญ็ด
				
เฏ็ด	เฐ็ด	เฑ็ด	เฒ็ด	เณ็ด
				
เต็ด	เถ็ด	เท็ด	เธ็ด	เน็ด
				
เป็ด	เผ็ด	เพ็ด	เภ็ด	เม็ด

				
เย็ด	เร็ด	เล็ด	เว็ด	เส็ด
				
เห็ด	เฟ็ด	เด็ด	เบ็ด	เฝ็ด
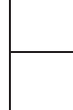				
เฟ็ด	เฮ็ด	เอฺย็ด	เหฺง็ด	เหฺน็ด
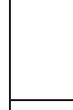				
เหฺม็ด	เหฺย็ด	เหฺล็ด	เหฺว็ด	

แม่ กน

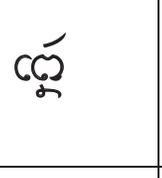	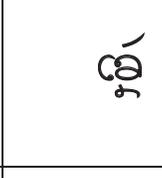	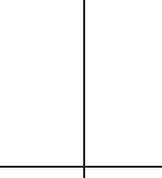	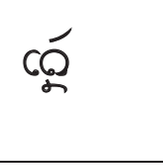	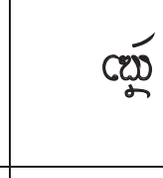
เก็น	เข็น	เค็น	เฆ็น	เง็น
		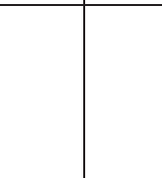		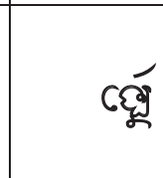
เจ็น	เฉ็น	เช็น	เฌ็น	เญ็น
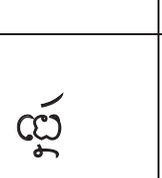	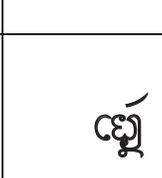	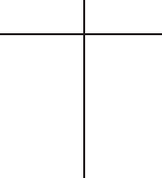	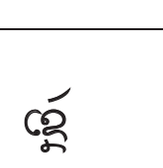	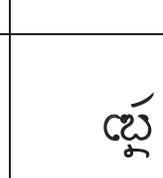
เฏ็น	เฐ็น	เฑ็น	เฒ็น	เณ็น
	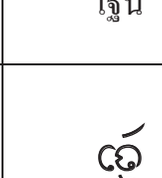	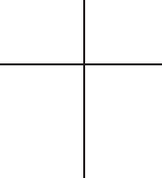		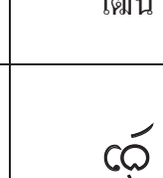
เต็น	เถ็น	เท็น	เธ็น	เน็น
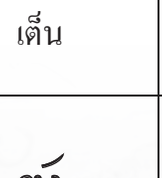	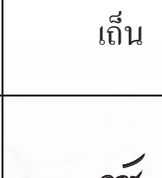		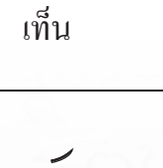	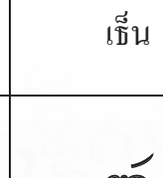
เป็น	เผ็น	เพ็น	เภ็น	เม็น

		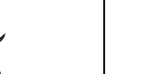		
เย็น	เร็น	เล็น	เว็น	เส็น
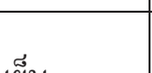	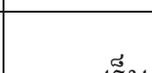	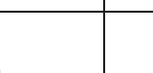	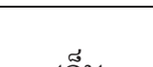	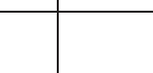
เห็น	เพ็น	เด็น	เบ็น	เฝ็น
		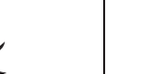		
เฟ็น	เฮ็น	เอฺย็น	เหฺง็น	เหฺน็น
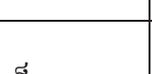	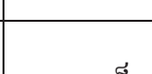	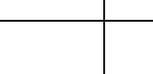	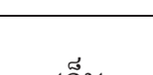	
เหฺม็น	เหฺย็น	เหฺล็น	เหฺว็น	

แม่ กบ

				
เก็บ	เข็บ	เค็บ	เฆ็บ	เง็บ
เจ็บ	เฉ็บ	เช็บ	เฌ็บ	เญ็บ
เฏ็บ	เฐ็บ	เฑ็บ	เฒ็บ	เณ็บ
				
เต็บ	เถ็บ	เท็บ	เธ็บ	เน็บ
				
เป็บ	เผ็บ	เพ็บ	เภ็บ	เม็บ

				
เย็บ	เร็บ	เล็บ	เว็บ	เส็บ
				
เห็บ	เพ็บ	เด็บ	เบ็บ	เฝ็บ
				
เฟ็บ	เฮ็บ	เอฺย็บ	เหฺง็บ	เหฺน็บ
				
เหฺม็บ	เหฺย็บ	เหฺล็บ	เหฺว็บ	

แม่ กม

				
เก็ม	เข็ม	เค็ม	เฆ็ม	เง็ม
		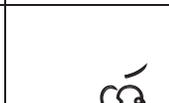	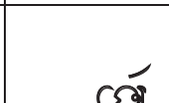	
เจ็ม	เฉ็ม	เช็ม	เฌ็ม	เญ็ม
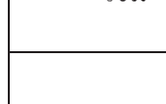	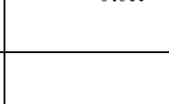	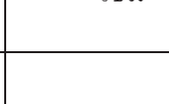	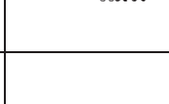	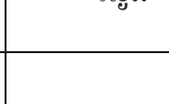
เฏ็ม	เฐ็ม	เฑ็ม	เฒ็ม	เณ็ม
	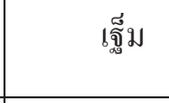	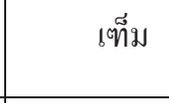	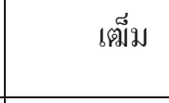	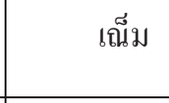
เต็ม	เถ็ม	เท็ม	เธ็ม	เน็ม
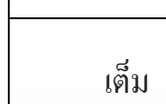				
เป็ม	เผ็ม	เพ็ม	เฟ็ม	เม็ม

				
เย็ม	เร็ม	เล็ม	เว็ม	เส็ม
			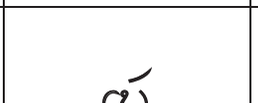	
เห็ม	เพ็ม	เด็ม	เบ็ม	เฝ็ม
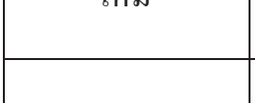	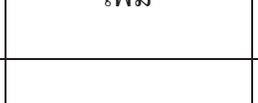	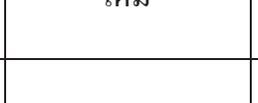	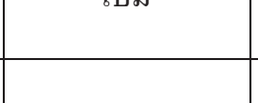	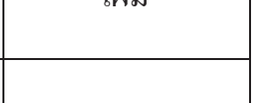
เฟ็ม	เฮ็ม	เอฺย็ม	เหฺง็ม	เหฺน็ม
				
เหฺม็ม	เหฺย็ม	เหฺล็ม	เหฺว็ม	

แม่ เกอว

				
เก็ว	เข็ว	เค็ว	เฆ็ว	เง็ว
				
เจ็ว	เฉ็ว	เช็ว	เฌ็ว	เญ็ว
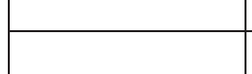	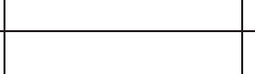	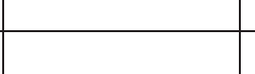	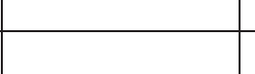	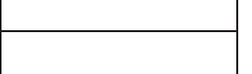
เฏ็ว	เฐ็ว	เฑ็ว	เฒ็ว	เณ็ว
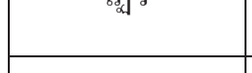	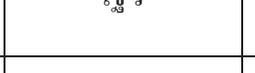	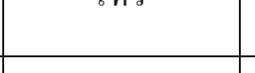	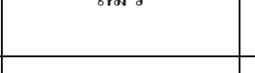	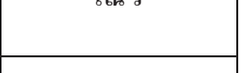
เต็ว	เถ็ว	เท็ว	เธ็ว	เน็ว
				
เป็ว	เผ็ว	เพ็ว	เฟ็ว	เม็ว

เย็ว	เร็ว	เล็ว	เว็ว	เส็ว
เห็ว	เพ็ว	เด็ว	เบ็ว	เฝ็ว
				
เฟ็ว	เฮ็ว	เอฺย็ว	เหฺง็ว	เหฺน็ว
เหฺม็ว	เหฺย็ว	เหฺล็ว	เหฺว็ว	

สระเอ

แม่ กก

				
เกก	เขก	เคก	เฆก	เงก
เจก	เฉก	เชก	เฌก	เญก
				
เฏก	เฐก	เฑก	เฒก	เณก
				
เตก	เถก	เทก	เธก	เนก

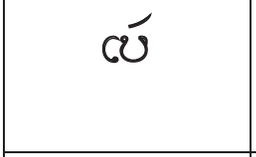				
เปก	เผก	เพก	เภก	เมก
				
เยก	เรก	เลก	เวก	เสก
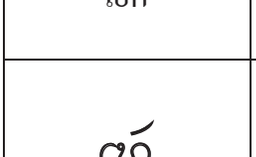		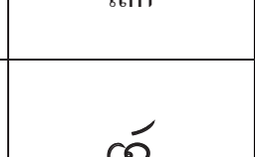	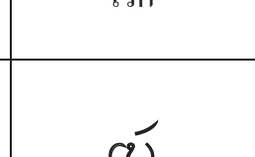	
เหก	เฬก	เดก	เบก	เฝก
		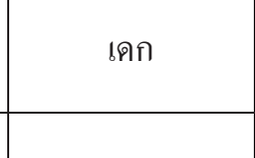		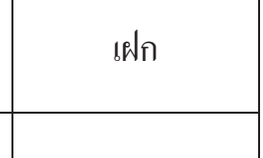
เฟก	เฮก	เอยก	เหฺงก	เหฺนก
		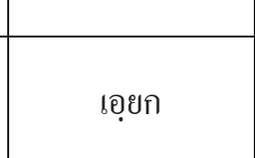	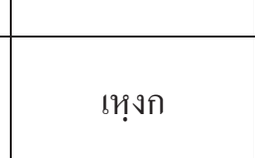	
เหฺมก	เหฺยก	เหฺลก	เหฺวก	

แม่ กง

		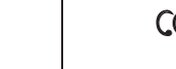		
เกง	เขง	เคง	เฆง	เงง
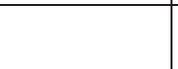		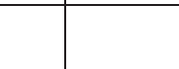	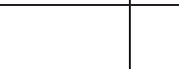	
เจง	เฉง	เชง	เฌง	เญง
				
เฏง	เฐง	เฑง	เฒง	เณง
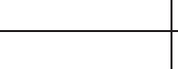		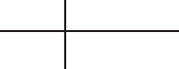	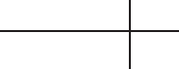	
เตง	เถง	เทง	เธง	เนง
				
เปง	เผง	เพง	เภง	เมง

				
เยง	เรง	เลง	เวง	เสง
				
เหง	เพง	เดง	เบง	เฝง
				
เฟง	เฮง	เอฺยง	เหฺงง	เหฺนง
				
เหฺมง	เหฺยง	เหฺลง	เหฺวง	

แม่ กด

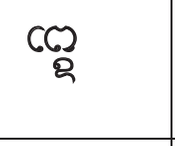	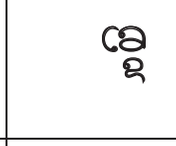	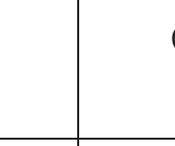	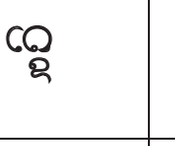	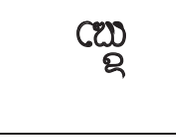
เกด	เขด	เคด	เฆด	เงด
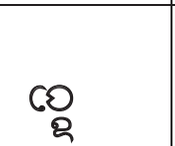	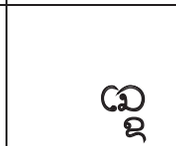	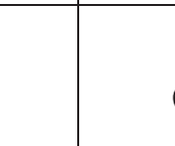	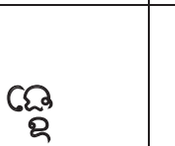	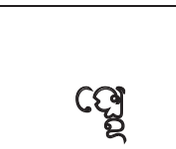
เจด	เฉด	เชด	เฌด	เญด
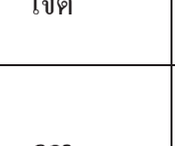	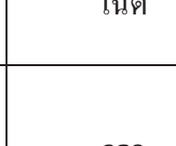	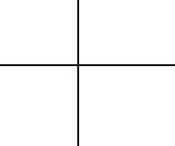	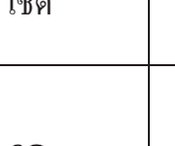	
เฏด	เฐด	เฑด	เฒด	เณด
			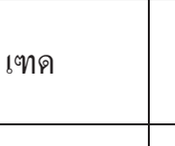	
เตด	เถด	เทด	เธด	เนด
		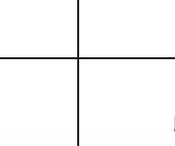	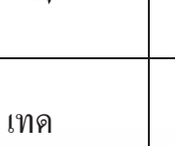	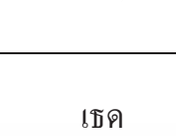
เปด	เผด	เพด	เภด	เมด

				
เยด	เรด	เลด	เวด	เสด
				
เหด	เผด	เดด	เบด	เฝด
				
เฟด	เฮด	เอฺยด	เหฺงด	เหฺนด
				
เหฺมด	เหฺยด	เหฺลด	เหฺวด	

แม่ กน

				
เกน	เขน	เคน	เฆน	เงน
				
เจน	เฉน	เชน	เฌน	เญน
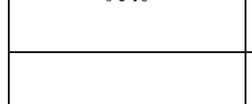	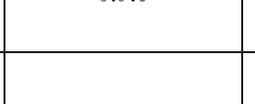	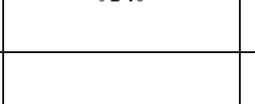		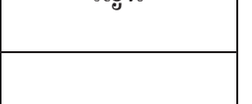
เฏน	เฐน	เฑน	เฒน	เณน
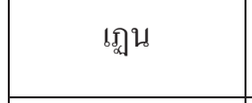		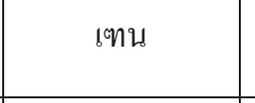	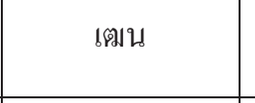	
เตน	เถน	เทน	เธน	เนน
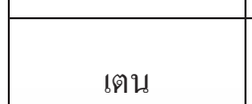				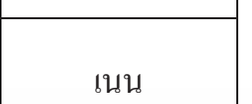
เปน	เผน	เพน	เภน	เมน

				
เยน	เรน	เลน	เวน	เสน
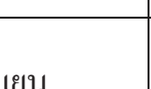	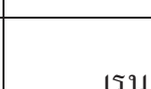	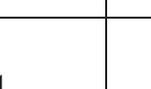		
เหน	เพน	เดน	เบน	เฝน
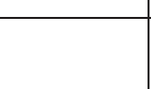	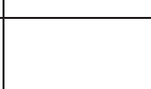	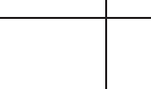		
เฟน	เฮน	เอฺยน	เหฺงน	เหฺนน
				
เหฺมน	เหฺยน	เหฺลน	เหฺวน	

แม่ กบ

				
เกบ	เขบ	เคบ	เฆบ	เงบ
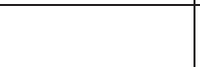	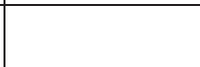	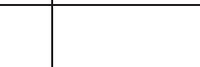		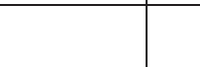
เจบ	เฉบ	เชบ	เฌบ	เญบ
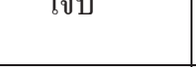	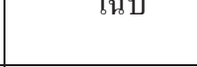			
เฏบ	เฐบ	เฑบ	เฒบ	เณบ
				
เตบ	เถบ	เทบ	เธบ	เนบ
			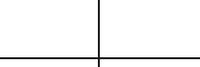	
เปบ	เผบ	เพบ	เฟบ	เมบ

				
เยบ	เรบ	เลบ	เวบ	เสบ
	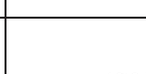			
เหบ	เฬบ	เดบ	เบบ	เฝบ
	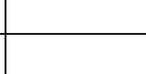			
เฟบ	เฮบ	เอฺยบ	เหฺงบ	เหฺนบ
				
เหฺมบ	เหฺยบ	เหฺลบ	เหฺวบ	

แม่ กม

				
เกม	เขม	เคม	เฆม	เงม
				
เจม	เฉม	เชม	เฌม	เญม
				
เฏม	เฐม	เฑม	เฒม	เณม
				
เตม	เถม	เทม	เธม	เนม
				
เปม	เผม	เพม	เภม	เมม

		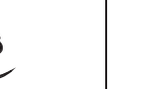		
เยม	เรม	เลม	เวม	เสม
		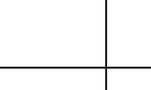		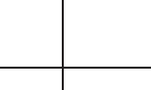
เหม	เพม	เดม	เบม	เฝม
	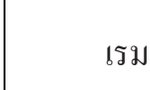			
เฟม	เฮม	เอฺยม	เหฺงม	เหฺนม
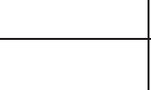	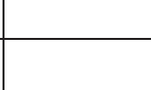	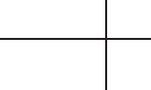		
เหฺมม	เหฺยม	เหฺลม	เหฺวม	

แม่ เกย

		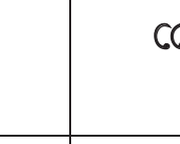	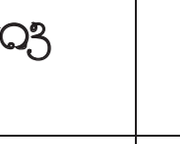	
เกย	เขย	เคย	เฆย	เงย
		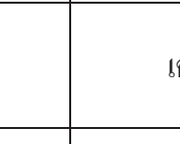	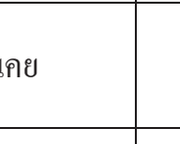	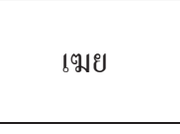
เจย	เฉย	เชย	เฌย	เญย
		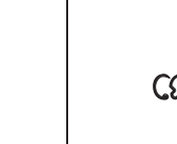	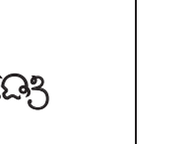	
เฏย	เฐย	เฑย	เฒย	เณย
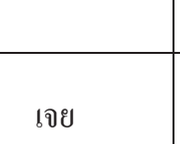	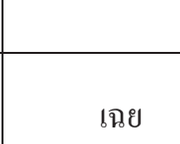		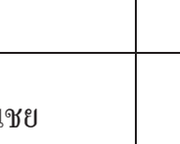	
เตย	เถย	เทย	เธย	เนย
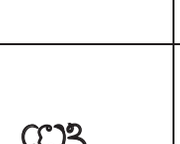		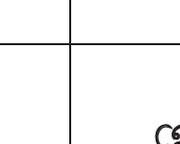	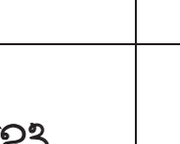	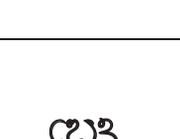
เปย	เผย	เพย	เภย	เมย

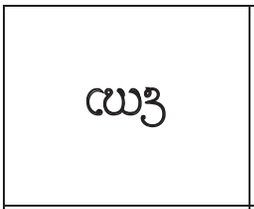	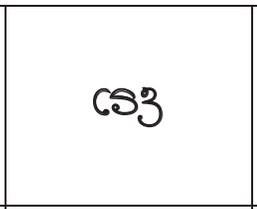	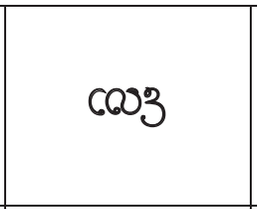	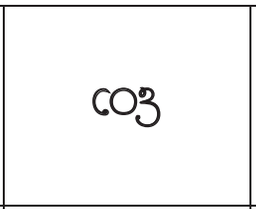	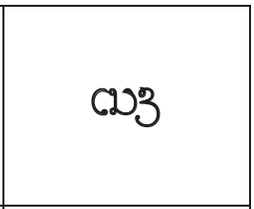
เยย	เรย	เลย	เวย	เสย
	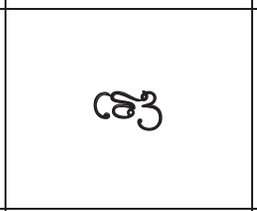	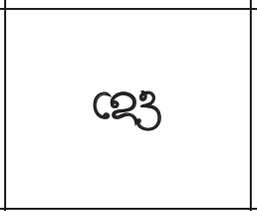	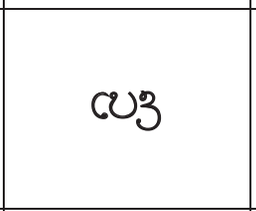	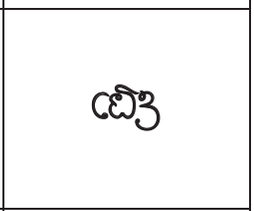
เหย	เพย	เคย	เบย	เฝย
		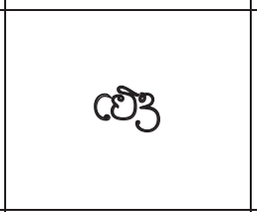		
เฟย	เฮย	เอ့ยย	เหฺงย	เหฺนย
	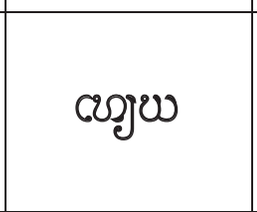			
เหฺมย	เหฺยย	เหฺลย	เหฺวย	

แม่ เกอว

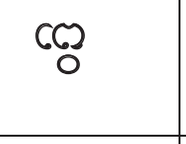		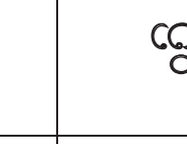	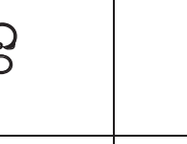	
เกว	เขว	เคว	เฆว	เงว
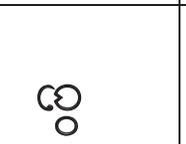	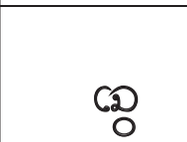	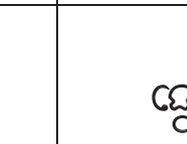	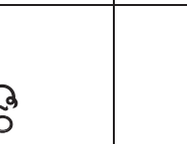	
เจว	เฉว	เชว	เฌว	เญว
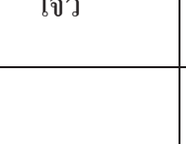	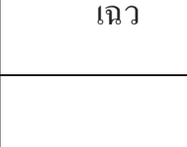	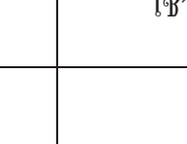	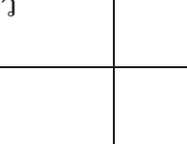	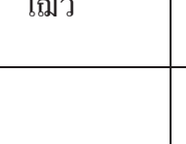
เฏว	เฐว	เฑว	เฒว	เณว
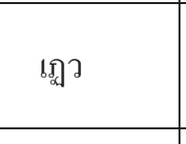		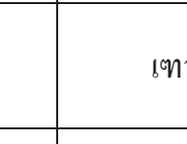	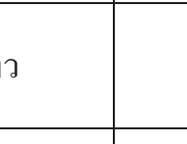	
เตว	เถว	เทว	เธว	เนว
	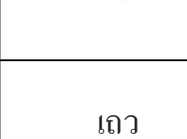	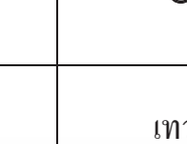	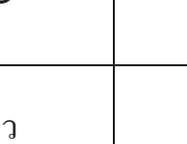	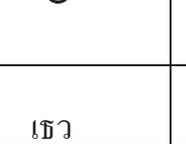
เปว	เผว	เพว	เภว	เมว

เยว	เรว	เลว	เวว	เสว
				
เหว	เพว	เดว	เบว	เฝว
				
เฟว	เฮว	เอฺยว	เหฺงว	เหฺนว
				
เหฺมว	เหฺยว	เหฺลว	เหฺวว	

สระแอ

แม่ กก

				
แกก	แขก	แคก	แฆก	แงก
				
แจก	แฉก	แชก	แฌก	แญก
				
แฏก	แฐก	แฑก	แฒก	แณก
				
แตก	แถก	แทก	แธก	แนก

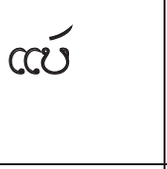		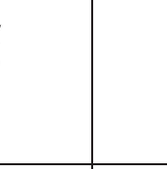		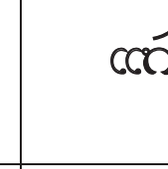
แปก	แผก	แพก	แภก	แมก
	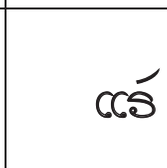	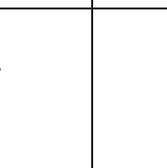		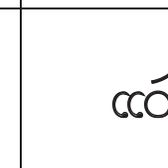
แยก	แรก	แลก	แวก	แสก
	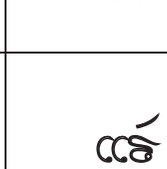	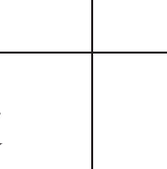		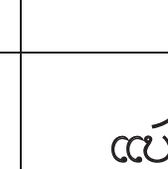
แหก	แฬก	แดก	แบก	แฝก
	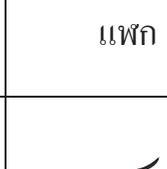			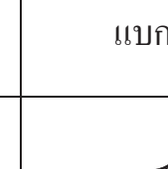
แฟก	แฮก	แอฺยก	แหฺงก	แหฺนก
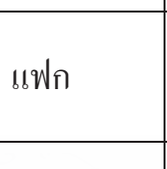		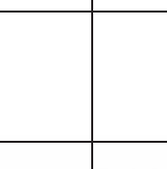		
แหฺมก	แหฺยก	แหฺลก	แหฺวก	

แม่ กง

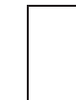	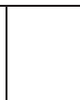	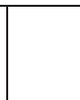	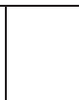	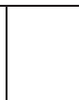
แกง	แขง	แคง	แฆง	แงง
				
แจง	แฉง	แชง	แฌง	แญง
				
แฏง	แฐง	แฑง	แฒง	แณง
				
แตง	แถง	แทง	แธง	แนง
				
แป	แผง	แพง	แภง	แมง

แยง	แรง	แลง	แวง	แสง
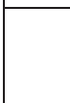		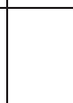	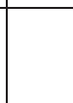	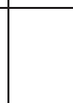
แหง	แฟง	แดง	แบง	แฝง
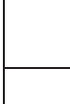	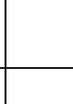	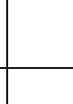	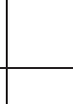	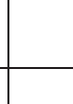
แฟง	แฮง	แอฺยง	แหฺงง	แหฺนง
แหฺมง	แหฺยง	แหฺลง	แหฺวง	

แม่ กด

				
แกด	แขด	แคด	แฆด	แงด
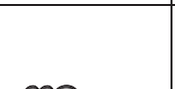	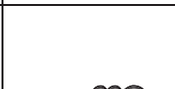	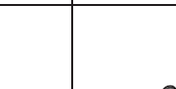	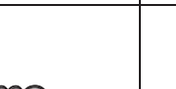	
แจด	แฉด	แชด	แฌด	แญด
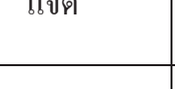		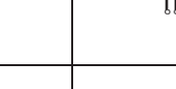	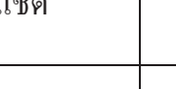	
แฏด	แฐด	แฑด	แฒด	แณด
				
แตด	แถด	แทด	แธด	แนด
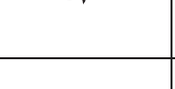	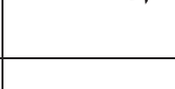		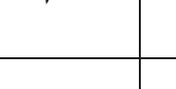	
แปด	แผด	แพด	แภด	แมด

				
แยด	แรด	แลด	แวด	แสด
		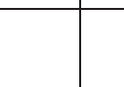		
แหด	แผด	แดด	แบด	แฝด
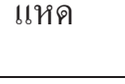	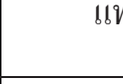	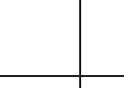	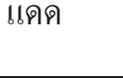	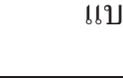
แฟด	แฮด	แอฺยด	แหฺงด	แหฺนด
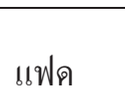	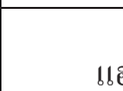	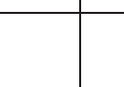	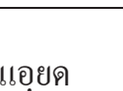	
แหฺมด	แหฺยด	แหฺลด	แหฺวด	

แม่ กน

	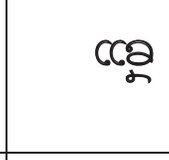	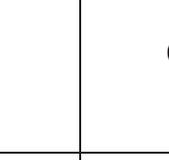	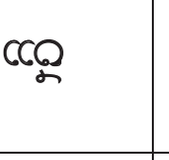	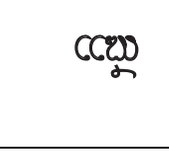
แกน	แขน	แคน	แฆน	แงน
	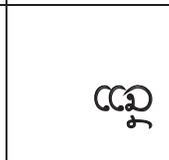	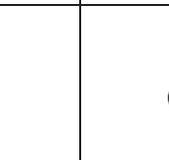	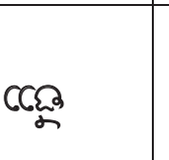	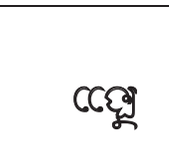
แจน	แฉน	แชน	แฌน	แญน
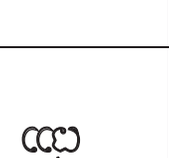	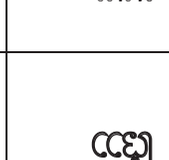	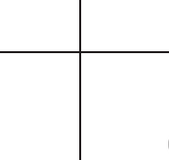	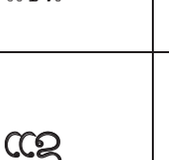	
แฏน	แฐน	แฑน	แฒน	แณน
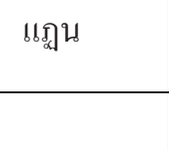		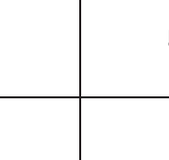	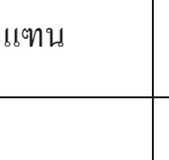	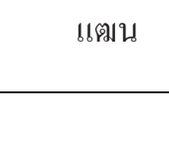
แตน	แถน	แทน	แธน	แนน
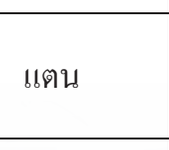	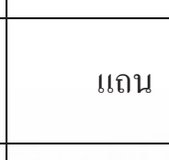	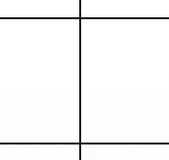	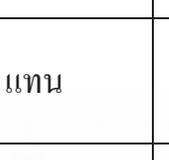	
แปน	แผน	แพน	แภน	แมน

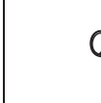	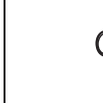	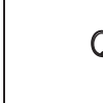		
แยน	แรน	แลน	แวน	แสน
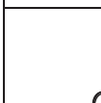	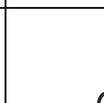	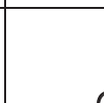	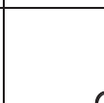	
แหน	แพน	แดน	แบน	แฝน
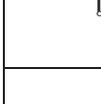	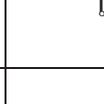	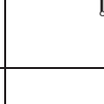	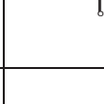	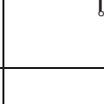
แฟน	แฮน	แอฺยน	แหฺงน	แหฺนน
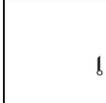		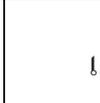		
แหฺมน	แหฺยน	แหฺลน	แหฺวน	

แม่ กบ

			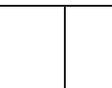	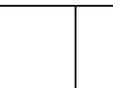
แกบ	แขบ	แคบ	แฆบ	แงบ
				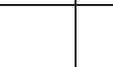
แจบ	แฉบ	แชบ	แฌบ	แญบ
				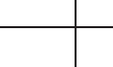
แฏบ	แฐบ	แฑบ	แฒบ	แณบ
				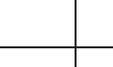
แตบ	แถบ	แทบ	แธบ	แนบ
แปบ	แผบ	แพบ	แภบ	แมบ

				
แยบ	แรบ	แลบ	แวบ	แสบ
				
แหบ	แพบ	แดบ	แบบ	แฝบ
				
แฟบ	แฮบ	แอฺยบ	แหฺงบ	แหฺนบ
				
แหฺมบ	แหฺยบ	แหฺลบ	แหฺวบ	

แม่ กม

				
แกม	แขม	แคม	แฆม	แงม
				
แจม	แฉม	แชม	แฌม	แญม
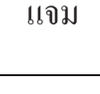		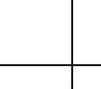	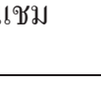	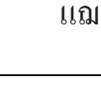
แฏม	แฐม	แฑม	แฒม	แณม
				
แตม	แถม	แทม	แธม	แนม
				
แปม	แผม	แพม	แภม	แมม

				
แยม	แรม	แลม	แวม	แสม
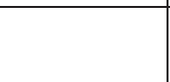	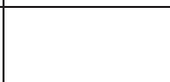	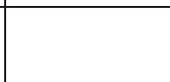	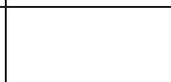	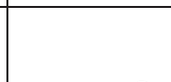
แหม	แฟม	แดม	แบม	แฝม
	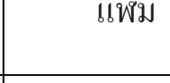	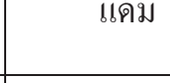	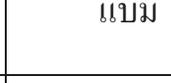	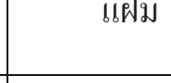
แฟม	แฮม	แอฺยม	แหฺงม	แหฺนม
	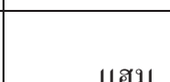	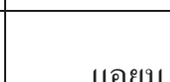	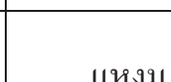	
แหฺมม	แหฺยม	แหฺลม	แหฺวม	

แม่ เกอว

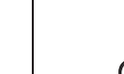				
แกว	แขว	แคว	แฆว	แงว
	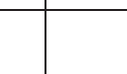	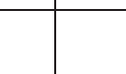	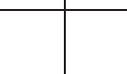	
แจว	แฉว	แชว	แฌว	แญว
				
แฏว	แฐว	แฑว	แฒว	แณว
แตว	แถว	แทว	แธว	แนว
แปว	แผว	แพว	แภว	แมว

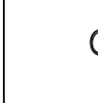	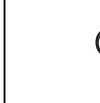	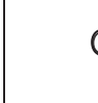		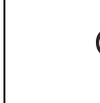
แยว	แรว	แลว	แวว	แสว
	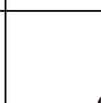	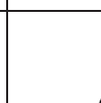	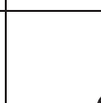	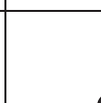
แหว	แฬว	แดว	แบว	แฝว
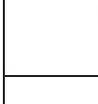	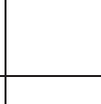	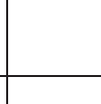	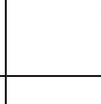	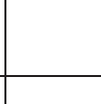
แฟว	แฮว	แอฺยว	แหฺงว	แหฺนว
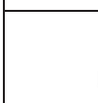	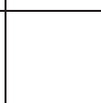	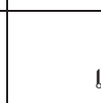	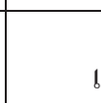	
แหฺมว	แหฺยว	แหฺลว	แหฺวว	

สระเอีย

แม่ กก

			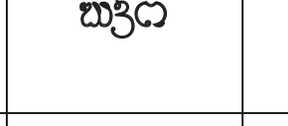	
เกียก	เขียก	เคียก	เฆียก	เงียก
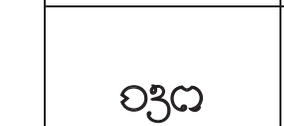		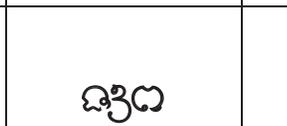	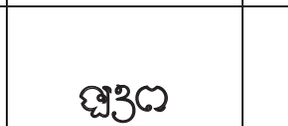	
เจียก	เฉียก	เชียก	เฌียก	เญียก
		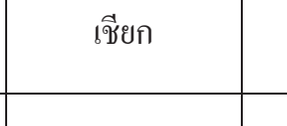		
เฏียก	เฐียก	เฑียก	เฒียก	เณียก
				
เตียก	เถียก	เทียก	เธียก	เนียก

				
เปียก	เผียก	เพียก	เภียก	เมียก
				
เยียก	เรียก	เลียก	เวียก	เสียก
	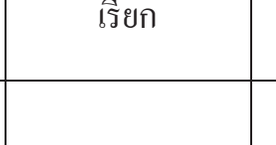			
เหียก	เพียก	เดียก	เบียก	เฝียก
				
เฟียก	เฮียก	เอฺยียก	เหฺงียก	เหฺนียก
				
เหฺมียก	เหฺยียก	เหฺลียก	เหฺวียก	

แม่ กง

				
เกียง	เขียง	เคียง	เฆียง	เงียง
				
เจียง	เฉียง	เชียง	เฌียง	เญียง
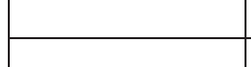	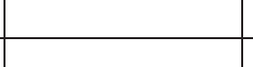	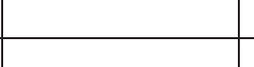	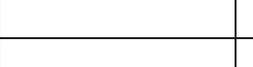	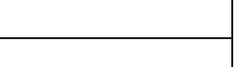
เฏียง	เฐียง	เฑียง	เฒียง	เณียง
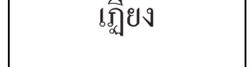		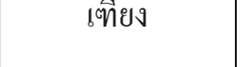	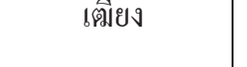	
เตียง	เถียง	เทียง	เธียง	เนียง
				
เปียง	เผียง	เพียง	เภียง	เมียง

		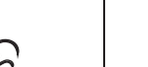		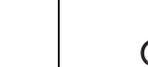
เยียง	เรียง	เลียง	เวียง	เสียง
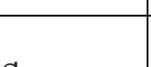	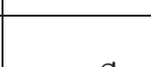	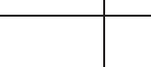	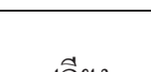	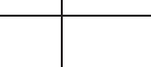
เหียง	เพียง	เดียง	เบียง	เฝียง
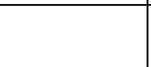	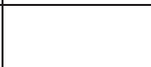	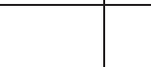		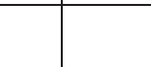
เฟียง	เฮียง	เอฺยียง	เหฺงียง	เหฺนียง
เหฺมียง	เหฺยียง	เหฺลียง	เหฺวียง	

แม่ กด

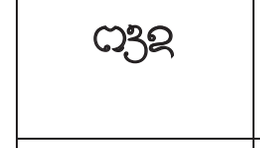	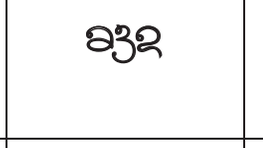	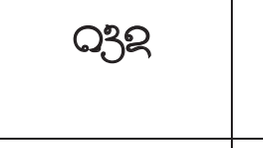	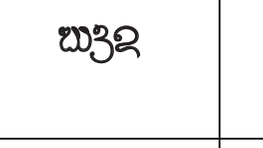	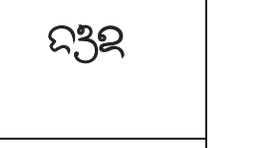
เกียด	เขียด	เคียด	เฆียด	เงียด
			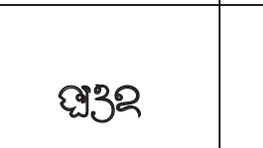	
เจียด	เฉียด	เชียด	เฌียด	เญียด
		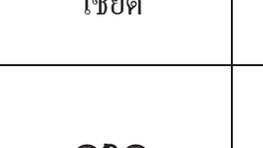		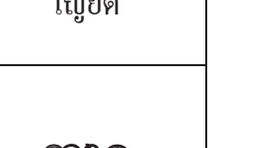
เฏียด	เฐียด	เฑียด	เฒียด	เณียด
				
เตียด	เถียด	เทียด	เธียด	เนียด
		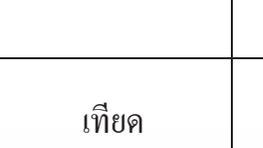	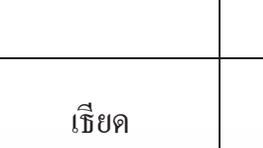	
เปียด	เผียด	เพียด	เภียด	เมียด

	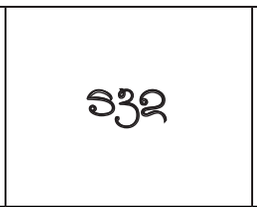	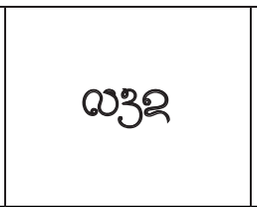	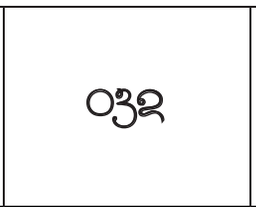	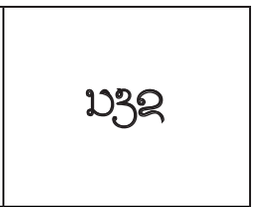
เยียด	เรียด	เลียด	เวียด	เสียด
	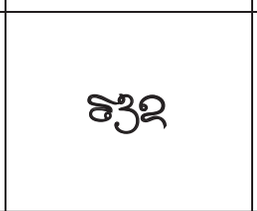	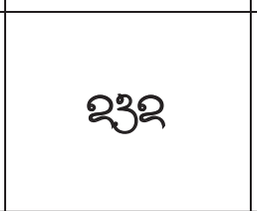	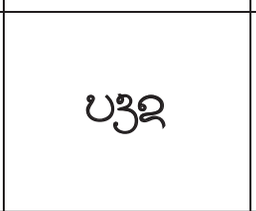	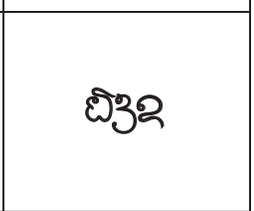
เหียด	เพียด	เดียด	เบียด	เผียด
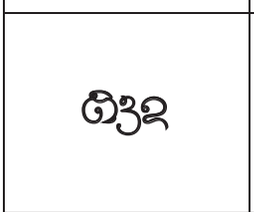	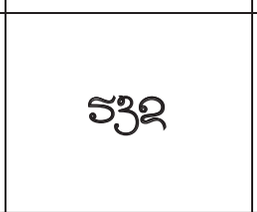	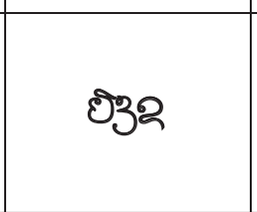		
เฟียด	เฮียด	เอฺยียด	เหฺงียด	เหฺนียด
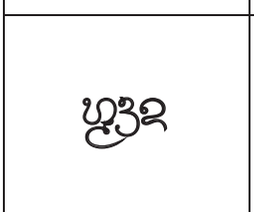		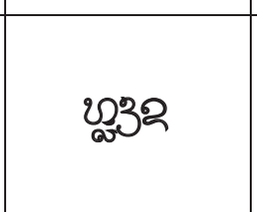	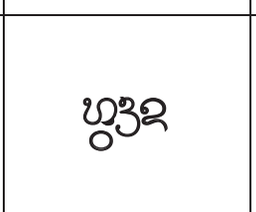	
เหฺมียด	เหฺยียด	เหฺลียด	เหฺวียด	

แม่ กน

		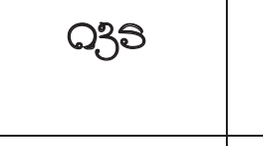		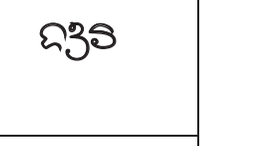
เกียน	เขียน	เคียน	เฆียน	เงียน
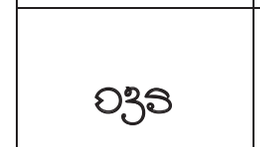		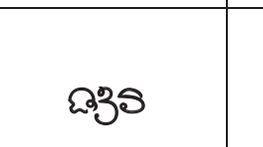	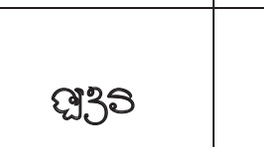	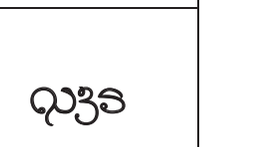
เจียน	เฉียน	เชียน	เฌียน	เญียน
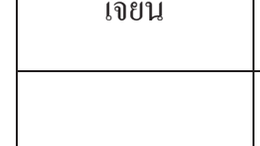			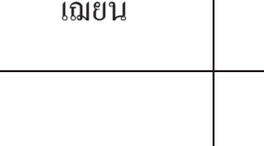	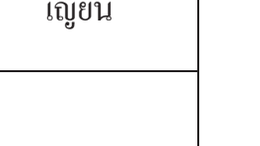
เฏียน	เฐียน	เฑียน	เฒียน	เณียน
				
เตียน	เถียน	เทียน	เธียน	เนียน
				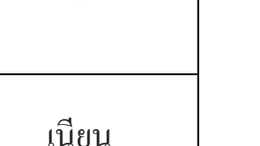
เปียน	เผียน	เพียน	เภียน	เมียน

	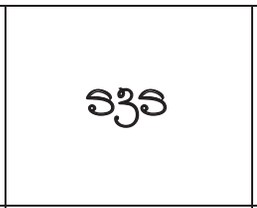		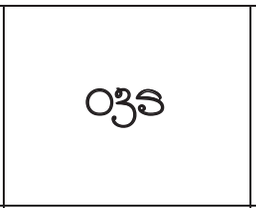	
เยียน	เรียน	เลียน	เวียน	เสียน
	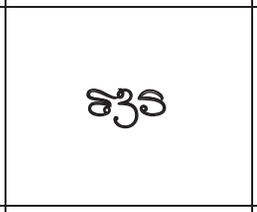			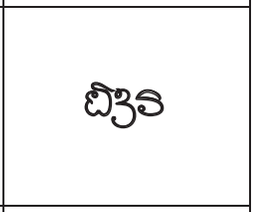
เหียน	เพียน	เดียน	เบียน	เฝียน
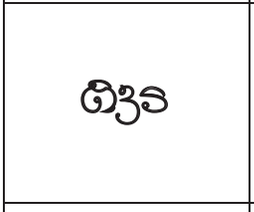		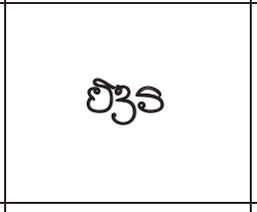	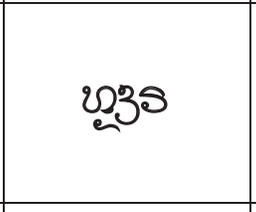	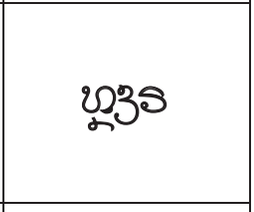
เฟียน	เฮียน	เอฺยียน	เหฺงียน	เหฺนียน
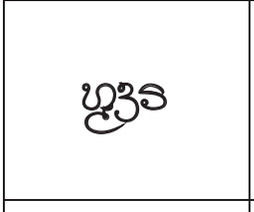			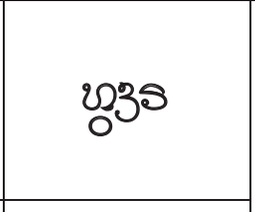	
เหฺมียน	เหฺยียน	เหฺลียน	เหฺวียน	

แม่ กบ

		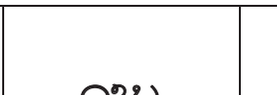	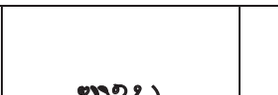	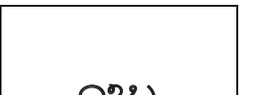
เกียบ	เขียบ	เคียบ	เฆียบ	เงียบ
	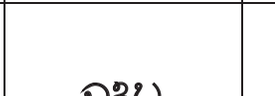	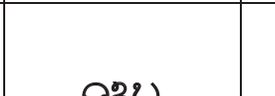	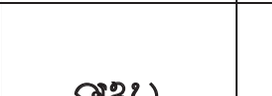	
เจียบ	เฉียบ	เชียบ	เฌียบ	เญียบ
				
เฏียบ	เฐียบ	เฑียบ	เฒียบ	เณียบ
				
เตียบ	เถียบ	เทียบ	เธียบ	เนียบ
	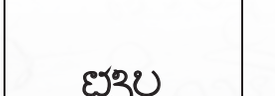			
เปียบ	เผียบ	เพียบ	เภียบ	เมียบ

				
เยียบ	เรียบ	เลียบ	เวียบ	เสียบ
	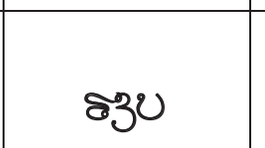	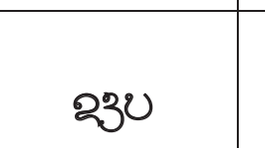		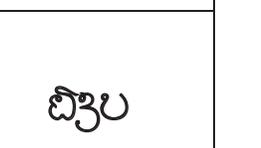
เหียบ	เพียบ	เดียบ	เบียบ	เฝียบ
		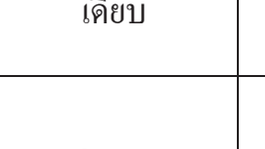	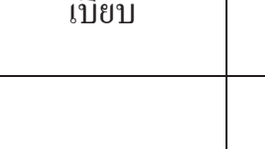	
เฟียบ	เฮียบ	เอฺยียบ	เหฺงียบ	เหฺนียบ
				
เหฺมียบ	เหฺยียบ	เหฺลียบ	เหฺวียบ	

แม่ กม

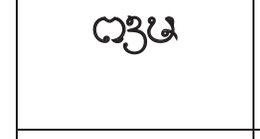	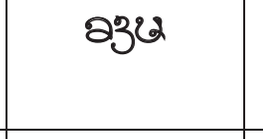	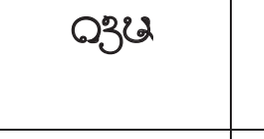		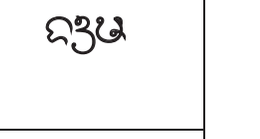
เกียม	เขียม	เคียม	เฆียม	เงียม
				
เจียม	เฉียม	เชียม	เฌียม	เญียม
				
เฏียม	เฐียม	เฑียม	เฒียม	เณียม
				
เตียม	เถียม	เทียม	เธียม	เนียม
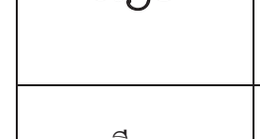	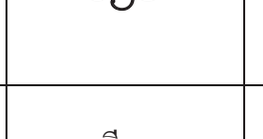		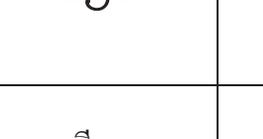	
เปียม	เผียม	เพียม	เภียม	เมียม

			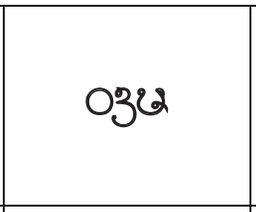	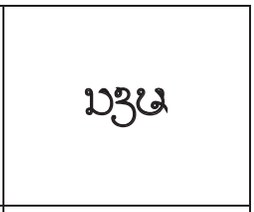
เยียม	เรียม	เลียม	เวียม	เสียม
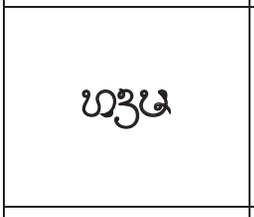	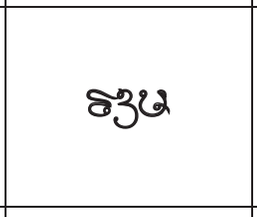		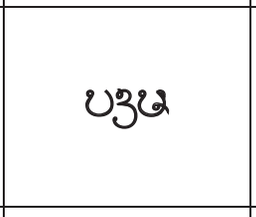	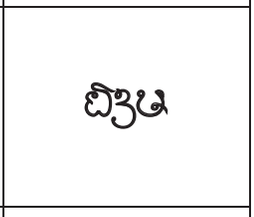
เหียม	เพียม	เดียม	เบียม	เผียม
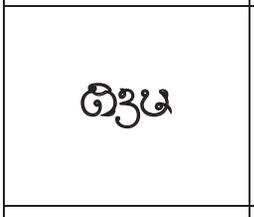			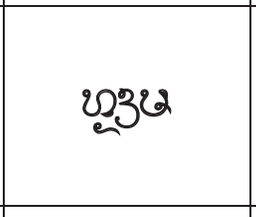	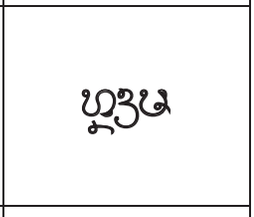
เฟียม	เฮียม	เอฺยียม	เหฺงียม	เหฺนียม
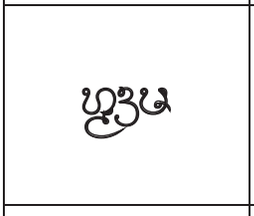			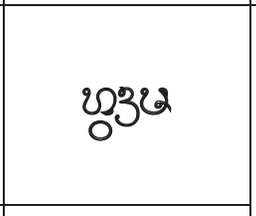	
เหฺมียม	เหฺยียม	เหฺลียม	เหฺวียม	

แม่ เกอว

				
เกียว	เขียว	เคียว	เฆียว	เงียว
				
เจียว	เฉียว	เชียว	เฌียว	เญียว
				
เฏียว	เฐียว	เฑียว	เฒียว	เณียว
				
เตียว	เถียว	เทียว	เธียว	เนียว
				
เปียว	เผียว	เพียว	เภียว	เมียว

				
เยียว	เรียว	เลียว	เวียว	เสียว
				
เหียว	เพียว	เดียว	เบียว	เผียว
		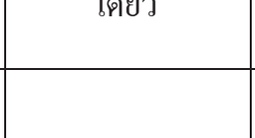	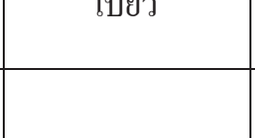	
เฟียว	เฮียว	เอฺยียว	เหฺงียว	เหฺนียว
				
เหฺมียว	เหฺยียว	เหฺลียว	เหฺวียว	

สระเอือ

แม่ กก

			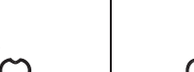	
เกือก	เขือก	เคือก	เฆือก	เงือก
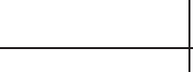	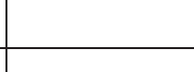	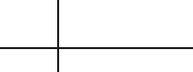		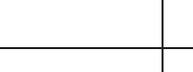
เจือก	เฉือก	เชือก	เฌือก	เญือก
				
เฏือก	เฐือก	เฑือก	เฒือก	เณือก
				
เตือก	เถือก	เทือก	เธือก	เนือก

		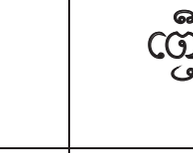	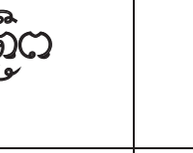	
เปือก	เผือก	เพือก	เภือก	เมือก
	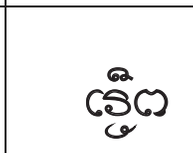	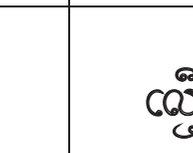	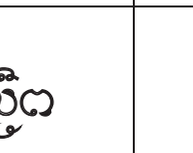	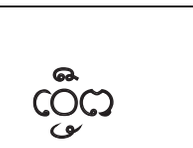
เยือก	เรือก	เลือก	เวือก	เสือก
	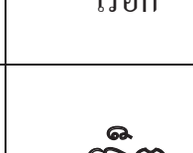	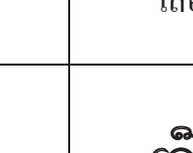	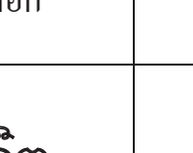	
เหือก	เพือก	เดือก	เบือก	เฝือก
		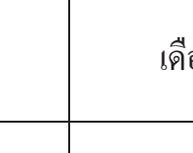		
เฟือก	เฮือก	เอฺยือก	เหฺงือก	เหฺนือก
		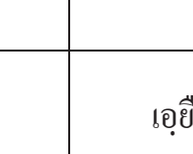		
เหฺมือก	เหฺยือก	เหฺลือก	เหฺวือก	

แม่ กง

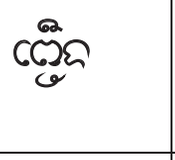		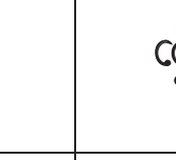	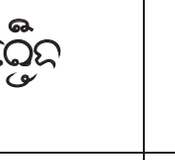	
เกือง	เขือง	เคือง	เฆือง	เงือง
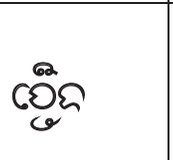		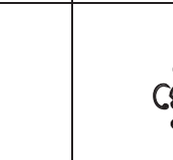	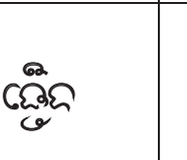	
เจือง	เฉือง	เชือง	เฌือง	เญือง
	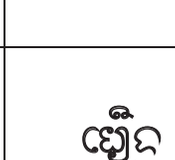	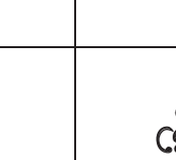	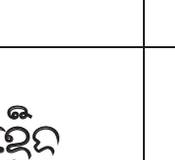	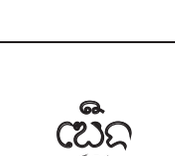
เฏือง	เฐือง	เฑือง	เฒือง	เณือง
		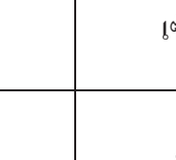		
เตือง	เถือง	เทือง	เธือง	เนือง
		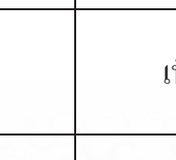		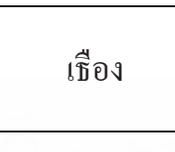
เบือง	เผือง	เพือง	เภือง	เมือง

				
เยือง	เรือง	เลือง	เวือง	เสือง
เหือง	เพือง	เดือง	เบือง	เฝือง
เฟือง	เฮือง	เอฺยือง	เหฺงือง	เหฺนือง
			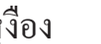	
เหฺมือง	เหฺยือง	เหฺลือง	เหฺวือง	

แม่ กด

				
เกือด	เขือด	เคือด	เฆือด	เงือด
	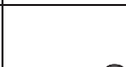	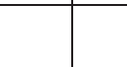		
เจือด	เฉือด	เชือด	เฌือด	เญือด
	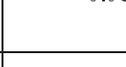	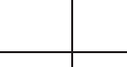		
เฏือด	เฐือด	เฑือด	เฒือด	เณือด
				
เตือด	เถือด	เทือด	เธือด	เนือด
			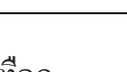	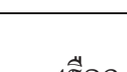
เปือด	เผือด	เพือด	เภือด	เมือด

				
เยือด	เรือด	เลือด	เวือด	เสือด
เหือด	เพือด	เดือด	เบือด	เฝือด
เฟือด	เฮือด	เอฺยือด	เหฺงือด	เหฺนือด
				
เหฺมือด	เหฺยือด	เหฺลือด	เหฺวือด	

แม่ กน

				
เกือน	เขือน	เคือน	เฆือน	เงือน
				
เจือน	เฉือน	เชือน	เฌือน	เญือน
เฏือน	เฐือน	เฑือน	เฒือน	เณือน
				
เตือน	เถือน	เทือน	เธือน	เนือน
				
เบือน	เผือน	เพือน	เภือน	เมือน

				
เยือน	เรือน	เลือน	เวือน	เสือน
		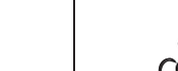		
เหือน	เพือน	เดือน	เบือน	เฝือน
				
เฟือน	เฮือน	เอฺยือน	เหฺงือน	เหฺนือน
				
เหฺมือน	เหฺยือน	เหฺลือน	เหฺวือน	

แม่ กบ

				
เกือบ	เขือบ	เคือบ	เฆือบ	เงือบ
				
เจือบ	เฉือบ	เชือบ	เฌือบ	เญือบ
				
เฏือบ	เฐือบ	เฑือบ	เฒือบ	เณือบ
				
เตือบ	เถือบ	เทือบ	เธือบ	เนือบ
				
เปือบ	เผือบ	เพือบ	เภือบ	เมือบ

				
เยือบ	เรือบ	เลือบ	เวือบ	เสือบ
เหือบ	เพือบ	เดือบ	เบือบ	เฝือบ
เฟือบ	เฮือบ	เอฺยือบ	เหฺงือบ	เหฺนือบ
				
เหฺมือบ	เหฺยือบ	เหฺลือบ	เหฺวือบ	

แม่ กม

				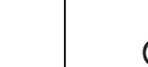
เกือม	เขือม	เคือม	เฆือม	เงือม
	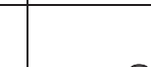	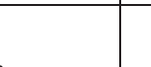		
เจือม	เฉือม	เชือม	เฌือม	เญือม
	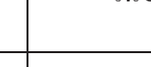	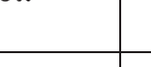		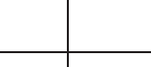
เฏือม	เฐือม	เฑือม	เฒือม	เณือม
				
เตือม	เถือม	เทือม	เธือม	เนือม
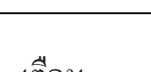				
เบือม	เผือม	เพือม	เฝือม	เมือม

	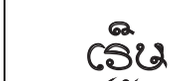	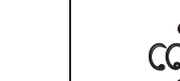		
เยือม	เรือม	เลือม	เวือม	เสือม
	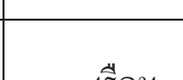	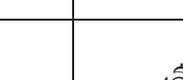		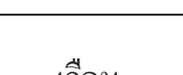
เหือม	เพือม	เดือม	เบือม	เฝือม
		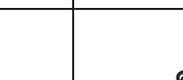		
เฟือม	เฮือม	เอฺยือม	เหฺงือม	เหฺนือม
	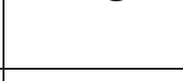	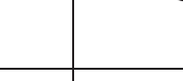		
เหฺมือม	เหฺยือม	เหฺลือม	เหฺวือม	

แม่ เกย

				
เกือย	เขือย	เคือย	เฆือย	เงือย
เจือย	เฉือย	เชือย	เฌือย	เญือย
				
เฏือย	เฐือย	เฑือย	เฒือย	เณือย
				
เตือย	เถือย	เทือย	เธือย	เนือย
				
เปือย	เผือย	เพือย	เภือย	เมือย

				
เยือย	เรือย	เลือย	เวือย	เสือย
				
เหือย	เผือย	เดือย	เบือย	เฝือย
				
เฟือย	เฮือย	เอฺยือย	เหฺงือย	เหฺนือย
				
เหฺมือย	เหฺยือย	เหฺลือย	เหฺวือย	

สระโอะ

แม่ กก

			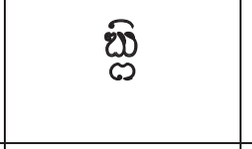	
กก	ขก	คก	ฆก	งก
		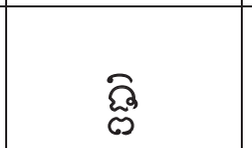	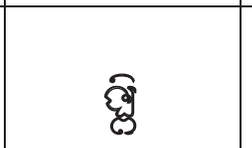	
จก	ฉก	ชก	ฌก	ญก
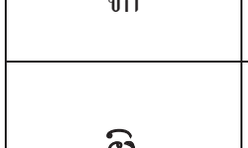	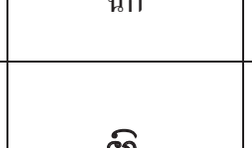			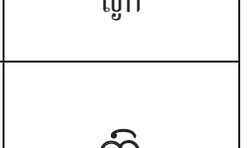
ฏก	ฐก	ฑก	ฒก	ณก
		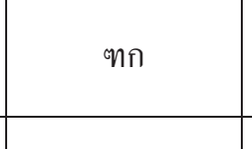	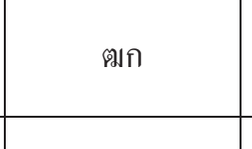	
ตก	ถก	ทก	ธก	นก

				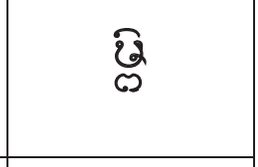
ปก	ผก	พก	ภก	มก
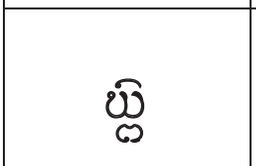	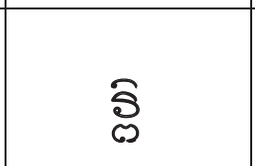	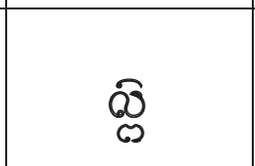	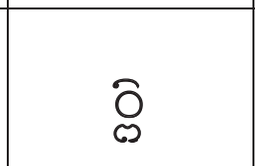	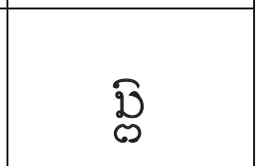
ยก	รก	ลก	วก	สก
	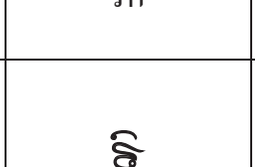	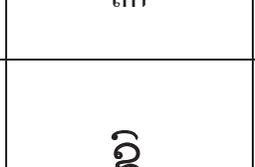	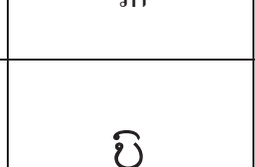	
หก	ฬก	ดก	บก	ฝก
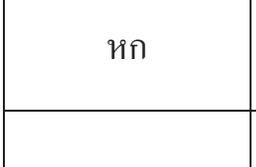		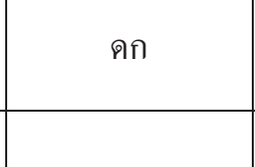	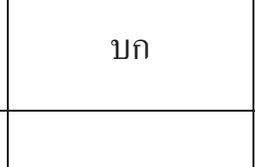	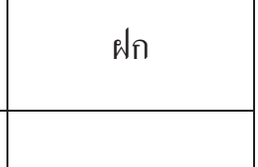
ฟก	ฮก	อฺยก	หฺงก	หฺนก
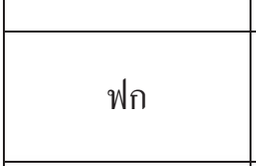	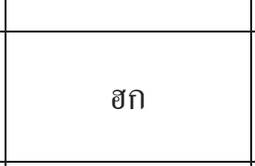	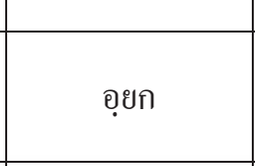		
หฺมก	หฺยก	หฺลก	หฺวก	

แม่ กง

				
กง	ขง	คง	ฆง	งง
				
จง	ฉง	ชง	ฌง	ญง
				
ฏง	ฐง	ฑง	ฒง	ณง
				
ตง	ถง	ทง	ธง	นง
				
ปง	ผง	พง	ภง	มง

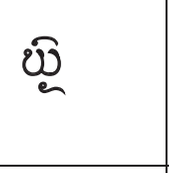	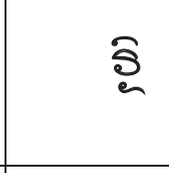	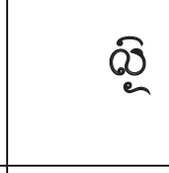	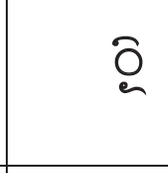	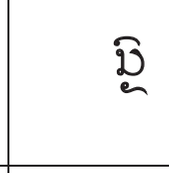
ยง	รง	ลง	วง	สง
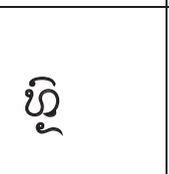	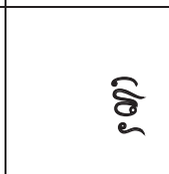	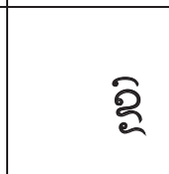	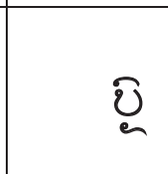	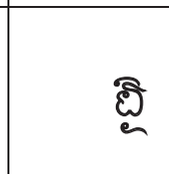
หง	ผง	ดง	บง	ฝง
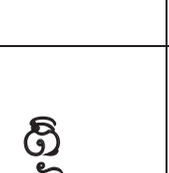	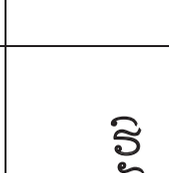	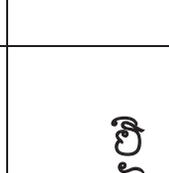	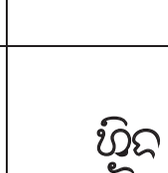	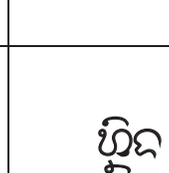
ฟง	ฮง	อฺยง	หฺงง	หฺนง
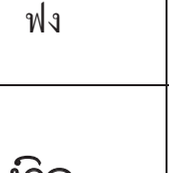	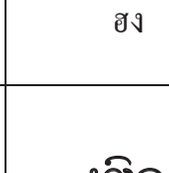	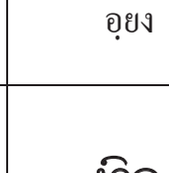	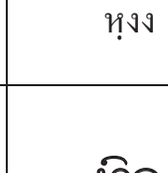	
หฺมง	หฺยง	หฺลง	หฺวง	

แม่ กด

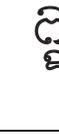		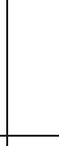	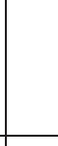	
กด	ขด	คด	ฆด	งด
				
จด	ฉด	ชด	ฌด	ญด
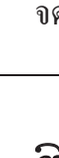	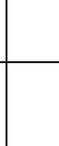	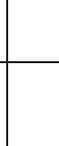	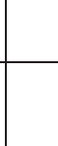	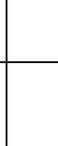
ฏด	ฐด	ฑด	ฒด	ณด
		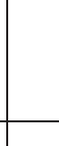	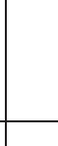	
ตด	ถด	ทด	ธด	นด
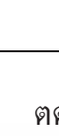	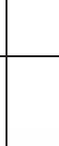	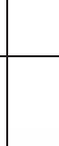	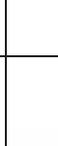	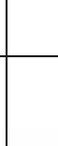
ปด	ผด	พด	ภด	มด

				
ยด	รด	ลด	วด	สด
			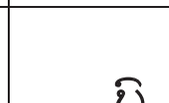	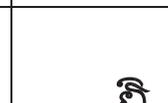
หด	ฟด	คด	บด	ฝด
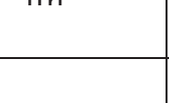	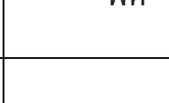	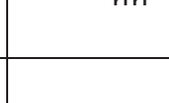	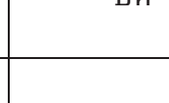	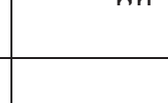
ฟด	ฮด	อฺยด	หฺงด	หฺนด
	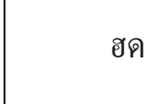	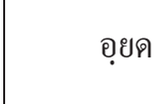		
หฺมด	หฺยด	หฺลด	หฺวด	

แม่ กน

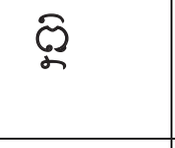	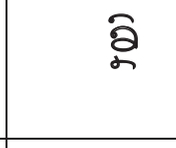	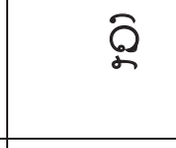	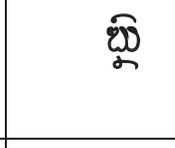	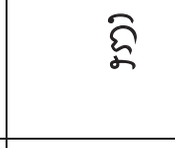
กน	ขน	คน	ฆน	งน
	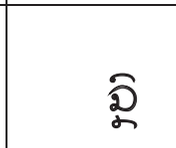		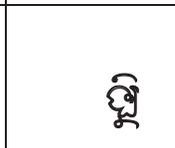	
จน	ฉน	ชน	ฌน	ญน
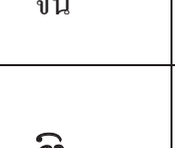	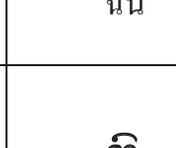	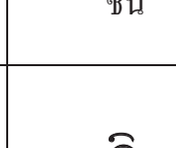	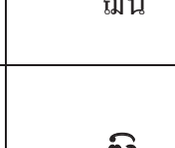	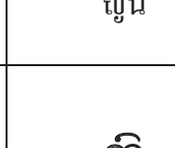
ฏน	ฐน	ฑน	ฒน	ณน
				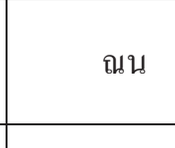
ตน	ถน	ทน	ธน	นน
	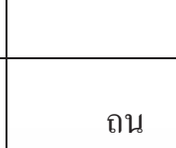		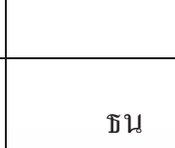	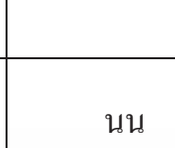
ปน	ผน	พน	ภน	มน

				
ยน	รน	ลน	วน	สน
				
หน	ฟน	ดน	บน	ฝน
				
ฟน	ฮน	อฺยน	หฺงน	หฺนน
				
หฺมน	หฺยน	หฺลน	หฺวน	

แม่ กบ

				
กบ	ขบ	คบ	ฆบ	งบ
				
จบ	ฉบ	ชบ	ฌบ	ญบ
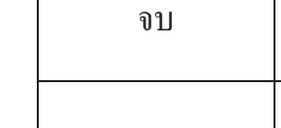	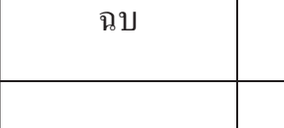	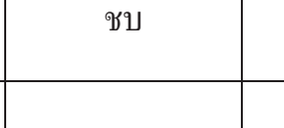	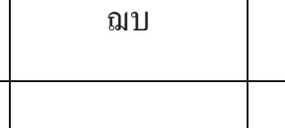	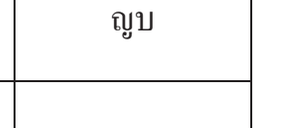
ฏบ	ฐบ	ฑบ	ฒบ	ณบ
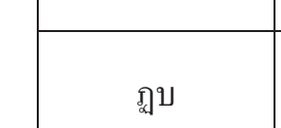		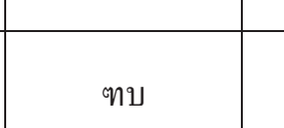	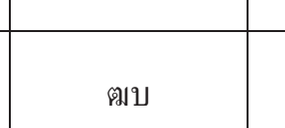	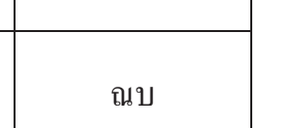
ตบ	ถบ	ทบ	ธบ	นบ
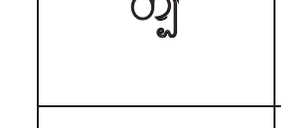				
ปบ	ผบ	พบ	ฟบ	มบ

				
ยบ	รบ	ลบ	วบ	สบ
		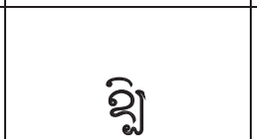	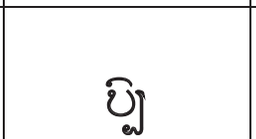	
หบ	ฬบ	ดบ	บบ	ฝบ
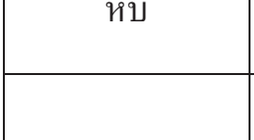	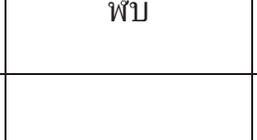	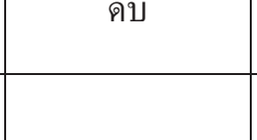	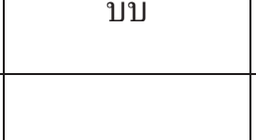	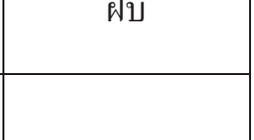
ฟบ	ฮบ	อฺยบ	หฺงบ	หฺนบ
	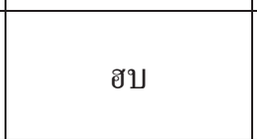			
หฺมบ	หฺยบ	หฺลบ	หฺวบ	

แม่ กม

				
กม	ขม	คม	ฆม	งม
				
จม	ฉม	ชม	ฌม	ญม
				
ฏม	ฐม	ฑม	ฒม	ณม
				
ตม	ถม	ทม	ธม	นม
ปม	ผม	พม	ภม	มม

				
ยม	รม	ลม	วม	สม
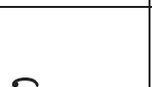				
หม	ฟม	คม	บม	ฝม
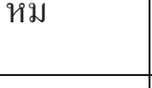			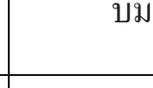	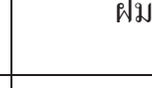
ฟม	ฮม	อฺยม	หฺงม	หฺนม
	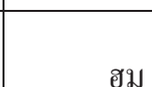			
หฺมม	หฺยม	หฺลม	หฺวม	

สระโอ

แม่ กก

				
โกก	โขก	โคก	โฆก	โงก
โจก	โฉก	โชก	โฌก	โญก
				
โฏก	โฐก	โฑก	โฒก	โณก
				
โตก	โถก	โทก	โธก	โนก

โปก	โผก	โพก	โภก	โมก
				
โยก	โรก	โลก	โวก	โสก
				
โหก	โฬก	โดก	โบก	โฝก
โฟก	โฮก	โอฺยก	โหฺงก	โหฺนก
				
โหฺมก	โหฺยก	โหฺลก	โหฺวก	

แม่ กง

			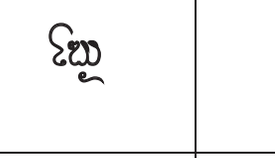	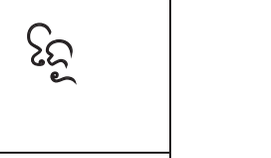
โกง	โขง	โคง	โฆง	โงง
			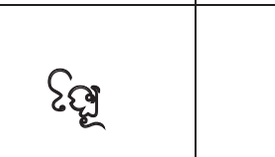	
โจง	โฉง	โชง	โฌง	โญง
	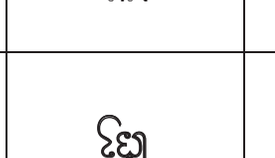		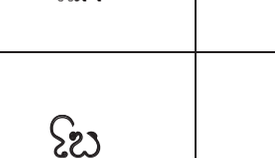	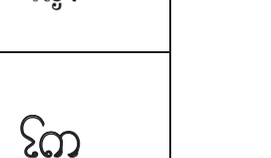
โฏง	โฐง	โฑง	โฒง	โณง
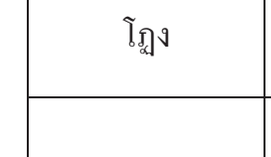	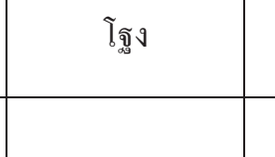	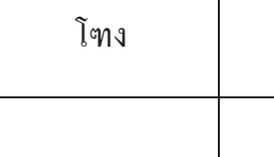		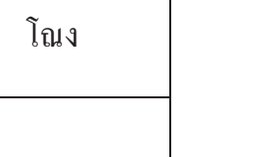
โตง	โถง	โทง	โธง	โนง
				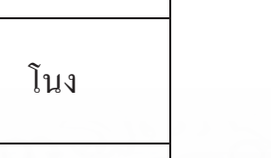
โปง	โผง	โพง	โภง	โมง

โยง	โรง	โลง	โวง	โสง
				
โหง	โพง	โดง	โบง	โฝง
				
โฟง	โฮง	โอฺยง	โหฺงง	โหฺนง
				
โหฺมง	โหฺยง	โหฺลง	โหฺวง	

แม่ กด

	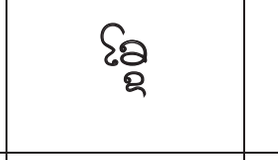	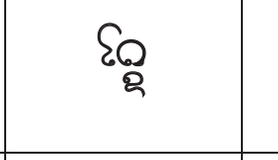	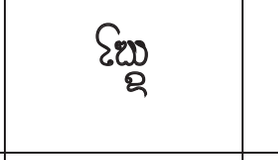	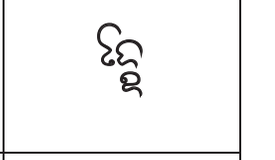
โกด	โขด	โคด	โฆด	โงด
	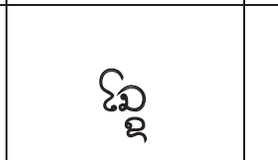	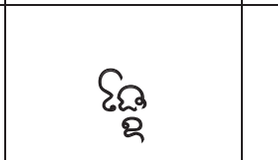	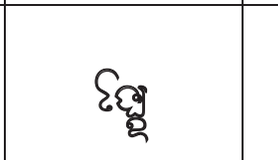	
โจด	โฉด	โชด	โฌด	โญด
	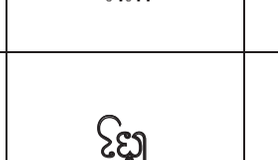		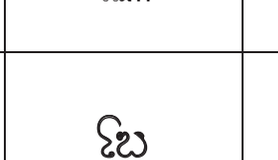	
โฏด	โฐด	โฑด	โฒด	โณด
			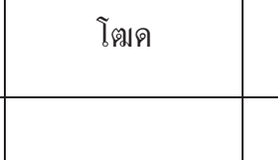	
โตด	โถด	โทด	โธด	โนด
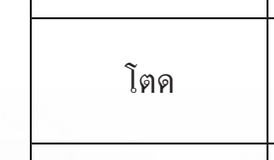			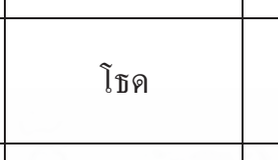	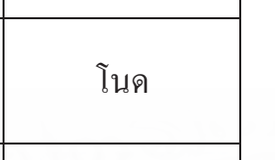
โปด	โผด	โพด	โภด	โมด

		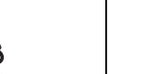		
โยด	โรด	โลด	โวด	โสด
		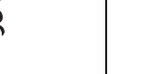		
โหด	โพด	โดด	โบด	โฝด
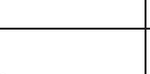	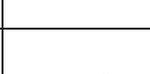			
โฟด	โฮด	โอฺยด	โหฺงด	โหฺนด
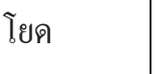				
โหฺมด	โหฺยด	โหฺลด	โหฺวด	

แม่ กน

				
โกน	โขน	โคน	โฆน	โงน
				
โจน	โฉน	โชน	โฌน	โญน
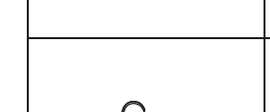				
โฏน	โฐน	โฑน	โฒน	โณน
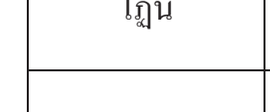		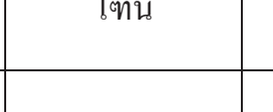		
โตน	โถน	โทน	โธน	โนน
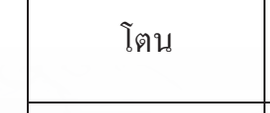		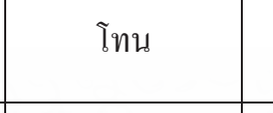	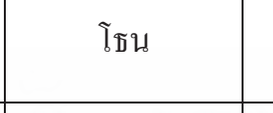	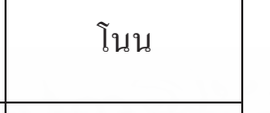
โปน	โผน	โพน	โภน	โมน

				
โยน	โรน	โลน	โวน	โสน
		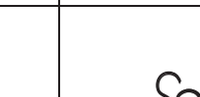		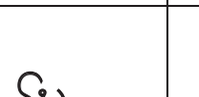
โหน	โพน	โดน	โบน	โฝน
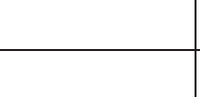	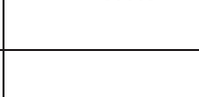	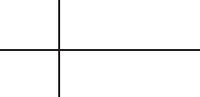		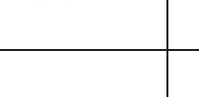
โฟน	โฮน	โอฺยน	โหฺงน	โหฺนน
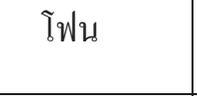	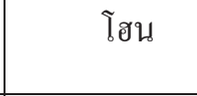		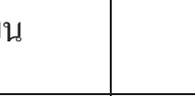	
โหฺมน	โหฺยน	โหฺลน	โหฺวน	

แม่ กบ

				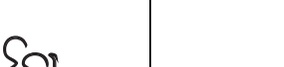
โกบ	โขบ	โคบ	โฆบ	โงบ
				
โจบ	โฉบ	โชบ	โฌบ	โญบ
				
โฏบ	โฐบ	โฑบ	โฒบ	โณบ
				
โตบ	โถบ	โทบ	โธบ	โนบ
				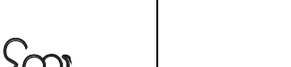
โปบ	โผบ	โพบ	โภบ	โมบ

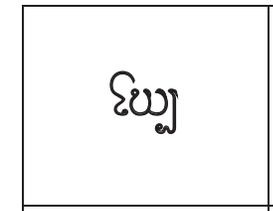	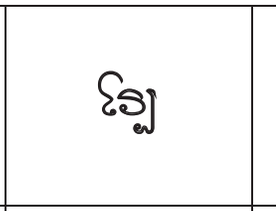		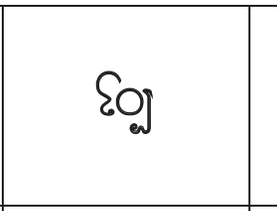	
โยบ	โรบ	โลบ	โวบ	โสบ
	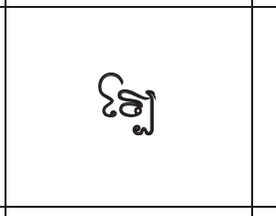	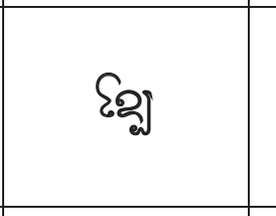	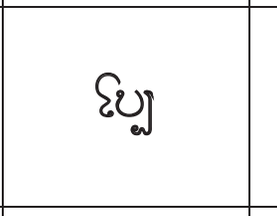	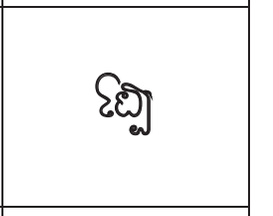
โหบ	โพบ	โดบ	โบบ	โฝบ
	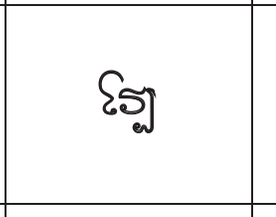	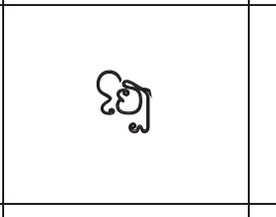		
โฟบ	โฮบ	โอฺยบ	โหฺงบ	โหฺนบ
				
โหฺมบ	โหฺยบ	โหฺลบ	โหฺวบ	

แม่ กม

โกม	โขม	โคม	โฆม	โงม
โจม	โฉม	โชม	โฌม	โญม
				
โฏม	โฐม	โฑม	โฒม	โณม
โตม	โถม	โทม	โธม	โนม
				
โปม	โผม	โพม	โภม	โมม

				
โยม	โรม	โลม	โวม	โสม
				
โหม	โพม	โดม	โบม	โฝม
				
โฟม	โฮม	โอฺยม	โหฺงม	โหฺนม
				
โหฺมม	โหฺยม	โหฺลม	โหฺวม	

แม่ เกย

		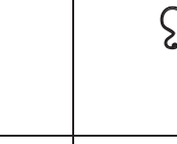	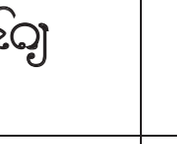	
โกย	โขย	โคย	โฆย	โงย
		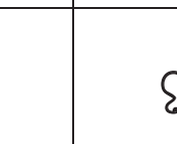	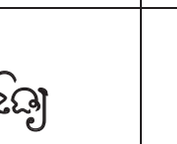	
โจย	โฉย	โชย	โฌย	โญย
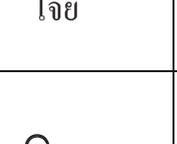	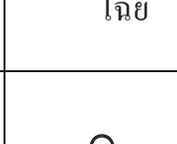	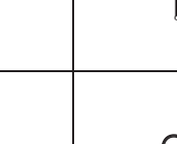		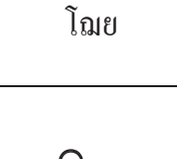
โฏย	โฐย	โฑย	โฒย	โณย
		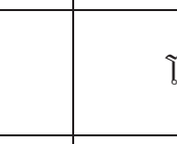	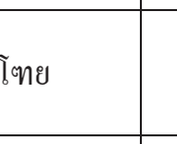	
โตย	โถย	โทย	โธย	โนย
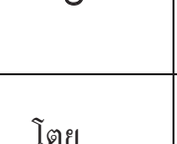	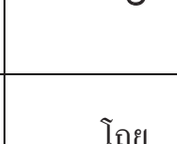	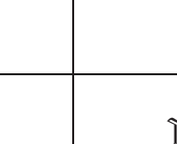	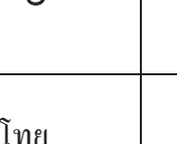	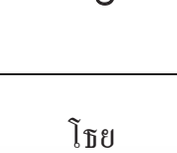
โปย	โผย	โพย	โภย	โมย

				
โยย	โรย	โลย	โวย	โสย
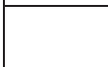	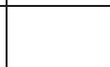	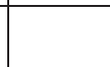	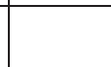	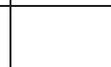
โหย	โพย	โคย	โบย	โฝย
โฟย	โฮย	โอฺยย	โหฺงย	โหฺนย
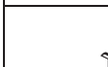	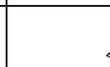	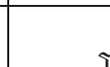	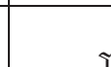	
โหฺมย	โหฺยย	โหฺลย	โหฺวย	

แม่ เกอว

โกว	โขว	โคว	โฆว	โงว
		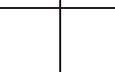	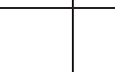	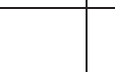
โจว	โฉว	โชว	โฌว	โญว
				
โฏว	โฐว	โฑว	โฒว	โณว
โตว	โถว	โทว	โธว	โนว
โปว	โผว	โพว	โภว	โมว

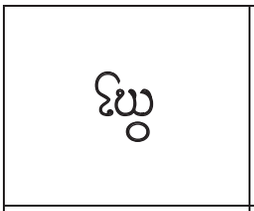	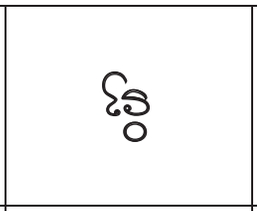	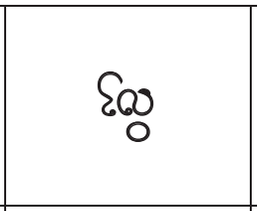	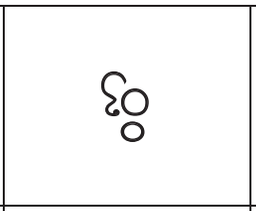	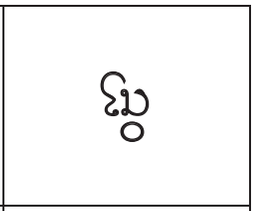
โยว	โรว	โลว	โวว	โสว
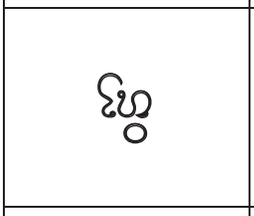	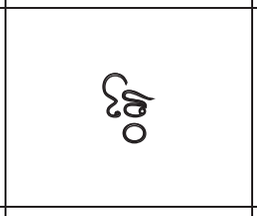	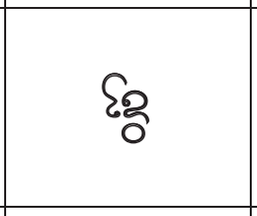	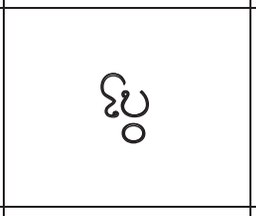	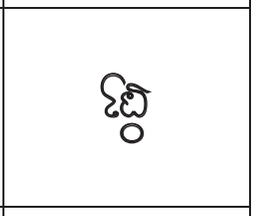
โหว	โพว	โดว	โบว	โฝว
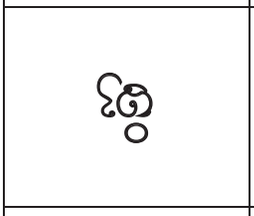	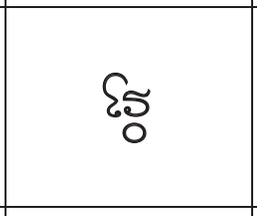	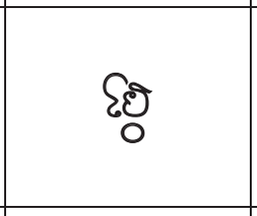		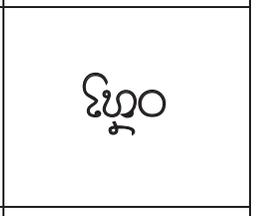
โฟว	โฮว	โอฺยว	โหฺงว	โหฺนว
			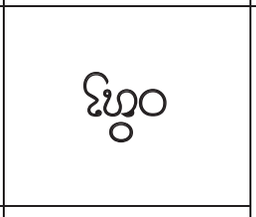	
โหฺมว	โหฺยว	โหฺลว	โหฺวว	

สระออ

แม่ กก

				
กอก	ขอก	คอก	ฆอก	งอก
		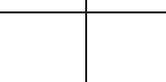		
จอก	ฉอก	ชอก	ฌอก	ญอก
				
ฏอก	ฐอก	ฑอก	ฒอก	ณอก
		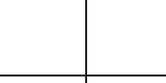	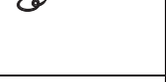	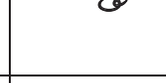
ตอก	ถอก	ทอก	ธอก	นอก

	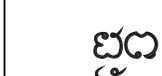			
ปอก	ผอก	พอก	ภอก	มอก
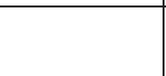	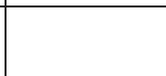			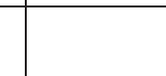
ยอก	รอก	ลอก	วอก	สอก
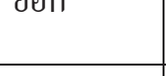	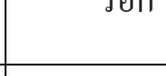	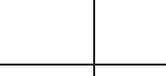		
หอก	ฬอก	ดอก	บอก	ฝอก
				
ฟอก	ฮอก	อฺยอก	หฺงอก	หฺนอก
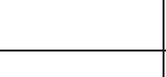	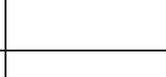			
หฺมอก	หฺยอก	หฺลอก	หฺวอก	

แม่ กง

กอง	ของ	คอง	ฆอง	งอง
				
จอง	ฉอง	ชอง	ฌอง	ญอง
				
ฏอง	ฐอง	ฑอง	ฒอง	ณอง
				
ตอง	ถอง	ทอง	ธอง	นอง
				
ปอง	ผอง	พอง	ภอง	มอง

				
ยอง	รอง	ลอง	วอง	สอง
				
หอง	ฬอง	ดอง	บอง	ฝอง
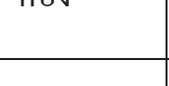			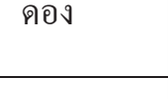	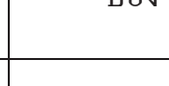
ฟอง	ฮอง	อฺยอง	หฺงอง	หฺนอง
	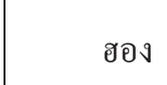			
หฺมอง	หฺยอง	หฺลอง	หฺวอง	

แม่ กด

				
กอด	ขอด	คอด	ฆอด	งอด
				
จอด	ฉอด	ชอด	ฌอด	ญอด
				
ฏอด	ฐอด	ฑอด	ฒอด	ณอด
			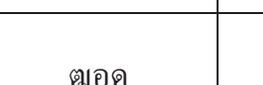	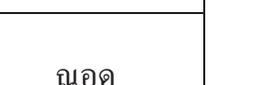
ตอด	ถอด	ทอด	ธอด	นอด
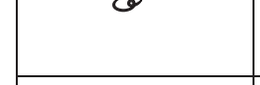	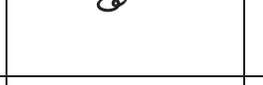	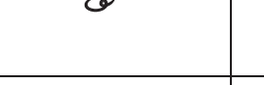		
ปอด	ผอด	พอด	ภอด	มอด

				
ยอด	รอด	ลอด	วอด	สอด
				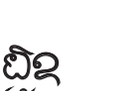
หอด	ฬอด	ดอด	บอด	ฝอด
ฟอด	ฮอด	อฺยอด	หฺงอด	หฺนอด
หฺมอด	หฺยอด	หฺลอด	หฺวอด	

แม่ กน

			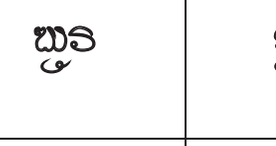	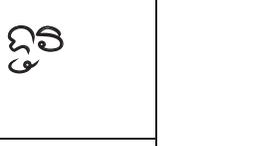
กอน	ขอน	คอน	ฆอน	งอน
		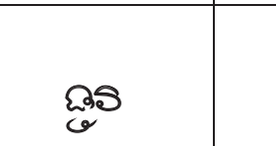	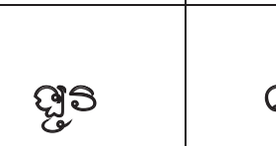	
จอน	ฉอน	ชอน	ฌอน	ญอน
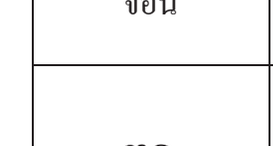	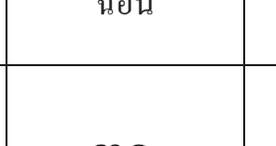	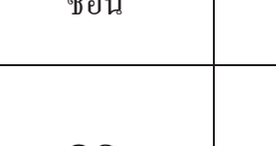	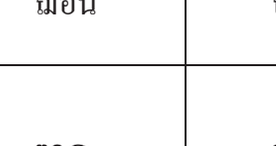	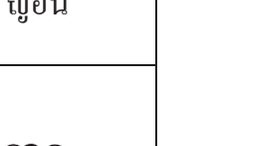
ฏอน	ฐอน	ฑอน	ฒอน	ณอน
				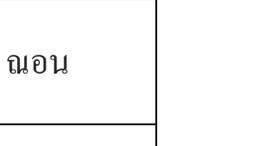
ตอน	ถอน	ทอน	ธอน	นอน
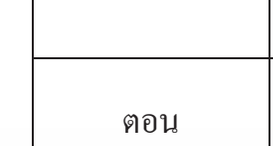			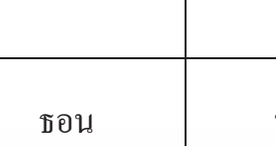	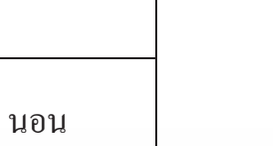
ปอน	ผอน	พอน	ภอน	มอน

				
ยอน	รอน	ลอน	วอน	สอน
	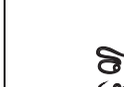			
หอน	ฬอน	ดอน	บอน	ฝอน
				
ฟอน	ฮอน	อฺยอน	หฺงอน	หฺนอน
		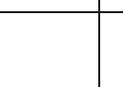		
หฺมอน	หฺยอน	หฺลอน	หฺวอน	

แม่ กบ

				
กอบ	ขอบ	คอบ	ฆอบ	งอบ
จอบ	ฉอบ	ชอบ	ฌอบ	ญอบ
				
ฏอบ	ฐอบ	ฑอบ	ฒอบ	ณอบ
				
ตอบ	ถอบ	ทอบ	ธอบ	นอบ
				
ปอบ	ผอบ	พอบ	ภอบ	มอบ

				
ยอบ	รอบ	ลอบ	วอบ	สอบ
		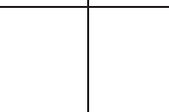		
หอบ	ฬอบ	ดอบ	บอบ	ฝอบ
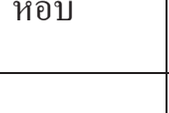	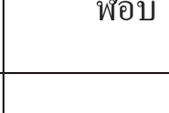		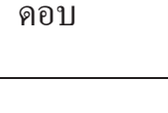	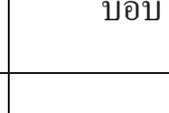
ฟอบ	ฮอบ	อฺยอบ	หฺงอบ	หฺนอบ
	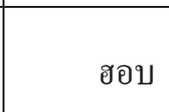	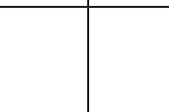		
หฺมอบ	หฺยอบ	หฺลอบ	หฺวอบ	

แม่ กม

				
กอม	ขอม	คอม	ฆอม	งอม
				
จอม	ฉอม	ชอม	ฌอม	ญอม
				
ฏอม	ฐอม	ฑอม	ฒอม	ณอม
				
ตอม	ถอม	ทอม	ธอม	นอม
				
ปอม	ผอม	พอม	ภอม	มอม

				
ยอม	รอม	ลอม	วอม	สอม
				
หอม	ฬอม	ดอม	บอม	ฝอม
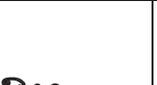				
ฟอม	ฮอม	อุยอม	หุงอม	หุนอม
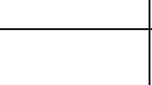				
หุมอม	หุยอม	หุลอม	หุวอม	

<u>ข้อสังเกต</u>

- แม่เกย ที่สะกดด้วยสระออ ใช้ (สระออย) แทน เช่น (กอย)

(พอย) เป็นต้น ส่วนแม่เกอว ไม่ปรากฏการใช้

สระเออ

แม่ กก

เกิก	เขิก	เคิก	เฆิก	เงิก
เจิก	เฉิก	เชิก	เฌิก	เญิก
เฏิก	เฐิก	เฑิก	เฒิก	เณิก
				
เติก	เถิก	เทิก	เธิก	เนิก

		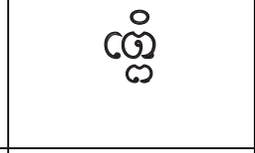	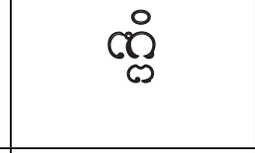	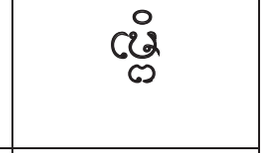
เปิก	เผิก	เพิก	เภิก	เมิก
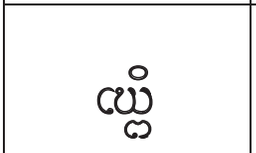	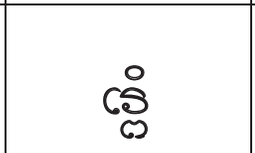	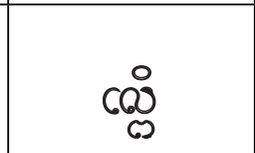	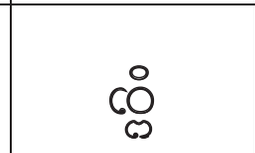	
เยิก	เริก	เลิก	เวิก	เสิก
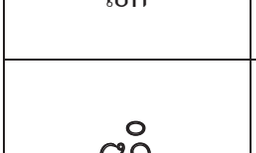		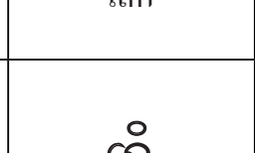	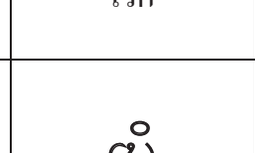	
เหิก	เผิก	เดิก	เบิก	เฝิก
				
เฟิก	เฮิก	เอฺยิก	เหฺงิก	เหฺนิก
	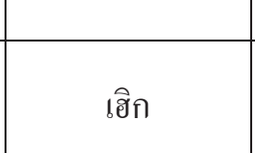			
เหฺมิก	เหฺยิก	เหฺลิก	เหฺวิก	

แม่ กง

				
เกิง	เขิง	เคิง	เฆิง	เงิง
				
เจิง	เฉิง	เชิง	เฌิง	เญิง
				
เฏิง	เฐิง	เฑิง	เฒิง	เณิง
				
เติง	เถิง	เทิง	เธิง	เนิง
				
เปิง	เผิง	เพิง	เภิง	เมิง

				
เยิง	เริง	เลิง	เวิง	เสิง
				
เหิง	เฟิง	เดิง	เบิง	เฝิง
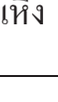		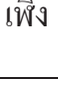		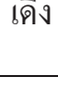
เฟิง	เฮิง	เอฺยิง	เหฺงิง	เหฺนิง
				
เหฺมิง	เหฺยิง	เหฺลิง	เหฺวิง	

แม่ กด

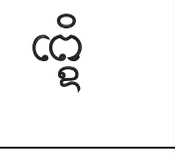	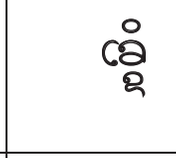	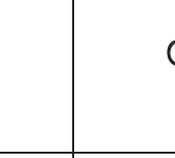	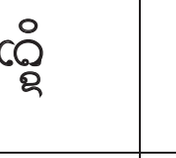	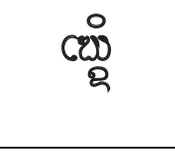
เกิด	เขิด	เคิด	เฆิด	เงิด
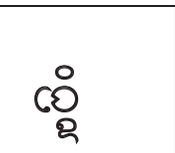	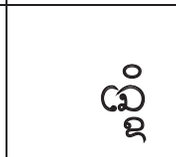	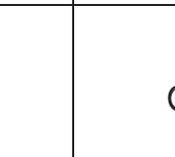	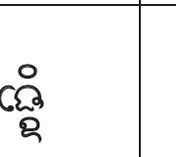	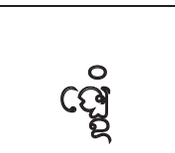
เจิด	เฉิด	เชิด	เฌิด	เญิด
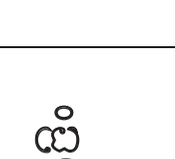		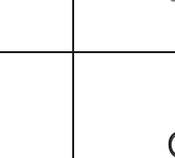	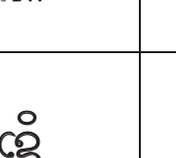	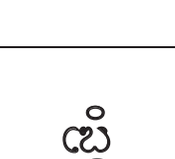
เฏิด	เฐิด	เฑิด	เฒิด	เณิด
		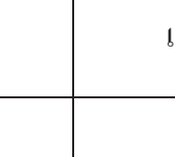	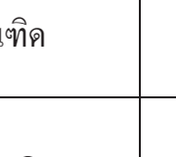	
เติด	เถิด	เทิด	เธิด	เนิด
		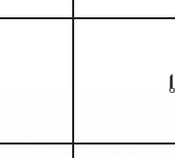	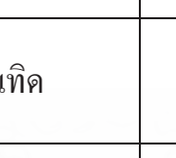	
เปิด	เผิด	เพิด	เภิด	เมิด

				
เยิด	เริด	เลิด	เวิด	เสิด
	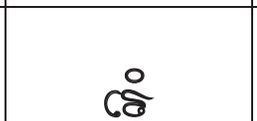			
เหิด	เพิด	เดิด	เบิด	เฝิด
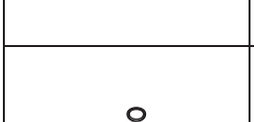	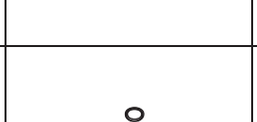	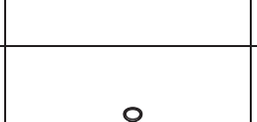	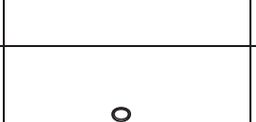	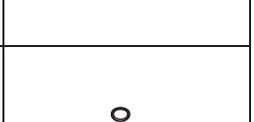
เฟิด	เฮิด	เอฺยิด	เหฺงิด	เหฺนิด
				
เหฺมิด	เหฺยิด	เหฺลิด	เหฺวิด	

แม่ กน

	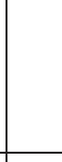			
เกิน	เขิน	เคิน	เฆิน	เงิน
	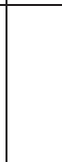			
เจิน	เฉิน	เชิน	เฌิน	เญิน
	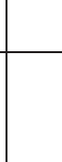			
เฏิน	เฐิน	เฑิน	เฒิน	เณิน
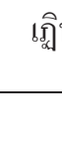	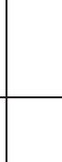		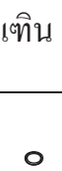	
เติน	เถิน	เทิน	เธิน	เนิน
	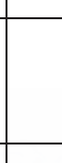			
เปิน	เผิน	เพิน	เภิน	เมิน

				
เยิน	เริน	เลิน	เวิน	เสิน
	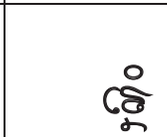			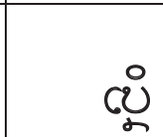
เหิน	เพิน	เดิน	เบิน	เฝิน
				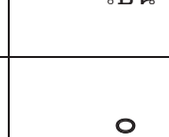
เฟิน	เฮิน	เอฺยิน	เหฺงิน	เหฺนิน
			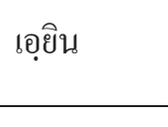	
เหฺมิน	เหฺยิน	เหฺลิน	เหฺวิน	

แม่ กบ

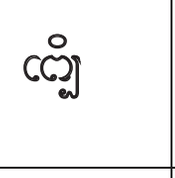	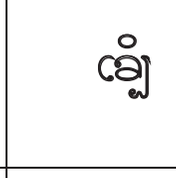	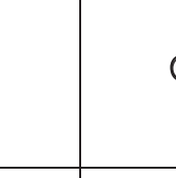	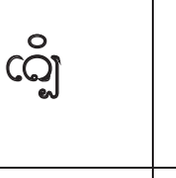	
เกิบ	เขิบ	เคิบ	เฆิบ	เงิบ
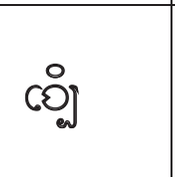	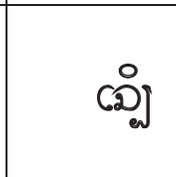	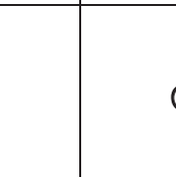	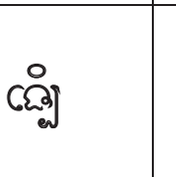	
เจิบ	เฉิบ	เชิบ	เฌิบ	เญิบ
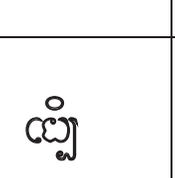	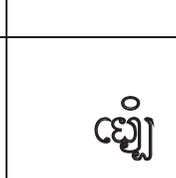	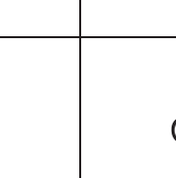	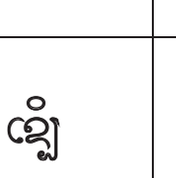	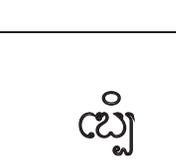
เฏิบ	เฐิบ	เฑิบ	เฒิบ	เณิบ
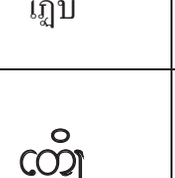	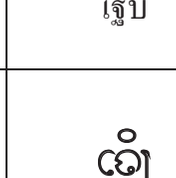	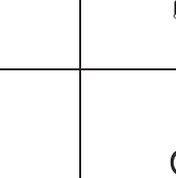		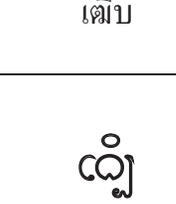
เติบ	เถิบ	เทิบ	เธิบ	เนิบ
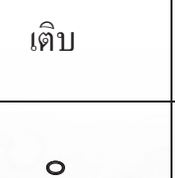	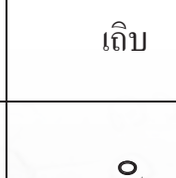		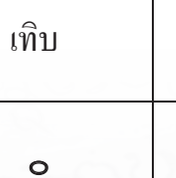	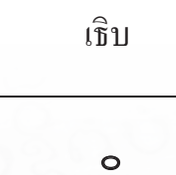
เปิบ	เผิบ	เพิบ	เภิบ	เมิบ

		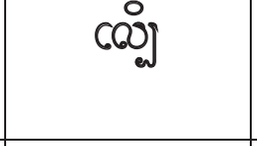	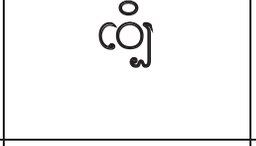	
เยิบ	เริบ	เลิบ	เวิบ	เสิบ
				
เหิบ	เพิบ	เดิบ	เบิบ	เฝิบ
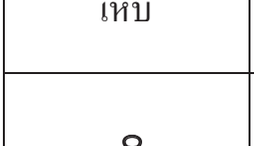	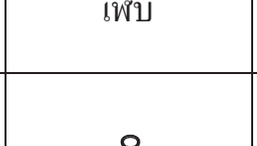	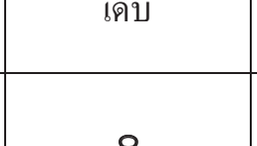	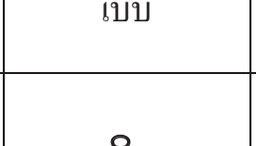	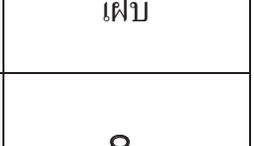
เฟิบ	เฮิบ	เอฺยิบ	เหฺงิบ	เหฺนิบ
				
เหฺมิบ	เหฺยิบ	เหฺลิบ	เหฺวิบ	

แม่ กม

				
เกิม	เขิม	เคิม	เฆิม	เงิม
				
เจิม	เฉิม	เชิม	เฌิม	เญิม
เฏิม	เฐิม	เฑิม	เฒิม	เณิม
				
เติม	เถิม	เทิม	เธิม	เนิม
				
เปิม	เผิม	เพิม	เภิม	เมิม

				
เยิม	เริม	เลิม	เวิม	เสิม
				
เหิม	เพิม	เดิม	เบิม	เฝิม
				
เฟิม	เฮิม	เอฺยิม	เหฺงิม	เหฺนิม
				
เหฺมิม	เหฺยิม	เหฺลิม	เหฺวิม	

แม่ เกย

		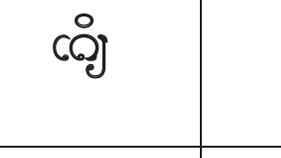	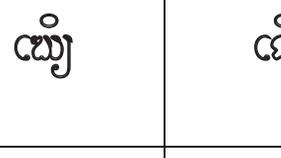	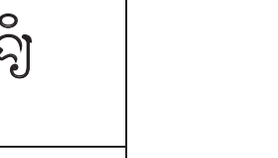
เกิย	เขิย	เคิย	เฆิย	เงิย
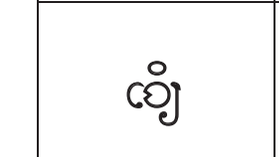		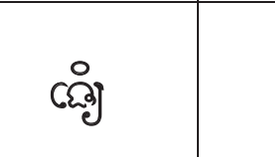		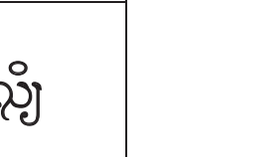
เจิย	เฉิย	เชิย	เฌิย	เญิย
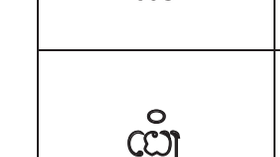		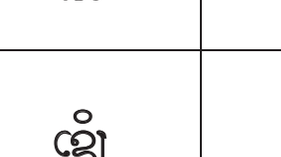	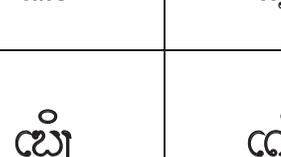	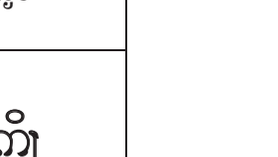
เฏิย	เฐิย	เฑิย	เฒิย	เณิย
			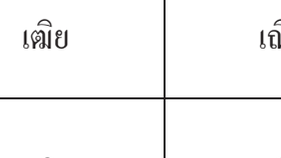	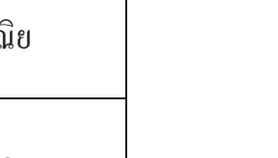
เติย	เถิย	เทิย	เธิย	เนิย
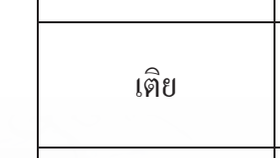			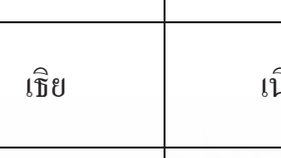	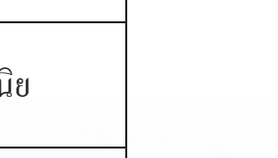
เปิย	เผิย	เพิย	เภิย	เมิย

	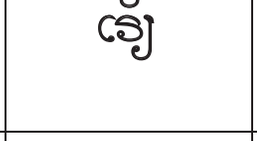			
เยีย	เรีย	เลีย	เวีย	เสีย
	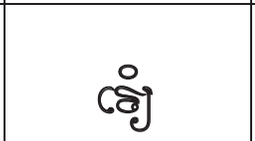		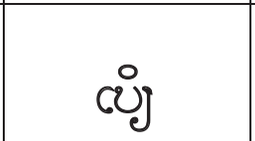	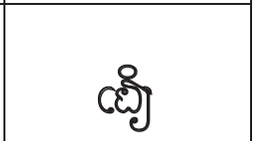
เหีย	เพีย	เดีย	เบีย	เฝีย
		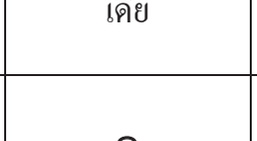	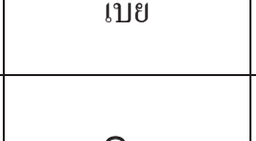	
เฟีย	เฮีย	เอฺยีย	เหฺงีย	เหฺนีย
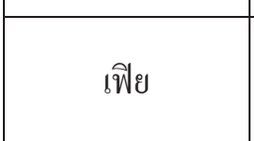				
เหฺมีย	เหฺยีย	เหฺลีย	เหฺวีย	

แม่ เกอว

				
เกิว	เขิว	เคิว	เฆิว	เงิว
				
เจิว	เฉิว	เชิว	เฌิว	เญิว
				
เฏิว	เฐิว	เฑิว	เฒิว	เณิว
				
เติว	เถิว	เทิว	เธิว	เนิว
				
เปิว	เผิว	เพิว	เภิว	เมิว

				
เยิว	เริว	เลิว	เวิว	เสิว
				
เหิว	เพิว	เดิว	เบิว	เฝิว
				
เฟิว	เฮิว	เอฺยิว	เหฺงิว	เหฺนิว
				
เหฺมิว	เหฺยิว	เหฺลิว	เหฺวิว	

สระอัว

แม่ กก

				
กวก	ขวก	ควก	ฆวก	งวก
จวก	ฉวก	ชวก	ฌวก	ญวก
	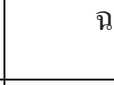		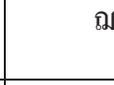	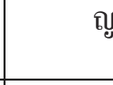
ฏวก	ฐวก	ฑวก	ฒวก	ณวก
	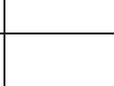	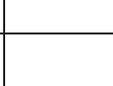	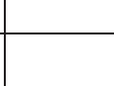	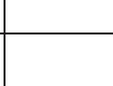
ตวก	ถวก	ทวก	ธวก	นวก

				
ปวก	ผวก	พวก	ภวก	มวก
		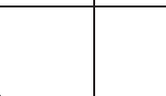	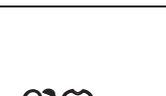	
ยวก	รวก	ลวก	ววก	สวก
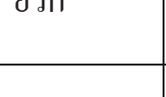	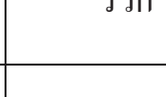			
หวก	ฬวก	ดวก	บวก	ฝวก
				
ฟวก	ฮวก	อฺยวก	หฺงวก	หฺนวก
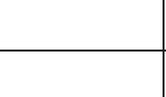	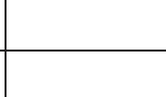			
หฺมวก	หฺยวก	หฺลวก	หฺววก	

แม่ กง

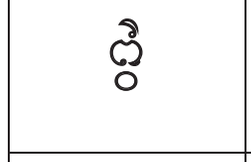	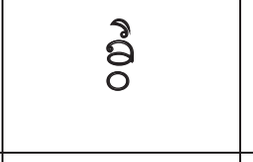	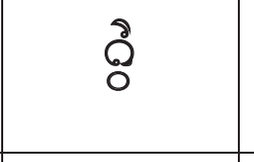	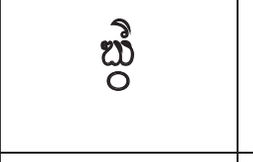	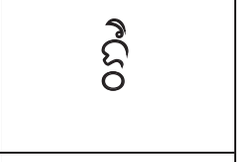
กวง	ขวง	ควง	ฆวง	งวง
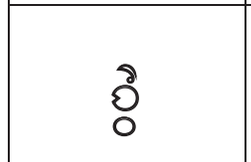				
จวง	ฉวง	ชวง	ฌวง	ญวง
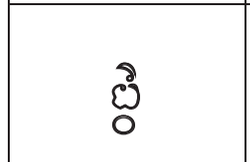	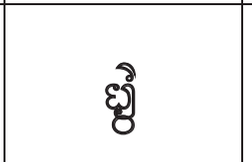	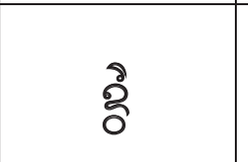	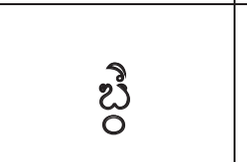	
ฏวง	ฐวง	ฑวง	ฒวง	ณวง
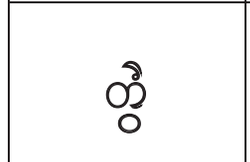	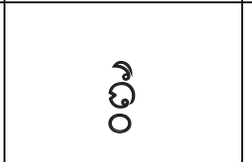		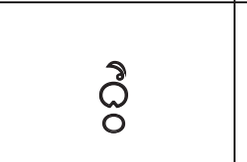	
ตวง	ถวง	ทวง	ธวง	นวง
				
ปวง	ผวง	พวง	ภวง	มวง

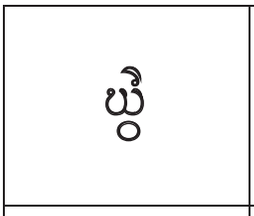		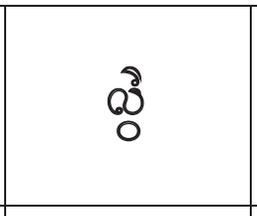	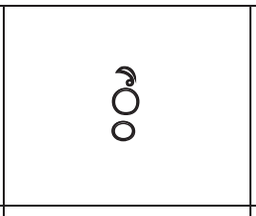	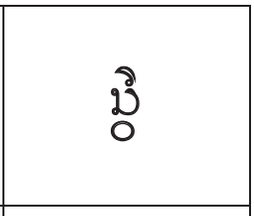
ยวง	รวง	ลวง	ววง	สวง
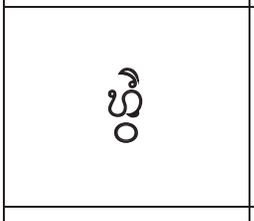	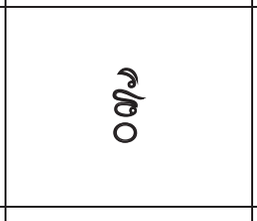	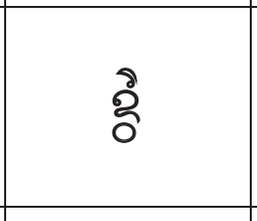	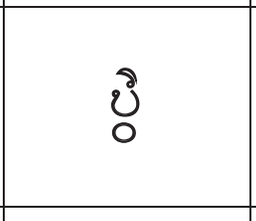	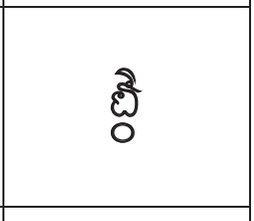
หวง	ฬวง	ดวง	บวง	ฝวง
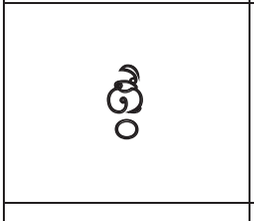	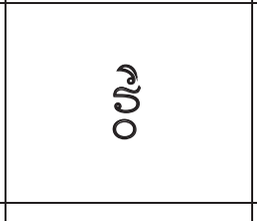	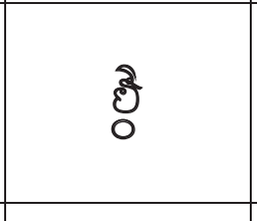		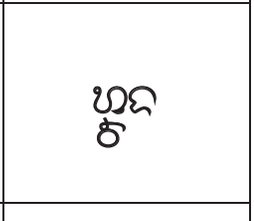
ฟวง	ฮวง	อฺยวง	หฺงวง	หฺนวง
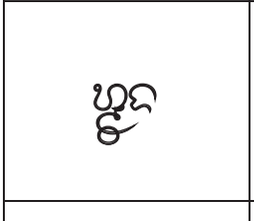				
หฺมวง	หฺยวง	หฺลวง	หฺววง	

แม่ กด

				
กวด	ขวด	ควด	ฆวด	งวด
		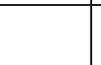		
จวด	ฉวด	ชวด	ฌวด	ญวด
				
ฏวด	ฐวด	ฑวด	ฒวด	ณวด
ตวด	ถวด	ทวด	ธวด	นวด
ปวด	ผวด	พวด	ภวด	มวด

				
ยวด	รวด	ลวด	ววด	สวด
หวด	ฬวด	ดวด	บวด	ฝวด
	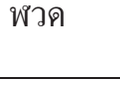		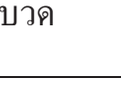	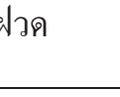
ฟวด	ฮวด	อฺยวด	หฺงวด	หฺนวด
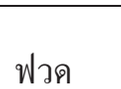		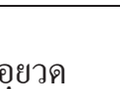		
หฺมวด	หฺยวด	หฺลวด	หฺววด	

แม่ กน

				
กวน	ขวน	ควน	ฆวน	งวน
	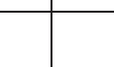		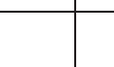	
จวน	ฉวน	ชวน	ฌวน	ญวน
			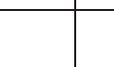	
ฏวน	ฐวน	ฑวน	ฒวน	ณวน
				
ตวน	ถวน	ทวน	ธวน	นวน
				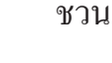
ปวน	ผวน	พวน	ภวน	มวน

				
ยวน	รวน	ลวน	ววน	สวน
				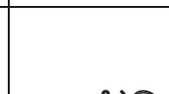
หวน	พวน	ดวน	บวน	ฝวน
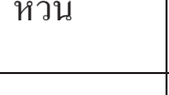	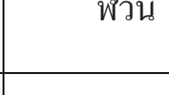		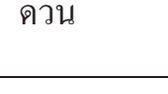	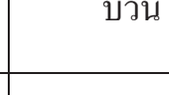
ฟวน	ฮวน	อฺยวน	หฺงวน	หฺนวน
	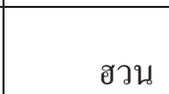			
หฺมวน	หฺยวน	หฺลวน	หฺววน	

แม่ กบ

				
กวบ	ขวบ	ควบ	ฆวบ	งวบ
จวบ	ฉวบ	ชวบ	ฌวบ	ญวบ
				
ฏวบ	ฐวบ	ฑวบ	ฒวบ	ณวบ
				
ตวบ	ถวบ	ทวบ	ธวบ	นวบ
				
ปวบ	ผวบ	พวบ	ภวบ	มวบ

				
ยวบ	รวบ	ลวบ	ววบ	สวบ
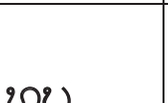				
หวบ	ฬวบ	ดวบ	บวบ	ฝวบ
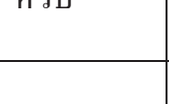	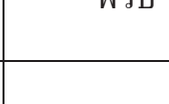			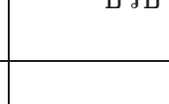
ฟวบ	ฮวบ	อฺยวบ	หฺงวบ	หฺนวบ
				
หฺมวบ	หฺยวบ	หฺลวบ	หฺววบ	

แม่ กม

				
กวม	ขวม	ควม	ฆวม	งวม
				
จวม	ฉวม	ชวม	ฌวม	ญวม
				
ฏวม	ฐวม	ฑวม	ฒวม	ณวม
ตวม	ถวม	ทวม	ธวม	นวม
ปวม	ผวม	พวม	ภวม	มวม

				
ยวม	รวม	ลวม	ววม	สวม
	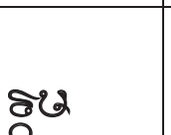		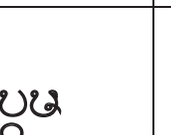	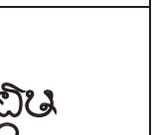
หวม	พวม	ดวม	บวม	ฝวม
	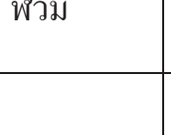		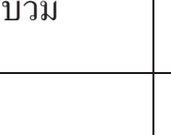	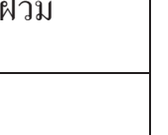
ฟวม	ฮวม	อฺยวม	หฺงวม	หฺนวม
				
หฺมวม	หฺยวม	หฺลวม	หฺววม	

แม่ เกย

				
กวย	ขวย	ควย	ฆวย	งวย
		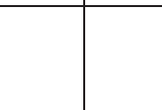		
จวย	ฉวย	ชวย	ฌวย	ญวย
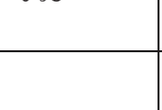	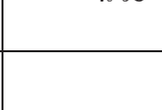			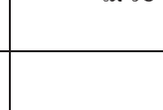
ฏวย	ฐวย	ฑวย	ฒวย	ณวย
		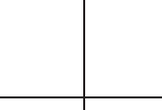	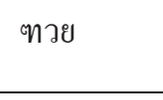	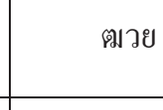
ตวย	ถวย	ทวย	ธวย	นวย
				
ปวย	ผวย	พวย	ภวย	มวย

	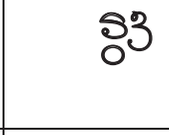			
ยวย	รวย	ลวย	ววย	สวย
				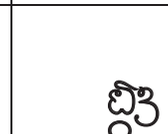
หวย	ฬวย	ดวย	บวย	ฝวย
		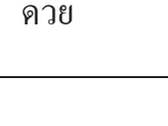	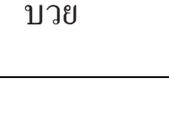	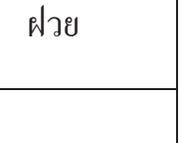
ฟวย	ฮวย	อฺยวย	หฺงวย	หฺนวย
			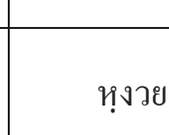	
หฺมวย	หฺยวย	หฺลวย	หฺววย	

บทที่ ๑๐

การเขียนคำบาลีด้วยอักษรธรรมอีสาน

ภาษาบาลีนั้น ถือว่าเป็นภาษาที่สำคัญมากภาษาหนึ่ง ทุกประเทศที่พระพุทธศาสนาแพร่ไปถึง ประชาชนในประเทศนั้นๆ ก็พากันใฝ่ใจในการเรียนรู้ภาษาบาลีเป็นอย่างมาก เฉพาะในประเทศไทยนี้ พบการบันทึกภาษาบาลีด้วยอักษรต่างๆ เป็นเวลานานนับพันปีมาแล้ว เช่นบันทึกด้วยอักษรปัลลวะ เป็นต้น อักษรธรรมอีสานเป็นอีกอักษรหนึ่งที่ผู้คนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยได้ใช้บันทึกภาษาบาลีไว้ เป็นเวลายาวนานกว่า ๕ ศตวรรษ ฉะนั้น อักขรวิธีในการใช้อักษรธรรมบันทึกภาษาบาลีจึงเป็นเรื่องที่น่าศึกษาอย่างยิ่ง

ภาษาบาลีนั้น เป็นตันติภาษาคือภาษาที่มีแบบแผน มีกฎเกณฑ์ในการประกอบคำที่แน่นอน ในบรรดากฎเกณฑ์ต่างๆ นั้น มีกฎหนึ่งที่จะต้องทำความเข้าใจก่อนการใช้ตัวอักษรต่างๆ บันทึก คือกฎการสังโยคๆ ก็คือการนำเอาตัวอักษรมาประกอบเป็นคำ และอักษรที่นำมาประกอบกันนั้น จะต้องวางตำแหน่งไว้อย่างไร เป็นต้น แต่ก่อนที่เราจะเรียนรู้เรื่องกฎการสังโยค เรามาเรียนรู้เรื่องอักขระหรืออักษรในภาษาบาลีกันเสียก่อน

อักขระในภาษาบาลีมีทั้งหมด ๔๑ ตัว แบ่งเป็นสระ ๘ ตัว และพยัญชนะ ๓๓ ตัว ดังนี้

- สระ ๘ ตัว คือ

			
อะ	อา	อิ	อี
อุ	อู	เอ	โอ

- สระ ๘ ตัวนี้ ใช้สำหรับประกอบหน้าคำศัพท์ โดยไม่ต้องอาศัยพยัญชนะ และวางไว้หน้าคำศัพท์เหมือนพยัญชนะต้นทุกตัว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

รูปสระลอย	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᨡ	ᨡᨣᩬᩥ	อคฺคิ	อัคคิ	ไฟ
ᨡᩣ	ᨡᩣᨲᨸ	อาตป	อาตะปะ	แสงแดด
ᨢ	ᨢᨦᩣᨷᨠᨾ	อิงฺฆาฬกุ	อิงฆาฬะกุ	หลุมถ่าน
ᨢᩤ	ᨢᩤᨲᨠ	อีติก	อีติกะ	มีอันตราย
ᨣ	ᨣᨶᨲ	อุทนฺต	อุทันตะ	ข่าว
ᨣᩬ	ᨣᩬᨾᩥᨾᩣᩃᩥ	อูมฺมิมาลิ	อูมมิมาลิ	ทะเล
ᨤ	ᨤᨲᨲ	เอกตฺต	เอกัตตะ	ความเป็นหนึ่งเดียว
ᨥᨡ	ᨥᨡᩈᨣᨠ	โอสฺสคฺค	โอสสัคคะ	ความขาดสติ

- ยังมีสระอีก ๘ ตัว แต่มี ๗ รูป ๘ เสียง คือ ᩣ (อะ), ᩣᩢ (อา), ᩥ (อิ), ᩦ (อี), ᩤ (อุ), ᩥ (อู), ᩧ (เอ), ᩧᩢ (โอ) สระที่ ๑ คือสระ อะ มีแต่เสียงไม่มีรูป

เพราะในภาษาบาลี ไม่มีรูปประวิสรรชนีย์ แต่พยัญชนะทุกตัวที่ประกอบด้วยสระอะ จะออกเสียงสระอะ เหมือนกันทุกตัว ส่วนสระที่ ๘ คือสระ ◌ะ (โอ) ใช้ประกอบกับคำศัพท์ โดยวางไว้ที่พยางค์สุดท้ายของคำศัพท์ รวมทั้งคำที่มีพยางค์เดียวด้วย สระทั้ง ๘ ตัวนี้ ต้องอาศัยพยัญชนะทุกตัว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

รูปสระจม	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
◌		กฏจฺฉุ	กะฏัจฉุ	ช้อน, ทัพพี
◌ิ		คามณิ	คามะณิ	ผู้ใหญ่บ้าน
◌ึ		คิมฺหนฺต	คิมหันตะ	ฤดูร้อน
◌ื		ตีรทสฺสี	ตีระทัสสี	ผู้เห็นฝั่ง
◌ุ	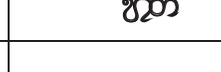	ตุมฺพุรี	ตุมพุรี	ผักชี
◌ู		ทูรคต	ทูระคะตะ	ผู้อยู่ไกล
เ◌	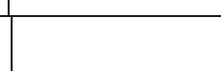	เทยฺยธมฺม	ไทยธรรม	ของทำบุญ
เ◌า		นาเถา	นาโถ	ผู้เป็นที่พึ่ง

- สระ ◌ะ◌ (โอ) ที่ใช้กับคำพยางค์เดียว ตัวอย่าง เช่น

รูปสระลอย	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
◌ะ◌	ᩉᩮᩢ	เขา	โข	แล
◌ะ◌	ᩁᩮᩢ	เนา	โน	ไม่
◌ะ◌	ᩈᩮᩢ	เสา	โส	นั้น

- พยัญชนะ ๓๓ ตัว ท่านจัดเป็นวรรคไว้ ๖ วรรค ดังนี้

- กลุ่มที่เกิดจากฐานเสียงเดียวกัน ฐานเสียงหมายถึงอวัยวะภายในช่องปากและลำคอตลอดถึงโพรงจมูก ที่ลมกระทบแล้วทำให้เกิดเสียงขึ้นมา พยัญชนะที่เกิดจากอวัยวะหรือฐานเสียงเดียวกันเหล่านี้ ท่านจัดเป็นวรรค ๕ วรรค เรียกชื่อวรรคตามพยัญชนะตัวต้น คือวรรค ก – วรรค ป มีจำนวน ๒๕ อักษร คือ

วรรค ก	ᩀ **กะ**	ᩁ **ขะ**	ᩂ **คะ**	ᩃ **ฆะ**	ᩄ **งะ**
วรรค จ	ᩅ **จะ**	ᩆ **ฉะ**	ᩇ **ชะ**	ᩈ **ฌะ**	ᩉ **ญะ**

วรรค ฏ	ᨯ ฏะ	ᨰ ฐะ	ᨲ ฑะ	ᨴ ฒะ	ᨶ ณะ
วรรค ต	ᨾ ตะ	ᨿ ถะ	ᩁ ทะ	ᩃ ธะ	ᩅ นะ
วรรค ป	ᨻ ปะ	ᨼ ผะ	ᨽ พะ	ᨷ ภะ	ᨾ มะ

- กลุ่มที่ไม่ได้เกิดจากฐานเสียงเดียวกัน และไม่สามารถจัดเข้าในวรรคทั้ง ๕ ได้ จัดเป็นเศษวรรค มีจำนวน ๘ อักษร คือ

อวรรค (เศษวรรค)	ᨿ ยะ	ᩁ ระ	ᩃ ละ	ᩉ วะ	ᩈ สะ
	ᩉ หะ	ᩋ ฬะ	ᩴ อัง		

พยัญชนะทั้งหมดดังกล่าวข้างต้น สำหรับใช้เป็นพยัญชนะต้นของคำ ยังมีอักษรอีกกลุ่มหนึ่งเรียกว่า ตัวเฟื้อง สำหรับใช้เป็นตัวตามในคำภาษาบาลี ซึ่งส่วนใหญ่ก็เหมือนกับตัวเฟื้องที่ได้กล่าวอธิบายแล้วในบทที่ ๒ แต่ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะในการทำหน้าที่เป็นตัวตามในคำภาษาบาลีโดยตรง มีทั้งหมด ๑๗ ตัว ดังนี้

 ฆะ	งะ	จะ	ชะ	ณะ
ญะ	ฐะ	ฒะ	ถะ	ธะ
นะ	ปะ	พะ	มะ	ยะ
ระ	สะ			

พยัญชนะตัวเต็ม ๓๓ ตัวข้างต้น ใช้เป็นพยัญชนะต้นและตัวสะกด วางไว้บนบรรทัด ส่วนพยัญชนะตัวเฟื้อง ๑๗ ตัวดังกล่าว ใช้เป็นตัวตามในคำภาษาบาลี วางไว้ใต้ตัวสะกด เมื่อนำตัวสะกดและตัวตามมาประกอบเป็นคำ เรียกว่า การสังโยค โดยมีกฎเกณฑ์ในการสังโยค ดังต่อไปนี้

กฎการสังโยค

คำภาษาบาลีนั้นมีองค์ประกอบ ๗ อย่าง คือ

๑. พยัญชนะต้น

๒. พยัญชนะตัวสะกด

๓. พยัญชนะตัวตาม

๔. สระลอย

๕. สระจม

๖. นิคหิต (◌ं)

๗. เครื่องหมาย (◌ิ) แทนนิคหิตในกรณีที่ต้องแปลงนิคหิตลงเป็น ง เพื่อให้ถูกต้องตามหลักการสังโยค

พยัญชนะต้นนั้น จะเขียนด้วยพยัญชนะตัวเต็ม วางไว้ต้นคำหรือต้นพยางค์ ต่อด้วย **พยัญชนะตัวสะกด** ซึ่งจะใช้พยัญชนะตัวเต็มเช่นกัน วางไว้บนบรรทัด **พยัญชนะตัวตาม**นั้น จะใช้พยัญชนะตัวเฟื้อง วางซ้อนไว้ใต้บรรทัดตรงกับตัวสะกด ในกรณีที่พยัญชนะตัวใดไม่มีตัวเฟื้อง ก็ให้ใช้รูปพยัญชนะตัวเต็มวางซ้อนไว้ใต้พยัญชนะตัวสะกดแทน ส่วน**สระลอย**นั้น วางไว้ต้นคำหรือต้นพยางค์ **สระจม** วางไว้รอบพยัญชนะต้นและพยัญชนะตัวตาม ทั้งด้านหน้า ด้านหลัง ด้านบน และด้านล่าง แล้วแต่กรณี **นิคหิต** วางไว้ด้านบนพยัญชนะต้นและด้านบนสระอิ **เครื่องหมายแทนนิคหิต**นั้น วางไว้ด้านบนพยัญชนะตัวตาม

การสังโยคนั้น ก็คือ**การนำเอาพยัญชนะสองตัวมาประกอบกัน ตัวหนึ่งทำหน้าที่เป็นตัวสะกด อีกตัวทำหน้าที่เป็นตัวตาม** โดยแบ่งออกเป็น ๒ อย่าง คือการสังโยคในวรรค และการสังโยคนอกวรรค

การสังโยคในวรรคนั้น มีกฎดังนี้

๑. พยัญชนะที่ ๑ ซ้อนหน้าพยัญชนะที่ ๑ และที่ ๒ ในวรรคของตนได้

๒. พยัญชนะที่ ๓ ซ้อนหน้าพยัญชนะที่ ๓ และที่ ๔ ในวรรคของตนได้

๓. พยัญชนะที่ ๕ ซ้อนหน้าตัวเอง และพยัญชนะทุกตัวในวรรคของตนได้ ยกเว้นพยัญชนะ ง ซ้อนหน้าตัวเองไม่ได้

ตัวอย่างการสังโยคพยัญชนะวรรค

๑. พยัญชนะที่ ๑ ซ้อนหน้าพยัญชนะที่ ๑ และที่ ๒ ในวรรคของตนได้

วรรค ก ᨠ ᨡ ᨢ ᨣ ᨤ **(ก ข** ค ฆ ง**)**

ᨠᨠ (กฺก) ᨠᨡ (กฺข)

รูปสังโยค	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᨠᨠ	ᨧᨠᨠ	จกฺก	จักกะ	ล้อรถ
ᨠᨡ	ᨧᨠᨡᨮ	จกฺขุ	จักขุ	ปัญญา

วรรค จ ᨧ ᨨ ᨩ ᨪ ᨫ **(จ ฉ** ช ฌ ญ**)**

ᨧᨧ (จฺจ) ᨧᨨ (จฺฉ)

รูปสังโยค	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᨧᨧ	ᨠᨧᨧᨶ	กจฺจิ	กัจจิ	แลหรือ
ᨧᨨ	ᨠᨧᨨᨸ	กจฺฉป	กัจฉะปะ	เต่า

วรรค ฏ ᨯ ᨰ ᨱ ᨲ ᨳ **(ฏ ฐ** ฑ ฒ ณ**)**

ᨯᨯ (ฏฺฏ) ᨯᨰ (ฏฺฐ)

รูปสังโยค	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᨠᨡ	ᨠᨡᨡ	กุฏฺฏ	กุฏฏะ	แป้ง
ᨠᨣ	ᨠᨣᨠ	กฏฺฐก	กัฏฐะกะ	ไม้รวก

วรรค ต ᨲ ᨳ ᨴ ᨵ ᨶ **(ต ถ ท ธ น)**

ᨲᨲ (ตฺต) ᨲᨳ (ตฺถ)

รูปสังโยค	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᨲᨲ	ᨡᨲᨲ	ฉตฺต	ฉัตตะ	ร่ม, เห็ด
ᨲᨳ	ᨸᨲᨳᨶᨠ	ปตฺถริก	ปัตถะริกะ	พ่อค้า

วรรค ป ᨸ ᨹ ᨻ ᨽ ᨾ **(ป ผ พ ภ ม)**

ᨸᨸ (ปฺป) ᨸᨹ (ปฺผ)

รูปสังโยค	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᨸᨸ	ᨾᨶᨸᨸ	สงฺกปฺป	สังกัปปะ	ความดำริ
ᨸᨹ	ᨸᨸᨹᨾ	ปปฺผาส	ปัปผาสะ	ปอด

๒. พยัญชนะที่ ๓ ซ้อนหน้าพยัญชนะที่ ๓ และที่ ๔ ในวรรคของตนได้

วรรค **ก** ᨠ ᨡ ᨢ ᨣ ᨤ (ก ข **ค** **ฆ** ง)

ᨠᨠ (คฺค) ᨠᨣ (คฺฆ)

รูปสังโยค	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᨠᨠ	ᨠᨠᨦᨦ	คคฺครี	คัคคะรี	สูบลม
ᨠᨣ	ᨠᨠᨣᨦᨠ	อคฺฆิก	อัคฆิกะ	เครื่องประดับ

วรรค **จ** ᨧ ᨨ ᨩ ᨪ ᨫ (จ ฉ **ช** **ฌ** ญ)

ᨩᨩ (ชฺช) ᨩᨪ (ชฺฌ)

รูปสังโยค	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᨩᨩ	ᨠᨩᨩ	อชฺช	อัชชะ	วันนี้
ᨩᨪ	ᨠᨩᨪᨣᨦᨦ	อชฺฌาวร	อัชฌาวะระ	การบริการ

วรรค **ฏ** ᨭ ᨮ ᨯ ᨰ ᨱ (ฏ ฐ **ฑ** **ฒ** ณ)

ᨯᨯ (ฑฺฑ) ᨯᨰ (ฑฺฒ)

รูปสังโยค	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᩅᩕ	ᩋᩅᩕ	นิฑฺฑ	นิฑฑะ	ที่พักผ่อน
ᩅᩖ	ᩋᩅᩖ	อฑฺฒ	อัฑฒะ	มั่งคั่ง, ร่ำรวย

วรรค **ต** ᩆ ᩇ ᩈ ᩉ ᩊ (ต ถ **ท** **ธ** น)

ᩈᩕ (ทฺท) ᩈᩖ (ทฺธ)

รูปสังโยค	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᩈᩕ	ᩋᩈᩕᩣ	นิทฺทา	นิททา	นอนหลับ
ᩈᩖ	ᩋᩈᩖᩊ	นิทฺธน	นิทธะนะ	จน, เข็ญใจ

วรรค **ป** ᩋ ᩌ ᩎ ᩏ ᩐ (ป ผ **พ** **ภ** ม)

ᩎᩕ (พฺพ) ᩎᩖ (พฺภ)

รูปสังโยค	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᩎᩕ	ᩋᩎᩕᩅ	ปพฺพช	ปัพพะชะ	แฝก
ᩎᩖ	ᩋᩎᩖᩥ	สพฺภิ	สัพภิ	คนดี

๓. พยัญชนะที่ ๕ ซ้อนหน้าตัวเอง และพยัญชนะทุกตัวในวรรคของตนได้ ยกเว้น พยัญชนะ **ง** ซ้อนหน้าตัวเองไม่ได้

วรรค ก ᨠ ᨡ ᨢ ᨣ ᨤ (ก ข ค ฆ **ง**)

ᨠᩲ (งฺก) ᨡᩲ (งฺข) ᨢᩲ (งฺค) ᨣᩲ (งฺฆ)

รูปสังโยค	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᨠᩲ	ᨠᨠᩣ	กงฺกา	กังกา	กลิ่นหอมดอกบัว
ᨡᩲ	ᨠᨡᩣ	กงฺขา	กังขา	ความสงสัย
ᨢᩲ	ᨢᨢᩩᩣ	นงฺคุล	นังคุละ	หาง
ᨣᩲ	ᨣᨣᩣᨠ	อิงฺฆาฬ	อิงฆาฬะ	เถ้า, ถ่าน

วรรค จ ᨧ ᨨ ᨩ ᨪ ᨫ (จ ฉ ช ฌ **ญ**)

ᨧᩲ (ญฺจ) ᨧᩲ (ญฺฉ) ᨧᩲ (ญฺช) ᨧᩲ (ญฺฌ) ᨧᩲ (ญฺญ)

รูปสังโยค	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᨧᩲ	ᨠᨣᨧᩲ	กาญฺจน	กาญจะนะ	ทองคำ
ᨧᩲ	ᨠᨧᩲᨣ	อุญฺฉา	อุญฉา	เสบียงกรัง

รูปสังโยค	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ญ	ᨠᩣᨡᩬᨲ	อารญฺชิต	อารัญชิตะ	แผลเป็น
ญฺญ	ᨲᨬᨬ	วญฺฌ	วัญฌะ	หมัน
ญ	ᨳᨬᩣ	อุญา	อุญญา	ความหยิ่ง

หมายเหตุ ตัว ญ (ญ) ใช้รูปเดียว แต่เวลาอ่านต้องอ่านเป็นสองตัว เช่น ᨸᨬᩣ (ปัญญา), ᨲᨬᩣ (วิญญาณ) เป็นต้น

วรรค ฏ ᨿ ᨿ ᨾ ᨿ ᨶ (ฏ ฐ ฑ ฒ ณ)

ᨶᨿ (ณฺฏ) ᨶᨿ (ณฺฐ) ᨶᨾ (ณฺฐ) ᨶᨿ (ณฺฒ) ᨶᨶ (ณฺณ)

รูปสังโยค	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᨶᨿ	ᨲᨶᨿᨠ	วณฺฏก	วัณฏะกะ	ขั้ว
ᨶᨿ	ᨸᨶᨿᩣ	สณฺฐาฺน	สัณฐานะ	ซวดทรง
ᨶᨾ	ᨲᨶᨾ	ทณฺฑ	ทัณฑะ	ไม้เท้า
ᨶᨿ	ᨸᨶᨿᩤ	สุณฺฒิ	สุณฒิ	-

รูปสังโยค	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᩉ᩠ᩉ	ᨸᩉ᩠ᩉᩥᨠ	ปณฺณิก	ปัณณิกะ	คนขายผัก

<u>หมายเหตุ</u> ตัวอย่างการสังโยค ᩉ᩠ᩅ (ณฺฒ) พยายามหาตัวอย่างจากหนังสือหลายเล่ม แต่ไม่พบ พบอยู่เพียงคำเดียว คือ สุณฺฒิ ในหนังสือชื่อ แบบเรียนไว เล่ม ๒ เรียนอ่านหนังสือทัม เขียนเป็นพาสาบาลี ซึ่งเรียบเรียงโดย พระยาหลวงมหาเสนา (ผุย) จากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แต่ไม่มีคำแปลกำกับไว้

วรรค **ต** ᨲ ᨳ ᨴ ᨵ ᨶ **(ต ถ ท ธ น)**

ᨶ᩠ᨲ (นฺต) ᨶ᩠ᨳ (นฺถ) ᨶ᩠ᨴ (นฺท) ᨶ᩠ᨵ (นฺธ) ᨶ᩠ᨶ (นฺน)

รูปสังโยค	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᨶ᩠ᨲ	ᨿᨶ᩠ᨲ	ยนฺต	ยันตะ	เครื่องยนต์
ᨶ᩠ᨳ	ᨾᨶ᩠ᨳᨶᩦ	มนฺถนี	มันถะนี	สูบ
ᨶ᩠ᨴ	ᨾᨶ᩠ᨴᩥᨶ	มนฺทิร	มันทิระ	เรือนหลวง
ᨶ᩠ᨵ	ᨶᨶ᩠ᨵᩥ	นนฺธิ	นันธิ	สายหนัง
ᨶ᩠ᨶ	ᨠᨶ᩠ᨶᨴᩦ	กุนฺนที	กุนนะที	แม่น้ำน้อย

วรรค **ป** ᨸ ᨹ ᨻ ᨽ ᨾ (ป ผ พ ภ **ม**)

ᨾ᩠ᨸ (มฺป) ᨾ᩠ᨹ (มฺผ) ᨾ᩠ᨻ (มฺพ) ᨾ᩠ᨽ (มฺภ) ᨾ᩠ᨾ (มฺม)

รูปสังโยค	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᨾ᩠ᨸ	ᨾᨾ᩠ᨸᨿᨶ᩠ᨶ	สมฺปชญ	สัมปชัญญะ	ความรู้ตัว
ᨾ᩠ᨹ	ᨾᨾ᩠ᨹᨾ᩠ᨶ	สมฺผุลฺล	สัมผุลละ	บานสะพรั่ง
ᨾ᩠ᨻ	ᨾᨾ᩠ᨻᨿᨠ	สมฺพุก	สัมพุกะ	หอยกาบ
ᨾ᩠ᨽ	ᨾᨾ᩠ᨽᨿᨠ	สมฺภว	สัมภะวะ	น้ำเชื้อ
ᨾ᩠ᨾ	ᨾᨾ᩠ᨾᨿᨶ	สมฺมาน	สัมมานะ	ความนับถือ

ตัวอย่างการสังโยคของพยัญชนะอวรรค หรือเศษวรรค

อวรรค ᨿ ᨾ ᨿ ᨿ ᨾ ᨿ ᨾ ᨿᩴ (ย ร ล ว ส ห ฬ อัง)

การสังโยคพยัญชนะอวรรค มีข้อควรทราบดังนี้

๑. พยัญชนะอวรรคที่สามารถซ้อนหน้าตัวเองได้ มี ๓ ตัว คือ ᨿ ᨾ ᨿ (ย ล ส)

เฉพาะตัว ᨿ (ส) เมื่อซ้อนตัวเอง จะใช้รูป ᨿ (ส สองห้อง) ดังนี้

รูปสังโยค	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᨿᨿ	ᨶᨿᨿᨶ	อุยฺยาฺน	อุยยานะ	สวน
ᨾᨾ	ᨸᨾᨾᨶᨾ	อลฺลวตฺถ	อัลละวัตถะ	ผ้าใหม่
ᨿᨿ	ᨶᨿᨿᨸ	อุสฺสุก	อุสสุกะ	ผู้กระตือรือร้น

๒. **ย ล ว ส ฬ** สามารถซ้อนหน้าพยัญชนะอวรรคด้วยกันได้

รูปสังโยค	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᨿᨿ	ᨷᨶᨷᨶᨿᨿ	ราชวยฺห	ราชะวัยยะหะ	ช้างพระที่นั่ง
ᨾᨿ	ᨸᨾᨿᨶᨸ	กลฺยาณ	กัลละยาณะ	ดีงาม
ᨶᨿ	ᨶᨿᨿᨿ	วฺยมฺห	วะยัมหะ	วิมาน, ฟ้า
ᨶᨿ	ᨸᨶᨶᨿᨶ	ชิวฺหา	ชิวหา	ลิ้น

รูปสังโยค	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᨠᩣ	ᨠᩣᨠᨠᩣ	อาลสฺย	อาลัสสะยะ	ความเกียจคร้าน
ᨡᩮᩣ	ᨡᩮᩣᨡᩮᩣ	รูฬฺห	รูนฬะหะ	งอกขึ้น

๓. **ย ร ล ว** เมื่ออยู่หลังตัวอื่น ไม่ว่าจะเป็นพยัญชนะวรรค หรืออวรรค สามารถให้พยัญชนะที่อยู่ข้างหน้าออกเสียงผสมกึ่งเสียงได้ ดังนี้

รูปสังโยค	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᨠᩣ	ᨠᩣᨠᩣᩴ	มาลฺยํ	มาลละยัง	พวงมาลัย
ᨡᩮᩣ	ᨡᩮᩣᨡᩮᩣ	ภทฺเรา	ภัททะโร	ความเจริญ
ᨠᩣ	ᨠᩣᨠᩣᨠᩣ	สพฺพคฺลา	สัพพัคคะลา	ผู้กลืนกินทุกอย่าง
ᨠᩣ	ᨠᩣᨡᩣᨠᩣᨡᩮᩣ	สรสฺวตี	สะรัสสะวตี	ชื่อแม่น้ำ

๔. ᨠᩣ (ห) เมื่ออยู่หน้าพยัญชนะตัวอื่น สามารถทำให้สระที่อยู่หน้าออกเสียงมีลมมากขึ้น ดังนี้

รูปสังโยค	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᨠ	ᨠᨾᨠᨿᨿ	พฺรหฺมา	พรัหมมา	พระพรหม

๕. ᨠ (ฬ) ใช้เป็นตัวสะกดอย่างเดียว ไม่ใช้เป็นตัวตาม ดังนี้

รูปสังโยค	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᨠ	ᨾᨿᨠᨿᨿ	มุฬฺเหา	มุฬโห	ลุ่มหลง

๖. ᨦ (นิคหิต) มีวิธีใช้ดังนี้

๖. ๑ เมื่อประกอบกับพยัญชนะวรรค ให้แปลงเป็นพยัญชนะที่สุดวรรค โดยจะยกตัวอย่างวรรคละ ๑ ตัวอย่าง ดังนี้

รูปสังโยค	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᨠᨦ + ᨠᨠ	ᨠᨦᨠᨠ	กิงฺกร	กิงกะระ	ทำอะไร
ᨠᨦ + ᨠᨦ	ᨠᨬᨦ	กญฺจิ	กัญจิ	ใครกัน
ᨡᨦ + ᨡᨸᨸᨾ	ᨡᨬᨸᨸᨾ	สณฺฐปน	สัณฐะปะนะ	การตั้งขึ้น
ᨠᨦ + ᨠᨿᨾ	ᨠᨦᨠᨾ	กินฺนาม	กินนามะ	ชื่ออะไร

รูปสังโยค	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
◌ं + ภ◌	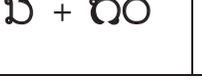	สมฺภว	สัมภะวะ	การสมภพ

๖. ๒ เมื่อประกอบกับพยัญชนะอวรรค หรือเศษวรรค ไม่ต้องแปลงให้คงรูปนิคหิตไว้ ดังนี้

รูปสังโยค	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
◌ฺ + ม	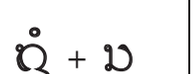	วีมสก	วีมังสะกะ	ผู้ทดสอบ
◌ฺ + ม	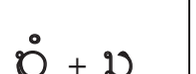	รสี	รังสี	รัศมี
◌ฺ + ย		สยม	สังยะมะ	การสำรวม
◌ฺ + ว		สวรี	สังวะรี	กลางคืน

การสังโยคนอกวรรค

การสังโยคนอกวรรคนั้น คือการนำพยัญชนะวรรคและพยัญชนะเศษวรรคมาประกอบกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

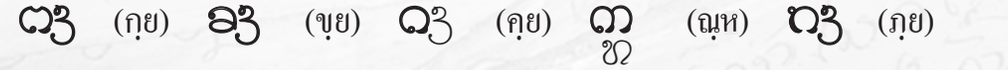
(กฺย) (ขฺย) (คฺย) (ณฺห) (ภฺย)

รูปสังโยค	อักษรธรรมอีสาน	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล
ᩅᩣ	ᩃᩅᩣ	สกฺย	สักกะยะ	ผู้กล้า
ᩅᩣ	ᩃᩅᩣ	สขฺย	สัขขะยะ	ความเป็นเพื่อน
ᩅᩣ	ᩉᩣᩁᩮᩅᩣ	อาโรคฺย	อาโรคะยะ	ความไม่มีโรค
ᩉᩣ	ᩅᩉᩣ	กณฺหา	กัณหา	ดำ
ᩉᩣ	ᩃᩉᩣ	สภฺย	สัภภะยะ	คนมีสกุล

<u>หมายเหตุ</u> การสังโยคนอกวรรคนี้ มีใช้ทุกวรรค ที่ยกมานี้เป็นเพียงตัวอย่างเล็กน้อย

แบบฝึกทบทวนความจำ

๑. จงเขียนคำต่อไปนี้ด้วยอักขรวิธีอักษรธรรมให้ถูกต้อง บอกคำอ่าน คำแปล และการสังโยคมาด้วย

คำอักษรธรรม	**คำถ่ายถอด**	**คำอ่าน**	**คำแปล**	**การสังโยค**
	กินฺนร	กินนะระ	คนหรือ	นฺน
	กินฺนาม			
	กญฺจิ			
	ราชวยฺห			
	กลฺยาณ			
	วฺยมฺห			
	มาลฺยํ			
	ภทฺเรา			

๒. จงถ่ายถอดคำต่อไปนี้ให้ถูกต้อง บอกคำอ่าน คำแปล และการสังโยคมาด้วย

คำอักษรธรรม	คำถ่ายถอด	คำอ่าน	คำแปล	การสังโยค
	พฺยคฺม	พะยัคฆะ	เสือโคร่ง	

บรรณานุกรม

ก. เอกสารประเภทตัวเขียน

พุทฺธเสน. พุทธเสน. หอสมุดแห่งชาติ เฉลิมพระเกียรติ ร.๙ นครราชสีมา. หนังสือใบลาน ๔ ผูก. อักษรธรรมอีสาน. ภาษาบาลี – ไทยอีสาน. เส้นจาร. ฉบับล่องชาด. ม.ป.ส., ม.ป.ป. เลขที่ ๒๒๙๗/๑-๔.

ภวะทั้งสาม. ภวะทั้งสาม. หอสมุดแห่งชาติ. หนังสือใบลาน ๓ ผูก. อักษรธรรมอีสาน. ภาษาบาลี – ไทยอีสาน. เส้นจาร. ฉบับล่องชาด. ม.ป.ส., ม.ป.ป. เลขที่ ๒๔/๑-๓.

มหานิปาตวณฺณนา (เวสฺสนฺตรชาตก) ชาตกฏฺฐกถา ขุทฺทกนิกายฏฺฐกถา. ทสพร – นครกัณฑ์. โดย พระพุทธโฆสาจารยฺ. หอสมุดแห่งชาติ. หนังสือใบลาน ๑๘ ผูก. อักษรธรรมอีสาน. ภาษาบาลี – ไทยอีสาน. เส้นจาร. ฉบับล่องรัก, ลานดิบ. ม.ป.ส., ม.ป.ป. เลขที่ ๗๗๑/๑-๑๘.

ลำกำพร้าบุษบา. ลำกำพร้าบุษบาปลาแดก. หอสมุดแห่งชาติ. หนังสือใบลาน ๔ ผูก. อักษรธรรมอีสาน. ภาษาบาลี – ไทยอีสาน. เส้นจาร. ฉบับรักทึบ. ม.ป.ส., ม.ป.ป. เลขที่ ๕๙๑/๑-๔.

ลำไก่แก้ว. ลำไก่แก้ว. หอสมุดแห่งชาติ เฉลิมพระเกียรติ ร.๙ นครราชสีมา. หนังสือใบลาน ๘ ผูก. อักษรธรรมอีสาน. ภาษาบาลี – ไทยอีสาน. เส้นจาร. ฉบับชาดทึบ. ม.ป.ส., ม.ป.ป. เลขที่ ๑๑๔๔ / ๑-๘.

ลำสีธนญชัย. ลำสีกรโนนไซ. หอสมุดแห่งชาติ. หนังสือใบลาน ๑ ผูก. อักษรธรรมอีสาน. ภาษาบาลี – ไทยอีสาน. เส้นจาร. ฉบับลานดิบ. ม.ป.ส., ม.ป.ป. เลขที่ ๖๗๒/๑.

เวสฺสนฺตรทีปนี. เวสฺสนฺตรทีปนี. โดย พระสิริมังคลาจารย์. หอสมุดแห่งชาติ. หนังสือใบลาน ๑๑ ผูก. อักษรธรรมอีสาน. ภาษาบาลี. เส้นจาร. ฉบับลานดิบ. ม.ป.ส., ม.ป.ป. เลขที่ ๘๙/๑๑.

สุปุณฺณนาคกุมาร. สุปุณฺณนาคกุมาร. หอสมุดแห่งชาติ เฉลิมพระเกียรติ ร.๙ นครราชสีมา. หนังสือใบลาน ๓ ผูก. อักษรธรรมอีสาน. ภาษาบาลี – ไทยอีสาน. เส้นจาร. ฉบับล่องชาด. ม.ป.ส., ม.ป.ป. เลขที่ ๙๓ / ๑-๓.

สุพรหมโมกขกุมาร. สุพรหมโมกขฺ. หอสมุดแห่งชาติ เฉลิมพระเกียรติ ร.๙ นครราชสีมา. หนังสือใบลาน ๑๑ ผูก. อักษรธรรมอีสาน. ภาษาบาลี – ไทยอีสาน. เส้นจาร. ฉบับล่องชาด. ม.ป.ส., ม.ป.ป. เลขที่ ๑๑๐๙ / ๑๑.

อรพิม. อรพิม. หอสมุดแห่งชาติ เฉลิมพระเกียรติ ร.๙ นครราชสีมา. หนังสือใบลาน ๑ ผูก. ธรรมอีสาน. ภาษาบาลี – ไทยอีสาน. เส้นจาร. ฉบับล่องรัก. ม.ป.ส., ม.ป.ป. เลขที่ ๓๓ / ๑.

อรพิมพ์. อรพิมพ์. หอสมุดแห่งชาติ เฉลิมพระเกียรติ ร.๙ นครราชสีมา. หนังสือใบลาน ๒ ผูก. ธรรมอีสาน. ภาษาบาลี – ไทยอีสาน. เส้นจาร. ฉบับลานดิบ. ม.ป.ส., ม.ป.ป. เลขที่ ๙๒ / ๑:๑ก.

ข. เอกสารประเภทหนังสือ

กรมศิลปากร. **แบบเรียนหนังสือภาษาโบราณ**. (พิมพ์ครั้งที่ ๓). กรุงเทพฯ : สำนักหอสมุดแห่งชาติ, ๒๕๕๓.

กรรณิการ์ วิมลเกษม. **ตำราเรียนอักษรไทยโบราณ อักษรขอมไทย อักษรธรรมล้านนา อักษรธรรมอีสาน.** (พิมพ์ครั้งที่ ๒). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๔.

ก่องแก้ว วีระประจักษ์. **คู่มือปฏิบัติงานเกี่ยวกับเอกสารโบราณ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ทรงสิทธิวรรณ, ๒๕๔๘.

คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมถิ่นอีสาน. **พจนานุกรมภาคอีสาน ภาคกลาง ฉบับปณิธาน สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ (ติสฺสมหาเถร)**. นครหลวงกรุงเทพธนบุรี : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๕.

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. **พจนานุกรมภาษาถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. กทม. : ห้างหุ้นส่วนจำกัดอรุณการพิมพ์, ม.ป.ป..

ธวัช ปุณโณทก. **อักษรไทยโบราณ ลายสือไทย และวิวัฒนาการอักษรของชนชาติไทย**. กรุงเทพฯ: สามลดา, ๒๕๔๙.

นฤมล ปิยะวิทย์. **การศึกษาภาษา วัฒนธรรมและภูมิปัญญาในคัมภีร์ใบลานเรื่องปถมมูลลี**. นครราชสีมา : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๔๕.

ประชุมศิลาจารึก ภาคที่ ๒ : จารึกทวารวดี ศรีวิชัย ละโว้. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๐๔.

พระอุดรคณาธิการ (ชวินทร์ สระคำ), จำลอง สารพัดนึก. **พจนานุกรม : บาลี – ไทย ฉบับนักศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ ๒). กทม. : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๐.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒**. กทม. : ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์, ๒๕๔๖.

ศิลาจารึก. จารึกในประเทศไทย เล่ม ๑ อักษรปัลลวะ หลังปัลลวะ พุทธศตวรรษที่ ๑๒ – ๑๔. (**จารึกเยธมฺมาฯ ๑**). กทม. : โรงพิมพ์ ภาพพิมพ์, ๒๕๒๙.

สมชัย ฟักสุวรรณ์. **พระยาคันคาก**. นครราชสีมา : โจเซฟ พลาสติก การ์ด (โคราช) แอนด์ ปริ๊น, ๒๕๕๕.

สมัย วรรณอุดร. **โครงการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น อักษรธรรมอีสานเพื่อการอนุรักษ์**. (เอกสารประกอบการอบรม). นครพนม : มหาวิทยาลัยนครพนม.

สวิง บุญเจิม. **คู่มือการเรียนการสอนอักษรธรรมอีสาน**. อุบลราชธานี : สำนักพิมพ์มรดกอีสาน, ๒๕๔๗.

อรทัย เลียงจินดาถาวร, โสรัจ นามอ่อน. **โครงการศึกษา รวบรวม และจัดสร้างฐานข้อมูลหนังสือใบลานจังหวัดอุบลราชธานี**. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, ๒๕๔๕.

ภาคผนวก

ข้อควรทราบเกี่ยวกับเสียงสระ

ในการถ่ายถอดเอกสารโบราณที่บันทึกด้วยอักษรธรรมอีสานนี้ ยังมีข้อที่ผู้ศึกษาควรทราบอีกอย่างหนึ่ง คือสำเนียงของชาวไทยอีสานนั้น จะออกเสียงสระต่างจากคนไทยภาคกลาง เช่น คนไทยภาคกลางพูดว่า **ถึง** เสียงสระจะเป็นเสียงสระ **อึ** แต่คนไทยภาคอีสานจะออกเสียงว่า **เถิง** เป็นเสียงสระ **เออ** ความหมายเดียวกัน แต่เสียงสระต่างกัน ฉะนั้น ผู้จะถ่ายถอดเอกสารโบราณจึงสมควรรู้ไว้ เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการถ่ายถอด จะยกสระต่างๆ มาให้ดูพอเป็นตัวอย่าง ดังนี้

๑. เสียงสระ อะ ในภาษาไทยจะเป็นเสียงสระ อำ อิ แอ ในภาษาอีสาน เช่น

ภาคกลาง	เสียงสระ	ภาคอีสาน	เสียงสระ	รูปคำศัพท์
เจริญ	อะ	จำเริน	อำ	
บิณฑบาต	อะ	บิณฑิบาต	อิ	
พระพุทธเจ้า	อะ	พระพุทธิเจ้า	อิ	
สิ่งละ	อะ	สิ่งแล	แอ	

๒. เสียงสระ อา อำ ในภาษาไทยจะเป็นเสียงสระ เอา อะ ในภาษาอีสาน เช่น

ภาคกลาง	เสียงสระ	ภาคอีสาน	เสียงสระ	รูปคำศัพท์
ข้าว	อา	เข้า	เอา	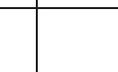
กำจัด	อำ	กะจัด	อะ	
คำนึง	อำ	คะนิง	อะ	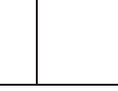

๓. เสียงสระ อิ ในภาษาไทยจะเป็นเสียงสระ อึ อือ ในภาษาอีสาน เช่น

ภาคกลาง	เสียงสระ	ภาคอีสาน	เสียงสระ	รูปคำศัพท์
คิด	อิ	คึด	อึ	
ชิน	อิ	ชืน	อือ	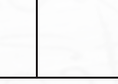

๔. เสียงสระ อี ในภาษาไทยจะเป็นเสียงสระ เออ เอีย ในภาษาอีสาน เช่น

ภาคกลาง	เสียงสระ	ภาคอีสาน	เสียงสระ	รูปคำศัพท์
ที	อี	เที่อ	เออ	
จีรกาล	อี	เจียรกาน	เอีย	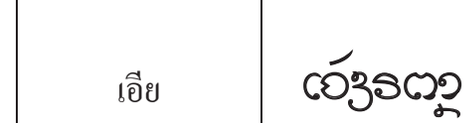

๕. เสียงสระ อึ ในภาษาไทยจะเป็นเสียงสระ อิ อี เออ ในภาษาอีสาน เช่น

ภาคกลาง	เสียงสระ	ภาคอีสาน	เสียงสระ	รูปคำศัพท์
จึง	อึ	จิ่ง, จีง	อิ, อี	
คำนึง	อึ	คะนีง	อี	
ผึ้ง	อึ	เผิ่ง	เออ	
ถึง	อึ	เถิง	เออ	

๖. เสียงสระ อือ เอือ ในภาษาไทยจะเป็นเสียงสระ อี เออ อึ ในภาษาอีสาน เช่น

ภาคกลาง	เสียงสระ	ภาคอีสาน	เสียงสระ	รูปคำศัพท์
ขัดขืน	อือ	ขัดขีน	อี	
เมือง	เอือ	เมิง	เออ	
เขื่อง	เอือ	ขึ้ง	อึ	

๗. เสียงสระ อุ ในภาษาไทยจะเป็นเสียงสระ อู ในภาษาอีสาน เช่น

ภาคกลาง	เสียงสระ	ภาคอีสาน	เสียงสระ	รูปคำศัพท์
จุด	อุ	จูด	อู	
หลุด	อุ	หลูด	อู	
กรุณา	อุ	กูร์ณา	อู	

๘. เสียงสระ อู ในภาษาไทยจะเป็นเสียงสระ อือ ในภาษาอีสาน เช่น

ภาคกลาง	**เสียงสระ**	**ภาคอีสาน**	**เสียงสระ**	**รูปคำศัพท์**
ถูก	อู	ถืก	อือ	

๙. เสียงสระ เออ ในภาษาไทยจะเป็นเสียงสระ อือ เอือ ในภาษาอีสาน เช่น

ภาคกลาง	**เสียงสระ**	**ภาคอีสาน**	**เสียงสระ**	**รูปคำศัพท์**
เติม	เออ	ตื่ม	อือ	
กระเทย	เออ	กระเทือย	เอือ	

๑๐. เสียงสระ เอะ เอ ในภาษาไทยจะเป็นเสียงสระ อี อา ในภาษาอีสาน เช่น

ภาคกลาง	**เสียงสระ**	**ภาคอีสาน**	**เสียงสระ**	**รูปคำศัพท์**
เข็ญใจ	เอะ	ขีนใจ	อี	

เจรจา	เอ	จารจา	อา	ບາຮບາ
เล่น	เอ	หลีร	อี	ຫຼີຣ

๑๑. เสียงสระ โอะ ในภาษาไทยจะเป็นเสียงสระ อุ ในภาษาอีสาน เช่น

ภาคกลาง	**เสียงสระ**	**ภาคอีสาน**	**เสียงสระ**	**รูปคำศัพท์**
คงคา	โอะ	คุงคา	อุ	ດຸດົງ

๑๒. เสียงสระ โอ เอา ในภาษาไทยจะเป็นเสียงสระ ออ ในภาษาอีสาน เช่น

ภาคกลาง	**เสียงสระ**	**ภาคอีสาน**	**เสียงสระ**	**รูปคำศัพท์**
โขง	โอ	ของ	ออ	ຂອ້
เท่า	เอา	ท่อ	ออ	ຫຼ

อีกอย่างหนึ่ง คำที่ชาวอีสานพูดกับการบันทึกเอกสารก็จะต่างกันด้วย เช่น ชาวอีสานพูดว่า ฮู้ (รู้) เสียงสระอู แต่การบันทึกจะเป็นรูป ฮุ (รุ) เสียงสระอุ ที่กล่าวนี้ แม้ว่าจะไม่ใช่มาตรฐานของการบันทึก แต่ก็พบเป็นจำนวนมาก คือเสียงสระสั้น จะบันทึกเป็นเสียงสระยาว ๆ จะบันทึกเป็นเสียงสระสั้น จะยกตัวอย่างพอเป็นแนวทางให้สังเกต เพื่อเป็นประโยชน์แก่การถ่ายถอดเอกสาร ดังนี้

เสียงพูด	**เสียงสระ**	**การบันทึก**	**เสียงสระ**	**รูปคำศัพท์**
วิเศษ	อิ	วีเสฺฑ	อี	
ยินดี	อิ	ยีนฑี	อี	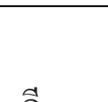
กิน	อิ	กีน	อี	
ยุคันธร	อุ	ยูคันธร	อู	
สนุก	อุ	สนูก	อู	
ปลูก	อู	ปุก	อุ	

เสียงพูด	เสียงสระ	การบันทึก	เสียงสระ	รูปคำศัพท์
สูง	อู	สุง	อุ	
รู้	อู	ฮุ	อุ	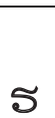
รูป	อู	ฮุป	อุ	
ปี	อี	ปิ	อิ	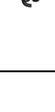
ศรี	อี	สริ	อิ	

แบบฝึกอ่านอักษรธรรมอีสาน

บทสวดพระพุทธคุณ

ꦉꦠꦶꦥꦶꦭꦸ ꦭꦺꦴꦱꦸ	อิติปิ โส ภควา
ꦭꦺꦴꦲꦁ ꦱꦩꦸꦩꦱꦩꦸꦤꦺꦴ	อรหัง สัมมาสัมพุทโธ
ꦮꦶꦗꦸꦕꦼꦫꦤꦱꦩꦸꦥꦤꦺꦴ	วิชชาจรณสัมปันโน
ꦱꦸꦒꦼꦠꦸꦭꦺꦴ ꦭꦺꦴꦏꦮꦶꦤꦸ	สุคโต โลกวิทู
ꦭꦸꦤꦸꦠꦼꦠꦺꦴ ꦥꦸꦫꦶꦱꦤꦩꦸꦱꦫꦫꦶ	อนุตตโร ปุริสทัมมสารถิ
ꦱꦠꦼꦠꦸꦭꦺꦴ ꦤꦺꦴꦮꦩꦸꦤꦸꦱꦱꦤꦁ	สัตถา เทวมนุสสานัง
ꦥꦸꦤꦸꦠꦺꦴ ꦭꦺꦴꦏꦮꦼꦠꦶ	พุทโธ ภควาติ

บทสวดพระธรรมคุณ

ꦱꦸꦮꦸꦏꦼꦠꦺꦴ ꦭꦺꦴꦏꦮꦼꦠꦺꦴ ꦢꦼꦩꦸꦭꦺꦴ	สวากขาโต ภควตา ธัมโม
ꦱꦤꦶꦠꦶꦥꦶꦏꦺꦴ ꦭꦺꦴꦏꦶꦏꦺꦴ	สันทิฏฐิโก อกาลิโก
ꦲꦺꦴꦲꦶꦥꦱꦶꦏꦺꦴ ꦭꦺꦴꦲꦸꦥꦤꦶꦏꦺꦴ	เอหิปัสสิโก โอปนยิโก
ꦥꦕꦸꦠꦼꦁ ꦮꦼꦤꦶꦠꦼꦥꦺꦴ ꦮꦶꦤꦸꦭꦸꦲꦶꦠꦶ	ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหีติ

บทสวดพระสังฆคุณ

ᩈᩩᨸᨭᩥᨸᨶ᩠ᨶᩮᩣ ᨽᨣᩅᨲᩮᩣ ᩈᩣᩅᨠᩈᨦ᩠ᨥᩮᩣ	สุปฏิปันโน ภควโต สาวกสังโฆ
ᩋᩩᩈᩩᨸᨭᩥᨸᨶ᩠ᨶᩮᩣ ᨽᨣᩅᨲᩮᩣ ᩈᩣᩅᨠᩈᨦ᩠ᨥᩮᩣ	อุชุปฏิปันโน ภควโต สาวกสังโฆ
ᩉᩣᨿᨸᨭᩥᨸᨶ᩠ᨶᩮᩣ ᨽᨣᩅᨲᩮᩣ ᩈᩣᩅᨠᩈᨦ᩠ᨥᩮᩣ	ญายปฏิปันโน ภควโต สาวกสังโฆ
ᩈᩣᨾᩦᨧᩥᨸᨭᩥᨸᨶ᩠ᨶᩮᩣ ᨽᨣᩅᨲᩮᩣ ᩈᩣᩅᨠᩈᨦ᩠ᨥᩮᩣ	สามีจิปฏิปันโน ภควโต สาวกสังโฆ
ᨿᨴᩤᨴᩴ ᨧᨲ᩠ᨲᩣᩁᩥ	ยทิทัง จัตตาริ
ᨸᩩᩁᩥᩈᨿᩩᨣᩣᨶᩥ ᩋᨭ᩠ᨮᩈᩩᨸᩩᩁᩥᩈᨸᩩᨣ᩠ᨣᩃᩣ	ปุริสยุคานิ อัฏฐปุริสปุคคลา
ᨠᩮᩈ ᨽᨣᩅᨲᩮᩣ ᩈᩣᩅᨠᩈᨦ᩠ᨥᩮᩣ	เอส ภควโต สาวกสังโฆ
ᩋᩣᩉᩩᨶᩮᨿ᩠ᨿᩮᩣ ᨸᩣᩉᩩᨶᩮᨿ᩠ᨿᩮᩣ	อาหุเนยโย ปาหุเนยโย
ᨴᨠ᩠ᨡᩥᨶᩮᨿ᩠ᨿᩮᩣ ᩋᨬ᩠ᨩᩃᩥᨠᩁᨱᩦᨿᩮᩣ	ทักขิเนยโย อัญชลีกรณีโย
ᩋᨶᩩᨲ᩠ᨲᩁᩴ ᨸᩩᨬ᩠ᨬᨠ᩠ᨡᩮᨲ᩠ᨲᩴ ᩃᩮᨠᩔᩣᨲᩥ	อนุตตรัง ปุญญักเขตตัง โลกัสสาติ

การปริวรรตอักษรธรรมอีสาน

การปริวรรตหรือการถ่ายถอดอักษรธรรมอีสานนั้น มีขั้นตอนถ่ายถอด ดังนี้

๑. ต้องถ่ายถอดตัวอักษรตัวต่อตัวตามอักขรวิธีอักษรโบราณก่อน คือคำนั้น ๆ มีลำดับการเขียนตัวอักษรอย่างไร คืออักษรตัวไหนเขียนก่อน ก็ถ่ายถอดอักษรตัวนั้นๆ ก่อน เป็นลำดับกันไป ซึ่งอักษรตัวแรกของคำอาจเป็นพยัญชนะหรือสระก็ได้ ส่วนรูปเครื่องหมายต่างๆ ที่ไม่มีในอักขรวิธีไทยปัจจุบันก็ต้องเขียนเพิ่มไว้ตามตำแหน่งเดิม ในกรณีที่คำนั้นใช้อักษรควบกล้ำ อักษรนำ หรือเป็นตัวสะกดตัวตามในคำภาษาบาลีก็ตาม เมื่อถ่ายถอดอักษรตัวบนแล้ว ให้ใส่จุด (.) ใต้ตัวพยัญชนะที่อยู่ข้างบน เช่น ᨡᩴ (กฺงฺ) ᩉᩫᩣ (เหฺงา) ᩋᩨᩢ (อฺยาฺน) ᨠᩕᩢᩐ (กฺรสฺต) บางคำจะมีพยัญชนะเฟื้องสะกดอยู่ใต้ตัวสระ เมื่อถ่ายถอดสระแล้วก็ให้จุดใต้สระตัวนั้นเช่นกัน เช่น ᩉᩣᩬᩣᩬ (หฺลาฺย)

๒. เขียนคำต่างๆ ที่ถ่ายถอดแล้วด้วยอักขรวิธีอักษรไทยปัจจุบัน แต่ยังคงเป็นภาษาเดิมจากต้นฉบับ เช่น เป็นภาษาบาลี ก็ยังคงเป็นภาษาบาลี เป็นภาษาถิ่นอีสาน ก็ยังคงเป็นภาษาถิ่นอีสาน แต่เขียนด้วยอักขรวิธีของอักษรไทยให้ถูกต้องตามหลักภาษาเดิม

๓. ถ้าต้นฉบับเป็นร้อยกรอง ก็ต้องจัดคำ วางรูปแบบ ให้ถูกต้องตามลักษณะคำร้อยกรองของภาษานั้นๆ เช่น เป็นภาษาบาลี ก็ต้องจัดวางคำให้ถูกต้องตามลักษณะหรือกฎเกณฑ์ของฉันท์ต่างๆ เป็นภาษาถิ่นอีสาน ก็ต้องจัดวางคำให้ถูกต้องตามลักษณะของโคลงสาร เป็นต้น

๔. แปลข้อความทั้งหมดที่ผ่านขั้นตอนทั้งสามดังกล่าวข้างต้น ให้เป็นภาษาไทยปัจจุบันหรือภาษาอื่นๆ เพื่อการเผยแพร่ความรู้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

ถ้าสามารถทำได้ครบทั้ง ๔ ขั้นตอนนี้ ถือว่าเป็นการปริวรรตเอกสารโบราณได้อย่างครบวงจร จะเป็นประโยชน์แก่สังคมอย่างแท้จริง

หอไตรวัดหน้าพระธาตุ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

หอไตรสำหรับเก็บพระคัมภีร์ มักสร้างไว้กลางน้ำเพื่อป้องกันอันตรายจากพวกสัตว์ และเข้าใจว่าเพื่อไม่ให้อุณหภูมิโดยรอบร้อนจนเกินไป ซึ่งจะทำให้ใบลานกรอบเกิดความเสียหายก่อนเวลาอันควร

ตู้พระธรรมในสำนักหอสมุดแห่งชาติ

หีบพระธรรม

หีบหนังสือเทศน์

มัคคัมภีร์ใบลาน

ไม้ประกับจำหลัก

คัมภีร์ใบลาน

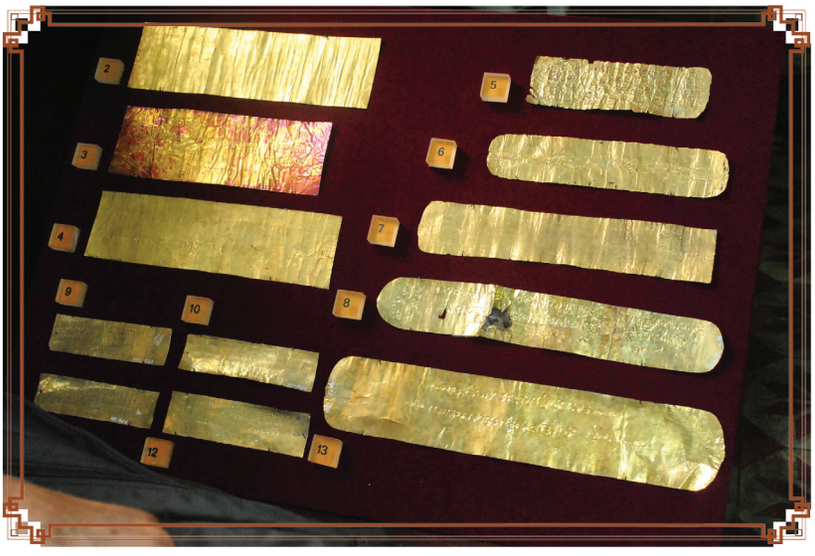

ลานทองคำ

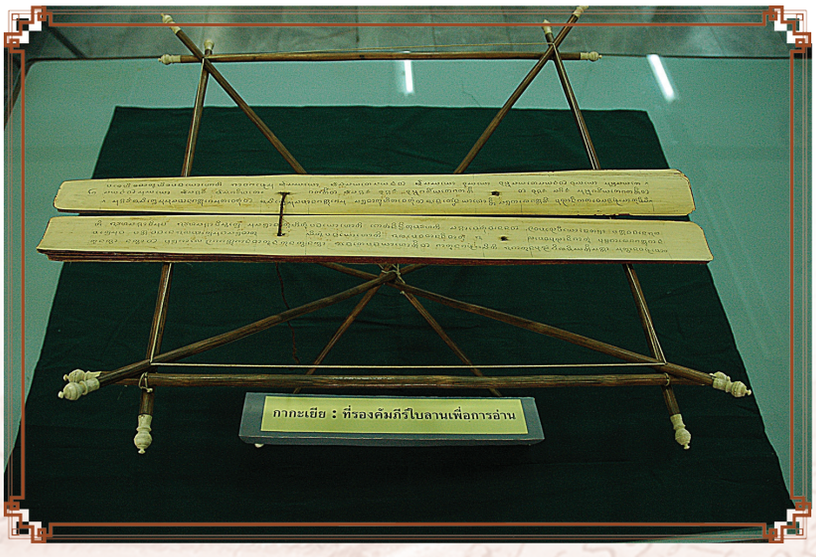

ไม้กากะเยีย

ศิลาจารึก

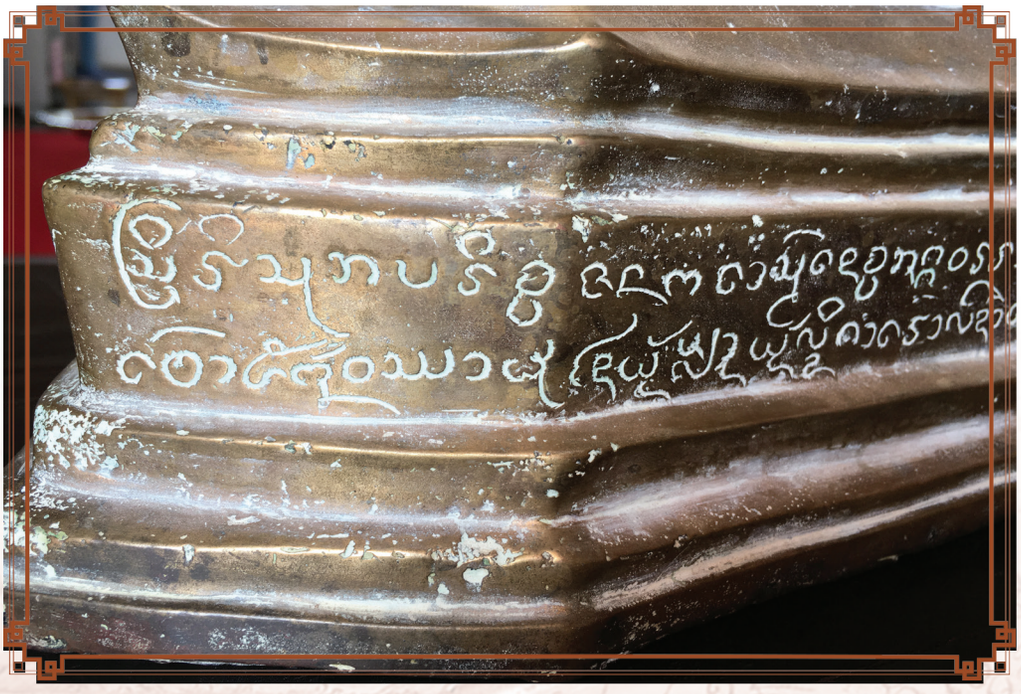

จารึกฐานพระพุทธรูป

ต้นลาน

การจารใบลาน

ต้นข่อย

สมุดไทย

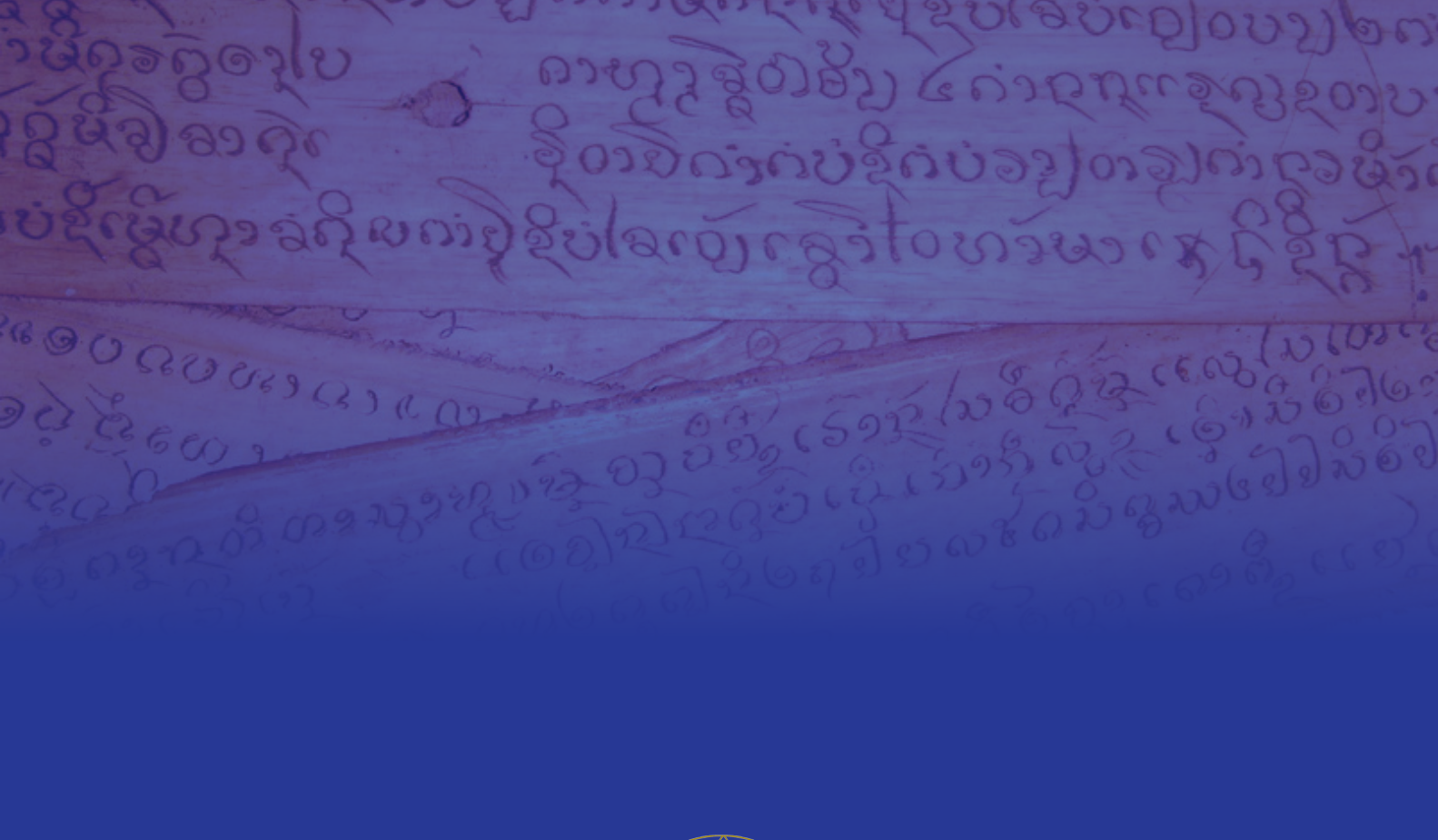

กลุ่มหนังสือตัวเขียนและจารึก
สำนักหอสมุดแห่งชาติ
กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม